

Посланието на Павел до римляните

Събития, свързани с Посланието на Павел до римляните, написано от Коринт по време на третото му мисионерско пътуване, ок. 57–

58 г. сл. Хр. Посланието на апостол Павел до РИМЛЯНИТЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Когато Павел пише това послание, вероятно не му е дал заглавие. Това е просто писмо, което той е написал до вярващите в Рим. Но впоследствие посланието става известно като „До римляните“, гр. *pros Rhomaious*, заглавието, дадено му в най-ранните ръкописи. По-късни ръкописи разширяват заглавието до описателно. „Посланието на апостол Павел до римляните“ и това заглавие все още се използва в някои английски версии.

2. Авторство. Фактът, че апостол Павел е авторът на това послание, никога не е бил сериозно поставян под въпрос. Някои учени предполагат, че гл. 16 може да не е била част от оригиналното послание, изпратено до Рим, а по-скоро отделно писмо, изпратено до Ефес, където Павел е работил известно време (Деяния 19). Тази теория се основава до голяма степен на дължината на списъка с имена в Рим. 16 и на предположението, че Павел едва ли е могъл да познава толкова много приятели в град, който все още не е посетил. Тъй като обаче хората естествено са се стичали към Рим от всички части на империята, не е невъзможно апостолът да е имал много приятели в тази столица. Освен това, всички най-ранни ръкописи включват гл. 16 като неразделна част от посланието. Следователно, консервативните съвременни изследвания оставят посланието непокътнато.

3. Историческа обстановка. Изглежда очевидно, че Посланието до римляните е написано от Коринт по време на тримесечния престой на Павел в този град по време на Третото му мисионерско пътуване (Деяния 20:1–3). Много учени датират това посещение през зимата на 57–58 г., но някои предпочитат по-ранна дата.

Че посланието е написано от Коринт, се посочва от препратките му към Гай (Рим. 16:23; вж. 1 Кор. 1:14) и Ераст (Рим. 16:23; вж. 2 Тим. 4:20) и от препоръката му за Фива, която Павел описва като оказваща специална служба на църквата в Кенхрея, източното пристанище на Коринт (Рим. 16:1).

По времето на писане на посланието, Павел се готвел да се върне в Палестина, носейки от църквите в Македония и Ахая дарение за бедните сред християните в Йерусалим (Рим. 15:25, 26; срв. Деяния 19:21; 20:3; 24:17; 1 Кор. 16:1–5; 2 Кор. 8:1–4; 2 Кор. 9:1, 2). След като завърши тази мисия, той възнамерявал да посети Рим и оттам да пътува до Испания (Деяния 19:21; Рим. 15:24, 28). Досега той никога не бил успял да посети християнската църква в столицата на Римската империя, въпреки че често е желаел да го направи (Рим. 1:13; 15:22). Но сега той вярвал, че е завършил мисионерските си усилия в Азия и Гърция (гл. 15:19, 23) и бил нетърпелив да се премести на запад, за да засили делото в Италия и да въведе християнството в Испания (виж АА 373). За да постигне тази последна цел, Павел желаел да си осигури благословията и сътрудничеството на вярващите в Рим. Затова, в очакване на посещението си, той им написал това послание, в което им изложил със силни и ясни думи великите принципи на своето евангелие (гл. 1:15; 2:16).

Вижте стр. 104, 105.

4. Тема. Темата на посланието е всеобщата греховност на човека и всеобщата Божия благодат, която осигурява път, по който грешниците могат не само да бъдат простени, но и да бъдат възстановени до съвършенство и святост. Този „път“ е вярата в Исус Христос, Божия Син, който умря, възкръсна и вечно живее, за да помирява и възстановява.

Докато Павел пише това послание, умът му е пълен с въпросите, повдигнати в неговите спорове с юдаистите. Той повдига основните въпроси и им отговаря в широко представяне на целия проблем на греха и Божия план за справяне с извънредната ситуация. Първо, Павел показва, че всички хора, както юдеи, така и езичници, са съгрешили и продължават да не достигат славния Божи идеал (гл. 3:23). Няма извинение за това, защото всички хора, както юдеи, така и езичници, са получили някакво откровение за Божията воля (гл. 1:20). Следователно, всички хора са справедливо осъдени. Нещо повече, грешните хора сега са безнадеждно неспособни да се измъкнат от това затруднение, защото в своето покварено състояние е напълно невъзможно за тях да се подчиняват на Божията воля (гл. 8:7). Легалистичните опити за подчинение на божествен закон са не само обречени на провал, но могат да бъдат и доказателство за арогантен и самодоволен отказ да се признае слабостта на човека и нуждата му от Спасител. Само самият Бог може да осигури лекарство. И Той го е направил – чрез жертвата на Своя Син. Всичко, което се иска от падналия човек, е да упражнява вяра, вяра да приеме мерките, направени за покриване на греховното му минало, и вяра да приеме силата, предлагана му да го води към живот на праведност.

Това е евангелието на Павел, както е развито в първата част на посланието. Останалите глави разглеждат практическото приложение на евангелието към определени проблеми, свързани с избрания народ и с членовете на християнската църква.

5. Очертание.

I. Въведение, 1:1–15.

A. Поздравът, 1:1–7.

Б. Лични обяснения, 1:8–15.

II. Доктринално изложение, 1:16 до 11:36.

А. Учението за оправданието чрез вяра, 1:16 до 5:21.

1. Праведност, постигната чрез вяра, 1:16, 17.

2. Универсалната нужда от праведност, 1:18 до 3:20. а. Провалът на езичниците, 1:18–32. б. Провалът на юдеите, 2:1 до 3:20.

3. Праведност, осигурена в Христос, 3:21–31.

4. Праведност чрез вяра – старозаветно учение, 4:1–25.

5. Благословените последици от оправданието, 5:1–11.

6. Последиците от оправданието са в контраст с резултатите от грехопадението на Адам, 5:12–21.

Б. Учението за освещението чрез вяра, 6:1 до 8:39.

1. Смърт за греха, възкресение за нов живот, 6:1–11.

2. Освобождение от робството на закона и греха, 6:12–23.

3. Връзката между закона и греха, 7:1–13.

4. Конфликтът между плътта и духа, 7:14–25.

5. Животът, изпълнен с Духа, 8:1–39.

В. Избирането на Израел, 9:1 до 11:36.

1. Скръбта на Павел за отхвърлянето на Израел, 9:1–5.

2. Справедливостта на отхвърлянето, 9:6–13.

3. Божията воля да не бъде поставяна под въпрос, 9:14–29.

4. Липсата на вяра на Израел е причината за отхвърлянето, 9:30 до 10:21.

5. Окончателното възстановяване на Израел, 11:1–36.

III. Практическо приложение на доктрината за праведност чрез вяра, 12:1 до 15:13.

А. Жертвата на христианина, 12:1, 2.

Б. Християнинът като член на църквата, 12:3–8.

В. Отношението на христианина към другите, 12:9–21.

Г. Отношението на христианина към държавата, 13:1–7.

Д. Единственият дълг на христианина – любовта, 13:8–10.

Е. Близостта на второто пришествие, 13:11–14.

Ж. Необходимостта от взаимно търпение сред христианиците, 14:1 до 15:13.

IV. Заключение, 15:14 до 16:27.

А. Лични обяснения, 15:14–33.

Б. Поздрави към различни хора, 16:1–16.

В. Предупреждение срещу лъжеучителите, 16:17–20.

Г. Поздрави от спътниците и писмената помощ на Павел, 16:21–23.

Д. Благословение и славословие, 16:24–27.

ГЛАВА 1

1 Павел препоръчва призиването си на римляните 9 и желанието си да дойде при тях. 16 Какво е неговото евангелие и правдата, която то показва. 18 Бог се гневи на всякакъв грях. 21 Какви бяха греховете на езичниците.

1. Павел. По-рано наричан Савел. За значението на имената вижте Допълнителна бележка върху Деяния 7. Павел е следвал древен обичай, когато е вмъкнал името си като автор във въстателните си поздравии. За примери вижте Йосиф Флавий „Древности“ хvi. 6. 3, 4; Деяния 23:26; 1 Мак. 11:30, 32.

Слуга. Гръцки *doulos*, буквално „един вързан“, следователно „роб“ или „робство“. Павел често използва този термин, за да изрази връзката си като вярващ с Христос (Гал. 1:10; Фил. 1:1; Тит 1:1). Думата включва идеята за принадлежност към господар и робска служба. Павел признава, че християните принадлежат на Христос чрез изкупление (1 Кор. 6:20; 7:23; Еф. 1:7; 1 Петр. 1:18, 19) и често прилага термина *doulos* към вярващите (Рим. 6:22; 1 Кор. 7:22; Еф. 6:6; вж. 1 Петр. 2:16; Откр. 19:2, 5).

Това не е титла, от която трябва да се срамуваме. Трябва с радост да я признаем. че ние сме Христово изкупено притежание и се предаваме на Неговата воля. Такова абсолютно служение е истинска свобода (1 Кор. 7:22; Гал. 4:7), защото колкото повече сме обвързани от властта на Христос, толкова повече сме свободни от робство на хората (1 Кор. 7:23).

Исус Христос. За значението на тези титли вижте Матей 1:1.

Апостол. Гръцки *apostolos*, буквално „изпратен“, следователно „пратеник“, „пратеник“, „изпратен на специална мисия“. В Новия завет титлата обикновено е ограничена до мъжете, които са били лично избрани и наставлявани от Христос, а именно Дванадесетте (Лука 6:13), и до Павел, който също е бил пряко призван от Господа (Деяния 9:15; 22:14, 15; 26:16, 17; Гал. 1:1) и наставляван от Него (Гал. 1:11, 12).

Отделен. Гръцко *arhorizō*, „да отделя от другите с граница“. Афоризо се използва, за да опише отделянето на Божия народ от света (Лев. 20:26, LXX), окончателното отделяне на праведните от нечестивите (Мат. 13:49; 25:32) и отделянето на апостолите за специални задължения (Деяния 13:2). Това е допълнително обяснение на апостолското призвание на Павел и предполага, че той е бил избран от света и измежду своите събратя и посветен на евангелското служение.

Евангелие. Гръцки *euaggelion*, дума, съставена от две части, „добър“ и „вест“ или „вест“ (виж върху Марк 1:1). Думата „евангелизирам“ произлиза от същите два корена. Евангелист е този, който съобщава благата вест. В писмото до римляните Павел изпълнява поръчението си да разпространява Божията блага вест. Тиндейл, през 1525 г., разбира фразата „към евангелието“ като „да проповядваме евангелието“. Неговото тълкуване е последвано от редица съвременни преводачи. Други предпочитат да оставят фразата двусмислена. Контекстът изглежда показва, че Павел тук заявява целта на своето призвание и отделяне. Той е призван да бъде апостол и отделен да провъзгласява Божията блага вест за Неговия Син (виж върху Рим 1:3).

2. Обещано отпреди. Това обещание е дадено конкретно в старозаветните пасаж, които предсказват идването на Месията, но е имплицитно заложено в смисъла на целия старозавет. Евангелието не е било последваща мисъл от страна на Бог, нито пък е било някаква рязка промяна в Неговата постоянно развиваща се цел за човека. То е било просто изпълнение на Неговото обещание, дадено на нашите първи родители (вижте Битие 3:15) и на всяко следващо поколение.

Чрез своите пророци. Не само писателите на пророческите книги на Стария завет, но и други, като Моисей (Втор. 18:18), Самуил (Деян. 3:24) и псалмопевецът (Пс. 40:7), са пророкували за евангелието (вж. Евр. 1:1).

Светите писания. В това послание Павел често се позовава на пасаж от Стария завет, за да покаже, че евангелието е в пълно съответствие с ученията на вече признатите Божии оракули (виж Деяния 26:22, 23). Павел е бил особено нетърпелив да докаже на собствените си сънародници, че християнството е изградено върху основата на техните собствени пророци и свещени писания.

3. Относно Сина Му. Преводът на Кралския свещеник (KJV) е поставил стих 2 в скоби, като по този начин показва, че „относно Сина Му“ трябва да се свърже с последната фраза от стих 1, „евангелието на Бога“. Възможно е също така тази фраза да се свърже със „свещените писания“ или с „обещано предварително“. RSV повтаря думата „евангелие“, като по този начин първите думи на стих 3 се четат като „евангелието за Сина Му“.

Иисус Христос, нашият Господ. На гръцки тези думи не са тук в стих 3, а в края на стих 4 (вижте коментара там).

Направен. Гръцки *ginomai*, „да стана“. Думата може да има значението „да се родиш“ (вж. Гал. 4:4; виж върху Йоан 8:58).

Потомство на Давид. Юдеите очаквали Месията да дойде от царския род (Мат. 22:42; Йоан 7:42), както е предсказано (Ис. 11:1; Йер. 23:5). Вижте върху Мат. 1:1.

Плътта. Тоест, Неговата човешка природа (виж гл. 9:5).

4. Обявен. Гр. *horizō*, „да обознача с граница“, следователно „да обознача“, „да определя“, „да дефинирам“. Думата е преведена като „ръкоположен“ в Деяния 10:42; 17:31. *Horizō* е коренът на сложната гръцка дума, преведена като „отделен“ в Рим. 1:1.

Със сила. Или „във сила“. Тази фраза може да бъде свързана като наречие с „обявен“ или като прилагателно с „Син Божий“. Взет като наречие, пасажът би означавал, че Исус е бил мощно или чудодейно обявен за Син Божий чрез възкресението. Взет като прилагателно, пасажът би се отнасял до възвишеното състояние на Христос като „Син Божий във сила“ по време на или след възкресението. И двете тълкувания са в хармония с други писания (вижте Ефесяни 1:19–21). Нито едно от тълкуванията не подкрепя идеята, че на Исус е липсвала божествена сила или качество преди възкресението Му.

Дух на святост. Някои разбират това като Светия Дух и цитират гл. 8:11 в подкрепа на това тълкуване. Духът обаче никога не е обозначаващ така другаде. Други виждат фразата като еквивалент на „по плът“ (гл. 1:3). Те отбелязват, че по плът Исус е потомък на Давид, но по дух на святост Той е бил и Божият Син.

Теологичните последици от този пасаж са били обсъждани подробно от мнозина тълкуватели. Изглежда обаче, че Павел не се интересува главно от противопоставянето на човечността и божествеността на Христос, а по-скоро от това да изясни, че Исус е едновременно обещаният еврейски Месия и божественият Божи Син.

От мъртвите. Павел представя възкресението на Исус като доказателство за божественото му синовство. Исус постоянно е твърдял, че е Божият Син (Мат. 27:43; Йоан 5:17–30; 10:36) и е предсказал, че ще възкръсне на третия ден (Мат. 12:40; Йоан 2:19, 21). Сега Павел потвърждава, че Исус е бил решително доказан като Божият Син чрез чудотворното изпълнение на Неговото предсказано възкресение.

В гръцкия език думите „Исус Христос, нашият Господ“ (ст. 3) се появяват в края на стих 4. Павел най-накрая отъждествява Сина на Давид и Сина Божий с Исус от Назарет, вече признат за Христос и Господ от християните.

Тези имена са били пълни със смисъл за евреите. „Исус“, транслитерация на гръцката форма на арамейското Йешуа, „Йошуа“, означава „Йехова е спасение“ (вижте Матей 1:1).

„Христос“ е транслитерация на гръцкия еквивалент на еврейското *Mashiach*, „*Mesiah*“, „помазаникът“ (виж върху Матей 1:1). „Господ“, като титла за божествен владетел и господар, е била вече позната от употребата си в LXX (виж върху Йоан 20:28).

5. Чрез кого. Или „чрез кого“. Павел твърди, че апостолското му поръчение е било от Самия Христос, а не от хората.

Получихме. Множественото число вероятно се използва за единствено число, което не е необичайна практика за мъжете на власт. Възможно е обаче Павел да включва и другите апостоли.

Благодат и апостолство. Много тълкуватели приемат тези два термина заедно като еквивалент на благодатта или благоволенieto на апостолството. Павел често говори за призванието си за апостолство като за „благодатта, която му е била дадена“ от Бога (Рим. 15:15, 16; Гал. 2:7–9; Еф. 3:7–9). Други обаче предпочитат да разбират „благодат“ като отнасяща се по-специално до личната благодат на спасението, която Павел е приел за първи път по пътя за Дамаск (Деяния 9:1–16; вж. 15:10). За значенията на термина „благодат“ вижте Рим. 3:24.

За Павел, неговото обръщане и призванието му за апостолство, случили се почти едновременно, сигурно е изглеждало като едно събитие. От това, че беше „хулител, гонител и злонамерен“ (1 Тим. 1:13), той беше незабавно призван да проповядва „вярата, която някога разруши“ (Гал. 1:23). Нищо чудно, че Павел можеше да възкликне: „По Божията благодат съм това, което съм“ (1 Кор. 15:10), не само обърнат християнин, но и упълномощен апостол.

Послушание на вярата. Така преведеният гръцки израз се среща отново в гл. 16:26, където KJV го превежда като „послушание на вярата“. Това е по-буквалният превод, тъй като определителният член не присъства в гръцкия език. При липсата на члена, „вяра“ вероятно не е еквивалентно тук на „вярата“, тоест на набор от доктрини, които трябва да бъдат приети и повярвани (вижте Деяния 6:7; Юда 3, където се среща членът). Вярата означава по-скоро навик и отношение на ума, чрез които християнинът показва своята лоялност и преданост към Христос и своята зависимост от Него. Такава вяра произвежда послушание.

„Послушание на вярата“ може да се разбира или като послушание на вярата като управляващ принцип, или като послушание, което характеризира или произтича от вярата. И в двата случая, важният факт е, че Павел свързва вярата с послушанието. Великото послание на Посланието до римляните е, че правдата идва чрез вяра (гл. 3:22; и др.). Това е добрата новина, която Павел е призван да разгласи. Той разглежда апостолството си като задача да доведе до послушание, което произтича от вярата, сред всички народи.

Всички народи. Тази фраза обикновено се отнася до езичниците, за разлика от евреите, и може да сочи към специалното апостолство на самия Павел към езичниците (виж Деяния 22:21; Гал. 1:16; 2:7–9; Еф. 3:1, 8). Тук обаче фразата може да отразява първоначалната задача, която Исус е дал на учениците Си (Мат. 28:19, 20; Марк 16:15, 16), и задачата към Павел по време на неговото обръщане във вярата (Деяния 9:15) да проповядва евангелието на целия свят.

Заради името Му. Вероятно означава „заради името Му“. Крайната цел на мисията на Павел е била да разпространява познанието и славата на Христос. По-специално името на Христос ще бъде прославлено чрез послушанието, което идва от вярата в Него. Павел е бил готов да рискува живота си за такава кауза (Деяния 15:26; 21:13; вж. Деяния 9:16).

6. Сред които. Тоест, сред всички народи или езичници, от чието име е получил своята задача. Може би Павел по този начин изразява властта си да се обърне към вярващите в Рим.

Призиваните от Исус Христос. Това може да означава „призиваните, които принадлежат на Исус Христос“, „призвани от Исус Христос“ или „призвани да принадлежат на Исус Христос“.

7. Всички, които са в Рим. Под това Павел очевидно има предвид всички християни в Рим (виж стих 8).

Възлюбени от Бога. Бог обича всички хора (Йоан 3:16; Ефесяни 2:4, 5), но за християните, които са се помирили с Бога чрез смъртта на Христос, бариерата, която някога ги е разделяла от Божията любов, е премахната (Римляни 5:10; вижте върху Йоан 16:27).

Светии. Гръцки *hagioi*, буквално „свети“. Терминът е често срещан в Новия завет, за да опише християните (Деяния 9:32, 41; 26:10; Ефесяни 1:1; и др.). Той не означава непременно хора, които вече са свършени в святост (виж 1 Кор. 1:2; срв. 1 Кор. 1:11), а по-скоро онези, които чрез своята изповед и кръщение могат да бъдат приети за отделени от света и посветени на Бога.

Основната идея на *hagios* е „отделен от общо към свещено ползване“. Именно в този смисъл еквивалентният еврейски термин *qodesh* или *qadosh* е бил използван в Стария завет и е прилаган например за скинията и нейните принадлежности (Исх. 40:9). Той е бил използван за еврейския народ като нация (Исх. 19:5, 6; Втор. 7:6), не че те са били индивидуално свършени и святи, а че са били отделени от другите народи и отделени за служба на истинския Бог, докато други народи са били посветени на поклонението на идоли. Така се използва тук за християните в Рим, които са били призвани да бъдат отделени от другите хора и други начини на живот и посветени за служба на Бога.

Благодат. Гръцката дума *charis* означава „добра воля“, не е обичайната дума за поздрав, използвана в гръцко писмо.

Обичайният термин беше „*chairein*“, който изразяваше пожелание за здраве и просперитет.

Думата „хаиреин“ се среща в Новия завет в писмото на Лизий до римския управител Феликс (Деяния 23:26) и в посланието на Яков (Яков 1:1). Във всеки от тези случаи е преведена като „поздрав“. „хаиреин“, както е използвана във 2 Йоан 10 („Боже мой“, KJV), показва, че християните са били свикнали да се поздравяват по този начин (вижте Матей 26:49; 27:29; 28:9; Марк 15:18; Лука 1:28; Йоан 19:3, където „хаире“ и „хаирете“ са преведени като „здравей“).

Но вместо *chairein*, „поздрав“, с преобладаващата му идея за временен просперитет,

Павел използва *charis*, „благодат“, дума, която започва да придобива уникално християнско значение (вижте Рим. 3:24).

Мир. Обичайната еврейска форма на поздрав е била шалом, „мир“ или шалом лека, „мир на вас“ (вижте Бит. 29:6; 43:23; Дан. 10:19; Лука 10:5, 6; и др.). Така Исус поздравил събралите се ученици след възкресението (Йоан 20:19, 26).

Животът, смъртта и възкресението на Христос придадоха ново значение и на двата стари познати термина. „Благодат“ вече се разбираше като изкупителната любов на Бога в Христос (виж 2 Тим. 1:9). „Мир“ вече беше мир с Бога чрез изкупление (Рим. 5:1). С това християнско значение „благодат“ и „мир“ станаха обичайният поздрав на Павел във всичките му послания (1 Кор. 1:3; 2 Кор. 1:2; Гал. 1:3; Еф. 1:2; Фил. 1:2; Кол. 1:2; 1 Сол. 1:1; 2 Сол. 1:2; Фил. 3; срв. 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2; Тит 1:4). Петър и Йоан също използваха подобни поздравии (1 Петр. 1:2; 2 Петр. 1:2; 2 Йоан 3; Откр. 1:4).

Бог, нашият Отец. Като Създател, Бог е Отец на всички хора (Деяния 17:28, 29), но особено на християните, които са родени от Бога (Йоан 1:12, 13; 1 Йоан 5:1; вж. 1 Йоан 3:1, 2), които са били осиновени в Неговото семейство (Римляни 8:15) и които стават подобни на Него (Матей 5:43–48).

Поздравът на Павел всъщност е молитва Бог да даде благодат и мир на вярващите в Рим. Така във всичките му послания поздравите му са нещо повече от мимолетна учтивост. Те са били преобразени от християнската любов в молитва за небесна благословия.

Господ Исус Христос. Исус и Отец са поставени заедно, като и двамата се считат за източник на благодат и мир. Това е доказателство за признаването от Павел на божествеността на Христос (виж Фил. 2:6). В Новия завет Исус често е наричан Този, Който е донесъл мир на човека (Йоан 14:27; 16:33; Деяния 10:36; Рим. 5:1; Еф. 2:17).

8. Благодаря. Павел започва много от писмата си, като благодари на Бога от името на своите читатели (виж 1 Кор. 1:4; Фил. 1:3; Кол. 1:3; 1 Сол. 1:2; 2 Сол. 1:3; 2 Тим. 1:3–5; Фил. 4) и понякога изразява желанието си да ги види (Фил. 1:8; 2 Тим. 1:4). Павел разпознава и е благодарен за напредъка, който други вече са постигнали в християнския път, дори и те да се нуждаят от порицание (виж 1 Кор. 1:4, 5, 11). По този начин той насърчава вярващите и печели съчувственото им внимание към напътствията, които да следват.

Боже мой. Тази фраза подчертава личния характер на връзката на Павел с Бога като християнин и като апостол (вж. 1 Кор. 1:4; Фил. 1:3; 4:19; Фил. 4).

Чрез Исус Христос. В благодарност, както и в молитва, можем да се обърнем към Бога чрез Христос (виж Еф. 5:20; Евр. 13:15).

Вашата вяра. Тоест, вашата лоялност и преданост към Христос, вашето християнство. Подобен добър доклад е споменат в гл. 16:19: „Защото вашето послушание стана известно на всички човеци.“

Целият свят. Това може да е еквивалентът на нашето „навсякъде“ (вижте върху Йоан 12:19; срв. Деяния 17:6; Кол. 1:6) или може да се разбира като представящо Римската империя. Тъй като Рим е бил столицата и пътешественици постоянно са преминавали през нея по пътя си към различни части на империята, е лесно да се види как съобщенията за новата религия на римските християни биха могли да се разпространят „до целия свят“. Особено тази новина ще бъде разпространена и приета с интерес от членовете на другите християнски църкви в цялата империя. Павел може би е имал предвид именно тях като онези, които са провъзгласявали вярата и послушанието на своите събратя по вяра в Рим.

9. Бог ми е свидетел. Само Бог би могъл да знае истинността на подобно твърдение и апостолът се обръща към Него като към свидетел (вж. 2 Кор. 1:23; 11:31; Гал. 1:20; Фил. 1:8; 1 Сол. 2:5, 10). Павел пише писмото си от Коринт, където искреността му наскоро беше сериозно поставена под въпрос, особено заради отлагането на обещаното посещение (2 Кор. 1:15–24). Сега той е на път да замине за Йерусалим, очевидно обръщайки гръб на църквата в Рим. Възможно е искреността му отново да бъде поставена под съмнение. Може дори да се подозира, че се срамува да проповядва евангелието в Рим. В момента Павел не е в състояние да докаже обратното. Той може само да заяви любовта си, многобройните си молитви, искреното си желание да ги види и да призове всезнаещия Бог за свидетел, че казва истината (Римляни 1:9–16).

С моя дух. Или „в моя дух“. Службата на Павел вече не е церемониална функция, а духовна, отдаване на себе си на Божията служба в разпространението на евангелието на Христос.

Непрестанно. Павел проявявал подобна загриженост и за други църкви (виж Еф. 1:15, 16; Фил. 1:3, 4; Кол. 1:3, 4; 1 Сол. 1:2, 3; 2:13). Разпространението на евангелието навсякъде бил неговият единствен всепоглъщащ интерес.

Споменете. Павел никога не е виждал християнската общност в Рим, но никога не е успя да ги спомене в молитвите си.

Винаги. Мнозина предпочитат да поставят запетая след „ти“, като по този начин свързват „винаги в моя молитви“ със стих 10, „винаги в молитвите си се моля... да дойда при вас“.

10. Най-накрая. Или „най-накрая“. Павел отдавна желаше да посети Рим (виж стих 13).

Желая ви успешно пътуване. По-точно „може да бъдете благоуспяващи“. Буквалното значение на гръцката дума е „желая ви благоуспяващи пътувания“, но в новозаветните времена думата е била използвана често, за да обозначи благоуспяване като цяло (вижте 1 Кор. 16:2; 3 Йоан 2).

Божията воля. Бог знае края от началото и винаги е мъдро за нас да се подчиним на Неговата воля и напътствия. Това винаги е било практиката на Павел в неговото служение (виж Деяния 16:7, 9, 10) и ние сме инструктирани да правим същото (Яков 4:15). По Божията воля молбата на Павел да посети Рим по-късно е била удовлетворена, но едва по начина, по който апостолът е очаквал. Той пристигнал там като затворник във вериги (Деяния 28:14–16, 20).

11. Дар. Гръцка дума харизма, „дар на благосклонност или благодат“, от думата харис, „благодат“. Това Духовният дар, който Павел лично копнееше да сподели с вярващите в Рим, очевидно беше благословията на насърчението и растежа в християнската вяра, както е обяснено по-нататък в стих 12.

Утвърден. Или „подсилен“. Павел не казва „за да ви укрепя“. Той знае, че е само инструмент, чрез който самият Бог ще укрепи и ободри духовния живот на римските християни (виж Рим. 16:25; 2 Сол. 2:17).

12. Тоест. С цялото си християнско смирение и учтивост Павел бърза да поправи всяко впечатление, което може да е създал с твърдението в стих 11, че той е само да предава, а те само да получават. Неговото намерение не е да „влее“ над вярата им (2 Кор. 1:24). Той признава, че неговите читатели също са християни и самият той очаква да се възползва от споделянето на „взаимна вяра“.

Утешен. Или „насърчен“. Стих 12 изглежда е нещо повече от просто израз на такт и учтивост. Опитният апостол се присъединява към вярващите в Рим, нуждаещи се да бъдат не по-малко насърчавани от тяхната вяра, отколкото те от неговата. Християнското съвършенство не може да се намери в уединение или изолация от другите. То се развива, когато вярата на християните е насърчавана и стимулирана от тази на техните събратя по вяра.

13. Не ви оставяйте в неведение. Любим израз на Павел, когато иска да обърне специално внимание на някой важен момент (виж Рим. 11:25; 1 Кор. 10:1; 12:1; 2 Кор. 1:8; Сол. 4:13).

Нека. Тоест, възпрепятстван или предотвратен. „Нека“ е имало това значение, когато е бил направен преводът на KJV. Павел дава допълнителни доказателства за искреността на желанието си да посети църквата в Рим. Не само негово желание, но често и определена цел е било да ги види (Деяния 19:21). Но по един или друг начин той е бил възпрепятстван да предприеме пътуването (Римляни 15:22; вж. 1 Солунци 2:18; Деяния 16:6, 7).

Вземете малко плод. Павел се надяваше да пожъне някаква реколта сред мъжете, доведени до познание за Христос или за увеличаване на вярата и добрите дела. Исус беше наредил на учениците Си да „вървят и да принасят плод“ в собствения си живот и в живота на другите (Йоан 15:16; вж. Йоан 4:36). „Плод“ е често срещана фигура на речта в Новия завет. Павел я използва, за да представи както добри, така и лоши резултати (Римляни 6:21, 22; 7:4, 5; Гал. 5:22; Фил. 1:22; 4:17; Кол. 1:6).

Езичници. Или „народи“ (вижте на стих 5). Думите „и сред вас, както и сред другите езичници“ предполагат, че църквата в Рим е била предимно езическа по произход.

14. Длъжник. Павел чувствал, че му е била „наложена необходимост“ да проповядва евангелието (1 Кор. 9:16). Това чувство за задължение да разпространи евангелието, доколкото е възможно, сред всички народи на земята може би се е дължало отчасти на специалното му поръчение към езичниците.

(Деяния 9:15; Римляни 11:13). Но подобно задължение лежи върху всички християни навсякъде, които са получили благословиите на познанието за спасението (вижте МВ 135).

Към гърците. Павел приема конвенционалното гръцко разделение на цялото човечество на гърци и негърци. Гърците смятали всички хора, които говорили език, различен от техния, за варвари. Терминът не е непременно укор. Разграничението е преди всичко езиково и расово (вижте 1 Кор. 14:11). В Рим, великия метрополис, е имало представители на всички народи и всички нива на култура и образование. Павел заявява своя дълг да проповядва евангелието на целия езически свят, независимо от расата и културата.

За мъдрите. Евангелието има послание за всички. Философите са били склонни да презират невежото множество. Еврейските книжници са били смятани за проклетни хора, които не са познавали закона (Йоан 7:49). Но евангелието е за всички хора. Всъщност, изглежда, че в началото то е било прието най-лесно от обикновените хора (1 Кор. 1:26–29). Нито пък „мъдрите“ са били пренебрегвани. Гърците са се гордеели с мъдростта си и са я търсели нетърпеливо (1 Кор. 1:22). Въпреки това, евангелието е било и за тях. Самият Павел е бил високообразован.

Хората може да се различават по език, култура и интелигентност, но евангелието е за всички. Връзката, в която хората стоят с Христос, е по-дълбока от националните и личните различия.

15. Доколкото. Гръцкият идиом е труден. Много тълкуватели разбират първата част на този стих като „доколкото ме засяга и доколкото имам възможност, готов съм да проповядвам евангелието и на вас“. RSV превежда първата част на изречението просто като „Нетърпелив съм“. Други предполагат като „Това е моето желание“.

В Рим. Павел вече беше проповядвал в големите градове Ефес, Атина и Коринт. Сега той е нетърпелив да проповядва евангелието в столицата на света.

16. Не се срамувах. Юдеите смятаха Павел за отстъпник. Той беше презиран и преследван сред езичниците. Той бил гонен от град на град и смятан за „мръсотия на света“ и „измет на всичко“ (1 Кор. 4:13). Той добре осъзнавал, че проповядването на кръста е „глупост“ за гърците и „препъни камък“ за юдеите (1 Кор. 1:23). Но тъй като Павел бил толкова дълбоко убеден в истинността на евангелието и тъй като самият той бил толкова напълно изпитал неговата благословия и сила, той не само не се срамувал от никоя част от него, но дори се хвалел с това, което било най-обидно за мнозина – Христовия кръст (Гал. 6:14).

За Христос. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) пропускането на тези думи. Въпреки това, Пропускането не променя смисъла на пасаж.

Божията сила. Евангелието е начинът, по който Бог упражнява силата Си за спасението на хората. Навсякъде, където евангелието намира вярващи сърца, то е божествена сила, чрез която се премахват всички препятствия пред изкуплението на човека. Павел заявява факт, за който знае, че е истина от собствения си опит. Той е усетил тази „Божия сила“ в собствения си живот и е бил свидетел на нейното въздействие върху другите (1 Кор. 1:18, 24; 2:1–5).

Който вярва. Евангелието е за всички хора (1 Тим. 2:4), но то е „сила Божия за спасение“ само за онези, които доброволно го приемат. Това доброволно приемане е вяра (вижте Йоан 3:16, 17).

Евреинът е на първо място. Павел винаги поставя евреите на първо място, както по привилегии, така и по отговорности (гл. 2:9, 10). На тях бяха поверени Божиите пророчества (гл. 3:1, 2). Те бяха имали закона и типичните служби на Храма. Месията беше дошъл чрез тях (гл. 9:5). Беше съвсем естествено евангелието да бъде проповядвано първо на тях. Всъщност това беше редът, в който евангелието действително беше провъзгласено на света (Деяния 13:46; вж. Мат.

10:5, 6; 21:43; Лука 24:47; Деяния 18:6). Павел, в своето служение, обикновено започвал работата си в синагогите (Деяния 17:1, 2; 18:4, 6; 19:8). Едно от първите му действия след затвора му в Рим било да представи евангелието на еврейските водачи там (Деяния 28:17, 23).

Гръцки. Гръцки. Ἑλλῆν, тук еквивалент на „езичник“, както в Рим. 2:9, 10; 3:9; виж върху Йоан 7:35. „Юдеин и грък“ е еврейското обозначение на цялото човечество според религията (виж върху Деяния 14:1; 1 Кор. 10:32). „Гръц и варварин“ е гръцкото разделение според националност и култура (виж върху Рим. 1:14).

17. В това. Тоест, в евангелието.

Божията правда. Тази фраза може да се разбира като отнасяща се до Божията собствена праведност, или до праведността, която идва от Бога, или до праведността, която е приемлива за Бога, или до Божия начин за възстановяване на човека към праведност. Изглежда, че в това обобщаващо изявление на голямата тема на посланието Павел използва термина „Божията правда“ в общ и всеобхватен смисъл. Евангелието разкрива праведността и съвършенството на Бога (гл. 3:26). То разкрива вида праведност, която идва от Бога, и как тя може да бъде приета от човека (Мат. 5:20; Фил. 3:9; вижте върху Рим. 4:3–5).

Разкрита. Или „се разкрива“. Сегашното време показва непрекъснато действие. Божията правда беше разкрита особено в смъртта на Христос (гл. 3:21–26), но откровението се повтаря в непрекъснатото провъзгласяване на евангелието и в духовния опит на всеки човек, който чува и вярва в евангелието (Гал. 1:16). Човекът никога не би могъл да схване или постигне тази божествена праведност чрез собствения си, неподпомогнат разум и философия. Божията правда е откровение от Бога.

От вяра към вяра. Сравнете „от слава към слава“ (2 Кор. 3:18) и „от сила към сила“ (Пс. 84:7). Божията правда се приема чрез вяра и когато бъде приета, води до постоянно нарастваща вяра. Като упражняваме вярата, ние сме способни да приемаме все повече и повече от Божията правда, докато вярата не се превърне в постоянно отношение към Него.

Както е писано. Тук, както в стих 2 и в много други пасажи от посланието, Павел търси да докаже, че евангелското послание е в съответствие с ученията на Стария завет.

Праведният ще живее чрез вяра. Или „Праведният чрез вяра ще живее“. Фразата „чрез вяра“ може да се свърже с „праведният“ или с „ще живее“. Цитатът е от Авакум 2:4. По време на халдейското нашествие Авакум е утешен от уверението, че праведният човек е в безопасност чрез доверието и увереността си в Бога (вижте върху Авакум 2:4). Подобно значение може да се види в употребата на цитата от Павел в Римляни 1:17. Праведният човек няма да живее чрез разчитане на собствените си дела и заслуги, а чрез увереност и вяра в Бога.

Други предпочитат да свързват „чрез вяра“ с „праведните“, като по-точно изразяване на темата на посланието – праведност чрез вяра. Павел се опитва да покаже, че само чрез вяра човек може да бъде праведен пред Бога. Само човекът, който чрез вяра е праведен, ще живее. И в двата случая значението е по същество едно и също. И в двата случая акцентът е върху вярата.

18. Защото. Тук започва основният аргумент на посланието. Павел първо се стреми да покаже, че всички хора, езичници и юдеи, се нуждаят от праведността, която е разкрита в евангелието. Защото всички хора са грешници и следователно са изложени на Божия гняв, независимо дали са езичници (гл. 1:13–32) или евреи (гл. 2:1 до 3:20).

Божият гняв. Тоест, божественото неодобрение срещу греха, което в крайна сметка води до изоставяне на човека на смъртното осъждане (виж Рим. 6:23; Йоан 3:36). Гневът

на безкрайния Бог не бива да се сравнява с човешката страст. Бог е любов (1 Йоан 4:8) и макар че мрази греха, Той обича грешника (SC 54). Бог обаче не налага любовта Си на онези, които не желаят да приемат Неговата милост (виж DA 22, 466, 759). По този начин Божият гняв срещу греха се упражнява в оттеглянето на Неговото присъствие и животворяща сила от онези, които избират да останат в греха и по този начин да споделят неизбежните му последици (виж Бит. 6:3; вж. DA 107, 763, 764; SC 17, 18).

Това е илюстрирано от ужасния опит на евреите след отхвърлянето им от Христос. Тъй като те се бяха затвърдили в упоритото си неразкаяние и бяха отказали последните предложения на милост, „Бог оттегли защитата Си от тях и премахна възпиращата Си сила от Сатана и неговите ангели, и народът беше оставен на контрола на водача, когото беше избрал“ (БВ 28).

Когато Божият гняв срещу греха падна върху Христос като наш заместник, именно отделянето от Неговия Отец Му причини толкова голяма мъка. „Той не трябваше да използва божествената Си сила, за да избегне тази агония. Като човек, Той трябваше да понесе последствията от човешкия грях. Като човек, Той трябваше да изтърпи Божия гняв срещу прегрешението“ (Жан Жаклин, 686). Накрая, на кръста, „Божият гняв срещу греха, ужасното проявление на Неговото недоволство поради беззаконието, изпълни душата на Неговия Син с ужас. ... Отдръпването на божественото лице от Спасителя в този час на върховна мъка прониза сърцето Му с мъка, която никога не може да бъде напълно разбрана от човека“ (Жан Жаклин, 753).

Така, както Павел обяснява в Рим. 1:24, 26, 28, Бог разкрива гнева Си, като предава непокаяните хора на неизбежните резултати от техния бунт. Тази упорита съпротива срещу Божията любов и милост кулминира в окончателното откровение на Божия гняв в онзи ден, когато Божият Дух най-накрая се оттегли. Незащитени от божествената благодат, нечестивите нямат защита от злия. „Когато Божиите ангели престанат да сдържат свирепите ветрове на човешките страсти, всички стихии на раздора ще бъдат освободени“ (Велика божествена книга 614). Тогава огън слиза от Бога от небето и грехът и грешниците са унищожени завинаги (Откр. 20:9; срв. Мал. 4:1; 2 Петрово 3:10).

Но дори това последно откровение на Божия гняв в унищожението на нечестивите не е акт на произволна власт. „Бог е изворът на живота; и когато човек избере служенето на греха, той се отделя от Бога и по този начин се откъсва от живота“ (DA 764). Бог дава на хората съществуване за известно време, за да могат да развият характерите си. Когато това е постигнато, те получават резултатите от собствения си избор. „Чрез живот на бунт, Сатана и всички, които се обединяват с него, се поставят в такава нехармонична ситуация с Бога, че самото Му присъствие е за тях пояждащ огън“ (пак там; вж. GC 543).

Разкрит. Или „се разкрива“ (вижте стих 17). Пълното проявление на Божия гняв ще се види в края на света (Рим. 2:5; 1 Сол. 1:10; 2 Сол. 1:7-9; Откр. 6:16, 17). Но Божието неодобрение срещу греха се разкрива и в състоянието на човечеството. Унизителните пороци и умишленото зло, на което е предаден грешникът (Римляни 1:24-32), доказват Божието осъждане и наказание за греха. Проповядването на Павел за Божията правда, разкрита в евангелието (ст. 17), също служи за разкриване на Божия гняв по-ясно от всякога.

От небето. Откровението на божествения гняв идва като послание на предупреждение от Божия трон.

Безбожие. Гръцки *asebeia*, „липса на благоговение пред Бога“, „безбожие“ (виж стих 21).

Неправедност. Гръцки *adikia*, „липса на правилно поведение“, „несправедливост“ (виж стих 29).

Задържам. Гръцки *katechō*, „да притежавам“, „да държа здраво“, „да задържам“, „да възпрепятствам“, „да потискам“. Контекстът тук показва, че значението „задържам“ е за предпочитане. Сравнете подобни употреби на думата в Лука 4:42; 2 Сол. 2:6, 7.

Истината. Това се отнася по-специално до познанието за Бога (виж Рим. 1:19, 25; виж върху Йоан 8:32).

В неправда. В и чрез своето нечестие хората сдържаха и потискаха истината за Бога. В решимостта си да вършат беззаконие, хората не желаеха да запазят познанието за чист и свят Бог, за когото знаеха, че се противопоставя на подобни дела и ще ги накаже. По този начин те не само потискаха истината в собствените си сърца, но и я криеха от другите.

19. Може да е известен. Или „е известен“.

В тях. Тоест, в сърцата и съвестта им (виж гл. 2:15).

Бог е явил. Бог се разкрива на човека по три начина: чрез вътрешно откровение към разума и съвестта на всеки човек (Рим. 2:15; срв. Йоан 1:9), чрез външно откровение в делата на сътворението (Рим. 1:20) и чрез специално откровение в Писанията и в личността и делото на Христос, което потвърждава и допълва останалите откровения. Павел тук говори за първите две. Бог е дарил хората с разум и съвест. Той ги е направил способни да виждат и изследват Неговите дела. Той е разпространил пред тях доказателствата за Неговата доброта, мъдрост и сила. По този начин Бог е направил възможно както езичниците, така и евреите да учат за Него.

20. Невидими неща. Тоест, „вечната Му сила и Божественост“, както е споменато по-късно. В Слепите им хора бяха заменили тези невидими атрибути на Бога с видими образи.

От сътворението. Тоест, от самото сътворение.

Ясно видими. Невидимите неща на Бог могат да бъдат ясно възприети от ума с помощта на сътворените дела на природата. Въпреки че са опетнени от греха, „създадените неща“ свидетелстват, че Един с безкрайна сила е създал тази земя. Навсякъде около нас виждаме изобилие от доказателства за Неговата доброта и любов. По този начин е възможно дори езичниците да разпознаят и признаят силата на Създателя.

Божество. Гръцки *theiotēs*, „божествена природа“, „божественост“, „Божественост“. Това е единственото срещане на *theiotēs* в Новия завет. Тук апостолът говори за божествената същност и проявлението на божествените качества, а не за Троицата като такава. Сравнете думата *theotēs* в Кол. 2:9, която правилно означава „Божество“.

Без извинение. Откровението на Бог чрез съвестта и природата е достатъчно, за да просвети хората относно божествените изисквания. Пред лицето на това откровение, те нямат извинение за неизпълнението на дълга си, тоест за своето идолопоклонство и за възпрепятстване на истината.

21. Когато познаваха Бога. Или „въпреки че познаваха Бога“, тоест чрез откровението на съвестта и природата (вижте на стих 20). Освен това, богобоязливи мъже като Ной и синовете му познаваха Бога и това знание предаваха на децата си. Но поради греховна небрежност, умовете на повечето от техните потомци скоро се помрачиха и познанието за Бога до голяма степен се изгуби сред езичниците.

Не го прославиха. Нежеланието да се почита Бог като божествен Създател беше истинската източник на помрачените умове и мерзките практики на езичниците. Да прославяш Бога означава да Го почиташ, обичаш и да Му се подчиняваш.

Нито един от двамата не беше благодарен. Нежеланието да благодарим на Бога за Неговата любов и доброта към хората е една от причините за поквара и идолопоклонство. Неблагодарността закоравява сърцето и кара хората да забравят Съществуването, на което не желаят да изразят благодарност.

Станал суетен. Гръцки *mataioß*, „да станеш глупав“ или „да станеш безполезен“. При измислянето суетни неща, самите езичници бяха станали суетни и глупави. Човешкият ум, който се покланя на неми идоли от дърво и камък, става подобен на обектите на своето поклонение (Пс.

115:8). Сравнете *kenos*, също преведено като „суетен“ (вижте върху 1 Кор. 15:10), но означаващо „празен“ или „кух“.

Въображения. Гръцки *dialogismoí*, „разсъждения“, „мисли“, „спекулации“. Павел използва термина, за да обозначи безполезните идеи и спекулации, които езичниците са имали относно Бога, в противоречие с истината, която някога са познавали и която все още им е била представена в Божиите сътворени дела (ст. 20).

Глупав. Гръцки *asunetos*, буквално „без разбиране“ (виж Мат. 15:16), следователно, „неинтелигентен“, „безсмислен“.

Сърце. Общ термин, използван за всички човешки способности на мисълта (Рим. 10:6), волята (1 Кор. 4:5) или чувствата (Рим. 9:2). Юдеите са смятали сърцето за седалище на вътрешния живот на човека. То може да е дом на Светия Дух (гл. 5:5) или на зли желания (Рим. 1:24; вж. Марк 7:21–23).

Беше помрачено. Хората бяха потънали толкова дълбоко в невежество и грях, че умовете им бяха станали тъмни и безчувствени и те вече не възприемаха или разбираха истината. Да създаде такава тъмнина винаги е била целта на Сатана във великата борба. Бог е дал на всеки човек „индивидуалност, сила да мисли и да действа“ (Изд. 17). Спасението зависи от правилното упражняване и развитие на тази сила, като избере да има вяра в Бога и да се подчинява на Неговата воля. Следователно, в продължение на шест хиляди години, обмислената цел на Сатана е била да отслаби и унищожи тази дадена от Бога сила, така че хората да станат безпомощно неспособни да разпознават, приемат и практикуват истината.

Следователно, едно от първите и най-важни обещания на евангелието е, че Бог ще дават на човека ново сърце или ум (Езекиил 36:26; вж. Йоан 3:3). „Думите „Ще ви дам и ново сърце“... означават „Ще ви дам нов ум“ (СТ 452). Че тази чудна трансформация на сърцето и ума е станала възможна за всеки, който има вяра в Христос, е посланието на Павел в Посланието до римляните.

22. Да бъдеш мъдър. Павел не говори тук просто за претенциите на гръцката философия, въпреки че е подценявал такава мъдрост (1 Кор. 1:18–25). Той описва самонадеяността на онези, чиято мъдрост е свързана с всяко умишлено отклонение от божествената истина и от която идолопоклонството първоначално е възникнало в многобройните си и фантастични форми. Хората се отвърнали в предполагаемата си мъдрост от истинското познание за Бога и езичеството било неизбежният резултат.

Станаха глупави. Кулминацията на тяхната глупост беше идолопоклонството (вижте Йер. 10:14, 15, за какво Може ли глупостта да е по-голяма от това да се покланяш на животно вместо на Бог?

23. Променени. По-добре „разменени“. В своята глупост хората бяха заменили поклонението пред Бога с поклонение пред идоли. Вместо да гледат към Същество, облечено във величие и сила, те се поклониха на влечуги и зверове. Те замениха славен обект на поклонение с това, което беше унижително и унижително (виж Пс. 106:20; Йер. 2:11). Човекът беше назначен

господарят на животинското творение (Пс. 8:6-8) и се унижава, като се покланя на създанията, които Бог е създал, за да му служат (вж. Осия 8:6).

Нетленен. Тоест, неподвластен на смъртта и следователно неподвластен на разпад, както всички създания. Павел противопоставя „нетленността“ на Бога на „тленността“ на човека.

Само Бог е непроменлив, неразрушим, безсмъртен и следователно е подходящ обект на поклонение (1 Тим. 1:17).

Образ. Хората не се задоволяват да се покланят на Бога „с дух“ (Йоан 4:23, 24). Те не се задоволяват с Божието откровение за Себе Си в природата (Римляни 1:20). Те избират да Го представят на себе си чрез образи, наподобяващи хора, птици, животни или влечуги. Павел сякаш отбелязва последователните етапи на моралното и интелектуално упадък на езичниците, завършващи с представянето на живия небесен Бог от нечисти влечуги и други същества, пълзящи по земята.

Боговете в човешки облик са били често срещани в гръцката и римската религия. Поклонението на всякакви същества, като бикове, крокодили, змии и ибиси, е било широко разпространено в Египет. В подражание на идолопоклонството на Египет израилтяните направили своето златно теле (Исх. 32:4). По-късно Йеровоам поставил две златни телета в Дан и Ветил и им принесъл жертви (1 Царе 12:28-32).

Някои от по-културните езичници може би са смятали изображенията просто за символични изображения, но много от обикновените хора виждали в идолите самите богове. Библията не взема предвид подобно разграничение, а просто осъжда всички поклонници на изображения като идолопоклонници (Исх. 20:4, 5; Лев. 26:1; Михей 5:13; Ав. 2:18, 19).

24. Предаде ги. Когато езичниците умишлено се отвърнаха от Бога и Го изключиха от умовете и сърцата си, Бог ги остави да вървят по собствените си пътища на самоунищожение (Пс. 81:12; Деяния 7:42; 14:16). Това е част от цената на нашата морална свобода. Ако хората настояват да следват собствения си зъл път, Бог ще им позволи да го направят, като оттегли Своята благодатна помощ и въздържание. След това те са оставени да пожънат резултатите от своя бунт във все по-дълбоко робство на силата на греха (виж Рим. 1:26, 28; вж. ВБ 431).

Нечистота. Тоест, нечистота, морално оскверняване, както е посочено в стихове 26, 27. Грубата неморалност обикновено съпътства идолопоклонството и в древността е била осветена като част от религията.

Чрез похотите. Или „в похотите“. Това се отнася до моралното състояние, в което те вече са били, когато Бог ги е оставил на последствията от техните покварени наклонности и желания.

Озлославят собствените си тела. Нашите тела са храмове на Светия Дух, но това достойнство се губи чрез неморалност (1 Кор. 6:15-19; 1 Сол. 4:3, 4). Езичеството оставя своя отпечатък върху телата, както и върху душите на мъжете и жените.

25. Промениха истината. Или „размениха истината“. Те размениха истината за Бога за това, което беше лъжа.

Лъжа. Сравнете Йер. 10:14. Идолите са въплътени лъжи. Човекът трябва да ги създаде, но те са... предполага се, че представляват Този, Който е създал човека (Исая 40:18-20). Те имат очи, но не могат да виждат; имат уста, но не могат да говорят (Пс. 115:5-7; 135:15-17).

Почитан и обслужван. Първият термин може да се отнася до поклонението като цяло; вторият - до поклонение чрез специални обреди или жертвоприношения.

Творението. Тоест, всяко създадено същество или нещо.

Повече от. По-добре, „а не от“. Те отхвърлиха Създателя, за да се поклонят на сътвореното.

Благословен. Гръцки eulogētos, не е същата дума, използвана в Блаженствата (вж. върху Мат. 5:3), но израз на хвала и слава, често, както тук, приписвани на Бога (вж. Пс. 89:52, LXX; Рим. 9:5; 2 Кор. 1:3; 11:31). Приписването е особено подходящо тук, за да покаже собствената лоялност на Павел към Бога в контраст с отстъпничеството на езичниците, което апостолът описва.

26. Предаде ги. Вижте на стих 24.

Подли чувства. Буквално „страсти на безчестие“. Историята потвърждава този разказ за неестествените пороци на езическото общество. Всъщност, за разлика от свободата на езическите писатели от неговото време, Павел описва неморалността на езичниците със значителна резервираност. Той смятал за срамно дори да говори за такива неща (Еф. 5:12).

27. Мъже с мъже. Тук Павел евфемистично говори за покварените практики на содомия и хомосексуалност.

Беше заслужено. Тоест, беше дължимо. Възмездие за тяхната грешка на идолопоклонство беше физическа, психическа и духовна деградация. Това беше неизбежното наказание за стореното от тях.

28. Те не харесваха. Буквално „не одобряваха“. Това означава, че отхвърлянето им от Бога не е било несъзнателно. Те отказаха да Го признаят. Вместо да увеличат познанието си за Бога (ст. 21), те потиснаха истината (ст. 18) и по този начин станаха „езичници, които не познават Бога“ (1 Сол. 4:5).

Знание. Гръцки epignōsis, „пълно знание“.

Предаде ги. Вижте стих 24.

Неодобрен. Гръцки adokimos, „неодобрен“. Сродна дума, dokimazō, „одобрявам“, е преведена като „като“ по-рано в стиха. Тъй като хората не „одобрявали“ да имат знание за Бога, Бог ги предаде на „неодобрен“ ум. Вследствие на решимостта им да Го забравят, Бог ги остави в състояние на ума, което беше зло и което следователно не можеше да одобри.

Неудобно. Тоест, неподходящо, неприлично.

29. Неправедност. Общ термин, който вече се използва за описание на състоянието, срещу което се разкрива Божият гняв (ст. 18). Сравнете списъците с грехове в Галатяни 5:19–21; 1 Тим. 1:9, 10; 2 Тим. 3:2–4.

Блудство. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на тази дума.

Злоба. Гръцки ropēria, общ термин за низост, злоба, подлост, подлост.

Алчност. Гръцки: pleonexia, „желание да имаш повече“. Павел другаде описва този грях като идолопоклонство (Кол. 3:5).

Злонамереност. Гръцка дума kakia, по значение донякъде подобно на ropēria (виж по-горе под „нечестие“). Някои предполагат, че ropēria представлява активно нечестие, за разлика от kakia, което подчертава вътрешното състояние на нечестие.

Завист. Гръцки phthonos. Завистите също са сред делата на плътта (Гал. 5:19–21).

Дебат. Гръцки *eris*, „разправа“. Павел не говори за дебати в съвременния смисъл на термина. Гръцката дума подчертава предимно елементите на спор, кавга и гняв (виж също Рим. 13:13; 1 Кор. 1:11; 3:3; 2 Кор. 12:20; Гал. 5:20; Фил. 1:15; 1 Тим.

6:4; Тит 3:9, където една и съща дума е преведена по различен начин в KJV като „спор“, „спор“, „дебат“ или „разногласие“).

Измама. Гръцки *dolos*, „хитрост“, „измама“, преведено като „хитрост“ в Матей 26:4; Деяния 13:10; „лукавство“ в Йоан 1:47; 1 Сол. 2:3 и т.н.

Злоба. Гръцки *kakōētheia*, „злоба“, „злоба“, „недоброжелателност“, „хитрост“.

Шепнещи. Гръцки *psithuristai*, „клеветници“, „скандалисти“.

30. Клеветници. Тоест, клеветници.

Мразещи Бога. Гръцки *theostugeis*, което може да се преведе и като „омразен към Бога“. В класическия гръцки език тази дума обикновено се среща в страдателен смисъл, „мразен от Бога“. Много тълкуватели обаче смятат, че деятелният смисъл, „мразещ Бога“, е по-подходящ в този списък с грехове.

Злобен. Тоест, нахален. Павел използва термина, за да опише собственото си поведение преди обръщането си във вярата (1 Тим. 1:13, преведено като „вреден“).

Горд. Гръцки *hyperēphanoi*, „показващ се над другите“, „арогантен“, „надменен“.

Хвалещи се. Гръцки *alazones*, „хвалколюбци“, „снобски хора“.

Изобретатели на зли неща. Тоест, изобретатели на нови форми на порок и самодоволство, пример за което е Нерон (виж стр. 81–84; DA 37).

Непокорство към родителите. Фактът, че този грях трябва да бъде включен в списъка, показва светлината в което Павел смятал за непослушание към родителите (вж. Мал. 4:6; Лука 1:17).

31. Без разбиране. Гръцка дума *asunetoi*, чиято единствена форма е преведена като „глупав“ в стих 21.

Нарушители на заветите. Тоест, не спазват споразуменията си.

Без естествена обич. Детоубийството и разводът са били често срещани по времето на Павел.

Когато чрез постоянния си бунт срещу Бога, хората огорчават Светия Дух (Еф. 4:30), животът им разкрива липсата на любов и естествена привързаност. Бог не налага Духа Си на любов върху хората. Когато те упорстват в противопоставянето си на Божията воля, Бог ги предава на собствените им неестествени и егоистични наклонности (Рим. 1:24, 26, 28).

Неумолим. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на тази дума. Същата гръцка дума обаче се среща в списъка с грехове във 2 Тим. 3:3 и там е преведена като „нарушители на примирието“.

Безмилостни. Тоест, без съжаление и състрадание. Мрачното удовлетворение, което зрителите получаваха от клането на гладиатори и мъченици в Рим, показва колко малко съжаление и състрадание е имало в сърцата на хората в онази епоха. Исус учеше, че да си безмилостен е доказателство за покварен характер, такъв, който е негоден за небето (Матей 25:41–43).

32. Познание. Думата предполага „пълно знание“ (вж. ст. 28).

Съд. Гръцки *dikaïōta*, „наредба“, „указ“. Павел говори за праведната Божия присъда, която обявява кое е правилно и кое грешно и свързва смъртта с греха, а живота с правдата. Този указ е разкрит не само в Стария завет, но и в съвестта на всеки човек (гл. 2:14–16).

В тази първа глава Павел ясно подчертава, че греховете на езичниците са извършено въпреки значителните знания за Бога (ст. 19–21, 25, 28).

Ангажирай се. По-точно „практикувай“. Гръцката дума предполага повтарящо се и продължаващо действие.

Достоен за смърт. Това не се отнася до гражданското правосъдие, а по-скоро до фаталните последици от греха (гл. 6:23).

Имам удоволствие. Или „сърдечно одобрявам“, „аплодирам“. Думата описва повече от пасивно съгласие със злото; тя предполага активно съгласие и одобрение (вижте Деяния 8:1; 22:20). Кулминацията на списъка с грехове, изброени в Павел, е поквареното нечестие на получаването на удовлетворение от злите практики на другите. Дотук човек дегенерира, когато отказва да познае и почете истинския Бог.

Мрачната картина на езическата поквара, която Павел е дал, може да се провери от светските писания от 1-ви век. Едно от най-често цитираните описания на беззаконието, преобладаващо по времето на Павел, е това на Сенека, съвременник на Павел, който в своето произведение „За Ира“, ii. 9. 1, заявява: „Всяко място е пълно с престъпления и пороци; извършени са твърде много престъпления, за да бъдат излекувани с каквото и да е възможно ограничение. Хората се борят в могъщо съперничество на нечестието. Всеки ден желанието за злодеяние е по-голямо, а страхът от него по-малък; всяко уважение към това, което е по-добро и по-справедливо, е прогонено, похотта се хвърля където си поиска, а престъпленията вече не са скрити. Те дебнат пред очите ни и нечестието е стигнало до такова публично състояние, придобило е такава власт над сърцата на всички, че невинността не е рядкост – тя не съществува“ (изд. на Лъоб, Морални есета, том 1, стр. 183). Вижте също Мъдростта на Соломон 14:22–30. Сравнете ДА 36, 37.

В продължение на 4000 години експериментът за това дали човек може да се спаси чрез собствените си дела е провеждан. „Принципът, че човек може да се спаси чрез собствените си дела, е в основата на всяка езическа религия“ (Жан-Вашингтон 35). Сега стана ясно, че е необходим друг план за спасение. „Сатана ликува, че е успял да унижи Божия образ в човечеството. Тогава Исус дойде, за да възстанови в човека образа на неговия Създател“ (Жан-Вашингтон 37, 38; вижте Гал. 4:4, 5). Благата новина, че състоянието на човека не е безнадеждно, а че праведността е достъпна за всички, които имат вяра в Христос, беше посланието на надежда на Павел към езическия свят. Това е „евангелието на Христос“, темата на това послание до вярващите в Рим.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 DA 600

14 AA 246, 380; CS 212; DA 440; Ед 65, 139, 263; Ev 218; MB 135; 4T 52; 5T 731

16 СТ 255; FE 200; GW 16; MH 215; ML 61, 224; 7T 12

16, 17 AA 380

17 ГК 125; CP 341

18–32CG 440

20 COL 18, 22, 107; CT 187; DA 281; Ed 134; MH 410; MM 103; PP 116; 8T 255

21 AA 14; COL 18; FE 331; PP 82; 5T 738

21, 22 СТ 424

22 КОЛ 199; 2T 42

25 COL 18; FE 329; GC x; PK 281; PP 91; 4T 595

28 стр. 82, 91

29–32, Изд. 235

ГЛАВА 2

1 Онези, които съгрешават, макар и да го осъждат в другите, не могат да извинят себе си, а още по-малко да избегнат Божия съд, 9 независимо дали са юдеи или езичници. 14 Езичниците не могат да избегнат, 17 нито пък юдеите, 25 на които обрязването им няма да им е от полза, ако не пазят закона.

1. Следователно. Или „поради това“. Препратката може да бъде или към решението посочено в гл. 1:32, „тези, които вършат такива неща, заслужават смърт“ или към основната мисъл на целия раздел от стихове 18-32. Павел продължава аргумента си, че има универсална нужда от спасителната сила, съдържаща се в откровението за Божията правда чрез вяра (ст. 16, 17). Той вече е проследил низходящия път на човека от първото съзнателно отхвърляне на познанието за Бога през всички етапи на идолопоклонството и порока. Накрая, в стих 32, той е описал този последен етап на човешка деградация, в който хората не само са загубили всякаква добродетел, но и са стигнали до мястото, където одобряват порока на другите. Те запазват само съзнанието за своята вина и нещастие, защото познават справедливата Божия присъда, произнесена срещу онези, които вършат такива неща.

Павел продължава да обяснява, че евреите не са по-малко виновни от езичниците и че те също се нуждаят от разпоредбите на същия план за спасение. Той показва, че евреите са се радвали на по-голяма светлина от езичниците, но въпреки това са правили същите неща. Голяма част от казаното за езичниците в гл. 1:18–32 се отнася и за юдеите, защото и те са съгрешили срещу знанието и съвестта.

Ти си непростим. Юдеите бързо осъдиха езичниците, но тъй като евреите бяха облагодетелствани в продължение на векове с по-голяма светлина от езичниците, те нямаха абсолютно никакво извинение за извършването на същите грехове. Вижте том IV, стр. 30–34.

Който и да си. Павел започва обсъждането си за неуспеха на юдеите да постигнат правдата на Бога с общо твърдение, което е приложимо за всички хора. Той започна обсъждането си за провала на езичниците с подобно общо твърдение (гл. 1:18). Може би това е доказателство за умението на апостола в аргументирането. Ако Павел ги беше посочил в първото изречение, това би могло да предизвика незабавна опозиция от страна на юдеите. Павел избира по-скоро да подходи към темата постепенно и в общи линии. След това, след като е представил доказателства, той прави конкретното приложение към юдеите (гл. 2:17).

Съдия. Гръцки *krinō*. Тази дума сама по себе си не означава „осъждам“, а по-скоро „да отделям“, „разграничавам“, „избирам“, „показвам предпочитание към“, „определям“, „одобрявам“, „произнасям присъда“ и, където контекстът го изисква, „осъждам“. В този случай контекстът на стихове 1–3 показва смисъла на осъждане.

Друг. Буквално „другият“.

Ти осъждаш. Гръцко *katakrinō*, форма на глагола „съдя“, която ясно предполага неблагоприятна присъда или осъждане. Аргументът на Павел е подобен на този на пророк Натан, когато говори с цар Давид (2 Царе 12:5–7). Павел казал на юдеите, че със самия акт на съдене на своите ближни, те произнасят присъда над себе си. Те обявяват престъпни деяния, за които самите те са виновни.

Доест. Гръцки *grassō*, дума, обозначаваща обичайна или навикнала практика.

Пример за това как евреите осъждат неморалността на езичниците и възхваляват собствената си чистота, се намира в Посланието на Аристей: „Защото повечето други мъже се оскверняват чрез безразборни полови сношения, като по този начин вършат големи беззакония, и цели държави и градове се гордеят с такива пороци. Защото те не само имат полови сношения с мъже, но и...“

оскверняват собствените си майки и дори дъщерите си. „Но ние бяхме държани отделени от такива грехове“ (цитирано от RH Charles, „Апокрифите и псевдоепиграфите на Стария завет на английски“, том 2, стр. 109). Че моралните условия сред евреите не са били толкова идеални, колкото е посочено тук, е видно от инцидентни препратки в равинските писания към неестествените пороци, практикувани сред евреите, както и от превантивните разпоредби в равинските закони относно тези пороци. Действителната ситуация вероятно е отразена с разумна точност в следното от „Заветите на дванадесетте патриарси“ (виж RH Charles, „Апокрифите и псевдоепиграфите“, том 2), еврейско псевдоепиграфско произведение от около началото на II век пр.н.е. „А в седмата седмица ще станат свещеници, [които са] идолопоклонници, прелюбодейци, сребролюбци, горделиви, беззаконни, похотливи, малтретиращи деца и животни“ (Заветът на Левит 17:11). „Това ви казвам, деца мои, защото прочетох в писанията на Енох, че вие и вие ще отстъпите от Господа, като ходите според всичките беззакония на езичниците и ще постъпвате според всичките нечестия на Содом“ (Заветът на Нефталим 4:1).

Общоприето е, че тези, които бързо критикуват и обвиняват Други пък често са виновни за същите престъпления. Понякога мъжете са особено ревностни в противопоставянето си на престъпленията, които самите те тайно извършват. Класически пример за това е долното лицемерие, разкрито от благочестивите обвинители на жената, хваната в прелюбодеяние. „Тези уж пазители на справедливостта сами бяха въвели жертвата си в грех“ (Жан. 461). Давид с готовност осъди предполагаемата несправедливост, за която съобщи Натан (2 Царе 12:1-6).

2. Сигурни сме. Буквално „знаем“. Павел предполага, че истината на Божиите решения е прието и че следователно той може да основава аргументите си на него.

Присъда. Гръцки *krima*, означаващо взето решение, независимо дали е добро или лошо, в този случай осъждане.

Според истината. Подчертаване на истинския стандарт за измерване в Божия съд. Бог не съди според външния вид (виж Йоан 7:24). Неговият съд за хората се основава на познание за мотивите на хората и за истинската природа на тяхното поведение и е безпристрастен (Римляни 2:11). Дори най-тайните грехове са подложени на Неговата проверка (Екл. 12:14).

3. Мислиш ли? Предполагаш ли, че поради по-голямото си познание за истината или поради връзката си с благочестив произход или с избрания народ, ще бъдеш освободен от съд? Тази заблуждаваща надежда за лично освобождаване от съда е често срещана форма на самозаблуда. Тя е в контраст с истината за безпристрастния Божи съд над всички грешници. И все пак изглежда, че сред юдеите е било популярно мнение, че стига да спазват обредите и церемониите на своята религия, Бог няма да ги съди толкова строго, колкото би съдил изоставените и идолопоклоннически настроени езичници. Те смятали, че тяхната националност им осигурява специално внимание в съда. Това погрешно схващане е било порицано от Йоан Кръстител. „Принесете, прочее, плодове, достойни за покаяние; и не мислете да казвате в себе си: „Имаме Авраам за баща“ (Мат. 3:8, 9; срв. Йоан 8:33; Гал. 2:15). Грехът е грех, където и да е извършен и от когото и да е. Нито пък става по-малко греховен, като се извършва сред религиозни привилегии. Божият народ няма специално разрешение да греши, сякаш Бог не би бил толкова строг в забелязването на прегрешенията на онези, които твърдят, че Му служат. Напротив, Библията последователно

учи, че най-сериозните грехове сред хората са тези, които са извършени от т.нар. хора, които се изповядват като Божии хора (вижте Исая 1:11–17; 65:2–5; Матей 21:31, 32).

Ще се измъкнеш. Местоимението е емфатично в гръцкия език.

4. Презираш ли? Божията любов и търпение пораждат само презрително чувство на сигурност в сърцето на човек, закоравял в греха. „Понеже присъдата за зло дело не се изпълнява скоро, затова сърцето на човешките синове е всеотдайно насочено към злодеяние“ (Екл. 8:11; вж. Пс. 10:11, 13). Юдеите бяха свикнали да използват аргумента, че щом Бог все още ги благославя, Той следователно не ги смята за грешници (вижте Лука 13:1–5; Йоан 9:2). Колко лесно попадаме в същата измама днес. Докато Бог милостиво продължава да ни дава време и възможност да се подготвим за Неговото завръщане, ние сякаш се осланяме на Неговата милост и търпение, като продължаваме самодоволно по греховните си пътища. Не успяваме да разпознаем целта на Неговото търпение и дълготърпение.

Богатство. Любима дума на Павел, с която да опише качеството на Божиите дарове и качества. (виж Рим. 11:33; Еф. 1:7, 18; 2:7; 3:8, 16; Фил. 4:19; Кол. 1:27; и др.).

Доброта. Гръцки *chrēstotēs*, „превъзходство“, „доброта“, „мекота“, „нежност“.

Търпение. Гръцката дума *anochē* буквално означава „въздържание“. В класическия гръцки език този термин е бил използван за военно примирие. Предполага нещо временно, което може да премине при променени условия. По този начин се използва, за да опише „търпението“ на Бог във връзка с „прощаването“ на греховете (гл. 3:25). В Своето търпение Бог е въздържал гнева Си, сякаш е сключил примирие с грешника. Това не означава, че гневът Му няма да бъде изпълнен най-накрая. Напротив, това предполага, че това със сигурност ще стане, освен ако грешникът не се е възползвал от това време на примирие, за да се покае.

Дълготърпение. Въпреки че Бог мрази греха, в дълготърпението Си Той не излиза веднага, за да накаже греха в момента, в който е извършен. Вместо това, Той щади хората ден след ден, за да им даде възможност да се покаят и да бъдат спасени (2 Петрово 3:9). Хората „презират“ дълготърпението на Бог, като правят извода, че Той никога не възнамерява да наказва греха и че следователно те могат спокойно да продължават да грешат.

Незнание. Подразбира се доброволно невежество (вж. Осия 2:8).

Води те. Гръцката дума може да се тълкува като израз на усилие, което може да не реализира целта си. Следователно фразата би означавала „има за цел да те води“, „опитва се да те води“.

Покаяние. Гръцка метаноя. Както и другаде в Новия завет, тази дума предполага промяна в посоката на мислене, цел и живот. Тя означава повече от просто скръб за греха (вижте върху Пс. 32:1).

5. След гр. ката, „според“, „поради“.

Твърдост. Или „упоритост“, „инатливост“. Юдеите бяха в състояние на ума, в което добротата и търпението на Бог нямаха никакъв ефект.

Неразкаяно сърце. Тоест, сърце, което отказва да се покае. Не е настъпила промяна в отношение в сърцето. Закоравялостта доброволно продължава и се увеличава, въпреки Божието ръководство.

Гняв към себе си. В контраст с богатството на Божията доброта (ст. 4) и небесно съкровище (Мат. 6:20). Отхвърлянето на богатството на добротата има за последица съкровище на гняв. Човек, който отхвърля Божията любов, не е в същото състояние като този, който никога не е познавал божествената благодат. Всяка дадена благословия и привилегия носи съответна отговорност. Постоянна съпротива срещу Божията любов

постепенно натрупва запас от гняв за деня на разплатата (виж Втор. 32:34, 35). Както в Рим. 1:18 (виж коментара там), гневът е божественото неодобрение срещу греха, което води до изоставяне на човека на смъртното наказание.

Павел не казва „Бог труп гняв“, а по-скоро „Ти трупаш гняв за себе си“.

Срещу деня на гнева. Буквално „в деня на гнева“.

Праведен съд. „Денят на гнева“ ще разкрие на хората и на ангелите, както доброто и злото, че Бог е праведен съдия. Това откровение ще се състои в това, че Той ще въздаде на всеки човек според делата му (виж ДА 763, 764; GC 668).

Това последно откровение, което се случва при завършването на всички неща, трябва да се противопостави на откровението за гнева и праведния съд на Бога, както се вижда в поквареното състояние на човечеството (гл. 1:18).

6. Ще извърши. Павел цитира Притчи 24:12 или Пс. 62:12. Това, че хората ще бъдат съдени според това, което са направили, е единното учение на Писанията (вижте Йеремиа. 17:10; Мат. 16:27; 2 Кор. 5:10; Откр. 2:23; 20:12; 22:12). Всеки, включително привилегированият евреин, ще бъде възнаграден или осъден според действителния си живот и истинския си характер.

Някои са открили проблем в съгласуването на този пасаж с доктрината, че „човекът е оправдан чрез вяра без делата на закона“ (Рим. 3:28). Павел обаче не прави тук контраст между вяра и дела, а по-скоро между това, което човек всъщност е, и това, което може да твърди, че е. Павел твърди, че Бог съди човека според реалните дела на праведност или неправда. По-късно в посланието Павел обяснява, че обикновените дела на закона, за разлика от делата на вярата (виж 1 Сол. 1:3; 2 Сол. 1:11), не са реални дела на праведност (Рим. 9:31, 32). Делата се признават в последния съд като доказателство за вяра. Вярата в Божиата благодат не е заместител на правилното поведение и святия живот. Вярата може да докаже своята реалност и искреност само чрез такива доказателства (Яков 2:18). Бог ще въздаде на всеки човек според тези доказателства.

1

7. Търпеливо постоянство. Гръцки *hupomonē*, „търпение“, „постоянство“, „непоколебима издръжливост“. Павел не говори за пасивно отричане, а за активно постоянство.

В добродетелните дела. Буквално „на добри дела“. Цялата фраза може да се преведе като „постоянство в добри дела“. Библията не учи, че Бог ще даде вечен живот на онези, които от време на време вършат добри дела. Той го дава на онези, които така продължават и упорстват в добродетелните дела, че става очевидно, че техният начин на живот е да се подчиняват на Бога (вижте Матей 10:22; Откровение 2:10).

Търсене. Гръцко *zēteō*, което може да означава усърдно стремеж, както в „Търсете първо Божието царство“ (Матей 6:33). Сравнете „Ние се стараехме да отидем в Македония“ (Деяния 16:10). Същият глагол е използван в тези пасаж. Не е достатъчно просто да имаме желание за вечен живот. „Не е възможно да се отнесем в небето. Никой мързеливец не може да влезе там. Ако не се стремим да влезем в царството, ако не се стремим усърдно да научим какви са неговите закони, не сме годни да участваме в него“ (COL 280).

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Слава, чест и безсмъртие. Те се дават по време на възкресението (виж 1 Кор. 15:42, 43; срв. 1 Петрово 1:4–7). В първоначалното си безгрешно състояние човекът е бил увенчан „със слава и чест“ (Евр. 2:7). Всичко това ще бъде възстановено на онези, които упорито го „търсят“.

Вечен живот. Граматически, както ясно показва гръцкият език, тази фраза е свързана с изречението „който ще даде“ (ст. 6) по следния начин: „който ще даде вечен живот на тези“ и т.н. Бог ще даде вечен живот на онези, които го търсят по предписания начин.

8. Свадлив. Гръцко *eritheia*, „наемнически, егоистичен дух“. *Eritheia* е имала и значението „труд за заплата“. По-късно терминът започва да означава „егоистична или фракционна амбиция“, „интрига“, „съперничество“. На други места в Новия завет същата дума се използва, за да се обозначи интрига и партийност (2 Кор. 12:20; Гал. 5:20; Фил. 1:16; 2:3; Яков 3:14, 16). В повечето от тези случаи KJV превежда *eritheia* като „борба“, очевидно въз основа на предположението, че думата произлиза от друг корен с донякъде подобен звук, *eris*, което означава „спор“, „кавга“ (вижте върху Рим. 1:29).

За разлика от праведните, които упорстват в доброто, неправедните тук са описани като егоистични и разединени в отношението си към Бога и истината. Подобен дух е накарал толкова много юдеи да се противопоставят на евангелието (вижте Деяния 13:45 и др.). Тяхното легалистично, користолюбиво отношение към религията и егоцентричният им възглед за спасението ги доведоха до отхвърляне на Божия път на праведност чрез вяра в Христос и по този начин до отхвърляне на Самия Бог.

Подчинявайте се на истината. Сравнете опита на онези, които „държат истината в неправда“ (гл. 1:18). Тези, които са разединени и егоистични, не се грижат да бъдат лоялни към истината. Бидейки „обичащи себе си“ (2 Тим. 3:2), те не са приели „любовта на истината, за да се спасят“ (2 Сол. 2:10). Те предпочитат да „намират удоволствие в неправдата“ (2 Сол. 2:10, 12).

Възмущение и гняв. Граматически тези думи не са свързани с изречението. „който ще въздаде“, както са думите „вечен живот“ (виж върху ст. 7). Необходимо е да се добавят някои думи като „ще има“. Павел може би е възнамерявал тази промяна в тълкуването, за да изрази хубавото разграничение, че макар Бог да е източникът и дарителят на вечния живот, Той не е строго и предимно авторът на вечното наказание. Унищожението е необходимият резултат от собственото поведение на грешника (виж върху гл. 1:18). Подобно разграничение може би е било предвидено чрез промяната в тълкуването в гл. 9:22, 23 от страдателен залог „пригответи за унищожение“ към деятелен залог „пригответи за слава“. Самият Бог е подготвил съдовете на милостта за слава, но съдовете на гнева са пригодени или са се пригодили за унищожение (виж върху ВЦ 543).

Словоредът в гръцкия език е „гняв и негодувание“. Гръцката дума, преведена като „гняв“ (*orgē*), се разбира като изразяваща установено чувство и разположение. Сравнете „Божият гняв пребъдва върху Него“ (Йоан 3:36). Думата за „негодувание“ (*thumos*) изразява моментния импулс или изблик на чувство на гняв, както в деня на окончателното унищожение (Откр. 14:10). За значението на божествения гняв вижте Рим. 1:18.

9. Изпитание. Гръцки *thlipsis*, обозначаващ натиска на смазващо бремене, като на изпитания и бедствия, а в този случай и наказание за грехове.

Мъка. Гръцки *stenochōria*, буквално „теснина на мястото“. Идеята е за ограничение. В превода на LXX на Втор. 28:53, 57 думата описва ограничението

на обсада. Тук се описва тревогата и страданието, които човек изпитва, когато е притиснат отвсякъде от страдания и изпитания или от наказание и не знае къде да се обърне за облекчение. Сравнете с честото описание в Стария завет на състоянието на радост като донасяне на голямо място (2 Царе 22:20; Пс. 118:5).

Върху всяка човешка душа. Тоест, върху всяко човешко същество. Този стих е бил използван в подкрепа на идеята, че душата, а не тялото, трябва да понесе наказанието. Думата за „душа“ (psuchē) обаче често означава целия човек (виж Рим. 13:1; вж. върху Пс. 16:10; Мат. 10:28).

Евреинът е първи. Както евреинът е първи по привилегии и възможности, така е и първи по отговорност и вина (виж върху Рим. 1:16; срв. Лука 12:47, 48).

10. Слава, чест и мир. В контраст с „скръбта и мъката“, които предстоят страдат от онези, които вършат зло.

Върши добро. Тези думи са в контраст с „върши зло“ (ст. 9). За връзката между добрите дела и спасението вижте гл. 3:28.

11. Уважение към личността. Гръцка дума *prosdōpolēmpsia*, буквално „приемане на лице“, което означава „пристрастие“. Тази дума се среща другаде в Новия завет само в Кол. 3:25; Еф. 6:9; Яков 2:1. *Prosdōpolēmpstēs*, „който проявява пристрастие“, се среща в Деяния 10:34, а *prosdōpolēmpstēs*, „да съдиш с пристрастие“ в Яков 2:9. Нито една от трите форми не се среща в LXX или в нехристиянски писания; следователно се смята, че думата е от християнски произход. В Стария завет съответният еврейски израз означава или да се окаже любезен прием на молител или ухажор (Бит. 19:21; Йов 42:8), или да се прояви пристрастие (Лев. 19:15; 2 Лет. 19:7). В Новия завет думата винаги има лошия смисъл на пристрастие. Свободата от пристрастие е част от Божия характер като праведен Съдия (Второзаконие 10:17; 2 Летописи 19:7; Йов 34:19).

12. Защото. Поради привилегиите си юдеите се питаха дали принципът, че „Бог не гледа на лице“ (ст. 11), може да се приложи към тях. Те дотолкова бяха злоупотребили с привилегированото си положение, че дори бяха стигнали дотам, че се чувстваха свободни да осъждат престъпленията на другите, докато самите те извършваха същите грехове (ст. 1–3). Сега Павел продължава да обяснява как Бог ще прояви безпристрастност, съдейки привилегирования евреин и по-малко привилегирования езичник. Всеки ще бъде съден по метода, подходящ за неговия случай – евреинът – по писания закон, срещу който е съгрешил, а езичникът – по неписания закон на съвестта, срещу който е съгрешил.

Без закон. Този израз очевидно означава без конкретно открит или писан закон, защото езичниците не са без неписания закон на съвестта (ст. 14, 15).

Езичниците няма да бъдат съдени по закон, който не притежават. Въпреки това, ако престъпят неписания закон на съвестта, те ще бъдат изгубени, точно както онези, които са съгрешили срещу по-голямата светлина. Павел вече е обяснил, че греховете на езичниците са непрости, защото те са отхвърлили Божието откровение към тях в природата и съвестта си (гл. 1:19, 20, 32). Липсата на по-голяма светлина не дава право на човек да греши срещу по-малката светлина. Езичниците, които грешат, ще бъдат изгубени, въпреки че нямат Божия писан закон.

Те са съгрешили срещу закона, който притежават, и наказанието следва като неизбежна последица.

В закона. Буквално „в закона“, т.е. в сферата на закона, под властта на закона. В това общо твърдение за принципа на Божия съд, Павел използва термина „закон“ без определителния член „the“. В Посланието до римляните „закон“ се появява около 35 г.

пъти с член и около 40 пъти без. Проблемът с идентифицирането на конкретния закон, за който се говори във всеки пасаж, е предмет на много дебати в продължение на много години. Изглежда сигурно, че окончателното решение дали препратката е към Десетте заповеди, церемониалния закон или нещо друго не трябва да се основава само на наличието или отсъствието на член. Изглежда обаче, че е общоприето, че при липса на член акцентът се поставя върху „закона“ предимно като абстрактен и универсален принцип. Когато членът е налице, акцентът е върху „закона“ като специален и конкретен кодекс.

При липсата на точно и просто правило за определяне на идентичността на „закон“ чрез употребата или неизползването на определителен член, може би ще бъде най-мъдро да се разчита главно на контекста, за да се посочи конкретната идентификация, която трябва да се направи. Във всеки важен пасаж, където се среща терминът „закон“ или „законът“, ще се спомене дали членът присъства или липсва в гръцкия текст. След това ще се вземе предвид контекстът, за да се определи дали става въпрос за морален или церемониален закон, за закон като принцип или за други аспекти на закона.

В този стих, тъй като членът липсва, пасажът може да се разбира като изявление на принципа, че онези, които са съгрешили срещу закона, ще бъдат съдени по закон. Тези, които са съгрешили без закон, ще погинат без закон. От контекста обаче е видно, че Павел също така напуска за разкрития или писмен кодекс на морално поведение, срещу който евреите са съгрешили. По същество това е моралният закон на Десетте заповеди, но Павел може да е имал предвид и цялата старозаветна система от наставления, правила и стандарти за морално поведение, основани на Десетте заповеди (виж РР 464). Тези, които са имали привилегиите да познават този закон, но въпреки това са съгрешили срещу толкова ясен израз на Божията воля, ще получат по-тежко наказание от онези, които са били по-малко просветени. Тежестта на наказанието съответства на степента на вината, а степента на вината зависи от количеството възможност. Че има различни степени на наказание, е ясно показано в Библията (Матей 11:21–24; 12:41, 42; Лука 12:47, 48).

Съдени чрез закона. Паралелът „ще погинат“ подсказва, че това е съд на осъждане. Думата „съдя“ може да има това значение, когато контекстът го показва (вижте Йоан 3:18; 2 Сол. 2:12; Евр. 13:4, където KJV превежда съответно като „осъдени“, „проклети“, „съдия“). И двата класа грешници ще бъдат осъдени; и двамата ще погинат. Но съдът „чрез закона“ се споменава само за онези, които имат закона.

13. Не слушателите. Юдеите имаха възможност да слушат закона редовно да се чете в синагогите (Деяния 15:21). Но те бяха стигнали до заключението, че теоретичното познание на закона само по себе си представлява праведност. Изглежда не осъзнаваха необходимостта от съвършено и вечно послушание. Исус смъмри юдеите за това отношение към Божието слово. „Вие изследвате Писанията, защото мислите, че чрез тях имате вечен живот; ... но отказвате да дойдете при Мен, за да имате живот“ (Йоан 5:39, 40, RSV; вж. DA 211). „Юдеите притежаваха Писанията и мислеха, че само с външното си познание на словото имат вечен живот“ (DA 212). Същото погрешно схващане, че само знанието носи праведност и спасение, е все още разпространено сред юдеите и християните днес. Че Божията воля трябва не само да бъде позната, но и да бъде подчинена, се учи и в Матей 7:21, 24; Лука 6:47–49; Яков 1:22.

На закона. Буквално „на закона“. Членът „the“ липсва в гръцкия език. Тези, които имат закон, който могат да слушат и чрез който могат да се ръководят, трябва да му се подчиняват, ако искат да бъдат „оправдани“ в съда. Контекстът показва, че що се отнася до

Юдеите са загрижени, че Павел все още намежда за стандарта за морално поведение, който им е достъпен, стандарта, разкрит в Стария завет и особено в Десетте заповеди.

Оправдан. Или „сметнат за праведен“, „обявен за праведен“. Павел все още противопоставя Позицията в съда на онези, които познават Божията воля, но въпреки това не желаят да ѝ се подчиняват, е равна на позицията на онези, които не само познават Божията воля, но и ѝ се подчиняват напълно. Това, че такова послушание може да дойде само от вяра, вече беше споменато в посланието (гл. 1:5, 17; вж. гл. 3:20). Този стих допълнително подчертава факта, че хората биват съдени не по това, което твърдят, че знаят или изповядват, че са, а по това, което действително са направили (гл. 2:6).

14. Когато езичниците. Буквално „винаги, когато езичниците“. Липсата на член „the“ насочва вниманието към техния характер като неевреи.

Нямат закона. Буквално „нямат закон“ или „нямат закон“, тоест, никакъв конкретно разкрит кодекс за морално поведение, какъвто са притежавали юдеите. Павел е на път да обясни, че езичниците имат закон, но от друг вид.

Действай по природа. Тоест, действай спонтанно, не съзнателно според изискванията на външен закон, а според подтиците на съвестта си (ст. 15).

„Както чрез Христос всяко човешко същество има живот, така и чрез Него всяка душа получава лъч божествена светлина. Не само интелектуална, но и духовна сила, възприятие за правилно, желание за добро съществуват във всяко сърце“ (Ед. 29). Онези сред езичниците, които са разпознали откровението на Бог в делата на творението (гл. 1:19, 20) и са откликнали на божествено вложения импулс да вършат добро, са извършили „по природа“ нещата, съдържащи се в закона (вижте КОЛ. 385).

В закона. В този случай „законът“ е буквалният превод. Членът е наличен в гръцкия език (вижте на стих 12). Павел съвсем очевидно има предвид принципите на моралния закон, както са разкрити по-специално в Десетте заповеди. Езичниците не биха могли да изпълняват „по природа“ многото дейности и церемонии, предписани в целия Моисеев закон, но биха могли да изпълнят „по природа“ изискванията на моралния закон. По-късно Павел обяснява, че „любовта е изпълнение на закона“ (гл. 13:10). Вижте ДА 638.

Всичко това е в коментар към стих 13, че само „изпълнителите на закона“ ще бъдат счестени за праведни. Невежите езичници, които са показали чрез духа си на любов, че са истински „изпълнители на закона“, „са праведни пред Бога“, докато информирани, привилегирани евреи и християни, които чрез липсата си на любов показват, че са само „слушатели на закона“, не са оправдани.

Закон за себе си. Нуждата и импулсът да се върши добро, които съществуват в разума и съвестта, са в известен смисъл стандарт и закон за всеки човек, както е обяснено по-подробно в стих 15 (вж. Яков 4:17).

15. Делото на закона. Тоест, делото, което законът изисква, поведението, което законът изисква. Фразата е била разбрана и като означаваща практическия ефект или делото на самия закон при установяване на разграничението между това, което е правилно, и това, което е грешно.

Написано в сърцата им. Въпреки че езичниците не познават писания закон, когато проявяват любов към Бога и към своите близки, те показват, че това, което законът изисква, е написано в сърцата им (вижте Йер. 31:33; Евр. 10:16). За значението на „сърце“ вижте Рим. 1:21. „Където има импулс на любов и състрадание, ... там се открива действието на Светия Дух от Бога“ (Кол. 385; срв. Гал. 5:22). Светият Дух в никакъв случай не е ограничен само до евреи и християни, а действа върху умовете и сърцата на хората навсякъде.

Този пасаж сигурно е бил труден за приемане доктрина за евреите. Той е не по-малко необходим

днес от християни, които са изкушени да възприемат твърде тесен и егоистичен възглед за спасението (виж Йоан 3:16; 1 Тим. 2:4).

Съвест. Гръцки *suneidēsis*, „съ-знание“, второ знание, което човек има за качеството на действията му, заедно със познанието му за самите действия. Павел използва *suneidēsis* повече от 20 пъти в посланията си. Хората имат дарбата, която им позволява да съдят своите мисли, думи и действия. Съвестта може да бъде свръхскрупулна (1 Кор. 10:25) или „изгорена“ от злоупотреба (1 Тим. 4:2). Тя може да бъде просветлена чрез по-нататъшно познание на истината (1 Кор. 8:7) и действа според светлината, която има.

Свидетелстване. Павел посочва упражняването на съвест сред езичниците като допълнително доказателство, че те все още са притежавали известно съзнание за Божията воля, въпреки непознаването си на писания закон.

Мисли. Или „разсъждения“, „мисли“.

Междувременно обвиняващите. Тези и останалите думи от стих 15 са били обяснени по различен начин. „Междувременно“ се превежда от дума, която буквално означава „посред“. Чрез свързването на тази дума с „един друг“ е възможно да се стигне до значението „между себе си“. Някои разбират това като отнасящо се до рефлексивно обмисляне на въпросите за правилното и грешното. RSV превежда пасажа като „противоречивите им мисли ги обвиняват или може би ги извиняват“. Някои приемат „между себе си“ като езичник с езичник и заключават, че Павел тук говори за обвинения или оправдания, извършвани от езичниците помежду си.

И по двата начина, този пасаж показва, че Павел затвърждава тезата си, че Езичниците не са били лишени от известно чувство за правилно и грешно. Те ще бъдат съдени според това, как откликват на подтиците на съвестта си.

16. В деня. Тоест, времето на последния съд (Деяния 17:31). KJV свързва този стих с Рим. 2:12, като поставим стихове 13–15 в скоби. Не е необходимо обаче стихове 13–15 да се разглеждат като в скоби. Стих 16 може да се разглежда като обобщение на целия предходен аргумент.

Тайни. Или „скрити неща“. Именно чрез тях характерът наистина се разкрива (вижте Притчи 7:19). Тъй като Бог има точен запис на всяко тайно нещо в живота ни (Екл. 12:14; срв. Мат. 10:26; Лука 8:17; 1 Кор. 4:5), Той е способен да съди без „лицемерие“ (Рим. 2:6, 11; вж. ГК 486). „Защото Бог ще доведе всяко дело на съд, както и всичко скрито“ (Екл. 12:14). Този стих допълнително обяснява основния аргумент на Павел в Рим. 2.

Облагодетелстваният евреин, с всичките си познания за закона, беше склонен да гледа отвисоко на невежия езичник и да го обяви за напълно недостоеен за спасение. Но само Бог, който може да чете вътрешния живот, е в състояние да взема такива решения. Любящото разположение, готовността да се подчиняваш на закона на съвестта са неща, които само Бог може да знае напълно. И все пак това са съществени неща, които наистина съставляват спазването на Божия закон. Това са качествата на характера, които Бог очаква както от евреин, така и от езичник, и в крайния съд никакво външно благочестие няма да изкупи тяхната липса.

Чрез Исус Христос. Библията ясно учи, че Исус е не само наш Спасител, но и нашият Съдия (Мат. 25:31–46; Йоан 5:22, 27; Деяния 10:42; 17:31; 2 Тим. 4:1).

Според моето евангелие. Някои са разбрали това като означаващо, че Павел е бил толкова уверен в истинността на своето послание, че тук е могъл да твърди, че неговото евангелие ще бъде стандартът в последния съд (вижте 1 Кор. 15:1; Гал. 1:6–9). Павел обаче може просто да е имал предвид, че отбелязаният факт, а именно, че не само хората ще бъдат съдени, но те ще бъдат съдени от Исус Христос, е изложен в евангелието. Идващият съд е ясно проповядван в

Стария завет (Дан. 7:9–12, 26, 27). Но едно от отличителните учения на евангелието е, че Този, Който е живял и умрял, за да спаси хората, трябва също така да ги съди (2 Кор. 5:10).

17. Ето. Гръцка идея. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването *ei de*, „но ако“. Иде

и *ei de* са доста сходни по външен вид и звук. Прочитането „но ако“ засилва връзката между стихове 17–20 и 21–24.

В посланието си дотук Павел показва, че езичниците са съгрешили. Той обясни, че както евреите, така и езичниците са подвластни на безпристрастния Божи съд. Сега той продължава, като показва, че евреите са виновни за същите грехове и пороци, за които са толкова готови да осъдят езичниците. По този начин Павел доказва, че всички хора навсякъде са под осъждане и се нуждаят от праведността и спасението, разкрити в евангелието.

Изкуството се обади. Или „нареди себе си“, „носи името на“. Павел казва: „Да предположим, че се обадиш „Ами ако се наричаш евреин?“

Евреин. Титлата „евреин“ се среща за първи път в 2 Царе 16:6 (виж коментара там). След вавилонския плен тя става национално име на еврейския народ. Евреите очевидно много се гордеели с името и националността си (Гал. 2:15; Откр. 2:9; 3:9); да си евреин означавало да се отличава от езичниците и да се ползваш със специални привилегии (Рим.

9:4; Галатяни 2:15). В обсъждането си на вината на юдеите, Павел за момент признава тяхната хвалена привилегия (Римляни 2:17, 18) и предполагаемото им превъзходство над другите (ст. 19, 20).

По-късно той изтъква крещящото несъответствие между тяхната възвишена професия и действителната им практика.

Почивайте в закона. Буквално „почивайте на закона“. Юдеите бяха започнали да разчитат на простото притежание на закон като гаранция за Божията благосклонност. Те се осланяха на факта, че имат закона и по този начин се отличават от другите, вместо да използват закона като правило на живот и светлина за съвестта. Същата гръцка дума, преведена тук като „почивай“, се среща в LXX в Михей 3:11. „И все пак те ще се облягат на Господа и ще казват: Не е ли Господ сред нас? Никакво зло не може да ни постигне.“

Хвали се с Бога. Буквално „хвали се с Бога“ или „хвали се с Бога“. Юдеите твърдяха, че имат специална връзка с Бога, но вместо тази връзка да се разкрие в смирена зависимост и лоялно послушание, тя се проявяваше в самонадеяност и арогантност към хората от други народи. Това беше изопачаване на славата, която Бог препоръчва: „Който се хвали, нека се хвали с това, че разбира и познава Мене, че Аз съм Господ, Който упражнявам милост, съд и правда на земята“ (Йеремия 9:24). Вярно е, че юдеите са били силно привилегирани от познанието си за Бога (Второзаконие 4:7). Това би трябвало да е причина за благодарност, а не за празно хвалене. За съжаление, много по-често се хвалим с привилегии, отколкото да бъдем благодарни за тях. Не е доказателство за благочестие човек да се хвали с познанието си за Бога.

Смирената благодарност, че притежава такива знания, благодарност, която го води до желание и другите да имат същата привилегия, е доказателство за истинско благочестие в живота на християнина.

18. Неговата воля. Тоест, Божията воля.

Одобрявам. Гръцки *dokimazō*, „да изпитвам“, „да доказвам“, „да разпознавам“ (виж Рим. 12:2; 1 Кор. 3:13; 11:28; 2 Кор. 8:8), или „да одобряват“ в резултат на изпитване (виж Рим. 14:22; 1 Кор. 16:3; 1 Сол. 2:4).

Неща, които са по-превъзходни. Буквално „неща, които се различават“; следователно, неща, които са превъзходни от гледна точка на този, който ги одобрява. Този пасаж се отнася или до

до способността на юдеите да разграничават чрез закона доброто от злото или до факта, че юдеите всъщност одобрявали, на теория, нещата, които превъзхождат. Те се гордеели с това усъвършенстване на моралната си чувствителност, сякаш самото одобрение без послушание представлявало праведност. Ясно е, че Павел се готви да противопостави духовното просветление на юдеите на техния духовен провал (ст. 21–24).

Наставлявах. Гръцко *katēcheō*. Глаголът се среща в папирусите с конотация на правно поучение. Сравнете употребата му в Лука 1:4; Деяния 18:25; 1 Кор. 14:19; Гал. 6:6. *Katēcheō* е източникът на английската ни дума „catechize“ (катехизирам). Юдеите са били внимателно обучавани в ученията на закона в младостта си и до края на живота си са слушали редовното четене и тълкуване на Стария завет.

19. Увереност в изкуството. Божията цел беше евреите да бъдат свидетели и учители на истината за света. Грехът им се състоеше в това, че просто се хвалеха с привилегиите си, без да изпълняват съответната си отговорност.

Водач на слепите. Виж Матей 15:14; виж на гл. 23:16.

20. Наставник. Или „коректор“. Гръцката дума съчетава значенията както на преподаване, така и на дисциплина.

Младежи. Тоест, религиозно незрели хора. Така юдеите са гледали на езическите прозелити, насочени към юдаизма. Исус е използвал термина, за да обозначи обикновените хора, които са Го слушали с радост (Мат. 11:25). Павел е описал така новите коринтски обърнати във вярата (1 Кор. 3:1).

Форма. Гръцки *morphōsis*, „форма“, „очертание“, „подобие“. Павел говори за очертанията без същността. Единственото друго срещане на тази дума в Новия завет е във 2 Тим. 3:5, където „образът на благочестие“ е противопоставен на „нейната сила“. В Римляни Павел говори за очертанията, рамката, възплъщението на знанието и истината, които евреите са имали на разположение в закона. Бог е замислил тази „форма“ не само да бъде ръководство за евреите, но и от своя страна да бъде използвана от тях, за да преподават истините на евангелието на езичниците.

В закона. Вероятно обща препратка към ученията на Стария завет като цяло (вижте стих 12).

21. Следователно, щом евреите са изповядвали толкова високо благочестие и са предявявали претенции за такова възвишено превъзходство, е било правилно да се очаква много от тях.

Но сега Павел изобразява несъответствието между твърденията им и действителното им поведение.

„Казват, а не правят“ (Матей 23:3).

Крадеш ли? Подобно непоследователност не е било ново явление сред евреите.

Много преди това псалмистът е осъждал моралния упадък на своя народ (Пс. 50:16). Като е повдигал обвинението в кражба, Павел несъмнено е имал предвид, наред с други неща, нечестните методи за водене на бизнес, каквито са се прилагали точно в района на Храма с одобрението и сътрудничеството на свещениците и управниците (вижте Мат. 21:12; вижте също ДА 155). Обвинението в прелюбодеяние може да е включвало специално позоваване на разпуснатата практика на развод (вижте Мат. 5:31, 32). Относно моралните условия сред евреите вижте Рим. 2:1.

22. Извършете прелюбодеяние. Вижте стих 1.

Отвращавам се. Гръцки *bdellussō*, „мразя“, „отвърщам се с отвращение“.

Извършават светотатство. Или „ограбват храмове“. Това обикновено се обяснява като плячкосване на езически храмове, което означава, че Павел тук говори за непоследователността в ограбването на храмове, въпреки твърдението за оскверняване на контакта с идолопоклонство. Че евреите са имали

Репутацията на такова престъпление може да се заключи от Деяния 19:37–41, където градският писар на Ефес оправдава Павел и неговите спътници за това, че са били храмови крадци. Този грях е бил забранен от юдеите в хармония с Второзаконие 7:25. Йосиф Флавий перифразира тази забрана по следния начин: „Никой да не хули боговете, които другите градове почитат, нито да ограбва чужди храмове, нито да взема съкровища, които са били посветени в името на някой бог“ (Древности iv. 8. 10 [207]).

Възможно е обаче Павел да има предвид оскверняването на Храма и храмовите служби от страна на евреите. Същността на идолопоклонството е оскверняването на Бога и за това евреите бяха в голяма степен виновни. Те превърнаха Божия дом в „вертеп на разбойници“ (Мат. 21:13; Марк 11:17; Лука 19:46).

23. Хвалене със закона. Обобщение на стихове 17–20.

Нарушаване на закона. Обобщение на линията на мислене, изложена в стихове 21, 22.

Безчестие. Вижте стих 24.

24. Богохулва се. Или „се говори хулно“, „се хули“. Езичниците съдиха религията на евреите чрез непоследователния живот на своите последователи и по този начин бяха водени до хула срещу Бога и Автора на религията. Евреите се хвалеха със закона, но поради непослушанието си отразяваха позор върху Законодателя. Злото поведение и лицемерието на евреите накараха езичниците да презират религията, която сякаш нямаше ефект в пречистването и ограничаването на онези, които твърдяха, че я следват. Евреите бяха толкова ревниви към името Божие, че дори не произнасяха най-святото си име за Бог (вижте том I, стр. 171, 172). И все пак те живееха по такъв начин, че езичниците бяха водени да хулят името Му.

Написано е. Вероятно става дума за Исаия 52:5, въпреки че Павел може да е имал предвид и 2 Царе 12:14; Езекиил 36:21–24. Павел прилага пасажа в нов смисъл. Исаия говори за презрението, с което враговете са се отнасяли към Божието име, защото е било позволено Израел да попадне в ръцете им. Павел казва, че причината за безчестието е непоследователният живот на самите евреи.

25. Обрязване. Юдеите отдавали голямо значение на обряда на обрязването, сякаш самата външна церемония гарантирала специална божествена благосклонност. Бог установил този обред като знак за Своя завет с Авраам и неговите потомци (Битие 17:9–14; Деяния 7:8). Като белег и напомняне за тази връзка, обрязването би могло да бъде благословия за юдеите. Но тъй като те до голяма степен не са успели да изпълнят основните изисквания на завета, обрязването се е превърнало в нищо повече от празна форма.

Законът. В гръцкия език няма член (вижте стих 12); следователно изречението „ако пазиш закона“ е може би еквивалентно на „ако си законопазител“. Пазителят на закона е противопоставен на нарушителя на закона от следващото изречение. Гръцкият текст поставя акцент върху обичайната практика на послушание. Искрената готовност да се подчиняваш на Божия закон винаги е била условието, при което Бог се е съгласявал да изпълни Своите благодатни обещания към евреите (Изм. 19:5, 6; Втор. 26:16–19; Йер. 4:4).

Нарушител на закона. Или „нарушител на закона“. „Закон“ тук няма член в гръцкия език (вижте стих 12). „Нарушител“ идва от стара гръцка дума *parabatēs*, която означава „този, който прекрачва линия“, следователно „престъпник“, както е преведена в Галатяни 2:18; Яков 2:11; и т.н. В Новия завет има много различни гръцки думи, които изразяват различните аспекти на греха. *Parabatēs* означава някой, който престъпва ясно дадена заповед.

Е направено. Буквално „е станало“.

26. Необрязаният. Тоест, необрязаният човек, езичникът.

Праведност. Гръцки *dikaïōmata*, „изисквания“ или „предписания“ (виж гл. 8:4). Павел вече е обяснил, че е било възможно езичниците да изпълнят това, което законът изисква (виж гл. 2:14, 15).

Преброен. Или „сметнат“. Ако езичник се подчинява на изискванията на закона, неговото необрязване не прави послушанието му по-малко приемливо. Обрязването е символичен обред, предназначен от Бог, за да помогне на израилтяните да развият начин на живот в пълна хармония с Божия закон. Ако езичниците, без да се възползват от този символичен обред, са извършили нещата, съдържащи се в закона, те също ще участват в обещанията, дадени на евреите (виж Матей 8:11). Сравнете 1 Коринтяни 7:19; Галатяни 5:6; вижте Том IV, стр. 27, 28.

27. По природа. „Необрязването, което е по природа“ може да се разглежда като еквивалент на израза „юдеи по природа“ (Гал. 2:15). Тогава думите биха означавали „в естественото си състояние на необрязване“. Или изразът може да се разглежда като еквивалент на „физически необрязан“, в съответствие с аргумента от Рим. 2:28, 29, че истинското обрязване не е нещо външно и физическо, а по-скоро въпрос на сърцето, духовно, а не буквално.

Съдия. В смисъл на осъждане. Идеята може да е да се засрами чрез контраст (вж. Мат. 12:41, 42).

Буквата. От гр. граматика. Тази дума е била използвана за писмени или документи от всякакъв вид (виж Лука 16:6, 7; Деяния 28:21). В този контекст тя очевидно се отнася до писания закон като цяло. Акцентът е върху факта, че юдеите са притежавали закона в писмена форма, за разлика от езичниците, които не са били толкова благодетелствани (Римляни 2:14). Юдеите са престъпвали Божията воля, въпреки че са имали предимствата на писания закон и са били обрязани. Така те са осъдени от послушанието на онези, които изпълняват закона при по-неблагоприятни обстоятелства.

28. Не е евреин. Самото външно спазване на закона не прави човек истински евреин, според библейското определение, дори ако е потомък на Авраам и е бил обрязан.

29. Вътрешно. Буквално „тайно“ (вж. Мат. 6:4). Истинските евреи са тези, които притежават духа и характера, изпълняващи Божията цел, като ги е призовал да бъдат Негов избран народ. Бог ги отдели не само за да извършват определени външни обреди, но и за да бъдат хора, святи по сърце и живот (Втор. 6:5; 10:12; 30:14; Пс. 51:16, 17; Ис. 1:11–20; Михей 6:8).

На сърцето. Духовният контекст на обрязването, без който външната церемония е безполезна, е ясно проповядван в Стария завет (виж Втор. 10:16; 30:6; Йер. 4:4; 9:26; Езек. 44:9; виж също Деяния 7:51; Фил. 3:3; Кол. 2:11). Целта на обрязването е била то да бъде знак за отделяне от езическия свят и за посвещение на истинския Бог. Обрядът е предполагал отказ и изоставяне на всички грехове, отрязване на всичко, което е било обидно за Бога. Такова дело е било явно „от сърцето“.

В духа. Буквално „в духа“; тоест, във вътрешния, духовен живот.

Не в буквата. Сравнете същата фигура в Рим. 7:6; 2 Кор. 3:6–8. Истинското обрязване включва вътрешно, духовно дело на подчинение на Бога и е нещо повече от просто външно спазване на ритуално изискване.

Хвала. Това може да се разглежда като игра на думи. Името „юдеин“ произлиза от „Юда“, което на иврит е изградено около коренна дума, означаваща „хвала“ (вижте върху Бит. 1:1). 29:35). В Рим. 2:17 Павел започва своя анализ на духовното състояние на юдеите с

визирайки името, с което са били толкова горди. В стих 29 той описва вида човек, който е достоен за това име. Уместно е Павел да добави, че истинският юдеин е човекът, чиято похвала не е от хората, а от Бога. Сравнете 1 Царе 16:7.

Голяма част от казаното за евреите в тази глава може да се приложи и към твърдящите, че се християни. Този, който притежава Божието слово и разбира своя дълг, е силно привилегирован. Това знание може да доведе до святост и щастие в този живот и до вечен живот отвъд. Но е страшно за християните да пренебрегват привилегиите, на които се радват. Те ще бъдат съдени според светлината, която са получили. Самото изповядване на религията не може да ги спаси, независимо колко ортодоксални са техните вярвания. Оценката, която хората могат да дадат на привидната си набожност, не е истинската мярка за истинския им характер и положение пред Бога. Външните обреди и церемонии са много по-маловажни от състоянието на ума и сърцето. Фактът, че човек е бил кръстен, сам по себе си няма да го спаси. Фактът, че някой е посочен като член на църквата или че е роден от благочестиви предци, не гарантира неговото спасение. Истинският християнин е този, който е такъв вътрешно, защото истинската религия е въпрос на сърцето.

В целия си ежедневен живот християнинът трябва да направи хвалата на Бога цел на своите стремежи. Ние не трябва да вършим работата си „пред очите си, като че ли се опитваме да угодим на човеци, а като слуги Христови, изпълнявайки Божията воля от сърце“ (Еф. 6:6; срв. Кол. 3:22). Христос е нашият пример в това. Той каза: „Аз винаги върша това, което е Нему угодно“ (Йоан 8:29). Павел по подобен начин свидетелства, че трябва да угаждаме не на човеците, а на Бога (1 Сол. 2:4).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 MB 124, 125; MH 485 1–38T 85 4

COL 202; CT

366; SC 27; 8T 64 5 Ev 27; TM 146; 7T 88 5, 6 GC

540 6 CS 21; DA 708; EW 53; GC

673; 4T 646; 7T

180 7 CS 149; EW 114; GC 533; LS 48; ML 167; 1T 39; 2T 102, 229; 7T

235 9 GC 540 10 MYP 54 11 AA 380; CS 162; FE 315, 336; PK 369; TM 192; 4T 225; 5T 677 12, 13 GC

436 14–16COL

385; DA 239, 638;

GC 436 29 AA 204; FE 399

ГЛАВА 3

1 Прерогативът на евреите: 3 който те не са загубили: 9 въпреки че законът ги осъжда също и от грях: 20 следователно никоя плът не се оправдава чрез закона, 28 но всички, без разлика, само чрез вяра; 31 и все пак законът не е отменен.

1. Какво предимство? Буквално „Какъв излишък?“ Каква специална привилегия или предимство. Какво предимство има евреинът над езичника? Тъй като истинският евреин е такъв вътрешно, какво е предимството да принадлежиш към избрания род? Тъй като необрязан езичник, който изпълнява изискванията на закона, се счита за действително обрязан (гл. 2:26), каква е ползата от обрязването изобщо? Християнин може да попита по подобен начин: Ако кръщението и членството в църква сами по себе си не носят никакво специално предимство (вижте гл. 2:29), каква е ползата от кръщението и присъединяването към църквата изобщо?

2. Преди всичко. Или „преди всичко“. Павел споменава само едно предимство в този пасаж и не продължава да изброява други. Той отговаря на въпроса по-подробно в гл. 9:4, 5.

На тях бяха поверени. Или „те бяха поверени“ оракулите (вижте по-долу).

Оракули. Гръцки *logia*, буквално „кратки изказвания“. Думата се среща само четири пъти в НЗ (виж Деяния 7:38; Евр. 5:12; 1 Петрово 4:11). В този контекст Павел очевидно го използва, за да обозначи Старозаветните писания, въпреки че може би е имал предвид по-специално Божиите обещания и заповеди към Неговия народ Израел. Първото предимство, на което се радваха юдеите, беше, че им беше поверено прякото откровение на Бога относно божествената воля за човека. Това беше голяма чест и привилегия и носеше със себе си съответно задължение да споделят това божествено откровение с останалия свят (виж Втор. 4:6–8). Ако юдеите бяха разпознали и оценили привилегията и отговорността, които им бяха поверени, Бог би могъл да действа чрез тях за спасението на света (виж Том IV, стр. 26).

3. Не вярвах. Или „бяха без вяра“ или „бяха неверни“. Има основно сходство между гръцките думи, обикновено превеждани като „вярвам“, „вяра“ и „вяра“ в KJV. „Вярвам“ е *pisteuo*. „Вяра“ е *pistis*. „Вяра“ също е от *pistis*. „Не вярвам“

е *apisteo*. „Неверието“ е *apistia*.

Несъмнено става дума за липсата на вяра и вяра в Божието откровение и особено за липсата на вяра в Исус, обещания Спасител. Вероятно има препратка към общото неверие сред юдеите, техният неуспех да живеят според знанието и наставленията, които са им били поверени. Павел не казва, че всички юдеи са били неверни или неверни. „Някои от клоните бяха отчупени“ (вижте гл. 11:17).

Въпреки това, „някои“ (тини) може да представляват огромното мнозинство (вж. Евр. 3:16).

Неверие. Или „липса на вяра“.

Направя ... без резултат. Гръцки *katargeō*, „да направя нищожен и недействителен“. Тази дума се среща често в посланията на Павел и е преведена по различен начин в KJV като „направя бездействащ“ (Рим. 3:31), „довеждам до нищо“ (1 Кор. 1:28), „премахвам“ (1 Кор. 13:11), „премахвам“ (Еф. 2:15), „престанаха“ (Гал. 5:11) и т.н. Основното значение е „да направя безделен“. Неуспехите на евреите не означават, че Бог не е спазил обещанията си към тях. Обещанието за спасение все още е валидно, но винаги и само за онези, които имат вяра (Рим. 1:16). В наше време някои може да се изкушат да считат дългото забавяне на завръщането на Христос за провал от страна на Бог да изпълни обещанията си към Неговия народ. Но обещанията на Бога са условни (вижте върху Езек. 12:27). Нашият собствен грях и липсата на вяра са направили невъзможно за Бог да изпълни обещанието Си за скорошно завръщане. Същите грехове, които са попречили на древния Израел да влезе в Ханаанската земя, са забавили влизането на съвременния Израел в небесния Ханаан. „В нито един от случаите не са били виновни Божиите обещания. Неверието, светският подход, непосвещението и борбите сред изповядващите Господния народ са тези, които ни държат в този свят на грях и скръб толкова години“ (Ев 696). Вижте том IV, стр. 30–34.

Божията вяра. Или „Божията вярност“, тоест, Божията вярност към Неговите обещания. За Божията вярност вижте 2 Тим. 2:13; Евр. 10:23; 11:11; 1 Йоан 1:9.

4. Боже, пази. Гръцки *mē genoito*, буквално „Да не се случи това“. Павел използва този израз 14 пъти, винаги за да обозначи чувство на силно отвращение. Съответният еврейски израз е *chalah*, буквално „нечестиво, отвратително, немислимо нещо“ (вижте 1 Царе 20:2).

Нека Бог бъде истинен. Или „нека Бог продължи да бъде истинен“, или „нека Бог се окаже истинен“, или „нека „Бог да докаже истината.“ Дори и хората да са се оказали лъжливи спрямо доверието им, нека Бог бъде видян и признат за истина (вижте 2 Тим. 2:13).

Всеки човек е лъжец. Думите на Пс. 116:11 в LXX.

Както е написано. Цитатът е взет от LXX на Пс. 51:4. В този псалм Давид изразява дълбочината на разкаянието си за греха си с Витсавее и признава, че Бог е справедлив в осъждането и наказанието на греха. Павел се позовава на тези думи на Давид в подкрепа на аргумента си в стих 3, че неверността на хората по никакъв начин не е обезсилила верността на Бога, а по-скоро е послужила само за установяване на Божията праведност.

Оправдан. Или „признат за праведен“ или „обявен за праведен“. Това е единственият значението на думата, което би могло да се приложи към всемогъщия Бог.

Преодолявам. Или „наделявам“. Гръцката дума понякога се е използвала във връзка със съдебни процеси.

Изкуството е съдено. Или „отивам на съд“ (вижте 1 Кор. 6:1, 6, където същият гръцки термин е по този начин (преведено). Павел може би тук има предвид централния въпрос във великата борба между доброто и злото. Божият характер и справедливост са били, така да се каже, на изпитание пред хората и цялата вселена (виж Рим. 3:25, 26).

5. Похвала. Гръцки *sunistēmi*. Тази дума и свързаните с нея форми се използват в Новия завет с два нюанса на значението: (1) „да похваля“ (2 Кор. 12:11) и (2) „да установя“, „да докажа“ (Рим. 5:8; Гал. 2:18, преведено като „правя“). Последният смисъл вероятно се отнася и за този пасаж. Павел се готви да отговори на възражението, че ако грехът на човека е насочен само към похвала и установяване на Божията правда, защо този грях трябва да бъде наказан?

Божията праведност. Вижте гл. 1:17. В този контекст изглежда, че Павел набляга предимно на съвършенството на божествения характер.

Какво да кажем? Често срещан израз в писанията на Павел (гл. 4:1; 6:1; и др.).

Неправеден ли е Бог? На гръцки език формата на този въпрос предполага, че отговорът трябва да бъде отрицателен.

Който отмъщава. Буквално „който докарва гняв“, тоест, който докарва божественото неодобрение срещу греха (вижте на гл. 1:18).

Говоря като човек. Сравнете Рим. 6:19; Гал. 3:17. Чувството на благоговение на Павел изглеждаше да призове за извинение за откровената си аналогия между човешките и божествените неща.

6. Боже, пази. Вижте стих 4.

Как ще съди Бог? Предполага се, че Бог ще съди света не се нуждае от доказателства. Със сигурност Павел не би трябвало да убеждава евреите в тази фундаментална истина (виж например Екл. 12:14). Следователно, тъй като е общоприето, че Бог ще бъде съдия на света, заключението, предложено в стих 5, че Той е несправедлив в наказването на греха, трябва да бъде отхвърлено. Защото, ако е несправедливо Бог да осъжда и наказва греха, защото грехът косвено е послужил за установяване на Неговата праведност, как изобщо може да съди?

7. Божията истина. Тоест, Божията истинност или правдивост, Неговата вяност към Неговите обещания.

Преумножи се. Божията истинност не може да се увеличи, но може да преумножи още повече за Негова слава, като се прояви по-пълно.

Моята лъжа. Тоест, моята лъжливост, моята невярност към твърденията на Бог и съвестта ми, моето виртуално отричане на истината на Божиите обещания, особено чрез отхвърлянето на Неговото предложение за спасение чрез Христос. Павел повтаря контраста от стих 4, но този път,

може би, в името на спора, той говори така, сякаш самият той повдига възражението (вж. 1 Кор. 4:6).

Осъден. Или „осъден“ (вижте гл. 2:1). Ако моето неверие и лъжа служат за разкриване на истинността на Бога, защо все още съм осъждан като грешник? Как може едно действие, което има за цел да насърчи славата на Бога, да се счита за зло? И ако това възражение е валидно, защо не трябва да продължаваме в грях, за да може да се получи повече добро? Павел не спира, за да обясни очевидната погрешност на подобно разсъждение, толкова разрушително за целия морал. Самоочевидно е, че грешникът не заслужава признание за доброто, което, противно на намеренията му, произтича от греха му.

8. Биваме клеветнически опетнени. Буквално „ние сме хулени“. Фалшивият доклад е грубо изопачаване на вярата и учението на Павел, но въпреки това е било „потвърдено“, че апостолът е казал такива неща. Обвинението, че Павел и християните като цяло са виновни в проповядването на такава грешка, очевидно е извод, извлечен от учения, като например, че човек се оправдава чрез вяра, а не чрез дела на закона (гл. 3:20, 28) и че „където грехът се умножи, благодатта се умножи още повече“ (гл. 5:20). Пълното опровержение на това обвинение е представено в гл. 6.

Проклятие. Тоест, осъждане или съд. Не е ясно дали последното изречение се отнася до току-що споменатите клеветници или до онези, които биха се осмелили да кажат: „Нека вършим зло, за да дойде добро“, или до онези, които говорят и действат според такъв пагубен принцип. Последното тълкуване изглежда по-подходящо за контекста, защото загатването на Павел за клеветниците е само странично спрямо основната му цел в стихове 5–8, а именно да отсече от юдеите всяко възможно твърдение за освобождаване от Божия съд.

9. И какво тогава? Въпросът изразява преход в аргумента на Павел. Тук той се връща към стихове 1 и 2.

По-добри ли сме от тях? Гръцко *proechometha*, което някои превеждат като „По-лоши ли сме от тях?“ Контекстът обаче изглежда е против такъв превод. Павел вече е заявил в стих 2, че юдеите са имали важни предимства пред езичниците. Въпреки това, по-големите привилегии предполагат по-голяма отговорност и в този смисъл е вярно, че просветените евреи заслужават по-тежко наказание от непросветените езичници (Лука 12:47, 48). Останалата част от стиха ясно показва, че независимо от предимствата или недостатъците, както евреите, така и езичниците са под грях и се нуждаят от оправдание.

Не, по никакъв начин. Тоест, съвсем не, ни най-малко.

Преди доказано. По-добре „вече обвинен“. Обвинението е отправено срещу езичниците в гл. 1:18–32 и срещу юдеите в гл. 2:1–29.

Езичници. Буквално „гърци“, което означава обаче езичници (вижте на гл. 1:16).

Под грях. Тоест, под властта или контрола на греха. Изразът означава подчинението на греха като сила, която управлява живота на всички хора в естественото им състояние, необновено от Божията благодат (виж Рим. 7:14; Гал. 3:22).

10. Както е писано. Павел сега се обръща към Писанията, за да докаже обвинението си за всеобщо греховност, която той вече е направил на други основания. Това библийско доказателство подчертава по-специално, че дори избраният народ споделя универсалната нужда от праведност. Следната поредица от цитати е извлечена от Пс. 14:1–3 или 53:1–3; 5:9; 140:3; 10:7; Ис. 59:7; Пс. 36:1. Текстовете до голяма степен съответстват на LXX, макар и с някои вариации. Павел не уточнява къде може да се намери някой от тези пасаж, очевидно приемайки, че неговите еврейски читатели са били добре запознати със старозаветните писания. Той

използва подобни сложни цитати в Рим. 9:25–28; 11:26, 27, 34, 35; 12:19, 20; 2 Кор. 6:16–18.

Няма праведен. От Пс. 14:1 или 53:1. Вместо „върши добро“, Павел използва термина „праведен“, като по този начин придава същия смисъл, но във форма, която се вписва по-лесно в целия му аргумент за праведността чрез вяра. Това изречение е обобщение на всичко, което следва.

11. Никой, който разбира. От Пс. 14:2. Съкращавайки пасажа, Павел правилно изразява негативния смисъл, подразбиращ се в оригинала. Всеобщата липса на разбиране се дължи на помрачението и извращението на ума поради греха (Рим. 1:31). Божиите неща са станали глупост, за да не преобразят човека (1 Кор. 2:14; вж. Еф. 4:18). Псалмът, от който Павел цитира, започва с изявлението: „Безумният каза в сърцето си: Няма Бог“ (Пс. 14:1).

Търси. Буквално „търси“, тоест, търси. Няма духовно желание. или усилие да се познае Бог (вж. гл. 1:28).

12. От пътя. Цитат от Пс. 14:3, който е в пълно съответствие с LXX (където появява се като Пс. 13:3; вижте том III, стр. 627).

Станете безполезни. Еквивалентният еврейски израз в цитирания псалм означава „да се развъртиш“ (вижте върху Пс. 14:3). Гръцката дума означава „да станеш безполезен“.

Добър. Гръцки *chrēstotēs*. В Новия завет тази дума се среща само в писанията на Павел. Превежда се като „милост“ в Еф. 2:7; Кол. 3:12 и „кротост“ в Гал. 5:22, където е посочена сред плодовете на Духа. Думата може да се определи като мило отношение към ближния. Когато хората нямат желание да познават Бога и разбирането им е помрачено, те нямат това мило отношение (виж Рим. 1:28–31).

Не, нито един. Може да се възрази, че Библията и историята описват живота на много хора. благородни мъже и жени, които са живели праведно, в страх от Господа. След това изказване самият псалмист говори за „поколение на праведните“ (Пс. 14:5). Собственият ученик и спътник на Павел, Лука (виж върху Деяния 16:10), не се колебае да каже, че Захария и Елисавета са били „и двамата праведни пред Бога, като са ходили безупречно във всичките заповеди и наредби на Господа“ (Лука 1:6). Но „поколението на праведните“ бързо би се съгласило с Павел, че „всички са съгрешили“ (Римляни 3:23) и че те не представляват изключение от неговото описание на общата греховност. Те биха били първите, които биха признали, че някога са били под властта на греха и че праведността, на която сега се радват, е дошла от Бога чрез вяра.

13. Отвори гроб. Тъй като отвореният гроб скоро ще се изпълни със смърт и тление, така и гърлото на нечестивите, отворено за реч, е изпълнено с покварена и смъртоносна лъжа. Сравнете Йер. 5:16, където колчанът на халдейците е наречен още отворен гроб. Някои обясняват образа, че речта им е като миризмата на новоотворен гроб (вижте Йоан 11:39).

Използвали са измама. Буквално „мамеха“. Времето означава постоянство в практика на измама. Еврейският текст от Пс. 5:9 буквално означава „те направиха езичите си гладки“, тоест, използваша ласкателни, ласкателни думи.

Отрова от аспиди. Тази част от стиха е идентична с LXX от Пс. 140:3. Отровата на лъжата е смъртоносна, както змийската отрова.

14. Чии уста. Вижте Пс. 10:7. „Гърло“, „език“, „устни“ (Рим. 3:13) могат да се разглеждат като последователните етапи, чрез които се произвежда речта. „Уста“ обобщава всичко в един.

15. Краката им. Стихове 15–17 са съкратен цитат от Исая 59:7, 8, където пророкът изобразява характера на еврейския народ по негово време.

18. Няма страх от Бога. Цитат от Пс. 36:1. Павел започва тази поредица от цитати с общо твърдение за греховността на всички хора. След това той споменава някои от различните проявления на греха. Накрая цитира твърдение относно произхода на греха. Злото произтича от липса на благоговение към Бога. Където няма уважение или благоговение към характера, авторитета и честта на Бога, няма и въздържание от злото (вижте също Рим. 1:32).

Тези цитати от Стария завет са послужили в подкрепа на твърдението на Павел, че юдеите далеч не са освободени от универсалната греховност на човечеството. С оглед на тези описания на състоянието на еврейския народ, един евреин със сигурност не би могъл да се надява да бъде спасен само защото е евреин. И ако такъв е бил характерът на избрания народ, с всичките му привилегии и предимства, какво е трябвало да бъде състоянието на по-малко просветените езичници? Затова не е трудно да се повярва на ужасното описание на езическия свят в гл. 1. Всъщност целият свят е замесен в грях и всички негови жители са замърсени, разорени и безпомощни. Разрухата би могла да доведе човек до безнадеждно унижение, ако Богът на милостта не ни е съжалил в нашето ниско положение и не е измислил план, чрез който изгубеният, паднал човек може да бъде въздигнат до „слава, чест и безсмъртие“ (гл. 2:7).

19. Знаем. Често срещан израз при Павел, отнасящ се до нещо общоприето (вж. върху гл. 2:2; виж гл. 7:14; 8:22; и др.).

Законът. Членът присъства и в гръцкия език (виж върху гл. 2:12). Обикновено се разбира, че препратката е към старозаветните писания, от които Павел е извлякъл предишните цитати. Старият завет е разделен на три сборника с книги: Законът, Пророците и Псалмите или Писанията (виж том I, стр. 37). Но пълното заглавие, както е посочено в Лука 24:44, рядко се използва и трите раздела могат да бъдат наричани закон и пророци (Рим. 3:21; вж. Мат. 5:17; 22:40; и др.) или просто закон (виж върху Йоан 10:34).

За да донесе по-директно на юдеите доказателствата от Писанията и да предотврати всеки опит от тяхна страна да преместят позоваването от себе си към езичниците, Павел обръща внимание на факта, че Старият завет, от който цитира, говори особено на онези, на които е бил даден. Юдеите признават божественото вдъхновение на Стария завет, който осъжда толкова конкретно греховете на еврейския народ. Следователно те трудно биха могли да избегнат заключението на Павел, че те с право трябва да бъдат считани за споделящи с езичниците вселенската вина на човечеството.

Казва се, казва се. Първото „saith“ е преводът на гр. legō, което тук подчертава темата на казаното. Второто „saith“ е преводът на гр. laleō, което се отнася до изразяването на закона. Първата дума е приложима по-специално за материята, съдържаща се в закона, докато втората се отнася по-специално до неговото провъзгласяване. Това разграничение между двете думи е илюстрирано в превода: „всичко, което законът казва, е адресирано до онези, които са подчинени на закона“.

Под закона. Буквално „в закона“; тоест, подчинени на авторитета на закона (виж гл. 2:12).

Може да бъде спряно. С оглед на представените доказателства, мъжете нямат извинение, което да предложат (Рим. 2:1; вж. Пс. 63:11).

Целият свят. Юдеи и езичници заедно. Павел вече е заявил отговорността на езичниците в гл. 1:20, 32.

Виновен. Гръцки *hupodikos*, дума, среща се само тук в Новия завет и несъществуваща в LXX. На класически гръцки език означава „подлежащ на наказателно преследване“ и може да бъде последвана от препратка към нарушения закон или към пострадалата страна или законния обвинител. Пасажът тук може да бъде преведен като „стана отговорен пред Бога“ или „стана отговорен пред Бога“. По този начин Бог е представен като водещ спор с грешниците (виж Йеремиа 25:31). Възможно е Павел да говори тук за Бог не само като за пострадалата страна, но и като за съдията (Римляни 2:5, 6, 16).

20. Следователно. По-скоро „защото“. Следващото представя причината, поради която всеки устата ще бъде замълчана и целият свят ще бъде подведен под отговорност пред Бога (ст. 19).

Чрез делата на закона. Буквално „от делата на закона“, т.е. дела, предписани от закон. В гръцки език „закон“ стои без член (вижте на гл. 2:12). Павел заявява обща истина, която е приложима както за езичници, така и за евреи. Праведността чрез дела на закона е била основата на всяка фалшива религиозна система и се е превърнала в принцип дори на юдейската религия (ДА 35, 36). Но делата, извършени в подчинение на който и да е закон, независимо дали този закон е разкрит чрез разум, съвест или откровение, не могат да оправдаят грешника пред Бога (Гал. 3:21). Павел вече е показал, че езичниците са нарушили закона, разкрит им в природата и съвестта (Рим. 1). По същия начин той е доказал, че евреите са нарушили закона, разкрит им в Стария завет и по-специално в Десетте заповеди (гл. 2). Както евреите, така и езичниците се нуждаят от оправдание. Но законът няма сила да оправдава. Той може само да разкрие греховността на греха в истинските му цветове. Оправдание може да се получи само по един начин.

Няма противоречие между твърдението в гл. 2:13 „изпълнителите на закона“ ще бъде оправдан“ и този пасаж „чрез делата на закона няма да се оправдае никоя плът“. Първият подчертава факта, че само онези ще бъдат оправдани, които се посветят напълно на Бога, че са готови да правят всичко, което Той заповядва – по този начин не са просто „слушатели на закона“. Вторият подчертава също толкова верния факт, че добрите дела на послушание никога не могат да купят спасение. В най-добрия случай те могат да бъдат само доказателство за вярата, чрез която се получава оправдание.

Няма плът. Тоест, няма човек, няма човешко същество. Павел несъмнено наемква за Пс. 143:2.

Да бъдеш оправдан. Гръцко *dikaioō*, „да поправам“, „да считам за праведен“, „да обявявам за праведен“, „да се отнасям към праведни“, „да представям като праведен“. Думата се среща 39 пъти в Новия завет, 27 от които са в писанията на Павел: Значението на *dikaioō* е донякъде замъглено от превода „да оправдая“. На гръцки *dikaioō*, „да оправдая“, *dikaios*, „праведен“, *dikaionē*, „праведност“ са изградени върху един и същ корен и връзката между трите е ясно видима.

Както е използвано в Новия завет по отношение на човешките същества, оправданието показва действието, чрез което човек е доведен в правилно състояние по отношение на Бога. Чрез това действие Бог оправдава човек, който е бил виновен за неправда, или третира като праведен някой, който е бил несправеден. Това означава отмяна на обвиненията, повдигнати срещу вярващия в небесния съд. „Ако Му се предадеш и Го приемеш за свой Спасител, тогава, колкото и грешен да е бил животът ти, заради Него ще бъдеш снет за праведен“ (SC 62; вижте гл. 3:28; 4:25; 5:1).

Чрез закона. Буквално „чрез закон“. В гръцкия език няма член (вижте на гл. 2:12).

Знание. Гръцки epignōsis, термин, означаващ ясно и точно знание (виж Рим.

1:28; 10:2; Еф. 4:13), а не обикновената дума за знание (gnōsis). Законът е стандартът за право и всичко, което не е в съответствие със закона, е грях, защото грехът е беззаконие, непослушание на закона (1 Йоан 3:4). Колкото повече човек се запознава със стандарта, толкова повече се увеличава съзнанието и чувството му за грях. Ето защо никой не може да бъде оправдан чрез дела на закона. Що се отнася до оправданието, законът е направил всичко, което може да постигне, когато грешникът е бил воден да възкликне: „Окаян аз човек! кой ще ме избави от тялото на тази смърт?“ (вижте върху Рим. 7:24). Законът държи огледалото на вината, но не може да я премахне.

Този стих, заедно с твърдението на Павел, че законът е да ни доведе до Христос (Гал. 3:24), ясно показва връзката между закона и евангелието. Евангелието по никакъв начин не е отменило необходимата функция на закона. Учението за оправданието чрез вяра „представя закона и евангелието, като ги свързва в съвършено цяло“ (ТМ 94).

21. Но сега. Това може да се разбира или във времевия си смисъл, „в настоящето време“, или в логическия си смисъл, „в това състояние на нещата“. За употребата му с последното значение сравнете Рим. 7:17; 1 Кор. 13:13. Павел е показал универсалната нужда от праведност (Рим. 1:18 до 3:20) и сега се обръща от отрицателната към положителната страна на темата, предложена в гл. 1:17.

Божията праведност. Вижте гл. 1:17. В контраст с всеобщата греховност на човека и неговите безплодни опити да постигне праведност чрез дела на закона, Павел продължава с описанието на Божията праведност – праведност, която Бог е готов да дари на всички, които имат вяра в Исус Христос.

Без закона. Буквално „отделно от закона“. В гръцкия език няма член (вижте гл. 2:12). Тези думи са в контраст с „чрез делата на закона“ в гл. 3:20. Те подчертават, че Божията правда е била разкрита без никакво позоваване на закона.

Тоест, Божията правда се е проявила съвсем отделно от целия принцип на закона и цялата идея за законово послушание като начин за постигане на правда, или съвсем отделно от легалистичната система, която евреите са представили като основа на правдата.

Е проявено. Буквално „е било проявено“. Думата може да означава, че това, което е сега проявено, преди това е било скрито (виж Рим. 16:25, 26; Кол. 1:26). Въпреки че Божията праведност е била разкрита до известна степен в Стария завет, пълното проявление на Неговата праведност е дошло в личността на Христос (виж РР 373).

Да бъдеш свидетел. Тоест, да бъдеш свидетел, да бъдеш засвидетелстван.

Законът и пророците. Тоест, старозаветните писания (вижте на стих 19). На гръцки език Статията се появява със „закон“ (вижте гл. 2:12). Няма противоречие между Стария и Новия завет. Въпреки че това проявление на Божията праведност е отделно от закона, то не е в противоречие със закона и пророците. Напротив, то е било очаквано от тях (вижте Йоан 5:39). Старият завет е по същество пророчески за праведността, която ще бъде разкрита в Христос и приета чрез вяра, както е записано в Новия завет (вижте Деяния 10:43; 1 Петрово 10, 11). Павел вече е цитирал Авак. 2:4: „Праведният чрез вяра ще живее“ (Римляни 1:17). В цялото послание Павел постоянно се позовава на Стария завет за потвърждение на тезата си, че праведността е чрез вяра (вижте гл. 4; 10:6, 11). Централната цел на церемониалния закон е била да учи, че човек може да бъде оправдан не чрез подчинение на моралния закон, а чрез вяра в идващия Изкупител (вижте РР 367).

22. Чрез вяра в Исус Христос. Или „чрез вяра в Исус Христос“. Гръцкият превод може да се разбира и по двата начина. В Марк 11:22, където гръцкият е буквално „имайте вяра в Бога“, преводът на Кралския превод на Библията гласи „имайте вяра в Бога“. По подобен начин буквалната „вяра в Неговото име“ е преведена като „вяра в Неговото име“ (Деяния 3:16). Буквалният „онзи, който е от вяра в Исус“ е преведен като „онзи, който вярва в Исус“ (Римляни 3:26). Светиите са тези, които пазят Божиите заповеди и имат вяра в Исус (вижте Откр. 14:12; ТМ 58).

Някои предпочитат да разбират „вяра на Исус“ тук като вярата, която самият Исус е упражнявал, Неговата вяроност, святият живот, който е живял, и съвършеният характер, който е развил, който е даден като безплатен дар на всички, които Го приемат (вижте DA 762).

Сравнете „верността на Бога“ (вижте върху Рим. 3:3). Освен това, Неговата „вяра“ би включвала Неговата вяроност в доброволната Му заместителна смърт (вижте Рим. 3:25, 26; вж. Фил. 2:8).

Във всяка сделка на оправдание и двата аспекта са действащи. „Вярата в Исус“ е това, което прави възможно Бог да бъде „праведен и да оправдава този, който вярва в Исус“ (Римляни 3:26). „Вярата в Исус“ е каналът, чрез който индивидът получава благословиите на оправданието (вижте Допълнителни материали на EGW за гл. 4:3–5).

Праведността обаче не се получава като награда за нашата вяра в Христос, а по-скоро вярата е средство за придобиване на праведност. Когато с любов и благодарност вярващият в Исус се отдава безрезервно на милостта и волята на Бог, праведността на оправданието му се вменява. И докато той продължава ежедневно в това преживяване на доверие, преданост и общение, вярата му расте, което му позволява да получава все повече и повече от дадената праведност на освещението.

Вярата е сякаш ръката, която грешникът протяга, за да получи „безплатния дар“ на Божията милост (гл. 5:15). Този дар Бог винаги чака и е готов да ни го даде, не като награда за нещо, което можем да направим, а просто заради Своята безкрайна любов. Дарът е наш, за да го получим, и той се получава „чрез вяра“.

И върху всичко. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) относно това дали тези думи са били част от оригиналния ръкопис. Тяхното пропускане не променя съществено смисъла.

Вярвам. Или „имам вяра“ (вижте на стих 3).

Няма разлика. Или „няма разлика“. Езичниците и юдеите са включени в един и същ метод на спасение. Причината, поради която не се прави разлика между тях, е, че няма разлика в тяхната нужда (ст. 23).

23. Всички са съгрешили. Буквално „всички съгрешиха“. Грехът на Адам е помрачил божествения образ в човека (вижте гл. 5:12; вж. GW 80) и от грехопадението на човека всички потомци на Адам продължават да грешат и да са лишени от образа и славата на Бога (вижте по-долу под „слава“). Павел призовава както юдеите, така и езичниците да признаят жизненоважния факт, че всички доказателства от опита и историята ясно доказват, че падналият човек, с покварената си природа, е напълно неспособен да изпълни изискванията на Божия закон и да установи собствената си праведност. Единственият възможен начин да се постигне праведност е чрез вяра в Исус Христос. Чрез този опит на вярата хората отново са доведени в правилна връзка с Бога (гл. 3:24), в тях се създават нови сърца и по този начин те са способни чрез вяра да живеят отново в послушание на Божия закон (вижте гл. 5:1).

Недостатъчен. Гръцка дума *hustereo*, използвана другаде със значението „да страдам в нужда“ (Фил. 4:12), „да бъда в нищета“ (Евр. 11:37), „да бъда в нужда“ (Лука 15:14). В разказа за сватбеното пиршество в Кана, *hustereo* се използва, за да се съобщи, че запасите от вино са свършили (Йоан

2:3). Гръцкият текст показва, че грешниците продължават да не успяват. Нещо повече, специфичната форма на глагола може да изразява не само факта на неуспех, но и осъзнаването на липсата. Ако случаят е такъв, глаголет може да бъде преведен като „съзнателно продължавам да не успявам“. Това чувство за загуба е накарало хората навсякъде да се опитват да установят собствената си праведност чрез дела на закона.

Слава. Гръцки *doxa*. В Библията *doxa* изглежда има две основни и донякъде различни употреби, въпреки че и двете се основават на оригиналното значение в класическия гръцки език на „мнение“, „представа“, „репутация“. Често се използва за обозначаване на „чест“, „слава“, „признание“ (Йоан 5:44; 7:18; и др.). В този смисъл то е противоположно на „безчестието“ (1 Кор. 11:14, 15; 15:43; 2 Кор. 6:8). В този смисъл то е търсено (Йоан 5:44; 7:18; 1 Сол. 2:6), получено (Йоан 5:41, 44), дадено (Лука 17:18; Йоан 9:24), приписано на Бога (Лука 2:14; Откр. 1:6).

Ако това е употребата на термина от Павел тук в Рим. 3:23, тогава „Божията слава“ означава почитта, хвалата или одобрението, които Бог дава и от които хората са пропуснали. Тъй като в този пасаж Павел говори за положението на човека пред Бога, а в следващия стих говори за оправданието, единственото средство, чрез което човек може да бъде възстановен в одобрението и одобрението на Бог, този смисъл на термина „слава“ може да е подходящ в този контекст.

От друга страна, „слава“ се използва и в Библията, за да обозначи „блясък“, „славен“ „външен вид, който привлича окото“ (виж Мат. 4:8; Лука 12:27; Деяния 22:11). Понякога се използва в смисъл, успореден на „образ“, „подобие“, „форма“, „външен вид“ (виж Рим. 1:23; вж. LXX на Числа 12:8, където има докса за „подобие“). Славата, разкрита на Моисей (Изх. 33:18, 22), е характерът на Бога – доброта, милост, прошка (виж GW 417). Тази слава може да се отразява и в онези Божии създания, които са способни да познават, обичат и растат като своя Създател. Така Павел говори за човека като за „образ и слава Божия“ (1 Кор. 11:7), несъмнено защото той е способен да приема и отразява Божията слава. Пълното откровение на славата и съвършенството на Бога е „славата Божия в лицето на Исус Христос“ (2 Кор. 4:6).

Тъй като тази Божия слава, разкрита в Христос, сияе от евангелието в сърцето и ума на вярващия, то го преобразява в „светлина в Господа“ (Еф. 5:8). Така „ние всички, като гледаме с открито лице, като в огледало, славата Господня, се преобразяваме в същия образ от слава в слава“ (2 Кор. 3:18). Надеждата и стремежът на християнина е все по-пълноценно да участва в Божията слава (виж Рим. 5:2; 1 Сол. 2:12; 2 Сол. 2:14).

Ако „Божията слава“ се разбира по-скоро в този последен смисъл, да „се лишиш от Божията слава“ би означавало да си се лишил от Божието съвършенство, да си загубил Неговия образ и да си се лишил от Неговото подобие.

Може би тези две тълкувания не са взаимно изключващи се и и двете имат смисъл в този стих.

24. Да бъдеш оправдан. Тъй като хората нямат нищо, чрез което да се оправдаят С Бога оправданието трябва да дойде като безплатен дар. Само когато с цялото си смирение човек е готов да признае, че е лишен от Божията слава и че няма нищо в себе си, което би го препоръчало пред Бога, той е способен чрез вяра да приеме оправданието като безплатен дар.

Щедро. Гръцки *docean*, „щедро, като дар“. Сравнете употребата на думата в Мат. 10:8; 2 Кор. 11:7; Откр. 21:6; 22:17.

Благодат. Гръцка дума charis, среща се около 150 пъти в Новия завет. Павел използва това по-често по-значим термин от всеки друг новозаветен писател, като в посланията му има около 100 срещания. Неговият близък сътрудник, Лука, използва думата около 25 пъти в Лука и Деяния, като по този начин тези двама мъже обясняват около пет шест от всички срещания в Новия завет. „Благодат“ в никакъв случай не е нова дума, измислена от апостолите; терминът е бил широко използван в различни свързани значения в LXX и в класическата и по-късна гръцка литература. Новият завет обаче често изглежда придава специално значение на „благодат“, което не се среща изцяло другаде.

Преди всичко „благодат“ означава „това, което дава радост или удоволствие“, като по този начин предава идеите за красота, грация, прелест, нещо, което радва гледащия. Сравнете „благодат се изля на устните ти“ (Пс. 45:2, LXX; вж. Притчи 1:9; 3:22). Същата идея присъства и в някои от новозаветните събития. Когато Исус говори в Назарет, слушателите Му „се чудеха на благодатните думи [буквално „думите на благодатта“], които излизаха от устата Му“ (Лука 4:22). Павел съветва вярващите в Колоса, че речта им трябва „винаги да бъде с благодат“ (Кол. 4:6).

„Благодат“ също така носеше идеята за красиво или приятно чувство, изпитвано или изразявано към друг, като например доброта, благоволение, добра воля. Йосиф намери „благоволение“, буквално „благодат“, в очите на фараона (Деяния 7:10; вж. ст. 46). Докато учениците проповядвали, те имали „благоволение“, буквално „благодат“, сред всички хора (Деяния 2:47). Докато Исус бил момче, „Божията благодат била върху Него“ (Лука 2:40). Със сигурност определението „незаслужено благоволение“, което често се приписва на думата, е неподходящо тук. „Благодат“ трябва да се разбира в смисъла на Лука 2:52, „в благоволение пред Бога и човечите“, буквално, „в благодат пред Бога и човечите“.

Като израз на чувството на добра воля, „благодат“ се използва и за благодарност. Така „Благодари ли на този слуга?“ (Лука 17:9) буквално означава „Има ли благодат към слугата?“ „Благодат“ често се използва в този смисъл в израза „благодарение на Бога“, буквално „благодат на Бога“ (1 Кор. 15:57; 2 Кор. 8:16; вж. Рим. 6:17; 2 Кор. 2:14; 9:15). Със сигурност това не е „незаслужена благосклонност“, предлагана от смъртните на Бога.

Като съществен израз на добра воля, „благодат“ се е използвала и за дар, направена услуга, благодат. Юдеите дошли при Фест и поискали „благоволение“, буквално „благодат“, срещу Павел (Деяния 25:3). Павел говори за дара, който църквите били събрали за бедните в Йерусалим, буквално като „благодатта“ (1 Кор. 16:3; вж. 2 Кор. 8:4, 6, 7, 19).

Никоя от горните употреби не се различава от тези, открити в друга гръцка литература. Отличителното значение, придавано на термина „благодат“ в Новия завет, и особено в писанията на Павел, е това на изобилната, спасителна любов на Бог към грешниците, както е разкрита в Исус Христос. Очевидно е, че тъй като всички хора са съгрешили и са лишени от Божията слава (Римляни 3:23), подобна благосклонност и любяща доброта от страна на Бог са напълно незаслужени и недостойни от грешния човек. Хората са живели в омраза и бунт срещу Бога (гл. 1:21, 30, 32), са изопачавали Неговата истина (ст. 18, 25), са предпочитали да се покланят на зверове и влечуги (ст. 23), са осквернявали Неговия образ в собствените си тела (ст. 24–27), са хулили Неговото име (гл. 2:24) и дори са презирали Бога за Неговото търпение и дълготърпение (ст. 4).

Накрая те убиха Сина Му, изпратен да ги спаси (Деяния 7:52). И все пак през всичко това Бог продължи да гледа на човека с любов и доброта, за да може откровението за Неговата доброта да доведе хората до покаяние (Римляни 2:4).

Това е Божията благодат в нейния специфичен новозаветен смисъл. Тя не е просто Божието благоволение към онези, които биха могли да заслужат Неговото одобрение, тя е Неговата неограничена, всеобхватна, преобразяваща любов към грешните мъже и жени; и добрата новина за тази благодат, както е разкрита в Исус Христос, е „Божията сила за спасение“ (гл. 1:16). Тя не е просто Божията милост и готовност да прощава, тя е активна, енергизираща, преобразяваща сила за спасение. По този начин тя може да изпълни човек (Йоан 1:14), може да бъде дадена (Рим. 12:3, 6), тя е самодостатъчна (2 Кор. 12:9; вж. Рим. 5:20), тя царува (Рим. 5:21), тя учи (Тит 2:11, 12), тя утвърждава сърцето (Евр. 13:9). В някои случаи „благодат“ изглежда почти еквивалентна на „евангелие“ (Кол. 1:6) и на Божието дело като цяло (Деяния 11:23; 1 Петрово 5:12). „Божествената благодат е великият елемент на спасителната сила“ (GW 70). „Христос даде живота Си, за да направи възможно човекът да бъде възстановен по Божия образ. Силата на Неговата благодат е тази, която обединява хората в послушание на истината“ (СТ 249).

Изкупление. Гръцката дума *apolutrōsis* буквално означава „откупване“, „освобождаване чрез откуп“. Гръцката дума се състои от две части – *apo*, „от“ и *lutrōsis*, свързана с *lutron*, „откуп“.

Лутрон е термин, често срещан в папирусите, който описва покупната цена за освобождаване на роби. Терминът се използва, за да обозначи освобождение от робство, плен или зло от всякакъв вид, като обикновено се подразбира идеята за плащане на цена или откуп. Английската дума „redeem“ (изкупи) произлиза от латински глагол, който означава „да откупя“, „да откупя“.

В Стария завет великият типичен акт, който символизира изкуплението, е избавлението от Египет. Йехова, като изкупител или освободител, обещава: „Ще те изкупя с протегнатата ръка“ (Исх. 6:6; вж. гл. 15:13). Целта на изкуплението е посвещаването на Израел в служба на Бога (Исх. 6:7). За да участват в изкуплението, израилтяните са били задължени да извършат акт на вяра, като ядат пасхалното агне и го поръсват с кръвта (Исх. 12).

Тези символи се изпълняват в изкуплението на човека от греха и смъртта. Исус е „този, който „Агнецът, който беше заклан“ (Откр. 5:12; срв. Йоан 1:29; 1 Кор. 5:7; 1 Петрово 1:18, 19). Че откуп, или цена, е платен за нашето изкупление, е ясно проповядван в Новия завет. Самият Исус заявява, че „Човешкият Син дойде... да даде живота Си откуп за мнозина“ (Марк 10:45). Павел говори за Христос като за Този, „Който даде Себе Си откуп за всички“ (1 Тим. 2:6). Християните са представени като „купени“ (2 Петрово 2:1) или „купени с цена“ (1 Кор. 6:20). „Христос ни изкупи от проклятието на закона, като стана проклетие за нас“ (Гал. 3:13). Следователно, в известен смисъл, оправданието не е безплатно, защото за него е платена много висока цена чрез страданията и смъртта на Христос. Но то е безплатно за нас, тъй като цената му не е платена от нас, а е платена от Самия Божий Син.

Това изкупление ни освобождава от греха (Еф. 1:7; Кол. 1:14; Тит 2:14; Евр. 9:15; 1 Петрово 1:18, 19), от тлението и смъртта (Рим. 8:23) и накрая от настоящото зло състояние в състояние на слава и блаженство (Лука 21:28; Еф. 4:30). Чрез оправданието Христос ни изкупва от наказанието за греха; чрез освещението – от силата на греха; и по време на второто пришествие и възкресението – от присъствието на греха.

Както в случая с израилтяните при тяхното избавление от Египет, така и сега нашето участие в божествения план за изкупление от греха изисква упражняване на вяра, лично признание и приемане на Исус като наш Изкупител, с всичко, което подобна стъпка предполага.

В Христос Исус. Исус „стана за нас мъдрост, правда, освещение и изкупление“ (1 Кор. 1:30). Той е сам по себе си изкупителят (Тит 2:14).

и откупът (1 Тим. 2:6). Нищо чудно, че Павел можеше да възкликне: „Христос е всичко и във всичко“ (Кол. 3:11). Апостолът не си е поставял тесни ограничения, когато е заявил решимостта си „да не познава между вас нищо друго освен Исус Христос, и то разпнат“ (1 Кор. 2:2). Защото да Го познаваш добре означава да познаваш целия Божия план и програма за възстановяването на човека. Няма по-голяма мъдрост.

25. Изложи. Гръцки *protithēmi*. Този гръцки глагол е способен на две донякъде свързани значения. Едно възможно значение е „да се изложи, за да се види“. Сравнете „хляб на предложението“, буквално, „хлябовете за излагане“ (виж Марк 2:26). Второто възможно значение, произлизащо от идеята за поставяне на нещо отпред, е „да се определи цел“, „да се постанови“, „да се назначи“. Същата дума е преведена като „намислил“ в Рим. 1:13. Последният смисъл би съвпаднал с учението на Павел другаде (виж Еф. 3:11; 2 Тим. 1:9), но контекстът изглежда показва, че публичното показване на жертвата на Христос е смисълът, който се подчертава в този стих. Сравнете „пред чиито очи Исус Христос беше публично изобразен като разпнат“ (Гал. 3:1, RSV) и „както Моисей издигна змията в пустинята, така трябва да бъде издигнат и Човешкият Син“ (Йоан 3:14).

Божията цел при публичното изявяване на жертвата на Христос беше „да обяви Неговата правда“. И това публично обявяване на Божията правда беше не само в полза на човечеството, но и на цялата вселена, за да могат въпросите във великата борба да бъдат по-ясно разбрани от всички, които може би са били изкушени да се съмняват в съвършенството на Божия характер (вижте DA 626, 758, 759).

Умилостивение. Гръцки *hilastērion*. Тази важна дума е била обсъждана надълго и нашироко. от много коментатори и е тълкуван по различни начини. Трудността изглежда е не само да се открие точното значение на гръцкия термин, но и да се намери адекватна английска дума или фраза, която да представи това значение.

Хиластерион се среща само тук и в Евр. 9:5, където ясно се отнася до онази част от ковчегът на завета, обикновено известен като „престолът на милостинята“. Тази употреба на думата е често срещана в LXX като превод на еврейското „капорет“, което описва капак или покривалото на ковчега. Именно върху тази златна част от обзавеждането е била поръсвана кръвта в Деня на изкуплението (Левит 16:14, 15) и „от която, чрез изкуплението, е била давана проща на покаялия се грешник“ (PP 349). Тъй като тази най-свещена от всички еврейски церемонии е била типична за изкупителното дело на Христос, разбирането на значението на това име, „капорет“, за централното място в типичната церемония на изкуплението може да хвърли известна светлина върху употребата му от Павел по отношение на жертвата на Христос.

Тази еврейска дума за така наречения „престол на умилостивението“ произлиза от дума (*karphar*), която основно означава „да покривам“. Обаче само веднъж в Стария завет, когато в най-простата си форма, *karphar* се използва за покриване в обичайния смисъл (Битие 6:14). Най-често се появява в друга форма и се използва в преносен смисъл, със значението „да покривам грях“, следователно „да прощавам“, „да бъда милостив“, „да изкупвам“. За *kaporeth* Лутер използва името *Gnadenstuhl*, „престол на умилостивението“. По-късно Тиндейл поема думата и от неговата версия тя преминава в много от основните английски версии на Библията. Някои предполагат, че преводът „място на умилостивението“ представлява по-ясно делото на изкуплението и помирението, което е извършено там.

Преводачите на LXX очевидно са били наясно с това значение на името, когато са избрали да го представят с гръцката дума „хиластерион“. Значението на „хиластерион“ се осветлява допълнително чрез сравнение на други сродни думи, които се срещат в Новия завет.

Хиласкомай се използва в молитвата „Боже, бъди милостив към мен, грешника“ (Лука 18:13) и в описанието на делото на Исус „да извърши помирение за греховете на народа“ (Евр. 2:17). Друга свързана форма, хиласмос, се среща два пъти в описанията на Христос като „умилостивение за греховете ни“ (1 Йоан 2:2; 4:10).

Както е използвано тук в Рим. 3:25 и в този контекст, описвайки предложението за оправдание и изкупление чрез Христос, hilastērion, „умилостивение“, изглежда представлява изпълнението на всичко, което е било символизирано от hilastērion, „престола на благодатта“, в старозаветното светилище. Чрез жертвената Си смърт Исус е бил представен като средство за изкупление, умилостивение (виж DA 469), умилостивение (виж SC 15), помирение. Вероятно няма една-единствена английска дума, която да може адекватно да опише всичко, което това предполага. И дори някои от термините, споменати по-горе, са получили определения от теолози, които са напълно несъвместими с истинската природа на изкуплението. Трябва да се внимава при употребата на тези термини, за да не се придадат неоправдани нюанси на значението им.

Която и дума да се използва, значението е ясно - жертвената смърт на Исус Христос е посрещнала наказанието за греха и е направила възможно прошката и помирението на всички, които имат вяра в Христос. Това, разбира се, не трябва да се разбира като означаващо, че жертвата на Христос е била, подобно на езическите жертвоприношения, принесена, за да се помири обиден бог и да се убеди да се отнася по-благосклонно към грешниците. „Изкуплението на Христос не е било извършено, за да накара Бог да обича онези, които иначе е мразел; не е било извършено, за да произведе любов, която не е съществувала; а е било извършено като проявление на любовта, която вече е била в Божието сърце“ (EGW ST 30 май 1895 г.; вж. SC 15). Всъщност Бог се жертва в Христос за изкуплението на човека. „Бог беше в Христос, помирявайки света със Себе Си“ (2 Кор. 5:19; вж. DA 762).

Чрез вяра в кръвта Му. Или „чрез вяра в кръвта Му“. Връзката между тях Фразите, свързани с останалата част от стиха, могат да бъдат разбрани по различен начин. Както е преведено в KJV, този пасаж означава, че жертвата на Исус носи прошка и помирение на онези, които вярват в Неговата кръв. Възможно е обаче „чрез вяра“ и „в кръвта Му“ да се свържат отделно с „умилостивение“, като значението по този начин е „Когато Бог постави чрез проливането на кръвта Си да бъде умилостивение чрез вяра“. И двете тълкувания са възможни граматически. Последното може да е за предпочитане в този контекст, тъй като по-ясно показва жертвата на Христос като средство, чрез което се извършва умилостивението.

Изкупителната жертва става ефективна чрез вярата, която я приема. Освен ако предложената прошка не бъде приета чрез вяра, изкуплението е безполезно за помиряване на умовете и сърцата на онези, за които е била принесена жертвата.

Новият завет набляга много на кръвта на Христос във връзка с делото на изкуплението. Исус говори за собствената Си кръв като „пролята за мнозина“ (Марк 14:24). Ние сме „оправдани чрез Неговата кръв“ (Римляни 5:9). „Имаме изкупление чрез Неговата кръв“ (Ефесяни 5:9). 1:7). Христос установи „мир чрез кръвта на кръста Си“ (Кол. 1:20). Тези, които бяха „далеч“, бяха „приближени“ чрез Неговата кръв (Еф. 2:13). Божията църква е била „изкупена със собствената Му кръв“ (Деяния 20:28). Ние сме измити „от греховете си в собствената Му кръв“ (Откр. 1:5).

В Стария завет кръвта се разглежда като символ на живота (вижте върху Лев. 17:11). Бог забрани мъжете да ядат „плът с живота ѝ, която е кръвта ѝ“ (Битие 9:4). Проливането и поръсването с кръв в службите на светилището в Стария завет означаваше вземането и принасянето в жертва на живота на жертвените животни. По този начин, прообразното проливане на кръвта на Исус означава принасянето на Неговия живот като жертва. Кръвта на Христос представлява Неговия живот, принесен като изкупителна жертва за греховете на света.

Като представяне на съвършения живот на Исус, даден за човека, кръвта на Христос е ефикасен не само за „умилостивение“ (Рим. 3:25), оправдание (гл. 5:9) и помирение (Еф. 2:13). „Именно като приемаме живота за нас, излян на кръста на Голгота, можем да живеем живот на святост“ (Живот в святост 660).

Да заяви Своята праведност. Буквално „за да покаже Своята праведност“, тоест, да изяви собствената Си праведност. Такова изявление е било необходимо заради Неговото дело по опрощаване на грехове, които сега са в миналото. Целта му е обяснена по-подробно в стих 26.

От гр. *dia*, „заради“, „поради“. Това въвежда причината, поради която проявлението на Божията праведност беше необходимо.

Ремисия. Гръцката дума *ragesis* е единствената среща на тази гръцка дума в Новия завет. Тя е различава се от думата, преведена като „опрощение“ (афезис) другаде (виж Матей 26:28; и др.). Значението не е предимно на прошка, а по-скоро на отминаване или подминаване. В папирусите пареза се използва за опрощаване на наказание и дълг.

Грехове. Гръцки *hamartēma*. Не е думата за грях в абстрактния смисъл, *hamartia* (вж. Мат. 18:15), т.е. грехът като греховност (1 Йоан 3:4). *Hamartēma* се отнася до отделните действия на грях и непокорство. Думата се среща и другаде в Марк 3:28; 4:12; 1 Кор. 6:18.

Които са отминали. Тоест, извършени преди, по-рано. В този контекст изглежда, че Павел не говори предимно за греховете на отделните хора преди обръщането във вярата, а за греховете на света преди изкупителната смърт на Христос. Бог беше позволил на езичниците „да ходят по своите пътища“ (Деяния 14:16). Той беше пренебрегнал или „намигнал“ за времената на това невежество (Деяния 17:30). Поради това Божията праведност и справедливост бяха донякъде замъглени, откъдето идва и необходимостта от публично проявление или демонстрация. Сега, най-накрая, „в това време“ (Римляни 3:26), такова проявление беше осигурено чрез жертвата на Христос. Сравнете с Йоан 15:22; Деяния 17:30; Яков 4:17.

През. Или „вътре“.

Търпение. Гръцко *apochē*, буквално „задържане“, „въздържане“. Думата се среща в Новия завет само тук и в гл. 2:4 (вижте коментара там). В любовта Си към грешния човек и в съответствие с плана Си да разкрие по-пълно любовта Си на всички създадени разумни същества във вселената, Бог търпеливо и милостиво е защитил хората от пълния резултат от греха им (вижте ДА 764). Това очевидно оправдание на греха е довело до сериозно погрешно схващане за характера на Бога (вижте Пс. 50:21; Екл. 8:11). Вярно е, че смъртта е надделяла и че е имало известно откровение за Божието божествено неодобрение срещу греха (Рим. 1:18–32). Вярно е също, че системата от церемонии е била установена, за да символизира чрез своите жертви Божието уважение към ужаса на греха и безкрайната цена, която ще трябва да бъде платена, за да се изкупи човекът от наказанието и силата на греха. Но великата демонстрация на Божията праведност и на Неговата омраза към греха беше осигурена от живота и смъртта на Исус. Вече не е необходимо Божието търпение да бъде разбирано погрешно като безразличие към греха.

Божие милостиво отношение към виновните грешници не означава, че Той обича вината и греха, защото е изразил отвращението Си от подобно замърсяване в изкупителната жертва на Своя Син. Когато Той допуска някога непокорни грешници до приятелство и до небето, това не означава, че одобрява миналото им поведение и характер, защото е показал колко много е мразел греховете им, като е предал Сина Си на позорна смърт за тях.

26. В това време. Буквално „в сегашното време“; следователно „в настоящето време“. Векове наред Бог е „намигал“ за греховете на хората (Деяния 17:30), но сега, най-накрая, в „пълнотата на времето“ (Гал. 4:4; Еф. 1:10), Неговата праведност се е проявила в изпращането на Неговия Син.

Справедлив. Гръцки *dikaïos*, „праведен“. Думите „справедлив“ и „праведен“ в Новия завет са преводи на една и съща гръцка дума. Значението на фразата е „за да може Бог да бъде видян като праведен“.

И оправдаващият. Буквално „и оправдаващ“. Връзката с Божията праведност би била по-очевидна, ако тази част от стиха беше преведена като „за да бъде Той праведен и снет за праведен“. Тези стихове отразяват централния въпрос във великата борба, централния въпрос в плана на изкуплението (вижте стих 4). Сатана беше заявил, че справедливостта е несъвместима с милостта и че ако законът бъде нарушен, ще бъде невъзможно грешникът да бъде помилван (Ж.В. 761). Последващият бунт и грях на човека предоставиха допълнителна възможност на Сатана да отправи своите арогантни обвинения срещу Божия характер и управление. „Бог не може да бъде справедлив, настояваше той, и въпреки това да показва милост към грешника“ (Ж.В. 761).

В продължение на няколко хиляди години Бог търпеше обвиненията на Сатана и бунтарството на човека. През цялото време Той постепенно разкриваше Своя чудесен план, план, който не само щеше да направи възможно прощаването и възстановяването на грешниците, но и щеше да демонстрира завинаги абсолютното съвършенство на Неговия собствен характер и пълния съюз на справедливост и любов в божественото управление.

Всичко това беше очаквано чрез символи, символи и пророчества в целия Стар завет. Върховната демонстрация беше направена чрез възплъщението, живота, страданието и смъртта на Божия Син. Бог сега стоеше напълно оправдан пред вселената за Своето очевидно пренебрегване на предишните грехове на хората и за оправданието на онези, които имаха вяра. Животът и смъртта на Исус доказаха завинаги как Бог гледа на греха (2 Кор. 5:19; вж. ДА 762). Това доказа завинаги безграничната Божия любов към всички Негови създания, любов, която можеше не само да прости, но и да спечели падналите грешници за преданост, вяра и съвършено послушание. Така обвиненията на Сатана бяха опровергани и мирът във вселената беше утвърден завинаги. Божият характер беше оправдан пред вселената (виж РР 68, 69).

Този, който вярва в Исус. Буквално „онзи, който вярва в Исус“. Тоест, този, който има вяра в Исус (вижте стих 22). Оправданието е само за човека, който приема откровението в Исус за справедливостта и любовта на Бог, който разпознава себе си като изгубено и осъдено създание, нуждаещо се от изкупител, и след като Го е намерил, Го признава с всеотдайна увереност и преданост.

27. Къде е хвалбата? Тъй като всички са съгрешили и всички не са успели да установят собствената си праведност чрез дела по закона, и тъй като всички са еднакво зависими от Божията благодат за оправдание, всякаква причина за човешка хвалба очевидно е била отнета. Това вероятно се отнася по-специално до претенциите на евреите, които се гордееха със своите специални привилегии (виж гл. 2:17, 23).

Исключен. Буквално „изключвам“.

Чрез какъв закон? Буквално „чрез какъв закон?“ На гръцки език „закон“ тук стои без член (вижте на гл. 2:12). Под „закон“ Павел има предвид закон в смисъл на принцип.

На дела. Тоест, закон или принцип, че праведността идва чрез подчинение на закона. Такъв принцип не би изключвал хваленето, защото ако човек може да претендира за оправдание и праведност въз основа на това, че е извършил действията, изисквани от закона, той би могъл да има някои основания за гордост и хвалба (виж Рим. 4:2; Еф. 2:9). Няма да има място за благодат.

Чрез закона на вярата. Буквално „чрез закон на вярата“. В гръцкия превод няма член (виж в гл. 2:12). Павел говори за принципа на евангелието, че оправданието и правдата идват чрез вяра. Вярата смирено и с благодарност приема това, което Бог осигурява, и това едва ли оставя място за хвалба. „Какво е оправдание чрез вяра? То е делото на Бога, като полага славата на човека в праха и прави за човека това, което не е по силите му да направи сам за себе си“ (ТМ 456).

28. Следователно. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и четенето „защото“. „Защото“ изглежда по-подходящо тук. Павел потвърждава твърдението в стих 27, че хвалбата е изключена от принципа на вярата.

Заключение. Гръцки λογισμαί. Същата дума се използва със значението „мисля“ (гл. 2:3), „броя“ (гл. 4:3), „смятам“ (гл. 4:4; 8:18), „вменявам“ (гл. 4:6), „оценявам“ (гл. 14:14). Смисълът тук изглежда е „разглеждам“, „държа“.

Човек. Гръцки ανθρωπος, общият термин за всеки член на човешката раса.

Оправдани чрез вяра. Това, че оправданието е чрез вяра, ясно означава, че оправданието не е просто безлично приспособяване на законния статус на човека в очите на Бога. Вярата в Христос включва лична връзка с Изкупителя. Тя предполага отношение на любов и благодарност към Спасителя в отговор на Неговата любов към нас, грешниците. Тя се основава на дълбоко възхищение от Исус за всичко, което е Той, с искрено желание да Го опознаем по-добре и да станем като Него. Това означава доверие и увереност в Христос, които са толкова безрезервни, че сме готови да Го приемаме изцяло за слово и да следваме Неговите напътствия, където и да ни води.

Без такава вяра не може да има оправдание. Бог не се интересува само от прощаване на минали грехове. Той е загрижен предимно за възстановяването на човека, а възстановяването може да бъде преживяно само чрез такава вяра в Исус Христос. Следователно, оправданието не може да бъде отделено от трансформиращите преживявания на обръщане във вярата, прераждане и последващ растеж в освещението. Само вярата, която с радост приема и доброволно влиза във всяка фаза на Божията програма за нашето възстановяване, може с право да претендира за вменената праведност на Христос в оправданието (вижте върху стих 22; гл. 4:25; 5:1).

Без делата на закона. Буквално „без дела на закона“. На гръцки „закон“ стои без член (вижте на гл. 2:12). Значението на тази фраза е ясно в контекста на цялата глава. Основата на всяка фалшива религиозна система е погрешната идея, че оправданието може да се получи чрез подчинение на закона. Но делата на закона не могат да изкупят минали грехове. Оправданието не може да бъде спечелено. То може да бъде получено само чрез вяра в изкупителната жертва на Христос. Следователно, в този смисъл, делата на закона нямат нищо общо с оправданието. Да бъдеш оправдан, без в нас самите да има нещо, което да заслужава оправдание.

Това, разбира се, не може да се тълкува като означаващо, че човекът, който е бил оправдан, по този начин е освободен от подчинение на закона или от вършене на добри дела. Вярата, чрез която е бил оправдан, ще се разкрие в послушанието. Павел многократно подчертава мястото

на добрите дела в живота на християнина (1 Тим. 5:10; 6:18; 2 Тим. 3:17; Тит 2:7, 14; 3:8; и др.). Но той също толкова ясно заявява, че тези добри дела не печелят оправдание (виж Рим. 4:2, 6; 9:32; 11:6; Гал. 2:16; 3:2, 5, 10; Еф. 2:9; 2 Тим. 1:9).

29. Само за евреи. Тъй като оправданието е чрез вяра, а не чрез дела на закона, то е също толкова свободно достъпно за езичниците, които не притежават писания закон, колкото и за евреите, които са били по-привилегирани. Спасението се предлага на езичниците и евреите при абсолютно същите условия. Бог даде Сина Си, защото възлюби „света“ (Йоан 3:16), а не само евреите. Той искаше „всички хора да се спасят“ (1 Тим. 2:4). Тази концепция за всеобхватната Божия любов не беше лесна за разбиране от някои еврейски водачи на ранната християнска църква (вижте Деяния 10:28, 34; 11:1–3, 17, 18; 15:1, 8–11). Няма пристрастие у Бога (Рим. 2:11).

30. Тъй като е един Бог. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „ако е така, че „Бог е един.“ Павел знае, че твърдението му за единството на Бога е също толкова сигурно за неговите читатели, колкото и за самия него, но го формулира по този начин, за да направи логиката на аргумента си по-ефективна. Най-фундаменталното от всички еврейски вярвания е, че Йехова е единственият Бог и Бог на всички царства на земята (Второзаконие 6:4; 4 Царе 19:15; Исаия. 44:6; 1 Кор. 8:4–6; 1 Тим. 2:4–6). Той „създаде от една кръв всички човешки народи“ (Деяния 17:26) и в Него всички ние „живеем, движим се и съществуваме“ (ст. 28). Този същият и единствен Бог предлага оправдание на всички хора навсякъде, без „пристрастие“, въз основа на вяра.

Обрязването. Тоест, обрязаните, юдеите (вижте Галатяни 2:9).

Чрез вяра. Буквално „чрез вярата“, тоест вярата, за която се говори по-рано в стиха. Не е сигурно, че трябва да се отдава значение на разликата във формулировката на това и израза „чрез вяра“. Някои ги смятат за по-същество еднакви по значение. Акцентът е върху вярата. Вярата, а не обрязването, ще донесе оправдание на юдеина. По същия начин езичникът, дори и да не е обрязан, ще бъде оправдан чрез същата вяра, която се изисква от юдеина.

31. Обявявам за нищожен. Гръцки katargeō, „да направя нищожен и недействителен“. Вижте стих 3.

Законът чрез вяра. На гръцки език „закон“ стои без член (виж гл. 2:12). Павел е казвал преди това, че Божията правда се е явила независимо от закона (гл. 3:21) и че човек се оправдава чрез вяра, независимо от делата на закона (ст. 28). Очевидно осъзнавайки, че тези твърдения биха могли да доведат до погрешната идея, че вярата отменя принципа на закона, Павел повдига този риторичен въпрос и отговаря с незабавно и категорично отричане. Вярно е, че Павел „обезсмисли“ юдейската идея за закона като средство за постигане на праведност и юдейското настояване, че езичниците трябва да следват същия метод (Деяния 15:1; Гал. 2:16–19). Но законът в истинската си функция се потвърждава, а не се отменя, от определения от Бога метод за оправдаване на грешниците (вж. Рим. 3:28).

Да не дава, Боже. Или „В никакъв случай“ (вижте на стих 4).

Да. По-скоро „напротив“.

Установете закона. Павел набляга на мястото на закона като принцип и по-специално в контекста на тази глава, тъй като той е въплътен в разкрития закон на Стария завет. Той вече говори за свидетелството на Стария завет за ученията, които скоро ще станат известни като Нов завет (ст. 21). Сега той твърди, че законът, разглеждан като откровение на святата Божия воля и на вечните принципи на морала, е напълно потвърден и установен от евангелието на правдата чрез вяра в Исус Христос. Исус дойде на тази земя, за да прослави

закон (Ис. 42:21; вж. Мат. 5:17) и да разкрие чрез живота Си на съвършено послушание, че християните могат, чрез овластяващата Божия благодат, да се подчиняват на Неговия закон. Планът за оправдание чрез вяра разкрива Божието уважение към Неговия закон, като изисква и осигурява изкупителната жертва. Ако оправданието чрез вяра премахва закона, тогава не е имало нужда от изкупителната смърт на Христос, за да освободи грешника от греховете му и по този начин да го възстанови в мир с Бога.

Освен това, истинската вяра предполага сама по себе си безрезервна готовност за изпълнение на волята на Бога в живот на послушание на Неговия закон (вижте върху Рим. 3:28). Истинската вяра, основана на всеотдайна любов към Спасителя, може да доведе само до послушание. Фактът, че Христос е изтърпял такива страдания заради нашето престъпване на Божия закон, е един от най-силните мотиви за послушание. Ние не повтаряме лесно и лесно поведение, което поразява земните ни приятели в бедствие. По същия начин можем само да мразим греховете, които са причинили такива беди на най-добрия ни Приятел. Едно от главните достойнства на плана на спасение е, че макар планът да прави възможно оправданието на грешника чрез вяра, той също така осигурява мощни влияния, които да породят у него желание за послушание.

Планът за оправдание чрез вяра поставя закона на правилното му място. Функцията на Законът е да осъди за грях (ст. 20) и да разкрие великия стандарт на праведност. Грешникът, който е изправен пред закона, вижда не само греха си; той вижда и липсата си на положителни качества. По този начин законът го води към Христос и евангелието (Гал. 3:24). Тогава вярата и любовта пораждат ново послушание към Божия закон, послушанието, което произтича от вярата (Рим. 1:5; 16:26), послушанието на любовта (гл. 13:8, 10).

Именно по този въпрос за авторитета и функцията на Божия закон се задава последният конфликт ще дойде във великата борба между Христос и Сатана. Това, че вече не е необходимо да се отдава пълно подчинение на всяка заповед на Божия закон, е последната голяма измама, която Сатана ще донесе на света (Откр. 12:17; 14:12; вж. ДА 763).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 AA 380; 5T 533

4 1T 323

11, 12 КОЛ. 189

18 2T 292, 348, 560, 630

20 ГК 467; 2С 449, 452, 512

25 ГК 461, 468

26 COL 163, 168; DA 762; МҮР 70; 4Т 418; 5Т 739; 9Т 193

27, 28 СК 59

31 COL 128, 314; GC 468, 584; MB 50; PP 373

2

ГЛАВА 4

1 Вярата на Авраам му беше вменена за праведност, 10 преди да бъде обрязан. 13 Само чрез вяра той и потомството му получиха обещанието. 16 Авраам е баща на всички, които вярват. 24 Нашата вяра също ще ни бъде вменена за праведност.

1. Какво ще кажем тогава? Често срещан израз с Павел, свързващ това, което следва предходния пасаж (вижте също гл. 6:1; 7:7; 9:14, 30). Ако планът на

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 2:7). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Праведността чрез вяра изключва всяка хвалба (гл. 3:27) и не прави разлика между юдеин и езичник (ст. 22, 23), какво тогава да кажем за случая с Авраам? Със сигурност, биха могли да твърдят юдеите, бащата на избрания народ е бил приет от Бога заради големите си заслуги. Павел сега продължава да обяснява, въз основа на авторитета на старозаветните писания, че дори Авраам е бил оправдан на същата основа, на която оправданието се предлага на езичниците. Нещо повече, Авраам се е радвал на това преживяване, преди да бъде обрязан (гл.

4:10). Следователно, едва ли би могло да се обвини Павел, че е прокарвал някаква странна нова доктрина, като твърди, че оправданието все още идва чрез вяра. И той с право би могъл да твърди, че се придържа стриктно към духа на религията на Стария завет, като учи, че езическият свят, макар и необрязан, също може да бъде оправдан чрез вяра. Разказът за вярата на Авраам в Битие 15:6 предоставя пример за праведност „без закон“ и все пак „засвидетелствана от закона“ (Римляни 3:21).

Авраам, нашият баща. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и четайки „Авраам, нашият праотец“. Юдеите много се гордеели с това, че Авраам е техен прародител, и пример, извлечен от неговия живот и поведение, би бил особено силен (вижте Матей 3:9; Йоан 8:39, 40, 53).

Що се отнася до плътта. Има известна несигурност относно това дали тази фраза трябва да се свърже с „е намерил“ или с „нашият баща“. Първата връзка би гласяла: „Какво ще кажем, че Авраам, нашият баща, е намерил по плът?“ Тоест, оправдан ли е Авраам чрез нещо, което се отнася до плътта? Другата възможна връзка би гласяла: „Какво ще кажем, че Авраам, нашият баща, е намерил по плът?“ Това би се отнасяло до Авраам като прародител по естествен произход. И двете тълкувания имат смисъл в този контекст. Някои виждат трета възможна връзка: „Какво тогава ще кажем? Че сме намерили Авраам като наш прародител [само] по плът?“ (Ленски).

Намери. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на тази фраза. Независимо дали думите са включени или не, целта на Павел е ясна. Общият въпрос: „Каква полза има юдеинът? Или каква полза от обрязването?“ (гл. 3:1) се отговаря чрез преглед на опита на великия патриарх. В какво всъщност се е състояло неоспоримото превъзходство на Авраам?

2. Бяха оправдани. Ако Авраам беше оправдан като награда за делата си на послушание, той наистина щеше да има с какво да се гордее. Но всъщност Авраам нямаше с какво да се хвали пред Бога. Павел обяснява защо в стихове 3-5. Истината е, че Авраам изобщо не получи оправданието си като награда за дела, а по-скоро по същия начин, както всички останали вярващи.

3. Писанието. Цитираният пасаж е от Битие 15:6. Четенето е като от LXX. В Битие пасажът се появява като коментар върху вярата на Авраам в обещанието, че потомството му ще бъде безбройно като звездите.

Вярвал. Гръцко *pisteuō*, глаголната форма на съществителното *pistis*, „вяра“ (виж гл. 3:3). Следователно цитатът може да бъде преведен като „Авраам имаше вяра в Бога“ или „Авраам положи вярата си в Бога“. Вярата на Авраам не беше просто вяра в нещо безлично, а лично доверие и увереност в Бога (виж гл. 3:22).

Преброен. Гръцки *logizomai*. Същата дума е преведена като „смята“ (ст. 4) и „вменява“ (ст. 6). В класическия гръцки език и в папирусите терминът е използван във връзка с воденето на сметки. Вярата на Авраам е била записана в кредитната страна за

праведност. Еврейската дума, използвана в Бит. 15:6 (хашаб) , означава „да мислиш“, „да разглеждаш“, „да обмисляш“, „да смяташ“. Среца се в 1 Царе 1:13: „Затова Илий помисли, че тя е била пияна“. Сравнете употребата на думата хашаб в Бит. 38:15; 2 Царе 19:19; Пс. 32:2; Ис. 10:7; Йер. 36:3; Осия 8:12.

За праведност. Правните последици от приписването на вярата на Авраам за праведност са били източник на сериозни дебати от много изследователи на Библията. Но може би е добре да се отбележи тук, че е възможно да се обсъжда планът за праведност чрез вяра по такъв легалистичен начин, че той вече изобщо не се превръща в праведност чрез вяра. Юдеите са получили принципите на праведност чрез вяра на планината Синай, но поради легалистичното си отношение към този план за тяхното възстановяване, те скоро са го превърнали в праведност чрез дела.

Фактът, че вярата на Авраам му е била сметена за праведност, не означава че вярата сама по себе си притежава някаква заслуга, която може да спечели оправдание (вижте Допълнителни материали на EGW за гл. 4:3–5). Именно вярата на Авраам в Бога е била сметена за праведност. Такава вяра е отношение, нагласа, разположение на човека към Бога. Тя предполага готовност да приема с радост всичко, което Бог може да разкрие, и да прави с радост всичко, което Бог може да ни насочи. Авраам обичаше, доверяваше се и се подчиняваше на Бога, защото Го познаваше и беше Негов приятел (Яков 2:21–23). Неговата вяра беше истинска връзка на любов, доверие и подчинение. Нещо повече, Авраам познаваше евангелието на спасението, знаеше, че оправданието му зависи от изкупителната жертва на Този, който щеше да дойде (Гал. 3:8; вж. Йоан 8:56). По време на сключването на завета, планът за изкупление му беше „открит в смъртта на Христос, великата жертва и Неговото пришествие в слава“ (PP 137). Авраам вярваше в обещанието за Месията и неговата „вяра беше устремена към Изкупителя, който щеше да дойде“ (PP 154). Именно благодарното и уверено приемане от страна на Авраам на изкуплението и на праведността на Христос, вместо на собствената му неправда, му беше приписано за праведност. Това е същото преживяване на оправдание чрез вяра, на което се радва всеки вярващ християнин.

4. Този, който работи. Тоест, надява се по този начин да заслужи оправдание. Павел черпи илюстрацията си от ежедневието. Този глагол често се използваше за работа в занаят, за да си изкарва прехраната (виж Деяния 18:3; 1 Кор. 9:6; 2 Сол. 3:12).

Награда. Гръцки *misthos*, „заплата“, „надница“, „спечелена награда“ (виж Мат. 20:8; Як. 5:4).

Сметнат. Гръцки *logizomai* (виж на стих 3). Тази дума може да се използва за определяне на нещо в сметката на човек, което може да му се полага или да не му се полага. В този стих заплата на работника е „сметната“ или „броена“ като негово законно право. В стих 8 Павел говори за това да не се „вменява“ или „счита“ грях на грешника.

По благодат. Тоест, като дар (вижте на гл. 3:24).

За дълга. „Работникът заслужава заплата си“ (Лука 10:7). Ако е необходимо, той може да я поиска в съд. Това представлява легалистичния метод за търсене на спасение. Ако оправданието е награда за дела, ние правим Бог наш длъжник. Благодатта изобщо не е замесена.

5. Този, който не върши дела. Тоест, човекът, който не се опитва да си купи оправдание чрез делата си. Това не отрича необходимостта от добри дела (виж гл. 3:28). Павел отново подчертава фундаменталната истина, че човекът е оправдан не чрез дела, а чрез вярата, която го прави участник в живота и правдата на Бога и по този начин поражда и вдъхновява добри дела.

Вярва в Него. Или „има вяра в Него“, „уповава се на Него“ (вижте гл. 3:3). Тази вяра е не е просто вяра в Божията доброта, а доверие в самия Бог като оправдаващ онези, които, ако справедливостта се прилагаше без милост, не биха могли да бъдат оправдани. Това предполага не само доверие в Божиите обещания, но и пълно себеотдаване на сърцето и живота на Този, на когото вярващият се е научил да се доверява. Да вярваш в Него означава повече от това да приемаш словото Му за истина. Това обозначава лична връзка (виж гл. 4:3).

Нечестив. Гръцки *asebēs*, по-силна дума от „неправеден“. Описва някой, който прави не се покланя на истинския Бог, като например езичник, и в по-общ смисъл се отнася до нерелигиозен, нечестив човек. Павел може би е избрал тази дума, за да подчертае контраста между човека в неговата недостойност и Божията милост, която го оправдава.

Неговата вяра се зачита. Това е вярата на човека, който, осъзнавайки себе си като „нечестив“, недостоеен и неспособен да се оправдае чрез собствените си дела, напълно се уповава на Божията милост, за да го оправдае. За разлика от самодостатъчността на човека, който си въобразява, че претендира за оправдание като награда за добрите си дела, вярата, която се зачита за праведност, включва в самата си същност отказ от всякакви заслуги. Чрез вяра разкайващият се грешник представя на Бога заслугите на Христос и Господ му приписва послушанието на Своя Син (Допълнителни материали на EGW за гл. 4:3–5).

Отново думата „вяра“ предполага не просто правно приспособяване, а началото на нов живот на любов, послушание и трансформация. Праведността на Христос, разкрита в Неговия съвършен живот и жертвена смърт, е направила възможно Бог да бъде справедлив в очите на вселената и оправдаващ всеки, който има вяра в Исус (вижте гл. 3:26).

Приемането на Христовата праведност чрез вяра прави възможно греховното минало на грешника да бъде покрито и греховното му „аз“ да бъде преобразено.

6. Дори като Давид. Цитатът е от Пс. 32:1, 2 и е в съответствие с LXX, а не с масоретския текст. Твърдението на Давид е цитирано от Павел, за да потвърди и допълнително обясни своето тълкуване на преживяването на Авраам, което той обобщава в Рим. 4:9.

По този начин се предоставят и допълнителни доказателства, че доктрината за оправданието чрез вяра, отделно от дела, е добре подкрепена от Стария завет и е била разбираана от най-великите еврейски водачи.

Описва благословието. Буквално „изрича благословията“, откъдето идва и преводът. предпочитан от много тълкуватели, „Давид произнася благословия“ (виж RSV). Други обаче предпочитат да приписват на Бог произнасянето на благословията, чрез превод като „Давид също говори за благословията“.

Вменява. Гръцки *logizomai* (виж на стих 3). Да се смята за праведно е по същество същото като да оправдае. Целта на Псалм 32, от който Павел цитира, е да покаже благословието на човека, на когото е простено, чиито грехове не са му вменени и който следователно е третиран като праведен човек. Той вече не е смятан за бунтовен грешник, а за приятел на Бога.

Без дела. Давид не използва тази фраза, но идеята е имплицитно заложена в псалма. Делата са абсолютно безполезни за изкупване на минали беззакония (вижте гл. 3:28).

7. Благословен. Гръцка дума *makarioi*, която може да се преведе и като „щастлив“. Същата гръцка дума се използва в Блаженствата (вж. върху Матей 5:3).

Беззакония. Гръцка дума *anomia*, буквално „беззакония“, „нарушения на закона“.

Грехове. Гръцки *hamartiai*, „неуспехи“, „грехове“, грехове и отклонения от всякакъв вид.

Покрит. Гръцко е *epikaluptō*, буквално „покрит като с саван“, „забулен“. Думата среща се само тук в Новия завет.

8. На когото. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и прочитането „на когото“, „чийто“. Последното прочитане прави възможен превода „Блажен е човекът, чийто грях Господ няма да вмени“.

Няма да му вмени грях. Тоест, Господ няма да му вмени или да му счете греха. Това е отрицателната страна на оправданието, прошката на минали грехове. Положителната страна, както е изразена в стихове 3, 5, 6, 9, 11, 22, е вменяването на праведност. Двете са неразделни. Да се набляга само на първото, да се мисли за оправданието само като прошка и прошка, може да лиши това преживяване от част от неговата помирителна и животворна сила. Положителното осъзнаване, че Бог не само ми е простил, но и ми е вменил Христовата праведност, ме изпълва не само с благодарност, но и с надежда и стремеж за бъдещето. Бог е загрижен не само за моята прошка, но и за възстановяването на общението ми с Него. Да мислим за оправданието просто като за прошка, може би е да гледаме твърде много към миналото. Бог иска да знам, че Той не само ми е простил, но е и готов да се отнася с мен, сякаш никога не съм съгрешавал (виж SC 62). Миналото ми няма да бъде употребено срещу мен. Отсега нататък трябва да бъда третиран като приятел, дори като син (1 Йоан 3:1, 2). Така Той ми дава ново, свежо начало. Той е направил всичко възможно за моето пълно помирение. И това осъзнаване чрез вяра за значението на преживяването на оправданието ме вдъхновява със смелост и решителност за бъдещето. Знаем, че съвършеният характер на Христос, който ми е бил вменен в оправданието, може отсега нататък да ми бъде даден в освещението, за да преобрази характера ми в такъв, какъвто е Неговият. По този начин, макар оправданието да се занимава предимно с миналото, то представлява не само края на живот на отчуждение и бунт, но също така, и дори по-важно, началото на нов живот на любов и послушание.

Евангелският Хайделбергски катехизис, публикуван за първи път през 1563 г., обяснява оправданието с тези думи: „С какво си праведен пред Бога? ОТГОВОР. Само чрез истинска вяра в Исус Христос; тоест, въпреки че съвестта ми ме обвинява, че съм съгрешил тежко срещу всички Божии заповеди и никога не съм спазвал нито една от тях, и че все още съм склонен към всяко зло, все пак Бог, без никакви мои заслуги, само по благодат, ми дава и ми вменява съвършеното удовлетворение, праведност и святост на Христос, сякаш никога не съм извършил, нито съм имал грях, и сам съм изпълнил цялото послушание, което Христос е изпълнил за мен, стига само да приема тази полза с вярващо сърце.“ Сравнете допълнителните материали на EGW за Рим. 4:3–5.

9. Идва ли това блаженство? Или: „Това провъзгласяване на блаженство ли е?“ Няма глагол на гръцки. Павел сега се готви да отговори на евентуалното възражение, че макар очевидно да трябва да се признае, че оправданието е чрез вяра, а не чрез дела, със сигурност фактът, че Давид и Авраам са се подчинили на закона за обрязването, е имал нещо общо с тяхното оправдание. Ако се приеме, че това е така, тогава със сигурност обрязаните трябва да имат някакво предимство в този план за оправдание. Павел отговаря на този аргумент, като посочва, че Авраам е бил оправдан преди да бъде обрязан. Всъщност Авраам не е бил обрязан, докато не е навършил 99 години (Битие 17:1, 10, 11, 24), а синът му Исмаил е бил на 13 години (ст. 25). Опитът на Авраам с вярата в Божието обещание се е случил преди раждането на Исмаил (Битие 15:6).

Обрязването. Тоест, тези, които са обрязани, евреите.

10. Как беше това? Тоест, при какви обстоятелства беше Авраам, когато беше оправдан? Дали е преживял това преди или след обрязването си? Старият завет ясно записва, че оправданието му е станало много преди обрязването му (Бит. 15:6; вж. гл. 17:24).

11. Знак на обрязването. Тоест, обрязването като знак. При установяване на обрязването Бог каза: „Това ще бъде знак [LXX, σῆμεῖον, „знак“] на завета между Мене и тебе“ (Битие 17:11).

Печат. Гръцки sphragis. Тази дума е била използвана за определени белези, чрез които договори и споразумения са били потвърждавани или удостоверявани, или за инструментите, чрез които са били поставяни белезите (виж Кор. 9:2; 2 Тим. 2:19; Откр. 5:1; 7:2). По този начин обрязването е било замислено като външен белег, означаващ ратифицирането на завета, сключен с Авраам, и потвърждението на предишния му опит за оправдание чрез вяра. Следователно, обрязването не може да се разглежда като причина за приемането и благоволенieto на човека от Бога. То е било само знак и печат за Авраам и неговите потомци на правдата, която идва чрез вяра. Обрязването не е предавало правдата, а само е давало външно доказателство за нея. По подобен начин за християнина кръщението не носи правда, но обредът може да се разглежда като знак и печат на вярата и оправданието, преживени преди кръщението.

Праведност от вяра. Или „праведността чрез вяра“. Сравнете израза „праведността чрез вяра“ послушание на вярата“ (гл. 16:26).

Бащата. Тоест, духовният баща. Авраам е прародителят на онези, които имат вяра. Като такъв, той е модел и пример. Тези, които следват стъпките му, са считани за негови духовни деца (виж Лука 19:9; Йоан 8:39; Гал. 3:7, 29).

Вярвайте. Дарът на спасението се предлага на всички хора навсякъде при едни и същи условия, независимо дали са обрязани или не (гл. 3:29, 30). Авраам и всичките му истински деца са изпълнили тези условия. Единствената връзка на единството в това духовно семейство е тази на вярата. Някои членове на семейството притежават външния знак на тази вяра, а други не. Членството не се определя от притежанието на знака, а по-скоро от притежанието на това, което знакът е предназначен да представлява.

Ако първоначалното значение на обрязването не беше загубено, евреите винаги щяха са били напомнени за универсалния обхват на плана на спасението, чрез който вменяването на праведност се предлага на всички, които вярват. По този начин те биха били по-готови да сътрудничат с Бога в изпълнението на духовното значение на Неговите обещания към Авраам, че той ще бъде баща на много народи (Битие 17:4) и че в него ще бъдат благословени всички племена на земята (гл. 12:3).

12. Баща на обрязването. Тоест, баща на обрязаните. Това трябва да се свърже с „за да бъде“ (ст. 11). Божият замисъл беше Авраам да предаде обряда на обрязването на всички свои физически потомци, за да бъде знак за вярата, която те трябваше да споделят с него. Павел не омаловажава значението на обрязването, правилно разбрано (виж гл. 3:1, 2). Беше привилегия да бъдеш член на избрания род и да носиш печата на праведността чрез вяра.

Само обрязване. Макар че Авраам е бил физическият прародител на всички обрязани евреи, той е бил баща, в смисъла, в който терминът се използва в този контекст, само на онези, които са получили обрязване в същия дух и вяра, каквито е имал той. Самото обрязване е било безполезно, но обрязването, свързано с вяра като тази на Авраам, е белязало онези, които са били истински негови потомци (гл. 2:28, 29; 9:6, 7).

Ходя. Гръцко *stoicheō*, „да следваш човек [или нещо]“, „да бъдеш в съответствие с“, „да се съгласяваш с“, „да се подчиняваш“. Като военен термин означава „да се движиш в съответствие“. Сравнете употребата на *stoicheō* в Гал. 5:25; Фил. 3:16. Авраам е баща на онези, които не само са обрязани, но и „ходят в стъпките“ и следват примера на вярата, която е имал преди да бъде обрязан. Примерът с вярата на Авраам хвърля допълнителна светлина върху значението на истинската вяра. Неговата вяра не е била моментно преживяване, а навик за цял живот, разкриващ се в постоянно послушание и добри дела. Самият Бог свидетелства, че „Авраам послуша гласа Ми и опази заповедите Ми, заповедите Ми, повеленията Ми и законите Ми“ (Битие 26:5).

13. Наследник на света. Този точен израз не се среща в никое от обещанията дадено на Авраам. Възможно е Павел да обобщава всички обещания в този всеобхватен израз или да има предвид по-специално най-обхватното от всички обещания: „В твоето потомство ще се благословят всичките народи на земята“ (Бит. 22:18). Това е „благословението на Авраам“, което е трябвало да бъде разпространено и върху езичниците чрез Исус Христос (Гал. 3:14). Всички, които са Христови, са „Авраамово потомство и наследници според обещанието“ (Гал. 3:29). Тъй като царството на Христос ще изпълни цялата земя, Авраам и неговото потомство наистина са наследници на света. Обещанието ще бъде буквално изпълнено, когато царствата на този свят бъдат дадени на народа на Всевишния и Христос ще царува със Своите светии за вечни векове (Дан. 7:27).

Чрез закона. Буквално „чрез закона“. В гръцкия език няма член (вижте на гл. 2:12). Освен това, на гръцки език тази фраза се намира в началото на стиха, може би за акцент: „Защото обещанието на Авраам не беше дадено чрез закон“ и т.н. Аргументът на Павел тук много наподобява този в Гал. 3:18. Там „закон“, без члена (вижте върху Рим. 2:12), се говори като принцип, противоположен на „обещание“. Наследството не може да зависи от закона, защото Бог го е дал на Авраам чрез обещание. Тук, в гл. 4:13, „закон“ и „правдата от вяра“, и двете без члена, са двата контрастни принципа. Павел твърди, че обещанието трябва да бъде реализирано и присвоено „не чрез закон“ (вж. ст. 14, 15), а „чрез правдата от вяра“ (вж. ст. 16, 17).

14. От закона. Буквално „от закона“. В гръцкия език няма член (вижте на гл. 2:12). Описаните тук са онези, които разчитат на собственото си послушание, за да получат оправдание, тоест, легалисти.

Освободен. Ако законниците ще наследят царството, тогава вярата е изпразнена от всичко смисъл и няма причина Бог да хвали Авраам.

Направен без ефект. Гръцки *katargeō*, „направен безделен“, „направен безполезен“ (виж гл. 3:3). Ако изпълнението на обещанието зависеше от нашето легалистично послушание, то никога не би могло да бъде изпълнено. В гл. 4:15 Павел обяснява защо (виж също Гал. 3:17–19).

15. Законът произвежда гняв. Легалистите, които разчитат на подчинението на закона за оправдание от грех, основават очакванията си на погрешно предположение. Функцията на закона е да разкрие греха (гл. 3:20) и да го покаже като престъпване на Божията воля. Далеч от това да оправдава грешника или да му донесе мир, той го осъжда и докарва Божия гняв върху него. Тъй като Павел вече е доказал, че всички хора са съгрешили (гл. 1; 2; 3), следва, че всеки, който се опитва да бъде оправдан чрез закона, ще бъде въвлечен само в гняв и осъждане. По този начин законът може да произведе ефект, точно обратен на този, който е предвиден от обещанието.

С този стих Павел по никакъв начин не отрича необходимостта от закона. Той само пояснява функцията на закона в плана на спасение (вижте върху Рим. 3:20, 31; вижте Галат. 3:21).

Без прегрешение. Тоест, без непослушание на известна заповед. Павел сякаш използва това отрицателно твърдение, за да потвърди истинността на своето положително твърдение, че където съществува закон, прегрешението се разкрива и гняв предстои. Той се опитва да изясни на законниците, че ако правдата не е чрез вяра, а чрез закон, няма надежда за спасение.

Защото юдеите имат закон и всички те са престъпили неговите изисквания. Следователно, те сега са изложени на наказанията за престъпление и ако обещанието за оправдание без дела на закона не се разпростира върху тях, те са напълно без надежда.

16. Следователно е от вяра. Буквално „поради тази вяра“. Правилно добавеното „то“ може да се отнася до обещанието (ст. 13), или до наследството (ст. 14), или като цяло до начина за получаване на спасение. Тъй като законът носи само осъждане, оправданието и спасението трябва да дойдат, както стана с Авраам, чрез вяра (вижте Галатяни 3:11, 12).

По благодат. Вижте гл. 3:24. В тази глава Павел противопоставя закона, делата и заслугите на от едната страна, с обещание, вяра и благодат, от другата. Легализмът се опитва да постигне спасение чрез първите три. Но системата е обречена на провал поради вече обяснените причини. Спасението може да дойде само чрез благодат, обещание и вяра, защото Бог трябва да се справи с пълната безпомощност на човека. Нещо повече, именно благодатта и любовта на Бог са тези, които връщат грешника към помирение и живот на вяра.

Докрай. Или „с цел“, „за да може“.

Разбира се. Гръцки *bebaïos*, „твърд“, „утвърден“, противоположното на „безрезултатен“ (ст. 14). Ако обещанието зависеше от съвършеното съответствие на човека със закона, то не би било сигурно, защото само Христос е проявил такова послушание. Но обещанието е твърдо за цялото потомство на Авраам, както юдеи, така и езичници, защото единственото му условие е откликът на вярата на Божията благодат.

Цялото потомство. Тоест, всички, които вярват (Гал. 3:29). Павел ги разделя на две групи.

На закона. Тоест, вярващите сред юдеите, които притежаваха закона. Статията присъства в гръцкия език (виж на гл. 2:12).

На вярата. Тоест, вярващите езичници.

Отец на всички нас. Вярващите евреи и вярващите езичници съставляват семейството, на което Авраам е духовен баща (вижте на стих 11).

17. Писано е. Цитатът е от Бит. 17:5. По времето, когато е било дадено обещанието Името на Авраам е променено на Авраам (вижте Бит. 17:5). Павел тълкува това обещание като отнасящо се до духовното бащинство на Авраам.

Направили са. Гръцки *tithēmi*, „да назначат“, „да установят“. Глаголът, използван в еврейския текст от Битие 17:5, може да бъде преведен и по този начин. За подобна употреба на гръцката дума другаде в Новия завет вижте Матей 24:51; Йоан 15:16; Деяния 13:47; 1 Тим. 2:7, където е преведена съответно като „назначавам“, „ръкоположен“, „поставен“ и „ръкоположен“.

Преди. По-скоро „в присъствието на“. Този израз може да е свързан с думите, които непосредствено предхождат цитата в скоби от Битие 17:5, като по този начин пасажът гласи: „Който стои като баща на всички нас пред лицето на Бога, в когото е повярвал“. Или изразът може да е свързан с първата част на предишния стих, като по този начин се подчертава осигуряването или гарантирането на обещанието пред Бога (вижте RSV).

Павел може би си спомня за разговора на Авраам с Бога, когато в присъствието на Господа Авраам приел с вяра божественото обещание, че ще бъде

баща на много народи (Битие 17:1–4). В очите на хората обещанието беше невъзможно за изпълнение. Но Авраам, като приятел на Бога, стоеше в присъствието на всемогъщия Бог на творението, който можеше да предсказва бъдещето и да изпълнява собствените Си заповеди. И докато Авраам беше там, той беше назначен за баща на много народи.

Преживяването на Авраам е типично за всички вярващи. Бог обещава съвършено възстановяване на грешника и от човешка гледна точка изглежда невъзможно обещанието някога да бъде изпълнено. Въпреки това обещанието е сигурно, защото ни е дадено пред очите на Този, който ни вижда и познава всички, Бога, който притежава творческата сила да ни преобрази отново по Свой образ. Всичко, което се иска от нас, е да приемем това с вяра, както направи Авраам.

Съживява мъртвите. Тоест, дава живот на мъртвите. Чудотворната сила на Бог често е представян в Библията като силата, която може да съживи мъртвите (виж Втор. 32:39; 1 Царе 2:6; Ис. 26:19; Йоан 5:21; 2 Кор. 1:9).

Причината Павел да споменава възкресяващата сила на Бог в този стих не е напълно ясно. Изглежда е общоприето, че Павел мисли първо за обстоятелствата около раждането на Исаак (Римляни 4:19), а след това за възкресението на Христос (ст. 24). Сравнете Евр. 11:19.

Нарича тези неща. Заключителната част на стиха гласи буквално: „нарича несъществуващите неща като съществуващи“. Това може да се разбира като означаващо, че Бог призовава към битие нещата, които не съществуват, или че Бог говори за несъществуващите неща, сякаш съществуват. Може да има и отдалечена препратка към призванието на езичниците, които, макар че все още не са Божи народ, са включени в обещанието, сякаш са. „Ще ги нарека Мой народ, които не бяха Мой народ, и възлюбена, която не беше възлюбена“ (Римляни 9:25; вж. Осия 1:9, 10).

Всички тези тълкувания всъщност могат да означават едно и също нещо. Бог обещава на Авраам че той ще бъде баща на много народи, които все още не съществуват, по време, когато самият Авраам все още няма наследник и когато е преминал възрастта, в която естествено може да очаква да има такъв (Римляни 4:19). Но Авраам има вяра, за да вярва, че Бог може да даде живот на мъртвото му тяло и може да призове към съществуване обещаните неща, за които Бог говори в Своето предумисъл, сякаш вече са съществували. Вярата на християнина не трябва да бъде по-малка и в следващите стихове Павел посочва вярата на Авраам като пример.

18. Срещу надеждата. Въпреки очевидно безнадеждните обстоятелства, Авраам продължил да проявява надежда и вяра. „Срещу надеждата“ се отнася до факта, че възрастта направила изпълнението на обещанието по естествен начин невъзможно. Втората „надежда“ била тази, вдъхновена от Божието слово на обещание.

За да може той да стане. Или „така че той стана“. Това може да се разбира като отнасящо се до резултата от вярата на Авраам, „и така той стана баща на много народи“. Или може да се отнася до Божията цел за Авраам, „той повярва, за да може, според Божията цел, да стане баща на много народи“, или до собствената надежда и стремеж на Авраам, че може да стане всичко, което е обещано. Той вярваше с пълното намерение да стане това, което Бог беше обещал, „баща на много народи“.

Това, което беше казано. Тоест, обещанието от Битие 15:5, че потомството на Авраам трябва да са толкова многобройни, колкото звездите.

19. Не бидейки слаб във вярата. По-добре „Той не отслабна във вярата“.

Той смяташе, че не. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на думата „не“. Ако „не“ се запази, изразът може да се разбира като отнасящ се до

разказ в Бит. 15:1–6. В този случай е записано, че Аврам не е обърнал внимание на трудностите, съпътстващи обещанието, а веднага го е приел. Ако „не“ е пропуснато, изразът може да се разбира като отнасящ се до преживяването, записано в Бит. 17:17, от което Павел съвсем ясно заимства част от езика. Този път Аврам надлежно е обмислил неблагоприятните обстоятелства, факта, че той и Сара са били доста над нормалната възраст за раждане на деца, но вярата му не е била отслабена. Вярата, която устоява дори пред напълно осъзнати трудности, е наистина по-велика от вяра, която просто ги игнорира.

Мъртъв. Тоест, неспособен да има деца (вж. Евр. 11:12). Могат да се цитират някои текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на „сега“. Първото обещание за син е дадено на Авраам преди раждането на Исмаил (Бит. 15:3, 4), а Авраам е бил на 86 години, когато Исмаил се е родил (гл. 16:16). Второто обещание е дадено, когато Авраам е бил на 99 години (Бит. 17:1), въпреки че той се е наричал стогодишен, а Сара вероятно е била на 89 години (ст. 17).

Мъртвост. Вижте Бит. 18:11.

20. Не се поколеба. Или „не се поколеба“, „не се усъмни“. Гръцката дума предполага умствена борба.

Беше силен във вярата. Буквално „беше укрепен във вярата си“ или „беше укрепен чрез вярата си“. Това може да се разбира като означаващо, че вярата на Авраам беше укрепена. Вярата му растеше, докато беше упражнявана. Или това може да означава, че самият Авраам е получил сила чрез вярата си. Неверието не го е накарало да се поколебае, а напротив, вярата му го е направила силен. Павел другаде потвърждава, че „чрез вяра и самата Сара е получила сила да зачене“ (Евр. 11:11). Това изглежда потвърждава второто тълкуване, въпреки че първото несъмнено е вярно за преживяването на Авраам.

Отдаване на слава на Бога. Това не означава непременно словесен израз на хвала, а може да се отнася до всичко, което е насочено към Божията слава, независимо дали с мисъл, дума или дело (виж Исус Навин 7:19; Йеремия 13:16; Лука 17:18; Йоан 9:24; Деяния 12:23). Авраам отдаде слава на Бога чрез твърдата си увереност в Божиите обещания. По този начин той призна Божие то всемогъщество. По този начин всички, които вярват в божествените обещания, отдават почит на Бога. Те свидетелстват, че Бог е достоен за доверие. Авраам също отдаде слава на Бога както с действие, така и с мисъл чрез бързото си послушание (Битие 17:22, 23).

21. Да бъдеш напълно убеден. Гръцки *pleroforeō*, „да удовлетвориш напълно“. Във формата, използвана тук означава да бъдеш изпълнен с мисъл или убеждение, следователно да бъдеш напълно убеден. Павел използва същата дума, за да увещава Тимотей да „докаже напълно“ служението си (2 Тим. 4:5) и да изрази Божията цел чрез него евангелието да бъде „пълно познато“ (ст. 17). В Лука 1:1 се описват онези неща, в които „се вярва най-сигурно“.

Истинската вяра означава убеждение. Животът на вяра е живот на увереност и сигурност.

Така Павел можеше да каже: „Зная в кого съм повярвал и съм уверен, че Той е силен да опази до онзи ден това, което съм Му поверил“ (2 Тим. 1:12). Грешка е да се предполага, че липсата на такава убеденост е доказателство за смирение. Напротив, да се съмняваме в Божиите обещания или в Неговата любов означава да Го обезчестим, защото да се съмняваме означава да поставяме под въпрос Неговия характер и Неговото слово (вижте ТМ 518, 519). За мнозина е по-трудно да повярват, че Бог може да ги обича и прощава, въпреки греховността им, отколкото е било за възрастния патриарх да повярва, че ще бъде баща на много народи. Но увереността в Бога, че Той може да направи това, което ни изглежда невъзможно, е също толкова необходима в единия, колкото и в другия случай. Грешникът почита Бога, като се уповава на Неговата благодат, както Авраам е правил, като се уповавал на Неговата сила.

Това, което беше обещал. Тоест, това, което Бог беше обещал. Тъй като Бог беше този, който даде обещанието, Авраам му повярва без съмнение. Вярата в Бога е по своята същност определено отношение на човек към човек. Познанието на Бога и доверието на Авраам в Бога бяха такива, че патриархът беше готов да приеме всичко, което Бог каза, и да се подчини на всичко, което Бог заповяда.

Способен. Гръцки *dunatos*, което може да има по-силен смисъл от просто „способен“. В Лука 24:19; Деяния 18:24; 2 Кор. 10:4 е преведено като „могъщ“. Случаят, в който Авраам приема обещанието, не е единственият път, когато той показва такава увереност в Божията сила. Вярата му е също толкова безпрекословна и силна, когато му е заповядано да пожертва обещания си син (Евр. 11:19).

Целта на беседата за Авраам е да покаже, с позоваване на Бит. 17:15–22; 18:9–15, как вярата на Авраам в обещанието за потомство чрез Сара съответства по същество на нашата вяра в „Онзи, Който възкреси от мъртвите Исуса, нашия Господ“ (Римляни 4:24). Вярата на Авраам беше в божествена сила, надхвърляща природата, в Този, Който е способен да съживи това, което човешки е мъртво. И както вярата на Авраам в обещаното раждане на Исаак включваше допълнителна вяра в изпълнението чрез Исаак на всички обещания, така и вярата на християнина във възкресението на Христос включва вяра във всичко, което е обозначено и гарантирано от това събитие. Не само в описаното тук преживяване, но и в целия си живот, както е записан в Битие, Авраам се откроява като пример за постоянна вяра в божествен ред отвъд естествения поглед.

22. Следователно. Това се отнася до предходния контекст (ст. 18–21). Неговата непоколебимост вяра, че Бог може и ще изпълни всичко, което е обещал и което е било вменено на Авраам за праведност. Анализът на Павел върху преживяването на Авраам предоставя допълнителни доказателства за вида вяра, която може да се счита за такава. Вярата, която Авраам притежаваше, не беше просто убеждение, че Бог казва истината. Животът му на постоянно доверие и послушание, въпреки естествените доказателства, които биха могли да го изкушат да мисли и действа различно, разкрива, че вярата му е била истинска лична връзка с Бога. Авраам вярваше на Бога (ст. 3, 17). Тоест, Авраам е положил вярата си в Бога, а не в нещо безлично. Вярата му не е била в доктрина или в символ на вярата, а в Личност. По този начин за Авраам е било възможно да приеме и да се подчини на всичко, което Господ е обещал или заповядал, дори когато от човешка гледна точка изглеждало неразумно да се предполага, че такива обещания и заповеди някога могат да бъдат изпълнени.

Вярата на християнина днес не трябва да бъде по-малка от тази (COL 3:12). Нашата вяра трябва да бъде като Авраамовата и животът ни ясно ще покаже дали се наслаждаваме на такова преживяване или не.

В нито един от тези стихове, които говорят за отчитане на праведността или за отчитане на вярата за праведност, не е изрично посочено, че праведността на Христос се вменява на вярващия. Тя обаче се подразбира в пълния смисъл на преживяването на оправдание чрез вяра, както се разбира в светлината на целия велик Божи план за възстановяване на човека (вижте стихове 3, 5, 8; вж. гл. 3:25, 26, 28). Законът изисква праведност, която човекът не е в състояние да даде. Но Исус, докато е бил на земята, е живял праведен живот и е развил съвършен характер. Той предлага тези дарове на онези, които ги желаят. Неговият живот представлява живота на хората (вижте DA 762; Допълнителни материали на EGW за гл. 4:3–5).

Поради съвършения живот на Христос, достигнал кулминацията си с Неговата жертвена смърт, е възможно да бъде третиран така, сякаш самият аз съм изпълнил изискванията на закона. По този начин ми се вменява праведността на Христос.

23. Само заради него. Павел е загрижен не само за историческото тълкуване на Писанието, но и с практическото му приложение в живота на християнина.

24. И за нас също. Не само за да бъде исторически инцидент и пример (вижте върху Рим. 4:21; виж Рим. 15:4; 1 Кор. 10:11), но най-вече за да ни увери, че праведността ще ни бъде вменена по същия начин.

Ако вярваме. По-скоро „на онези, които вярват“. Това описва класа, на които вярата ще бъде сметена за праведност.

Върху него. Павел подчертава факта, че вярата, която се счита за правда, трябва да бъде вложена в Бога като личност. По този начин вярата не е просто убеждение в истинността на исторически факт. Тя е човешка връзка. Същата Личност, от която Авраам очакваше изпълнението на обещанието, е Този, чиято сила и вяроност са се проявили до по-късна епоха във възкресението на Христос и на когото следователно християнските вярващи с увереност разчитат.

Това възкреси Исус. Вярата на християнина е подобна на Авраамовата не само по това, че е лична вяра в Бог, но и по това, че е вяра в Бог като упражняване на силата да изведе живот от смъртта. Както Авраам е основал вярата си на божествено обещание, което само животворната и творческа сила на Бог може да изпълни (ст. 17), така и християните се уповават за оправдание и изкупление в Този, Който вече е възкресил Исус от мъртвите именно за тази цел.

Възстановяването на падналия човек по Божия образ, по който е бил създаден първоначално, е възможно само чрез упражняването на Божията творческа сила. Възкресението на Исус е върховното уверение за нас, че животворната сила на Бог може да триумфира над смъртта и че чрез вяра същата тази творческа сила е достъпна за нас, за да възстанови Божия образ в нас. Христовото възкресение беше триумф на всемогъщата Божия сила, подобен, макар и много по-висш от, раждането на Исаак от „мъртвото“ тяло на Авраам. Чрез вяра в чудото на възкресението, с всичко, което то предполага, възкресението се повтаря духовно в нас, докато ставаме нови създания в Христос и ходим с Него в нов живот (виж Рим. 6:4; Еф. 1:19, 20; Кол. 3:1).

25. Беше предаден. Гръцки *paradidōmi*. Тази дума означава основно „да предам на друг“. Използва се в Евангелията за предателството на Христос (Мат. 10:4; 17:22; Йоан 6:64, 71).

Защото. Или „поради“. Това може да се разбира като означаващо, че Исус е бил предаден поради нашите прегрешения, тоест в резултат на тях или за да изкупим прегрешенията си. Всъщност и двете се подразбират, защото смъртта на Христос е резултат от нашите прегрешения, доколкото целта на Бог е била чрез тази смърт да извърши изкупление за нашите грехове.

Престъпления. Гръцки *paraptōmata*, „фалшиви стъпки“, „гафове“. Думата се превежда „прегрешения“ в Матей 6:14 и единствено число „вина“ в Галатяни 6:1.

За нашето оправдание. Или „заради нашето оправдание“, което означава „с оглед на нашето оправдание“. Твърдението на Павел, че нашето оправдание зависи не само от смъртта на Христос, но и от Неговото възкресение, хвърля допълнителна светлина върху значението на преживяването да бъдеш признат за праведен от Бога (вижте гл. 3:20, 28). Бог не е загрижен предимно за греховното минало на човека, а за неговото бъдещо възстановяване. Оправданието не е само прошка, то е и помирение, установяване на нова връзка, преживяване да бъдеш изправен пред Бога. Такова преживяване е възможно само чрез вяра в живия Христос, който „винаги е жив, за да ходатайства“ за нас (Евр. 7:25). Оправдание се дава само на онези, които приемат и се ангажират с целия Божи план за праведност чрез вяра в

Христос, което означава да обичаме живия Христос и да търсим в Него ходатайство и преобразяваща сила. На кръста нашият Господ се отдаде за нас. Чрез възкресението Той ни се дава.

Нещо повече, възкресението на Христос ни уверява, че това, което Той е направил за нашето изкупление, е било одобрено от Отца (Деяния 2:36; 3:13–15; 1 Кор. 15:15, 17, 18) и че Божиите цели чрез Него се изпълняват (Деяния 17:31). Възкресението доказва истинността на твърденията на Христос за Себе Си (вижте Рим. 1:4) и сигурността на Неговите обещания за спасение към грешника (Йоан 5:40; 6:33, 63; 10:10; 11:25, 26; 1 Кор. 15:20, 22; 2 Кор. 4:14).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–5COL 401

3 МН 21; РР 137; 5Т 526

11 стр. 138, 140

13 ПП 170

15 4Т 13

17 Изд. 254

25 5Т 221

ГЛАВА 5

1 Оправдани чрез вяра, имаме мир с Бога, 2 и радост в надеждата си, 8 че както бяхме помирили чрез Неговата кръв, когато бяхме врагове, 10 много повече ще се спасим, като се помирим. 12 Както грехът и смъртта дойдоха чрез Адам, 17 толкова повече правда и живот чрез Исус Христос. 20 Където грехът се умножи, благодатта се преизобилства.

1. Следователно. Тоест, с оглед на твърдението в предходния стих и на цялото аргументи и доказателства от гл. 1–4. Павел ясно е показал, че всички хора, както евреи, така и езичници, са грешници под осъждане и се нуждаят от праведност. Той е доказал, че тази нужда от праведност не може да бъде задоволена легалистично чрез дела на послушание (гл. 3:20). Но, както е разкрито в благата вест на евангелието, Бог е направил всичко необходимо, за да задоволи нуждите на човека. Бог предлага на всеки, като безплатен дар от Своята благодат, пълно прощение и помирение чрез вяра в Исус Христос, който е живял, умрял и възкръснал за изкуплението и възстановяването на падналия човек. След като по този начин е установил доктрината за праведността чрез вяра като единствения начин, по който евреи и езичници заедно могат, подобно на Авраам, да получат оправдание, Павел сега продължава да обяснява някои от ползите, които идват за онези, които са участвали в това спасително преживяване.

Да бъдеш оправдан. Или „като бидеш оправдан“. Вижте гл. 3:20, 28; 4:8, 25.

Имаме мир. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и прочитането „нека имаме мир“. Само ръкописните доказателства подкрепят второто тълкуване. Много коментатори и преводачи обаче възразяват срещу него, тъй като не се вписва в контекста. Те твърдят, че е доста малко вероятно Павел да увещава оправданите да търсят мир. Те вярват, че той уверява вярващите, че те вече притежават мир в резултат на своето оправдание.

Въпреки това, има начин за превод на този израз, който позволява да се приеме предпочитаното от ръкописите тълкуване и все пак да се даде тълкуване, подходящо за контекста. Формата на глагола, преведена като „нека имаме“, позволява превода „нека продължим да имаме мир“, което означава „нека се наслаждаваме на мира, който имаме“ или „нека се наслаждаваме на...“. Ако Павел е имал предвид да каже „нека постигнем мир“, формата на гръцкия глагол щеше да е различна. Той се среща в тази различна форма в Матей 21:38 и там е преведен като „нека

грабни наследството Му.“ Тъй като оправданието в пълния си смисъл предполага помирение и мир, Павел тук казва: „Тъй като сме оправдани чрез вяра, нека запазим [или „нека се наслаждаваме“] мира, който сега притежаваме.“

Ако обаче се предпочете прочитането „имаме мир“, значението не е по същество различни. Акцентът е върху благословията на мира, която идва с преживяването на прошка и изпращане пред Бога чрез вяра в Исус Христос.

Истинската религия често е представяна в Библията като преживяване на мир (Ис. 32:17; Деяния 10:36; Рим. 8:6; 14:17; Гал. 5:22). Павел често нарича Бог „Бог на мира“ (Рим. 5:22).

15:33; 1 Сол. 5:23; Евр. 13:20; вж. 2 Кор. 13:11; 2 Сол. 3:16). Грешниците са описани като врагове на Бога (Рим. 5:10; вж. Рим. 8:7; Йоан 15:18, 24; 17:14; Яков 4:4). За тях няма мир, няма тишина и увереност (Ис. 57:20). Но ефектът от Божието осигуряване на праведност чрез вяра е да донесе мир на някога разтревожената и отчуждена душа на грешника. Преди преживяването на оправданието грешникът е във враждебност срещу Бога, както е показано от бунта му срещу Божията власт и нарушаването на Божиите закони. Но след като се помири, той има мир с Бога. Преди това, докато все още е под чувството за вина за греха, той няма нищо друго освен страх и безпокойство в съвестта си. Сега, след като греховете му са простени, той има мир в сърцето си, осъзнавайки, че цялата му вина е била отнета.

Павел свързва мира с оправданието чрез вяра и прави още по-ясно, че оправданието не е просто приспособяване на законния статус на грешника пред Бога (вижте върху Рим. 3:20, 28; 4:25). Само прошката не носи непременно мир. Човекът, който е бил помилван за някакво престъпление, може да изпитва чувство на благодарност към своя благодетел, но в същото време може да бъде изпълнен с такъв срам и неудобство, че да се стреми да избягва компанията дори на този, който го е помилвал. Въпреки че е помилван, той може да се чувства едва ли по-добре от освободен престъпник. Самоуважението му е изчезнало и има малка мотивация за праведен живот.

Ако оправданието не означаваше нищо повече от това, то всъщност би действало против Божия план за нашето възстановяване. Единственият начин, по който божественият образ може да бъде възстановен в падналият човек, е чрез уверено и любящо общение с Христос чрез вяра. Следователно, Бог не само прощава, но и помирява. Той ни изпраща пред Себе Си. Той дори се отнася с нас така, сякаш никога не сме съгрешавали, като вменява праведността на Своя Син, за да покрие греховното ни минало (вижте гл. 4:8). Той ни кани на общение с Исус, което ще ни вдъхнови със смелост за бъдещето и ще ни даде пример, по който да следваме живота си.

Това разбиране за оправданието чрез вяра показва мястото на обръщането и прераждането в опита на покаяния се грешник. За падналият човек не би било възможно да влезе в новата духовна връзка на мир, на която оправданието му дава право и го допуска, освен чрез чудотворната промяна, постигната чрез духовно прераждане (Йоан 3:3; 1 Кор. 2:14). Следователно, когато Бог оправдава обръщания грешник, Той също така създава чисто сърце и обновява праведен дух в него (виж Пс. 51:10). За връзката между обръщането, прераждането и оправданието вижте COL 163; GC 470; SC 52, 53.

2. Чрез кого. Или „чрез кого“.

Имам. Буквално „има“). Гръцката дума показва не само получаването на достъп, но и продължаващо притежание на привилегията. Имаме този достъп, откакто станаме християни, и все още го имаме, докато оставаме християни.

Достъп. Гръцка дума *prosaōgōē*. Тази дума е използвана само от Павел в Новия завет и се среща само тук и в Еф. 2:18; 3:12. Тук може да се разбира в смисъла на въведение, а не на нашето

действие в идването при Бога, а действието на Христос в довеждането ни при Него. Същата мисъл е изразена по подобен начин в 1 Петрово 3:18: „И Христос веднъж пострада за греховете ни, праведният за неправовете, за да ни доведе [prosagō] при Бога.“ Предложената идея е за царска зала за аудиенции, в която поданиците не могат да влизат сами, а трябва да бъдат въведени от някой, който има власт. В този случай Исус е Този, който ни въвежда. Не можем сами да влезем в Божията зала за аудиенции, защото греховете ни са застанали между нас и Бога и са ни отделили от Него (Исая 59:2). Но Христос, чрез Своята жертва, е способен да ни върне при Бога и да ни въведе в славното състояние на благодат и благоволение, в което сега се намираме (вижте Евреи 10:19).

Чрез Христос ние осъществяваме първия си подход към Бога и именно чрез Христос че привилегията продължава за нас. И този достъп до Бога, това запознаване с Неговото божествено присъствие, трябва да се счита за трайна привилегия. Ние не сме доведени при Бога с цел интервю, а за да останем с Него.

Чрез вяра. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) относно пропускането или запазването на тази фраза. Въпреки това, независимо дали Павел е споменал вяра в този стих или не, очевидно е, че можем да имаме достъп до благодатта само чрез вяра в Този, чрез когото благодатта е достъпна.

Тази благодат. Тоест, това състояние на помирение и приемане с Бога (вижте на гл. 3:24).

Ние стоим. Сравнете 1 Петрово 5:12. Състоянието на оправдание е състояние на сигурност и увереност.

Радвайте се. Гръцки kauchaomai, преведено също „хваля се“ (гл. 2:17), „слава“ (гл. 5:3). За разлика от всяко лъжливо хвалене, вярващият се хвали с надеждата за Божията слава. Юдеите са се хвалели със собствените си постижения (гл. 2:17). Християнинът ликува от това, което Бог прави. Истинската религия често е описвана в Библията като произвеждаща такава радост и удовлетворение (Исая 12:3; 52:9; 61:3, 7; 65:14, 18; Йоан 16:22, 24; Деяния 13:52; Римляни 14:17; Галаяни 5:22; 1 Петрово 1:8).

Гръцкият превод може да се преведе или като „ние ликуваме“, или като „нека ликуваме“. Сравнете „ние имаме“, или „нека имаме“ (вижте Рим. 5:1). Тук, както в стих 1, „нека имаме“ означава „нека продължаваме да притежаваме“, така че тук „нека се радваме“ би означавало „нека продължаваме да се радваме“. Според тези четения Павел увещава оправданите вярващи да продължат да се радват на мир с Бога и да продължат да се радват в надеждата за Божията слава.

Радостната и триумфална увереност на вярата на Павел е в контраст с доктрината на онези, които вярват, че „вярата“ непременно предполага, че човек трябва постоянно да бъде в състояние на надежда, безпокойство и несигурност относно оправданието. Бог желае да знаем дали сме били приети, за да можем действително да имаме мира, който идва от такова преживяване (ст. 1; гл. 8:1). Йоан също казва, че можем да знаем, че сме преминали от смърт в живот (1 Йоан 3:14). Вярата не означава просто да вярваме, че Бог може да ни прости и възстанови. Християнската вяра означава да вярваме, че Бог чрез Христос ни е простил и че е създал ново сърце в нас.

Това, разбира се, не означава, че след като сме били оправдани, нашето бъдещо спасение по този начин е гарантирано и няма нужда от продължаващо преживяване във вяра и послушание. Трябва да се направи важно разграничение между увереността в настоящо състояние на благодат и увереността в бъдещо изкупление (виж COL 155). Първото се подразбира в смисъла на истинска вяра, лично приемане на Христос и всички Негови благословии. Второто е въпрос на надежда и трябва да бъде съпроводено от постоянна бдителност. Въпреки че ние

За да имаме радостта и мира на оправданието, е необходимо да се стараем да направим нашето призвание и избор сигурни (2 Петрово 1:10). Възможността за провал е била мощен стимул за вяност и святост дори в живота на самия апостол Павел. Той е упражнявал строга самодисциплина, за да не би, като е проповядвал на другите, самият той да бъде отхвърлен (1 Кор.

9:27). Така всеки християнин, който сега може да стои в благодат и да ликува в надеждата за Божията слава, също трябва да внимава да не падне (1 Кор. 10:12).

С надежда. Или „на земята на надеждата“.

Славата Божия. Вижте гл. 3:23.

3. Не само това. Павел сега обяснява как Божият план за праведност чрез вяра носи мир и радост не само във времена на просперитет, но и във времена на беда и изпитания. Надеждата за бъдеща слава и издръжливостта на настоящите проблеми вървят ръка за ръка. Исус отбелязва този факт, когато казва: „Това ви казах, за да имате в Мен мир.“

В света ще имате скръб; но дерзайте; Аз победих света“ (Йоан 16:33).

Слава. Гръцко *kauchaomai*, което е преведено като „радвам се“ в стих 2 (вижте коментара там).

Фразата може да се преведе като „нека продължим да ликуваме“.

В скърби. Буквално „в скърбите“, откъдето идва и възможният превод „в нашите „изпитания“. Гръцката дума *thlipsis* означава „натиск“, „смачкване“, „потисничество“ и се превежда по различен начин като „беда“, „страдание“. Ранните християни били призовани да издържат различни форми на преследване и страдание. Апостолът не можел да обещае на вярващите никакво освобождаване от скръб. Вместо това той обяснил как християнската вяра може да използва изпитанията за усъвършенстване на характера.

Павел информира учениците в Листра, „че през много скърби трябва да влезем в Божието царство“ (Деяния 14:22). Апостолиите се радваха, „че бяха сметнени за достойни да претърпят срам“ (Деяния 5:41). Петър пише, че християните трябва „да не се чудят на огненото изпитание... но да се радват“ (1 Петрово 4:12, 13). Самият Исус казва: „Блажени гонените заради правдата“ (Матей 5:10; вж. Рим.

8:17, 28, 35; 2 Тим. 2:12). Християните обаче не трябва да стават фанатици и да се хвалят със страданието само по себе си. Те трябва да се радват на скръбта, защото смятат за чест да страдат за Христос, защото осъзнават, че това е повод да свидетелстват за Неговата сила в подкрепата и избавлението им, и защото знаят, че страданието, когато е правилно понесено (виж Евр. 12:11), е средство за тяхното собствено осветление и подготовка за полезност както тук, така и за небето в отвъдния живот. Последната от тези причини е тази, която Павел особено подчертава в този контекст. Вижте 3Т 416.

Знаейки. Павел можеше да каже това с увереност. Може би никой друг християнин не е страдал повече, отколкото е правил в опитите си да разпространява евангелието (вж. 2 Кор. 11:23–27). Павел знаеше от личен опит, че „скръбта произвежда търпение“.

Работи. Гръцко *katergazomai*, „постигам“, „осъществявам“, „изработвам“. Думата е преведено като „работя“ във Филипяни 2:12.

Търпение. Гръцки *hupomonē*. „Търпение“ може да означава само пасивна съпротива срещу злото, спокойно подчинение на душа, която се примирява със страданието. *hupomonē* означава повече от това. То означава също така активна добродетел, смела постоянство и упоритост, които не могат да бъдат разклатени от страх от зло или опасност. По-добър превод би бил „сила на духа“ или „издръжливост“. Глаголът, от който произлиза това съществително, се среща често в Новия завет и е

обикновено се превежда като „издържам“ (Мат. 10:22; 24:13; Марк 13:13; 1 Кор. 13:7; 2 Тим. 2:10; Евр. 10:32; 12:2, 7; Яков 1:12; 5:11).

В естествения човек, който не е новороден от Святия Дух, скръбта, забавянето и противопоставянето често поражда само нетърпение или дори отказ от добрата кауза, която може да е възприел (Матей 13:21). Но в онези, които са духовни и следователно под влиянието на Духа на любовта, скръбта и изпитанието поражда по-съвършено търпение и мъжествена издръжливост (1 Коринтяни 13:7).

Върховният пример за християнска сила в страдание е показан от Исус по време на последните часове преди смъртта Си. Въпреки цялата ужасна жестокост и обида, Исус се държеше с величествено търпение (виж ДА 710, 731, 734–736, 744). Християнинът, който копнее да бъде като Христос, ще се радва на всички изпитания и страдания, които Бог може да позволи да го сполети, знаейки, че чрез тези преживявания може да придобие повече от божественото търпение на Христос и по този начин да може да издържи докрай.

4. Опит. Гръцки *dokimē*, от глагол, означаващ „да изпитвам“ или „да одобрявам“. Тази гръцка дума е използвана само от Павел в Новия завет. На други места е преведена като „доказателство“ (2 Кор. 2:9; 13:3; Фил. 2:22), „изпитание“ (2 Кор. 8:2), „експеримент“ (2 Кор. 9:13). Думата може да се отнася или до процеса на изпитване, „доказване“, или до резултата от изпитването, „състоянието на одобрение“. В този контекст последното значение изглежда по-подходящо, тъй като методът на изпитване вече е споменат в „скръбта“. По-буквалният превод би бил „доказателство“, „одобрение“, „доказателство чрез изпитване“. Изпитанията и страданията, които се понасят търпеливо, доказват, че религията и характерът на човек са истински.

Надежда. Търпеливото издържане на изпитания изпитва, потвърждава и пречиства вярата на християнина. От това произлиза все по-уверената надежда. Именно първоначалната надежда на вярващия за участие в Божията слава (виж стих 2) го вдъхновява да издържи, той придобива стабилна, спокойна увереност. Надеждата и вярата растат, докато се изпитват и упражняват. Например, вече съществуващата вяра на учениците в Христос е потвърдена и увеличена от чудото, което Исус извършва в Кана (Йоан 2:11). Опитът на Йов илюстрира как строгата дисциплина на характера може да укрепи вярата и надеждата на искрения вярващ (виж върху Йов 40; 42).

5. Срамува... Гръцки *kataischunō*, „опозорявам“, „опозорявам“, „обезславям“. Сравнете употребата на *kataischunō* във 2 Кор. 7:14; 9:4. Християнската надежда никога не опозорява, никога не опозорява. Павел може би е имал предвид Пс. 22:5: „Уповавах се на Теб и не се посрамирах.“ Това не е обикновена надежда, защото надеждата често бива разочарована. Това е надеждата, основана на съзнанието за оправдание и подкрепена от присъствието на Светия Дух в сърцето (Римляни 8:16). Такава надежда не може да разочарова или да засрами.

Божията любов. Това може да се разбира като Божията любов към нас или нашата любов към Бога. Следващите стихове сякаш показват, че това е Божията любов към нас, която Бог е разкрил в Христос. Надеждата на християнина не се основава на нищо в самия християнин, а на увереността в непроменливата Божия любов към него. Това чувство за Неговата любов ни води от своя страна да обичаме Бога (1 Йоан 4:19) и да обичаме ближните си (ст. 7), и това преживяване на любов укрепва увереността и надеждата за бъдещето. Основата на нашата увереност, че надеждата няма да ни засрами от разочарование, е Божията любов към нас.

Е излято навън. Буквално „е било излято“. Даването на духовни благословии често се описва като „изливане“. „Ще излея духа Си върху потомството ти и благословението Си върху

потомството ти“ (Исая 44:3; вж. Йоил 2:28, 29; Йоан 7:38, 39; Деяния 2:17, 18, 33; 10:45; Тит 3:5, 6). Тази фигура би била особено значима в страните от Близкия изток, предвид жегата и честия недостиг на вода. „Излята“ може също да подсказва богатството и изобилието на Божията любов и благословия.

Сърца. Вижте на гл. 1:21.

Светият Дух. Тоест, Светият Дух. Терминът „Свети Дух“ е остарял и вероятно отразява влиянието на немския Geist, който означава „дух“. Това е първото споменаване на Светия Дух от Павел в това послание, за чието присъствие и действие в християнския опит той има да каже повече по-късно (вижте особено гл. 8). Светият Дух излива любов в сърцата ни, като свидетелства за Исус (Йоан 15:26; 16:14), и докато виждаме славата, съвършенството и любовта на Исус, ние се променяме по Негово подобие под влиянието на Духа (2 Кор. 3:18).

Който е даден. Или „който е бил даден“ или „който е бил даден“. Павел може би има предвид по-специално дара на Петдесетница (Деяния 2:1–4, 16, 17), но освен това и опита на всеки вярващ (виж Деяния 8:15; 19:2; 2 Кор. 1:22; 5:5; Гал. 4:6; Еф. 1:13; 4:30). Светият Дух е представен като обитаващ в нас (1 Кор. 3:16; 6:19).

б. Защото кога. Павел продължава, като дава допълнителни доказателства, че надеждата на християнина, основана на Божията любов, не може да се провали. Той описва превъзходното величие на тази любов, разкрито от факта, че Христос умря за нас, докато ние все още бяхме в нашето безпомощно и нечестиво състояние.

Без сила. Или „слаб“, „безпомощен“. Павел говори за безпомощното състояние, обяснено в предишните глави. На гръцки език думата, използвана тук, често се прилага за хора, които са физически болни и немощни (вижте Матей 25:39; Лука 10:9; Деяния 5:15). В Евангелието е преведена като „безсилен“, което не е неподходящо описание на състоянието на грешника преди да приеме спасителната благодат и сила на Бог. Позоваването на Павел на безсилието и безпомощността на неновородения грешник е в контраст с неговата картина на оправдания вярващ, който сега се радва, докато расте в надежда, в издръжливост, в характер и в увереността на Божията любов.

В определеното време. Или „в точното време“, „в подходящото време“. Това е по същество едно и също като „пълнотата на времето“ (Гал. 4:4; вж. Марк 1:15). В продължение на хиляди години експериментът за постигане на праведност чрез дела е бил оставян да се развива. Но най-ревностните легалисти сред евреите и най-просветените интелектуалци сред гърците и римляните не са успели да измислят никаква схема, която би могла да излекува световните болести и да спаси човека от греха и смъртта. Напротив, грехът и деградацията са довели хората до най-дълбокото дно, когато Исус е дошъл на тази земя. В някои случаи мъже и жени са се предали изцяло на контрола на Сатана и самият печат на демоните е бил отпечатан върху лицата им. Така е било ясно показано на вселената, че без Бог човечеството никога не може да бъде възстановено. Освен ако Създателят не даде някакъв нов елемент на живот и сила, няма надежда човекът да бъде спасен (вижте ДА 36, 37). Именно в този решителен момент Исус е дошъл да умре за нечестивите.

Това беше и подходящото време, тъй като беше времето, предсказано от пророк Даниил, че Месията ще умре (Дан. 9:24–27; вж. Йоан 13:1; 17:1).

Това беше и подходящият момент, тъй като условията в света бяха подготвили сърцата на мнозина да приемат с радост благата вест на евангелието. По целия свят имаше мъже и жени, които се бяха уморили от безкрайния и празен ритуал на легалистичната религия и копнееха за освобождение от греха и неговата сила. Нещо повече, в Божието провидение

Тогава светът бил обединен под едно правителство, един език бил широко разпространен и еврейският народ бил разпръснат сред народите, което направило възможно бързото разпространение на новината за спасението.

Така Христос дойде и умря, когато светът най-много се нуждаеше от Него, в предсказаното време, и във времето, когато Неговата жертва можеше най-добре да изпълни целта си да разкрие праведността и любовта на Бог за спасението на падналия човек. Вижте върху Галатяни 4:4.

За нечестивите. Буквално „за нечестивите [човеци]“. За значението на термина „нечестиви“ вижте гл. 4:5. Павел не твърди, че Христос е умрял за „нечестивите“ като клас, различен от „благочестивите“, а за всички като нечестиви. Това се вижда от неизползването на члена в гръцкия превод. Христос умря за нас, нечестивите човеци. Ако твърдим, че не принадлежим към нечестивите, ние се изключваме от ползите от Христовото изкупление, както направиха юдеите (вижте Лука 5:31; 1 Йоан 1:10).

7. Едва. Гръцки *molis*, „с мъка“, „едва“, „не лесно“. Целта на стихове 7, 8 е да илюстрира величието на Божията любов, като я сравни с най-голямото, което хората биха били готови да направят. Докато сред хората е трудно да си представим някой да е готов да даде живота си дори за праведен човек, чудото на любовта, която Христос изпитваше към нас, е, че Той беше готов да умре за безбожните грешници.

Добър човек. Буквално „добрият [човек]“. Според различни коментатори Павел прави известно разграничение между „праведен човек“ и „добър човек“, въпреки че точното разграничение, което се има предвид, не е сигурно. Изглежда е общоприето, че „праведният“ човек е този, който е строго справедлив и невинен и старателно изпълнява всички задължения, изисквани от него. „Добрият“ човек е не само праведен, но и любящ и доброжелателен и винаги е щастлив да прави услуги на другите. Следователно, казва Павел, макар че човек едва ли би бил готов да умре за просто праведния или строго справедлив човек, който може да внушава уважение, човек би могъл да бъде готов да даде живота си за благородния, мил човек, който вдъхва любов и обич.

„Няма по-голяма любов от това, да даде човек живота си за приятелите си“ (Йоан 15:13). Но Павел подчертава, че това е най-висшето, което може да се очаква от човешката любов. Отдалечено е възможно някой да е готов да се жертва за скъп приятел, който е достатъчно добър и обичан. Но толкова голяма е любовта на Бог към Неговите грешни създания, че Исус умря за нас, когато бяхме безбожни и непокорни врагове.

8. Похвалява. Гръцки *sunistēmi*, което може да се преведе и като „установява“, „доказва“ (вижте гл. 3:5). Следователно пасажът може да се преведе като „Бог ни дава доказателство за Своята любов“. Гръцката дума носи и значението на „да препоръчам“ (вижте Рим. 16:1; 2 Кор. 4:2). Следователно, думата „похваля“ в KJV може да е подходяща тук, тъй като обхваща и двата възможни смисъла, и двете могат да се подразбират в този контекст. Христовата смърт за грешниците не само доказва, че Божията любов е факт, но и ни я представя в цялото ѝ величие и съвършенство.

Формата на думата в гръцки език показва, че Бог продължава да доказва и хвали любовта Си към нас. Жертвата на Христос остава най-голямата демонстрация на Неговата любов. Исус умря веднъж завинаги, но в трайните последици от Неговата смърт ние имаме постоянно доказателство за Божията любов към всеки от нас.

Неговата любов. Буквално „Неговата собствена любов“. Любовта на Бог Отец беше показана в смъртта на Христос. Този жизненоважен факт трябва да бъде признат за правилното разбиране на изкуплението (вижте гл. 3:25). Христос не умря, за да умилюва Своя Отец или да Го накара да ни обича. Божествената любов е замислила плана за изкупление и спасение в началото и Отец, Синът и Светият Дух са работили заедно в съвършенство

хармония, за да се постигне това (виж Йоан 3:16; 10:30; 14:16, 26; 15:26; 17:11, 22, 23; Рим. 3:24; 8:32; Еф. 2:4-7; 2 Сол. 2:16; 1 Йоан 4:10).

Някои намират за трудно да съгласуват тази концепция за вечната Божия любов с често споменавания божествен гняв. Но божественият гняв е Божият антагонизъм към греха, водещ в крайна сметка до пълното изкореняване на греха от вселената. Докато хората избират да останат под властта на греха, те неизбежно са въввлечени в Божия гняв (вижте върху Рим. 1:18). Именно Неговата собствена любов към грешниците е накарала Бог да даде Сина Си на смърт и Той е дал Себе Си в тази изкупителна жертва (2 Кор. 5:19).

И все пак грешници. В човека нямаше нищо, което да заслужи Божията любов. Хипотетичното „добро“ „човекът“ от стих 7 беше доброжелателен, обичан и вдъхновяващ обич. Но любовта, която Бог прояви към нас, не беше отговор на каквато и да е любов, която ние имахме към Него, защото бяхме Негови врагове. „В това се състои любовта, не че ние възлюбихме Бога, а че Той възлюби нас“ (1 Йоан 4:10).

Защото. Гръцки *hyper*, което може да се тълкува като „в името на“, „вместо на“. Павел не казва само, че Христос умря „вместо нас“, като „умилостивение“ (гл. 3:25), като „принос и жертва“ за нас (Еф. 5:2) и като „откуп за всички“ (1 Тим. 2:6). Ако смъртта на Христос беше неволна, щеше да е достатъчно да се каже, че Той умря „вместо нас“. Но Павел казва също, че Христос умря „за“ нас, „в наше име“. Като наш Защитник, Приятел и Брат, Той съзнателно и доброволно даде собствения Си живот заради нас, защото ни обичаше (Еф. 5:2). Чрез тази жертва Той стана наш Представител, защото когато „единият умря за всичките, тогава всички умряха“ (2 Кор. 5:14). Следователно е правилно да се каже, че Христос умря „вместо нас“ и „в наше име“, и простата дума „защото“ изглежда е подходящ избор, за да обхване и двете идеи.

9. Много повече тогава. Ако Христос умря за нас, когато бяхме грешници, със сигурност е, че Той ще ни спаси сега, когато сме оправдани. Ако любовта Му е била толкова голяма, че е бил готов да даде живота Си за враговете Си, със сигурност ще спаси и приятелите Си от гняв (вижте стих 10).

Чрез кръвта Си. Тоест, чрез смъртта Си, даването на съвършения Си живот в изкупителната жертва (вижте на гл. 3:25). В този стих Павел говори за оправданието като „чрез кръвта Си“, а не „чрез вяра“, защото тук той разглежда оправданието от Божия гледна точка. Нашата вяра не добавя нищо към Божия дар, а само го приема. Безкрайната цена, която беше платена за нашето изкупление, разкрива не само прекрасната Божия любов, но и високата стойност, която Бог отдава на човешката душа. Павел разсъждава, че щом Бог ни обича толкова много, че е бил готов да плати безкрайна цена за нашето оправдание, със сигурност ще запази това, което е било купено толкова скъпо.

От гняв. Буквално „от гнева“; тоест, гневът Божий, който ще дойде (виж 1 Сол. 1:10; виж върху Рим. 1:18; 2:5).

10. Врагове. Павел повтаря и разширява аргумента от стих 9.

Помирил се. Гръцки *katallassō*. Думата означава предимно „разменям“ и следователно променят отношенията на враждебните страни в отношения на мир. Може да се използва както за взаимна, така и за едностранна враждебност, като контекстът трябва да определи кое се има предвид. Грехът беше отчуждил човека от Бога и сърцето му беше във война с принципите на Божия закон (гл. 1:18 до 3:20; 8:7). Бог обаче даде Сина Си, за да може грешният и непокорен човек да бъде помирен (Йоан 3:16).

Библията никъде не говори за помирение на Бог с човека. Вярно е, че смъртта на Христос направи възможно Бог да направи за човека това, което иначе не би могъл да направи (вижте Рим. 3:25, 26). Като понесе наказанието за прегрешението, Христос осигури начин, по който хората могат да бъдат възстановени в Божията благосклонност и да бъдат върнати в своя дом в Едем (вижте

PP 69); и ако не беше жертвата на Христос, всички хора щяха да пожънат неизбежните последици от греха и бунта в окончателно унищожение под Божия гняв (Рим. 2:5; 3:5; 5:9; 1 Сол. 1:10). Но това не означава, че Бог е имал нужда от помирение. Отчуждението е било изцяло от страна на човека (виж Кол. 1:21) и именно Бог, в Своята голяма любов, инициира помирението: „Бог беше в Христос, примирявайки света със Себе Си“ (2 Кор. 5:19; срв. Еф. 2:16; Кол. 1:20). Въпреки че Бог силно мрази греха, Неговата любов към грешниците е още по-силна и Той не е пощадил нищо, колкото и скъпо да е, за да постигне помирение (виж DA 57). Христос не умря, за да спечели Божията любов към човека, а за да спечели човека обратно при Бога (виж върху Рим. 5:8). Всъщност, Божият план и осигуряване на помирението на човека са били замислени още във вечността, дори преди човекът да съгреша (Откр. 13:8; вж. PP 63; DA 834). По този начин, в очакване на изкупителната жертва, е било възможно вярата на Авраам да бъде счетена за праведност (Рим. 4:3) и патриархът да бъде считан за приятел на Бога (Яков 2:23) много преди Христос действително да умре на кръста.

Аргументът на Павел в тази първа част на Римляни 5 е, че щом имаме толкова убедителни доказателства за безграничната Божия любов дори към отчуждените грешници, каква сигурна основа имаме, върху която да базираме нашия мир, радост и надежда за окончателно спасение.

Споменаването на помирението в този стих, като паралел на оправданието в стих 9, дава допълнително потвърждение на идеята, че оправданието е не само прошка, но и подновяване на любяща връзка (вижте гл. 3:20, 28; 4:25; 5:1).

Смърт. Същото като „кръвта“ от стих 9, чрез която е постигнато оправданието.

Чрез живота си. Буквално „в живота си“. Това може да се разбира като означаващо, че сме спасени чрез личен съюз с живия Спасител, който винаги е жив, за да ходатайства за нас (Евр. 7:25; вж. Рим. 4:25). Исус каза: „Понеже Аз живея, и вие ще живеете“ (Йоан 14:19; вж. Рим. 8:11; Гал. 2:20). Ако смъртта на Христос имаше такава спасителна сила в осъществяването на нашето помирение, колко повече Неговият възкръснал живот ще има силата да доведе нашето спасение до радостно изпълнение.

11. Не само това. Павел споменава друг от резултатите от оправданието чрез вяра. Той вече каза, че се радваме в скърби и в надежда за Божията слава (ст. 2, 3). Сега добавя, че „ние също се радваме в Бога“.

Радост. Гръцко каучаомай (виж в стихове 2, 3).

В Бога. Няма причина да се хвалим със себе си (гл. 3:27; 4:2), но има всички причини да се хвалим с Бога, особено с оглед на Неговата спасителна любов (Ер. 9:23, 24; Рим. 5:5–10; 1 Кор. 1:31; 2 Кор. 10:17).

Християнинът се радва на Божията благодат и на факта, че вселената е под Божието управление. Грешникът се противопоставя на Бога и не намира удоволствие в Него. Той се бои от Него или Го мрази. Едно доказателство, че сме наистина обърнати във вярата и помирени с Бога, е, че се радваме в Него и намираме удоволствие в съзерцанието на Неговото съвършенство, както е разкрито в Писанието.

Чрез нашия Господ. Във всички действия и преживявания на християнския живот, посредничеството Авторите на Новия завет непрекъснато изтъкват значението на Христос. Ние се радваме в Бога чрез Исус Христос, Който ни е разкрил истинския характер на Своя Отец и ни е помирил с Него.

Изкупление. Гръцки katallagē, „помирение“. Глаголът „помирavam“ е katallassō (вижте стих 10). Когато KJV е публикуван за първи път, „atonement“ означава „помирение“, „at-econdition“. Това е единственото срещане на английската дума „atonement“ в Новия завет на KJV, въпреки че думата е често срещана в Стария завет. Във всяко от трите други срещания на

Гръцката дума *katallagē* в Новия завет се превежда като „помирение“ или „примирение“ (Рим. 11:15; 2 Кор. 5:18, 19). Павел говори тук не за средствата, чрез които е осъществено помирението (Рим. 3:25), а за самия факт на помирението (гл. 5:10). Гръцката дума за изкупителната жертва е съвсем различна (вижте на гл. 3:25).

12. Следователно. Представеният тук пасаж е смятан от мнозина за най-трудния в Новия завет, ако не и в цялата Библия. Тази трудност обаче изглежда се дължи до голяма степен на опита пасажът да се използва за цели, различни от тези, които Павел е възнамерявал. Основната цел на апостола изглежда е да подчертае дългосрочните резултати от делото на Христос, като сравнява и противопоставя последствията от Неговия оправдателен акт с ефекта от греха на Адам.

„Затова“ вероятно се отнася до описанието в стихове 1–11 на спасителното дело на Христос, като помирява и оправдава грешника и му предлага надеждата за окончателно спасение.

Като от един човек. С тези думи Павел започва сравнението между последиците от греха на Адам и последиците от изкуплението на Христос, но дава само първата част от сравнението. След като изложи това, той спира по характерния си начин, за да обсъди някои проблеми, свързани с вече казаното. Отклонението е отбелязано със скоби в KJV за стихове 13–17. Павел обаче сякаш възобновява основния си аргумент в стих 15.

Ако Павел беше завършил сравнението, то можеше да звучи така: „Както чрез „както един човек грехът влезе в света, и чрез греха смъртта, и по този начин смъртта се разпространи върху всичките човеци, защото всички човеци съгрешиха; така и чрез един човек, Исус Христос, правдата влезе в света и животът чрез правдата, за да бъдат всички, оправдани чрез вяра, спасени.“ Филип Шаф уместно отбелязва, че „апостолът би могъл да спести на коментаторите много проблеми, ако, съгласно обичайните правила за писане, първо беше изложил сравнението изцяло, а след това беше дал обясненията и уточненията; но подобни граматически трудности в Писанията обикновено се отхвърлят за по-задълбочено изследване и изясняване на смисъла“ (редакционна бележка в коментара на Ланге [Scribner's, 1870], върху Рим. 5:12).

В този пасаж основните точки на сравнение, върху които Павел набляга, са, че както грехът и смъртта, като принцип и сила, произлизат от Адам към цялото човечество, така и правдата и животът, като противодействащ и побеждаващ принцип и сила, произлизат от Христос към цялото човечество. И както смъртта е била предадена на всички хора, които участват в греха на Адам, така и животът е предаден на всички, които участват в правдата на Христос. Паралелът обаче не е перфектен. Защото, макар участието в греха на Адам да е всеобщо, участието в правдата на Христос е ограничено до вярващите. Всички хора са грешници, но макар правдата на Христос да е еднакво всеобща по сила и цел, не всички са вярващи. Нещо повече, това, което Христос е спечелил, е по-голямо от това, което е било загубено от Адам (вижте DA 25).

Грех. Павел тук олицетворява греха. Той „царува до смърт“ (ст. 21), причинява смърт в нас (гл. 7:13), има власт над нас (гл. 6:14), извършва всякакъв вид похот (гл. 7:8), маме и убива грешника (гл. 7:11).

Сравнете гл. 5:12, 13, 20, 21 със стихове 15–18. Чрез „прегрешението“ на Адам е нарушен принципът на „Грехът“ влезе в света. „Грехът“ от своя страна стана плодотворен източник на безброй „прегрешения“. В целия този раздел може да се види разграничение между „греха“ като принцип и същност на беззаконието (вижте върху 1 Йоан 3:4) и конкретните действия на греха, тук преведени като „прегрешения“.

Влязъл в света. Павел представя греха като идващ отвън в света на човечеството. Терминът „свят“ често се използва, за да обозначи човешката раса (Рим. 3:19; 11:15; вж. Йоан 3:16, 17). Отвъд това Павел не обсъжда произхода на злото. Първият човек нарушил Божия закон и по този начин грехът бил въведен сред хората.

Смърт от грях. Преди греха да влезе, Бог предупредил Адам, че смъртта ще бъде резултат от греха (Битие 2:17). След греха Бог произнесъл присъдата: „Пръст си и в пръстта ще се върнеш“ (Битие 3:19).

Библията говори за три вида смърт: (1) Духовна смърт (виж Еф. 2:1; 1 Йоан 3:14). (2) Временна смърт, „първата смърт“, описана от Исус като „сън“ (виж Йоан 11:11–14; Откр. 2:10; 12:11). (3) Вечна смърт, „втората смърт“ (виж Мат. 10:28; Яков 5:20; Откр. 2:11; 20:6, 14; 21:8). Водени са значителни дискусии относно вида смърт, произтичаща от греха на Адам, и особено относно вида смърт, която е била предадена на неговите потомци (вижте по-долу под „смъртта е преминала“). Голяма част от тази трудност се дължи на общото неразбиране относно природата на смъртта. Павел обаче изглежда не се занимава с подобни проблеми в този контекст. Той просто заявява историческия факт, че грехът е влязъл в света чрез Адам и смъртта е била последствие от това. Нямаше нито грях, нито смърт на този свят преди прегрешението на Адам.

След това имаше и двете. Следователно, прегрешението на Адам беше причина и за двете. Важният контраст е между смъртта в резултат на греха на Адам и живота в резултат на Христовата праведност. Аргументът на Павел е, че дарът на живота и ползите, извършени от Христос, са далеч по-големи от последиците от греха на Адам. Ключовата нота на този пасаж е: „благодатта се умножи много повече“ (Римляни 5:20).

Смъртта премина. Гръцки *dierchomai*, „да се разпространявам“, „да прониквам“. Изречението може да се преведе като „смъртта премина върху всички хора“. Думата подсказва, че смъртта е намерила своя път към всеки член на човешкото семейство.

Върху всички хора. Еквивалентно на предишното „в света“, но се различава от него, тъй като конкретните части са отделени от абстрактното цяло. „Преминал през“ (вижте по-горе под „смъртта премина“) се различава от предишното „влязъл“, както ходенето от къща на къща се различава от влизането в град.

Това твърдение, че смъртта, произнесена над Адам, е преминала върху всички хора, показва че присъдата на Адам (Бит. 2:17) не се отнася до „втората смърт“ (виж по-горе под „смърт чрез грях“; GC 544). Втората смърт не може да бъде прехвърлена на други, защото тя идва в резултат на последния съд, за който ясно е посочено, че „всеки беше съден според делата си“ (Откр. 20:12, 13). Божият последен съд и окончателната присъда за вечна смърт се основават на лична, индивидуална отговорност (Рим. 2:6).

Всички хора слизат еднакво в гроба и именно в това отношение всички хора споделят наказанието за прегрешението на Адам. Животът е бил загубен чрез прегрешението. Адам не е могъл да предаде на потомството си това, което не е притежавал (вижте GC 533). В този смисъл „в Адам всички умират“ (1 Кор. 15:22).

Ако не беше планът за спасение, резултатът от греха на Адам щеше да бъде вечна смърт. Но чрез разпоредбите на този план всички членове на семейството на Адам, добри или лоши, ще бъдат извадени от гробовете си (Деяния 24:15; вж. 1 Кор.

15:22). По това време всички ще видят и признаят ясно, че онези, които ще бъдат вечно изгубени, са в такова състояние единствено в резултат на собствения си грях. Те няма да могат да обвиняват Адам за състоянието си. Онези, които са „вършили добро“, които чрез вяра са приели праведността на Христос и са я направили своя, ще излязат при „...“

възкресение на живота“ (Йоан 5:29). „Върху такива втората смърт няма власт“ (Откр. 20:6). Тези, които са „вършили зло“, които са отхвърлили Христовата праведност и които не са получили прошка чрез покаяние и вяра, ще излязат във „възкресението на осъждението“ (Йоан 5:29). Те ще получат наказанието за прегрешението, окончателната „заплата на греха“ (Римляни 6:23), „втората смърт“ (вижте GC 544).

За това. Гръцки *erh' hō*. Тази фраза е била източник на много богословски спорове и е била превеждана по различни начини. Изглежда ясно обаче, че значението е просто „защото“ или „доколкото“. В класическия гръцки език изразът обикновено е означавал „при условие, че“, но това изглежда не представлява новозаветната му употреба. Сравнете употребата му във 2 Кор. 5:4; Фил. 3:12; 4:10.

Всички съгрешиха. Буквално „всички съгрешиха“. Формата на глагола е същата като в гл. 3:23. Павел не подчертава тук предимно факта, че всички хора поотделно са „прегрешили“ и че поради тази причина смъртта е била споделена от всички (вж. гл. 5:13). Подобно тълкуване не е подходящо за контекста, тъй като в стих 14 Павел добавя, че до Моисей хората „не бяха съгрешавали по подобие на прегрешението на Адам“.

Когато Адам и Ева се разбунтуваха срещу Бога, те не само загубиха правото си върху дървото на живот, което неизбежно е довело до тяхната смърт и предаването на смъртта на техните потомци, но чрез греха също така са се покварили по природа, като по този начин са намалили силата си да се съпротивляват на злото (виж РР 61). Така Адам и Ева са предали на потомството си склонност към грях и отговорност за неговото наказание - смъртта. Чрез прегрешението си грехът е въведен като заразна сила в човешката природа, враждебна на Бога, и тази инфекция продължава оттогава. Именно поради тази инфекция на природата, проследима до греха на Адам, хората трябва да се родят отново (виж гл. 3:23; 5:1).

При предаването на греховна природа от баща на син трябва да се спазва следното имайки предвид: „Неизбежно е децата да страдат от последствията от родителските грешки, но те не се наказват за вината на родителите, освен ако не участват в греховете им. Обикновено обаче децата вървят по стъпките на родителите си.“ Чрез наследство и пример синовете стават съучастници в греха на бащата. Погрешни наклонности, извратени апетити и упадъчен морал, както и физически болести и дегенерация, се предават като наследство от баща на син, до третото и четвъртото поколение“ (РР 306).

13. До закона. Буквално „до закона“ (вижте на гл. 2:12). Тоест, през периода между Адам и Моисей (гл. 5:14). Въпреки че в този контекст „закон“ ясно се отнася до закона, даден по времето на Моисей, членът „the“ е пропуснат. Всички са еднакво въввлечени в смъртта. Павел се стреми да покаже, че има нещо друго, което действа, освен вината на отделните хора за личните грехове. Това нещо е резултатът и следствието от грехопадението на Адам. Всички потомци на Адам споделят ефекта от грехопадението на Адам, защото смъртта и склонността към грях са наследствени злини.

Грехът беше в света. Тук Павел заявява истина, която неговите читатели няма да оспорят.

Вменен. Гръцка дума *ellogēō*, различна от тази, преведена като „смята“, „преброява“, „вменява“ (виж гл. 4:4–6; и др.). В Новия завет се среща само тук и във Филимон 18 и означава „да се припише на нечия сметка“. Значението му е илюстрирано в папируса, където две жени пишат на своя управител: „Записвай в нашата сметка всичко, което харчиш за обработката на имота.“

Павел няма предвид, че езичниците, които не са притежавали писания закон, са били без грях. Той вече е отбелязал, че всички, юдеи и езичници, „съгрешиха и са се провалили“

на Божията слава" (Рим. 3:23); и отново, в гл. 5:12, че „всички съгрешиха“. По този начин езичниците не бяха без грях. Те бяха задължени да се подчиняват на закона, доколкото им беше открит (вижте върху гл. 1:20; 2:14, 15). Грехът е в света още от първоначалното прегрешение на Адам. Той може да се определи като несъответствие с Божията воля, независимо дали в действие, разположение или състояние.

В настоящия пасаж Павел иска да каже, че независимо дали мъжете са имали изрично познание за Божията воля (гл. 5:14), „всички съгрешиха“ и всички са въввлечени в наследството на смъртта (вж. ст. 12). Единственият акт на прегрешението на Адам е причина греха като принцип и сила да влезе в този свят. Дори при липса на лични прегрешения, както е в случая с бебетата, хората са подвластни на смъртта. Павел подчертава универсалността на греха и смъртта, за да може за разлика от това да подчертае универсалността на благодатта.

14. Смъртта царува. Павел олицетворява смъртта, както преди е олицетворявал греха (виж на ст. 12). Той посочва всеобщото царуване на смъртта като доказателство за всеобхватния ефект на греха на Адам. И тази тирания на смъртта щеше да бъде вечна, ако не беше евангелието.

По подобие. Тоест, по същия начин, както Адам съгреша – пред лицето на изрична заповед. Въпреки че хората имаха само смътно познание за Божията воля, разкрита им чрез природата и съвестта (гл. 1:20; вижте върху гл. 2:15), те бяха под известна степен на вина (Мат. 10:15). Но освен възможните степени на индивидуална вина, смъртта царуваше еднакво над всички. Дори бебетата бяха под нейната власт.

Фигура. Гръцки *typos*, „вид“. Тази дума е често срещана в Новия завет, но е превеждана по различен начин като „форма“ (Рим. 6:17), „печат“ (Йоан 20:25), „мода“ (Деяния 7:44), „начин“ (Деяния 23:25), „образец“ (Фил. 3:17), „модел“ (Евр. 8:5). Означава основно отпечатак, направен от матрица. Оттук и значението му е „копие“, „фигура“, а също и „модел“, „пример“.

Павел не навлиза във всички възможни последици от казаното от него, а се фокусира просто върху централната си точка, а именно, че последиците от греха на Адам са предадени на всички хора. Принципът и силата на греха и смъртта са предадени на всички потомци на Адам. Тъй като делото му е засегнало целия род, той е прототип на Този, чието дело на праведност е довело до предаването на принципа и силата на праведността и живота на всички, които са родени отново в Неговото семейство (Йоан 1:12, 13).

Щеше да дойде. Сравнете „този, който трябваше да дойде“ от Матей 11:3; Лука 7:19. Адам беше тип на Христос, тъй като и двамата бяха представители на цялото човешко семейство. Той беше представител и автор на падналото човечество. Христос беше представител и автор на възстановеното човечество. С оглед на това Христос е наречен „последният Адам“ (1 Кор. 15:45), „вторият човек“ (виж ст. 47; вж. ВБ 647). Въпреки това, има не само прилика, но и голяма разлика между делото на двамата Адами, както Павел продължава да обяснява.

15. Престъпление. Гръцки *parartōma*. Буквално „подхлъзване настрани“, „фалшива стъпка“, „гаф“. Това е подходяща дума, която да се използва за падението на Адам от праведността.

Безплатен дар. Гръцката дума харизма, произлиза от харис, „благодат“ (виж на гл. 3:24), и означава „акт на благодат“, „дар на благодат“. Харизма се използва за свръхестествените сили, дадени от Светия Дух (1 Кор. 12:4, 31). Павел прави първия си контраст между ефекта от греха на Адам и този от делото на Христос. Няма сравнение между падението от правдата и дара на благодатта.

На един. Буквално „от единия“, тоест на Адам.

Много. Буквално „мнозина“, което е еквивалентно на „всички“, както е показано от фразата „всички хора“ в стих 18.

Благодат. Вижте гл. 3:24. За Павел Божията благодат е не само Неговата незаслужена благосклонност, но и спасителната сила на Неговата любов чрез Исус Христос.

Дар. Дефиниран като „дарът на праведността“ в стих 17.

От един човек. Буквално „от един човек“.

Изобилствал. Гръцки *perisseuō*, „да бъдеш над и по-високо“. Сравнете употребата на думата в Рим. 3:7; 1 Кор. 14:12 („превъзхождам“); 2 Кор. 1:5 и др.

За мнозина. Буквално „за мнозина“. Христос умря за целия човешки род (2 Кор. 5:14, 15; Евр. 2:9; 1 Йоан 2:2). Предложението за спасение е отправено към всички хора (Мат. 11:28, 29; Марк 16:15; Йоан 7:37; Откр. 22:17). По този начин е направена мярка за посрещане на всички злини от падението на Адам, мярка с толкова обширна приложимост, колкото е и разрушението, причинено от греха.

Този дар на праведността обаче е безполезен, освен ако не бъде приет чрез вяра (Йоан 3:16), а не всички хора избират да вярват. Въпреки че са предвидени достатъчно средства за спасението на всички, само сравнително малко хора приемат предложената благодат (Матей 22:14). Няма ограничение в самия дар, а само в готовността на човека да го приеме.

16. Чрез един, който е съгрешил. Буквално „чрез един, който е съгрешил“. Павел казва, че Няма сравнение между „дара“ на Христос и резултатите от греха на Адам.

Присъда. Гръцки *krima*, „постановеното решение“, „присъдата“. Грехът на Адам е довел до осъдителната присъда.

Чрез един. Буквално „от един“. „Един“ може да се разбира като „един човек“, следователно отнася се до „онзи, който е съгрешил“, или може да се разбира като отнасящо се до „едно прегрешение“, предвид паралела с „много прегрешения“. Линията на разсъждение на Павел е ясна и в двата случая.

Осъждение. Адам беше получил конкретен закон: „Не яж.“ И този закон имаше наложено наказание: „В деня, в който ядеш от него, непременно ще умреш“ (Бит. 2:17). Следователно, неговият грях е бил ясно изразено нарушение на закона и е бил незабавно „вменен“ или взет предвид (вижте Рим. 5:13). Присъдата за осъждане е била справедливо произнесена върху него. Но присъдата, произнесена там върху първия човек, се е разпростряла, в своите последици, върху всички негови потомци.

Безплатен дар. Гръцка харизма „дар на благосклонност или благодат“, от харис, „благодат“ (виж гл. 3:24). Дарът е определен в гл. 5:17 като „дарът на правдата“.

От много прегрешения. Буквално „от много прегрешения“. Едно прегрешение на Адам беше последвано от много прегрешения, негови и на онези, които го последваха, и всяко от тези прегрешения заслужаваше осъждане. Но всяко беше повод за откровение на Божията незаслужена благосклонност и прошка и по този начин безплатният дар беше „от много прегрешения до оправдание“ за онези, които приеха дара.

Оправдание. Гръцко *dikaïōta*, обикновено „акт на праведност“, „изискване“, „декрет“ (виж гл. 2:26). Тук обаче Павел изглежда използва *dikaïōta* за *dikaïōsis*, „оправдание“ (виж гл. 4:25). Възможна причина за употребата на *dikaïōta* се подсказва от гръцкия език. Думите за „дар“, „съд“, „осъждане“, „безплатен дар“, „прегрешения“ завършват на *ta*. Не е малко вероятно Павел да е използвал *dikaïōta* просто като литературно средство.

17. Смъртта царуваше. Вижте стих 14.

Много повече. Контрастът в този стих е между прегрешението и благодатта, смъртта и живот, единият Адам и единият Христос.

Приемете. Праведността е дар от Бога и независимо дали е вменена в оправданието или дар, даден чрез освещение, това е дар, който трябва да бъде приет чрез преживяването на вяра в Исус Христос. Само онези, които са готови да признаят собствената си безпомощност и нужда и със смирение и благодарност да приемат праведността като дар, ще царуват в живота.

Ще царува. След като два пъти спомена царуването на смъртта, Павел сега го противопоставя на царуването в живота. Библията често описва светиите като царуващи в отвъдния живот. „Ако страдаме, ще царуваме и с Него“ (2 Тим. 2:12; вж. Лука 22:30; Откр. 3:21; 20:6; 22:5). Планът на изкуплението възстановява всичко, което е било загубено от греха. Когато земята бъде обновена и стане вечен дом на спасените, първоначалната Божия цел при сътворението на света ще бъде изпълнена (вижте GC 674). Изгубеното господство на човека ще бъде възврънато (вижте РК 682). „Праведните ще наследят земята и ще живеят в нея до века“

(Пс. 37:29).

В живота от един. Тези думи подчертават позицията, която Христос заема като посредник в делото за изкуплението на човека. Чрез Неговата смърт вярващият е оправдан и чрез единението с Него оттогава нататък християнинът получава онази животвореща и освещаваща сила, която преобразява настоящия му живот и му осигурява вечен живот в бъдещето.

18. Следователно. Гръцко *aga oin*, „така че“, показващо заключението на аргумента.

Същият гръцки израз се среща в гл. 7:3, 25; 8:12. Павел обобщава сравненията и противопоставянията на предходните стихове.

Прегрешението на един. Или „едно прегрешение“. По подобен начин „праведността на един“ може да бъде преведено като „една праведност“.

Дойде съдът. Тези думи са дадени в превода на Кралския превод на Библията (KJV). Такива са и думите „дарът дойде“. На гръцки език тълкуването на стиха е изключително кратко, като смело се посочват паралелите и контрастите. Стихът може буквално да се преведе като „И тъй, както чрез едно прегрешение – осъждане на всички човече, така и чрез едно правда – оправдание на всички човече, живот“.

Праведност. Гръцки *dikaïōta*, същата дума, която е преведена като „оправдание“ в стих 16 (вижте коментара там). Тук обаче вероятно има значението „дело на праведност“ и е еквивалентно на „послушанието“, споменато в стих 19. Съвършеният живот на Исус, послушанието дори до смърт (Фил. 2:8), осигури оправданието на всички, които гледат към Исус с вяра (вижте върху Рим. 4:8).

Оправдание на живота. Вероятно означава оправдание, водещо до живот. Сравнете, „за да царува благодатта чрез правда за вечен живот“ (ст. 21).

19. Непослушание. Гръцка дума *paraakoē*, буквално „неправилна служба“. Думата се среща само два пъти другаде в Новия завет (2 Кор. 10:6; Евр. 2:2). Глаголът „непокорявам се“ (*paraakoūō*) се среща в Мат. 18:17 и е преведен като „пренебрегвам да слушам“. Внушението за небрежност, подразбиращо се в тази дума, може да посочи първата стъпка в падението на Адам.

Много. Буквално „мнозината“ (вижте на стих 15).

Бяха направени. Гръцко „катистъми“. В Тит 1:5 „катистъми“ се използва в смисъл на „да“ назначавам“, тоест на служба или позиция (KJV, „ръкополагам“). Това е най-често срещаната употреба в Новия завет (вижте Мат. 24:45; Деяния 6:3; 7:10; Евр. 5:1). Основното значение е „поставям“ и думата се използва в класическия гръцки език със значението „довеждам до“, като например

кораб към суша или човек към друг човек или към някое друго място. Това е значението му в Деяния 17:15. Оттук идва значението „да определя като“, „да правя да бъде“, „да конституирам“.

В какъв смисъл хората са били превърнати в грешници чрез непослушанието на Адам? Паралелизмът предполага, че те са били установени като грешници чрез прегрешението на Адам по начин, подобен на този, по който са установени като праведни чрез послушанието на Христос. Тъй като акцентът в този контекст е върху оправданието, а не върху освещението (Римляни 5:16, 18), основният акцент на Павел изглежда е, че хората са установени като праведни чрез резултатите от изкупителното дело на Христос, независимо от собствените им лични усилия (вижте гл. 3:28). По същия начин, в резултат на непослушанието на Адам, те са станали грешници (вижте гл. 5:12–14).

Тази мисъл обаче не може да бъде отделена от факта, че както непослушанието на Адам доведе до това неговите потомци да живеят живот на прегрешение (ст. 16), така и послушанието на Христос води до живот на послушание от страна на всички, които живеят в единство с Него чрез вяра. Това е акцентът на Павел в гл. 6.

Послушание. Гръцки *hupakoē*. Идеята на тази дума е „подчинение на това, което човек чува“.

Сравнете думата за „непослушание“ (*paraakoē*) с „пренебрегване на слушането“ или „отказ от слушане“ (вижте по-горе под „непослушание“). За послушанието на Христос вижте стих 18.

20. Законът. Буквално „закон“ (виж върху гл. 2:12; 5:13). От гл. 5:13, 14 става ясно, че Павел мисли за времето на Моисей като за момента, в който е влязъл „законът“. Именно на Синай Божиите закони за напътствие на Неговия народ са били официално формулирани, въпреки че Неговият морален закон от десетте заповеди е бил написан в сърцето на Адам при сътворението.

Влязъл. Гръцки *para-eis-erchomai*, буквално „да вляза до“. Думата се среща другаде в Новия завет само в Галатяни 2:4, където е преведено „влезе тайно“.

Може да изобилства. Това не беше основната цел на закона, която беше да разкрие стандарта за праведност. Но поради наследената и култивирана склонност на хората към зло, ефектът на закона всъщност беше да умножи прегрешенията. Законът имаше този ефект, защото забраняваше определени греховни действия, които дотогава не бяха признати за греховни. Но когато законът беше официално формулиран, продължаването на тези действия се превърна в предумишлено прегрешение. Тъй като законът е духовен и свят и забранява греховното угаждане, той неизбежно възбужда противопоставяне в бунтовните сърца и по този начин става повод за подбуждане на грях и умножаване на прегрешенията. Ако човешкото сърце беше свято и имаше склонност да върши добро, законът нямаше да има такава склонност.

Много повече изобилстват. Гръцко *hyperperisseuō*, „да изобилствам повече и повече“. Думата се среща само тук и във 2 Кор. 7:4. „Изобилстват“ и „изобилстваха“ по-рано в стиха са от гр. *pleonazō*, „да бъдат много“, „да се умножават“. Бог позволи на греха и му позволи да се умножава, а след това го отмени, за да доведе до най-чудесното проявление на Неговата слава и благодат, така че ползите от изкуплението безкрайно надхвърлят злините на бунта.

21. До смърт. По-скоро „в смъртта“, като смъртта е, така да се каже, сферата или господството в който се упражнява суверенитетът на греха (вж. ст. 14, 17). Грехът царува над царството на смъртта.

Царството на благодатта. Благодатта (виж гл. 3:24) е тук олицетворена, както бяха грехът (виж гл. 5:12) и смъртта (виж ст. 14).

Праведност. Тоест, Христовата праведност, вменена в оправданието и дадена в освещаването (вижте гл. 3:31; 4:8).

Чрез Исус Христос. Павел започна тази глава, като описва радостта и увереността, които идват при вярващия, приел оправдание чрез вяра в Исус Христос. Това го накара да говори за величието на Божията любов и благодат, които правят възможен толкова щедър план за спасение на незаслужаващите грешници. След това, за да възвеличи Божията любов и благодат като основа на надеждата и увереността на християнина, Павел продължи да противопоставя изключителното изобилие и сила на Божията спасителна благодат чрез Исус Христос на греховността и дегенерацията на човека, произтичащи от грехопадението на Адам. Бог е взел достатъчно мерки, за да посрещне всички тежки последици от голямото отстъпничество на човечеството.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 AA 476; DA 337; MB 27; PP 373; 4T 386

1, 2 2T 509

1-21TM 94

3, 4 3T 416

3-52T 510, 514

5 ML 185; 4T 93; 6T 171; 8T 139

8 MB 76; MX 66, 161; TM 246

9, 10 MB 20

12 GC 533; MYP 69

19 ML 323

20 DA 26; GW 157

3

ГЛАВА 6

1 Не можем да живеем в грях, 2 защото сме мъртви за него, 3 както се вижда от нашето кръщение. 12 Нека грехът не царува повече, 18 защото сме се предали в служба на правдата, 23 и защото смъртта е заплата за греха.

1. Какво да кажем тогава? За употребата на това изречение вижте гл. 4:1. В предишната глава Павел говори за всеобщото израждане на човека в резултат на грехопадението на Адам. Но той уверява вярващия, че въпреки наследените и култивирани склонности на човека да върши зло, Божията благодат е повече от достатъчна, за да го спаси от греха му, да превърне прегрешението в праведност и смъртта във вечен живот. Колкото повече се е умножавал грехът, толкова повече е изобилствала Божията благодат. Означава ли това, пита Павел, че хората могат спокойно да продължат да грешат, за да може благодатта да се умножава още повече?

Да продължим ли? Гръцко *erimenō*, което означава предимно „да остана“, „да пребивавам“ или „да пребъдваш с“ (виж 1 Кор. 16:8; Фил. 1:24). Означава също „да устояваш“ (виж Рим. 11:23; Кол. 1:23). Въпросът на Павел е: „Трябва ли да упорстваме в греха?“

Павел вече е споменал факта, че доктрината за оправдание чрез вяра, отделно от дела на закона, е била погрешно представяна от враговете като насърчение да се върши зло, за да дойде добро (вижте Рим. 3:8). Съществувала е и опасност дори вярващите да злоупотребят с новооткритата си свобода (Гал. 5:13). Следователно, тъй като подобно неразбиране на праведността чрез вяра включва пълен провал в осъзнаването на Божията цел в Неговия план за възстановяване на човека, Павел внимателно и енергично

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 4:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

обяснява преживяването, което трябва да последва истинското преживяване на оправданието, а именно освещението.

2. Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

Които са мъртви за греха. По-скоро „които са умрели за греха“. Гръцката дума сочи към конкретно време или събитие, в този случай предаването на вярващия на Христос и последващото му прераждане и оправдание. Аргументът на Павел е, че да живееш в грях е несъвместимо с това веднъж да си умрял за него.

Да живеем повече в това. Едно е, поради слабостта на плътта, да извършим от време на време грях. Съвсем друго е да живеем в грях. Да живееш в грях означава, че грехът е стихията, в която живеем, моралната атмосфера, която дишат душите ни. Такъв живот е абсолютно несъвместим с вярата. Вярата в Христос, която прави възможно оправданието на грешника, предполага безрезервна готовност да се върши Неговата воля и омраза към всичко, което е причинило на Спасителя толкова големи страдания (вижте гл. 3:28, 31). Вярата, която претендира за оправдание, но същевременно позволява упоритост в старите начини на греха, изобщо не е вяра. Доказателството, че човек е оправдан, роден отново и преминал от смъртта в живота, е, че сега той намира наслада в подчинението на Божия закон (1 Йоан 2:1–6; срв. Рим. 13:8). „В новороденото сърцето се привежда в хармония с Бога, както се привежда в съответствие с Неговия закон. Когато тази могъща промяна се случи в грешника, той е преминал от смъртта в живота“ (GC 468). Вярно е, че вярващият може понякога да изпадне в някакъв грях (виж 1 Йоан 2:1), но доказателството, че човек наистина е роден от Бога, е, че той вече не продължава да практикува грях (1 Йоан 3:9) или, както Павел го описва, той вече не живее в грях.

3. Не знаете ли? Буквално: „Или сте невежи?“ С други думи: „Признавате ли, че истина ли е това, което казвам, или е възможно да не осъзнавате всичко, което включва вашето кръщение?“

Кръстени в. Така преведеният израз се среща и в 1 Кор. 10:2 (там е преведен „кръстени в“) по отношение на преживяването на израилтяните с Моисей. В резултат на това, че са били под облака и са преминали през водите на Червено море, израилтяните са били доведени в тясно единение със своя водач. Те „повярваха на Господа и на Неговия слуга Моисей“ (Изх. 14:31). Оттогава нататък те имаха по-голямо доверие в Моисей. Те му се довериха като свой избавител и го следваха като свой командир. Съюзът на християнския вярващ с неговия божествен Спасител е, разбира се, от по-висок порядък от това. Той предполага връзка на такава любов и непрекословно доверие, че вярващият действително се променя в същото подобие на доброта и милост като своя Изкупител (виж 2 Кор. 3:18; вж. СТ 249).

Фразата „в Исус Христос“ означава в единство с Исус Христос. Това не означава, че самата церемония по потапяне действително осъществява това единство; кръщението е публично провъзгласяване на духовна връзка с Христос, в която се влиза преди да се осъществи външната церемония. Кръщението представлява съединяването на живота на вярващия в такъв тясен съюз с живота на Христос, че двамата стават, така да се каже, едно духовно единство (вижте 1 Кор. 12:12, 13, 27; Гал. 3:27).

Концепцията на Павел за единението с Христос разкрива, че неговото обръщане в вярата е било нещо повече от интелектуална промяна. Личното му приемане на Христос като негов Изкупител и Господ доведе до толкова близко и завладяващо духовно общуване, че то започна да означава малко по-малко от действително отъждествяване на волята (Гал. 2:20). Не е необичайно в случай на обикновено приятелство двама души да споделят такова единство на целите, че изглежда мислят и действат почти като едно цяло. Приятелството с Христос е на още по-високо ниво и е обвързано от сили не само човешки, но и божествени.

В смъртта му. Значението на това е дадено в следващите стихове, особено в стих. 10 и 11, където Павел обяснява, че както Христос умря за греха, така и християнинът трябва да се смята за мъртъв за греха. И ако чрез кръщението вярващият е показал участието си в Христовата смърт за греха (ст. 10) в негово име, тогава със сигурност той не може да продължи да живее в греха, който е направил тази смърт необходима (ст. 2).

За да може жертвата на Христос да постигне спасение за грешника, отделният вярващ трябва съзнателно да участва в смисъла и в преживяването, представено от смъртта, погребението и възкресението на Христос заради него. Като публично признание за това преживяване, вярващият се подчинява на церемонията на потапяне в хармония със заповедта на Исус (Матей 28:19).

4. Са погребани. По-скоро „бяха погребани“. Гръцката дума *sunthaptō* буквално означава „да погребва заедно“. Описанието на Павел на кръщението като представляващо погребение е доказателство, че е било практика на ранните християни да кръщават чрез потапяне (вижте Матей 3:6). Ако Павел е имал предвид някоя от другите форми на кръщение, които са станали популярни през по-новите векове, символиката му в този стих би била доста напрегната, ако не и безсмислена.

Кръщение. Гръцка дума *baptismos*, от *baptizō*, която означава „потапам“, „потапам“ (вижте върху Матей 3:6).

В смърт. Тази фраза може да бъде свързана или с „погребан“, или с „кръщение“ (вж. ст. 3). Разликата не е важна. Идеята на Павел е, че потапянето представлява смъртта на вярващия за греха, която е толкова реална и пълна, колкото е била смъртта на Христос, когато Той е лежал в гробницата. И ако е толкова пълна, тогава със сигурност би трябвало да отбелязва края на стария начин на живот и началото на новия. Продължаването на стария живот на греха след това е отричане на смисъла и целта на кръщението. Както погребението (или пълното потапяне) в кръщелната вода е последвано от пълно излизане, така и смъртта с Христос за греха, която символизира това потапяне, трябва да бъде последвана от възкресение с Него за нов начин на живот.

Беше възкресен. Важно е да се осъзнае, че кръщението символизира не само смъртта и погребението, но и възкресението. Обрядът сочи в две посоки – назад към нашата смърт за греха и напред към новия ни живот в Христос. Както смъртта на Христос е имала предвид възкресението (виж гл. 4:25), така и делото на благодатта не завършва със смъртта на вярващия за греха. По-скоро тази смърт за греха очаква по-висш, по-свят и по-светъл живот. Оправданието предвижда пълното осветление на християнина.

Слава. Божията слава представлява цялото божествено съвършенство и превъзходство (вижте на гл. 3:23). Това е атрибутът на силата, който е особено проявен във възкресението на Христос (вижте Рим. 1:4; 1 Кор. 6:14; 2 Кор. 13:4; Еф. 1:19, 20). Относно възкресението на Лазар, Исус заявява: „Не ти ли казах, че ако повярваш, ще видиш Божията слава?“ (Йоан 11:40).

Трябва да ходи. Буквално „трябва да ходи“, което предполага обичайно поведение; следователно „трябва да живее“ (виж Рим. 8:4; 2 Кор. 5:7; 10:3; Еф. 2:10; 4:1).

Живот. Гръцки *zōē*. Обърнете внимание, че Павел не използва думата *bios*, която означава начин на живот и е преведена като „живот“ или „живот“ в Марк 12:44; Лука 8:14; 1 Тим. 2:2; 2 Тим. 2:4; 1 Йоан 2:16; и др. Думата „Зои“ обозначава принципа на живота и е използвана в Мат. 19:16; Лука 1:75; 12:15; Йоан 1:4; 3:16; 5:26; Рим. 11:15; Откр. 22:1; и т.н. Поведението на ежедневния живот вече беше наречено „ходене“. Когато вярващият е новороден от Святия Дух, отсега нататък той е оживен от нов жизненоважен елемент.

(виж Рим. 8:9–11). Следователно, да „ходим в нов живот“ означава да ходим „според Духа“ (ст. 4). Следователно, ежедневно поведение на християнина ще разкрие присъствието и действието на Духа на живота (виж Кол. 3:1–3; 6Сол. 98, 99).

5. Засадени заедно. Гръцки *synphutoi*, „раснали заедно“. „Засадени заедно“ не е точен превод на гръцката дума. Идеята е да бъдем жизнено свързани. Това е картина на жизнения съюз, който съществува между Христос и онези, които са влезли в интимното общение на вярата с Него. Сравнете Христовата притча за лозата и пръчките (Йоан 15:1–8). Освен ако вярващият първо не влезе чрез вяра в тази жизненоважна връзка с Христос, е невъзможно за него да ходи в нов живот, независимо колко много желае да го направи.

Ще бъдем и ние. Последната част на този стих е много по-кратка на гръцки, тъй като думите в курсив в KJV показват. Преведено буквално, гласи „но ние също ще бъдем от възкресението“. Някои са приложили този пасаж предимно към бъдещото възкресение, но това не е указано от контекста. Павел подчертава, че както вярващият споделя подобие на Христовата смърт, като сам умира за греха, така той трябва да споделя подобие на Христовото възкресение, като се въздигне за нов живот на праведност. И в двете преживявания той показва жизнения си съюз със Спасителя.

Вярно е, разбира се, че духовното прераждане и животът в Духа водят до окончателно възкресение и вечен живот. Всъщност, за тези, които ходят в нов живот, вечният живот в известен смисъл действително е започнал (вижте Йоан 8:51).

6. Знаейки това. Сравнете „Не знаете ли?“ (ст. 3). Разпознаването на жизненоважния съюз, за който се говори, идва от разбирането на смисъла и целта на Христовата смърт и възкресение, както Павел обяснява по-нататък.

Нашият стар човек. Тоест, нашето предишно „аз“ в старото, покварено и греховно състояние. Употребата на този израз от Павел на друго място осветлява значението му тук (виж Еф. 4:22, 23; Кол. 3:9).

Е разпнат. По-скоро „беше разпнат“. Позоваването е на преживяването на вярващ, когато за първи път е приел Христос, се е отрекъл от злото си минало и е умрял за греха. Сравнявайки предишното си със сегашното си състояние, Павел чувстваше, че е като друго същество и е претърпял промяна, пълна като тази на смъртта. Старото му „аз“ беше преминало. Сега той беше нов човек в Христос и Христос живееше в него (виж 2 Кор. 5:17; Гал. 2:20).

Този пасаж подчертава факта, че обръщането във вярата и прераждането означават повече от обикновена промяна на професията и навиците на живот. Те включват радикална промяна във вътрешния човек, която може да бъде извършена само от възраждащия се Божий Дух. Планът за спасение на човека носи не само избавление от осъждане чрез приемане на благата от Христовата жертва, но и раждането или създаването на ново „аз“, освободено от робството на греха.

Дълбокото значение на обряда на кръщението, както е обяснено тук, е ясно доказателство, че кръщението на бебетата по никакъв начин не изпълнява Господната цел при постановяването на този обред. Именно интелигентното участие в значението на символизма носи на вярващия благословията, която е била предвидена. Той размишлява върху всяка стъпка от процеса и си мисли: „Сега влизам в общение с Христос в Неговата смърт. Като се потапям, бивам погребан с Христос. Като излизам от водата, се издигам към новия живот в Христос.“ Следователно церемонията не е празна, външна форма, а потвърждаващо и трансформиращо преживяване, което винаги се помни като символ на края на стария живот на греха и началото на новия живот на праведност в единство с Христос.

Тялото на греха. Тоест, тялото като седалище на греха, тялото, принадлежащо на и управлявано чрез силата на греха, в който частите са инструменти на неправдата (ст. 13). Подобни изрази другаде са „тялото на тази смърт“ (гл. 7:24), което означава „тялото, което е обречено да умре“; „тялото на греховете на плътта“ (Кол. 2:11), което означава „тялото, което е склонно да служи на собствените си плътски импулси“. По този начин „тялото на греха“ е еквивалентно на „нашия стар човек“. То представлява тялото, доколкото е седалището и инструментът на греха и робът на греха. То трябва да бъде разпнато и „унищожено“, за да не може грехът вече да го използва като роб.

Унищожен. Гръцка дума *katargiō*, същата дума, използвана в гл. 3:3, където е преведена „направя ... без резултат.“ Сравнете употребата на думата в гл. 3:31; 4:14. Катаргео предполага довеждане на тялото на греха до състояние на инертност и нетрудоспособност. Това, разбира се, не означава, че физическото тяло трябва да бъде унищожено, а че тялото във връзка с греха трябва да бъде направено напълно инертно и неподвижно, сякаш е мъртво.

Слугувайте на греха. Или „бъдете поробени на греха“ (вижте стих 17). Да живеете в грях (стих 2) означава да бъдете в робство към неговата сила. Исус учел, че „всеки, който върши грях, е слуга [роб] на греха“ (Йоан 8:34), но че истината може да освободи хората от нейното робство (ст. 32). Чрез импулсите на плътта грехът упражнява властта си и държи човека под свой контрол. Следователно, старият човек трябва да бъде „разпнат с Христос“ (Гал. 2:20), за да може вярващият да бъде освободен от злото влияние на греха.

Мъртъв. Буквално „този, който е умрял“. В стих 6 (виж коментара там) грешникът е представен като роб. Само смъртта с Христос може да го освободи от робството му на греха. Павел илюстрира това, като посочва очевидната истина, че когато робът умре, той престава да бъде подчинен на контрола на господаря си. Така християнинът, когато умре за греха, е свободен от контрола на греха (вж. 1 Петрово 4:1).

Освободен от греха. Буквално „оправдан от греха“.

8. Ако сме мъртви. Буквално „ако сме умрели“ (вж. ст. 7).

Вярваме. Както Авраам вярваше, че това, което Бог е обещал, „той е силен и да изпълни“ (Рим. 4:21; срв. 1 Сол. 5:24; 2 Сол. 3:3; 2 Тим. 2:11).

Ние също ще живеем. Това не се отнася предимно за бъдещия живот в слава, въпреки че това се подразбира (вижте стих 5). Павел подчертава, че смъртта, която освобождава от робството на греха, е последвана от нов живот на свобода (ст. 8–11), който вече не е под властта на греха, а е посветен на службата на нов господар (ст. 12–14). Павел има предвид по-специално „новостта на живота“ (ст. 4), на която християнинът може да се радва тук, на тази земя – животът на Христос във вярващия (Гал. 2:20) и животът на вярващия в Христос (Кол. 3:3).

9. Познание. Нашата вяра, че ще живеем с Христос, се основава на знанието ни за факта, че Той е жив завинаги (Евр. 7:25).

Не умира вече. Сравни Откр. 1:18.

Няма вече власт. Или „вече не е господар“. Грехът е този, който прави Христос подчинен на властта на смъртта, не на Неговия собствен грях, а на нашия. Заради нас Той доброволно се подчини (виж Йоан 10:17, 18). Сега, когато преживяването на Неговото унижение е приключило, Той остава завинаги победител и господар на смъртта.

10. С това, че умря. Буквално „това, с което умря“, което може да се преведе като „смъртта, с която умря“. Сравнете с „живота, който сега живее“, буквално „това, което живее“ (Гал. 2:20).

Умря за греха. Той стана „грех за нас, като не познаваше грех“ (2 Кор. 5:21). Грехът, който Той понесе, не беше Негов, а наш (виж 1 Петрово 2:22, 24). Но когато Христос се смири и стана послушен до смърт (Фил. 2:8), претенцията към Него като наш носител на греха беше удовлетворена. Целта, за която беше предприето Неговото доброволно подчинение, беше изпълнена веднъж завинаги (виж Рим. 3:25, 26).

Веднъж. Гръцки ерарах, „веднъж завинаги“. Няма нужда жертвоприношението да се повтаря. (вижте Евреи 7:27; 9:12, 26, 28; 10:10).

В това, че живее. Буквално „това, което живее“, което може да се преведе като „животът, който живее“. В думите „живее“ имаме свидетелството на някой, който е видял Господа. В ослепителната светлина, която го обгръщаше по пътя за Дамаск, Павел разпозна божествено присъствие и попита: „Кой си Ти, Господи?“ Тогава дойде изумителното откритие, че Исус, чиито последователи преследваше, беше жив (Деяния 9:3–9).

Към Бога. Животът на Христос на земята също, разбира се, беше „към Бога“. Но Павел сякаш да прави разлика между живота на Христос на земята, живот на борба с греха и подчинение на смъртта, и Неговия настоящ прославен живот, въздигнат отдясно на Отца (Йоан 17:5; Деяния 7:55). Тъй като Той беше „направен... грех“ заради нас (2 Коринтяни 5:21), Исус почувства „гнева на Отца върху Себе Си като заместник на човека“ (DA 753). Но сега, след като е триумфирал над греха и смъртта, Той отново се радва на непрекъснато общение с Отца и живее „за Бога“.

11. Сметнете си. За да обясни християнския опит, Павел говори за вярващият сякаш се състои от две същности. Старата същност сега е мъртва, защото е била разпната с Христос (ст. 6). Новата същност е жива, новородена от Светия Дух (ст. 4). По този начин Павел може да говори за човек като едновременно мъртъв по отношение на греха и жив по отношение на Бога. В допълнение към това, Павел сякаш отделя съзнанието на човека от старото и новото „аз“, така че вярващият да може съзнателно да реши дали да запази старото „аз“ мъртво, а новото „аз“ живо.

Мъртъв. Това предполага продължаващо състояние на смърт. Както Христос умря веднъж завинаги за греха (вижте на стих 10), така и вярващият, веднъж завинаги съединен с Христос, трябва да се смята за мъртъв за властта на греха завинаги.

Жив за Бога. Новият живот на вярващия принадлежи изцяло на Бога и трябва да бъде посветен. изцяло в Негова служба. Както Христос „живее за Бога“ (ст. 10), така и християнинът живее „за Бога“ – живот, който започва на земята в святост и ще продължи на небето в слава, чест и безсмъртие.

Чрез Исус Христос. Или „в Исус Христос“. Съобразяването на вярващия с подобие на Христовата смърт за греха и Неговия живот за Бога се постига не просто „чрез“, а „в“ Христос Исус. Това преживяване е станало достъпно за християнина „чрез“ Христос, но само вярващият, който е „в“ Христос, може да участва в него.

Господи наш. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на този израз. Значението не се променя от пропускането.

12. Царувай. Вместо това „продължавай да царуваш“, както е било в миналото. Като използваш думата „царувам“ Павел не визира сравнение между царуването и простото съществуване, а между царуването и пълното сваляне от власт. Вярващите умират с Христос, за да не може грехът вече да има власт над тях.

Подчинявайте му се в похотите си. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на думите „го в“. Смисълът обаче не е съществено засегнат. Въпреки че нашият „стар човек“ е

описани като разпнати с Христос (ст. 6), ние все още сме в нашето „смъртно тяло“, с неговите земни желания и копнежи. Грехът все още е сила. Ако го позволим, грехът все още може да има власт над нас. Новороденото от Светия Дух не премахва земните желания на плътта.

Въпреки това, преживяването ни свързва с висша сила, чрез която можем успешно да се противопоставим на опита за господство на греха. Но все още от нас зависи да решим дали ще отдадем постоянната си вяност на греха или на Христос.

Именно поради тази причина трябва да преживяваме „ново обръщане“ всеки ден (вижте 1С 699; 7Т 44). Нашият опит от вчера не е достатъчен за днес. Въпреки че може да сме умрели за греха вчера, нашият „стар човек“ може отново да покаже грозната си глава днес. Само като държим старото си аз постоянно и напълно мъртво за греха, както е представено от нашето кръщение, ние сме способни да живеем ежедневно с Бога. И този опит е възможен само чрез единение с Исус Христос, чрез вяра в Него, която е толкова реална и толкова постоянна, че като Него мразим греха и обичаме правдата. Сравнете COL 331. За опита на Павел в ежедневното посвещение вижте 1 Кор. 15:31; МН 452, 453; вж. 1 Кор. 9:27.

13. Отстъпете. Думата „отстъпвам“ се среща два пъти в този стих, но формите ѝ на гръцки са различни. Първата предполага непрекъснато действие, „не продължавайте да отстъпвате“ или „спрете да отстъпвате“. Второто означава „предай себе си веднъж завинаги“ (виж също гл. 12:1).

Членове. Тоест, органите и способностите на тялото (вижте също Рим. 7:5, 23; 6:15; 12:12, 18, 20).

Инструменти. Гръцки: *hopla*. Същата дума е преведена като „доспехи“ или „оръжия“ в Йоан 18:3; Рим. 13:12; 2 Кор. 6:7; 10:4. В Новия завет изглежда се използва по-специално като бойни оръжия. Някои коментатори виждат в този стих картина на греха и правдата във война помежду си и привличащи поддръжници в своите армии. Докато грехът се бори за надмощие, той призовава армия от плътските похоти и се стреми да използва органите и способностите на тялото като оръжия, чрез които похотите могат да възстановят тиранията на неправдата. Други обаче предпочитат да разбират, че Павел просто заявява, че нашите членове никога не трябва да бъдат подчинени на греховните желания, за да постигнат каквато и да е несправедна цел. Сравнете 2Т 454.

Предайте се. Тоест, веднъж завинаги (вижте по-горе под „предайте се“).

Които са живи. Тоест, като мъже, възкресени за нов живот в Христос (ст. 11).

Инструменти на праведността. Като посвещава по този начин членовете си на Бога, християнинът се ангажира да се стреми, чрез силата на Божия Дух, към възможно най-голямото съвършенство на всеки орган на тялото и качество на ума, за да може да познава, обича и служи на своя Изкупител по приемлив начин (виж COL 330).

14. Да не владееш. Или „да не бъдеш господар“. Вярно е, че грехът ще изкушава и ще дразни. Въпреки това, то няма да има господство над истинския християнин. Затова вярващият трябва смело да се предаде на служба на Бога, защото му е обещана победа над греха.

Не под закон. Буквално „не под закон“. Определителният член „the“ не се използва нито със „закон“, нито със „благодат“ (вижте върху гл. 2:12). Павел не говори тук предимно за някакъв конкретен закон, а за закона като принцип. Неговата гледна точка е, че християните не са под закон като път към спасение, а под благодат. Законът не може да спаси грешника, нито може да сложи край на греха или неговото господство. Законът разкрива греха (гл. 3:20) и поради греховността на човека, законът, така да се каже, води до увеличаване на прегрешенията (гл. 5:20). Законът не може да прости греха, нито може да даде каквато и да е сила да го преодолее. Грешникът, който се стреми да бъде спасен под закон, ще намери само осъждане и по-дълбоко робство на греха. Където и да се спазва принципът

че човек може да се спаси чрез собствените си дела, няма ефективна бариера срещу греха (Жан. 35, 36).

Но християнинът не търси спасение легалистично, сякаш може да бъде спасен чрез собствените си дела на послушание (гл. 3:20, 28). Той признава, че е нарушител на божествения закон, че със собствените си сили е напълно неспособен да изпълни неговите изисквания, че справедливо заслужава да бъде под неговото осъждане и се предава чрез вяра в Христос на Божията благодат и милост. Тогава, по Божията благодат (вижте на стих 24), греховното му минало е простено и той получава божествена сила да ходи в нов живот. Когато човек е „под закон“, въпреки най-добрите му усилия, грехът продължава да има господство над него, защото законът не може да го освободи от силата на греха. Под благодатта обаче борбата срещу греха вече не е безплодна надежда, а сигурен триумф.

Предложението да бъдеш под благодат, следователно да имаш победа над греха, и даваща сила за постигането на всяка добродетел е било разширено до всеки един от потомците на Адам (Йоан 3:16). Но мнозина сляпо или упорито са избрали да останат под закона.

Дори много от тези, които изповядват искрено желание да бъдат спасени, предпочитат да останат под закона, сякаш биха могли да се препоръчат на Бога и да спечелят спасение чрез собственото си послушание към закона. Такъв е бил опитът на евреите и такъв е опитът на много изповядващи се за християни днес, които в гордостта си от самоправедност не са склонни да признаят собствената си безпомощност и да се предадат изцяло на милостта и преобразяващата благодат на Бога.

Павел казва, че докато човек е под закон, той остава и под властта на закона. на греха, защото законът не може да спаси човек нито от осъждането, нито от силата на греха. Но онези, които са под благодат, получават не само освобождение от осъждане (Рим. 8:1), но и сила да победят (гл. 6:4). Така грехът вече няма да има власт над тях.

15. Да съгрешим ли? Вижте стих 1. Формата на гръцкия глагол може да подсказва за случаен акт на грях, в сравнение с продължаващия живот на грях от стих 1. Можем ли да се отдадем на грях от време на време, сега, когато не сме под закон, а под благодат? Отговорът на Павел е, че всяко отдаване на грях е завръщане към робството на греха, от което благодатта е освободила грешника.

Да се предполага, че това да бъдеш под благодат означава, че вярващият вече е свободен да не се подчинява на моралния Божи закон безнаказано, означава напълно да не разбираме цялата Божия цел в плана на спасението. Именно нарушаването на Божия закон от страна на човека е причината Бог в Своята любов да предложи благодат на грешника. Чрез Божията благодат човекът е освободен от властта на греха. Как тогава някой може да си помисли за правилно или разумно умишлено да се върне в старото робство? Да не се подчиняваш на Божия закон означава отново да станеш слуга на греха, защото непослушанието на божествения закон е грях (1 Йоан 3:4) и който продължава да греши, е слуга на греха (Йоан 8:34). Да продължаваш да се отдаваш на греха, след като си приел прощаващата и преобразяваща Божия благодат, означава да отречеш самата цел на тази благодат. Всеки, който откаже да позволи на Божията благодат да го доведе до все по-съвършено послушание на божествения закон, отхвърля самата благодат и по този начин обръща гръб на свободата и спасението.

Под закона. Буквално „под закона“, както в стих 14 (вижте коментара там).

Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

16. Не знаете ли? Павел илюстрира отговора си на въпроса, повдигнат в стих 15, като се позовава на обичаите на робството, с които неговите читатели не биха могли да не са запознати.

Слуги. Гръцки *douloi*, „роби“, „прислужници“. Сред гърците и римляните робът се е смятал за собственост на господаря си и собственикът му е можел да се разпорежда с него както си поиска. При жесток господар съдбата на роба е била най-потискаща и понякога с него се е отнасяло по-зле, отколкото с животно. Такова е състоянието на всеки нещастен грешник. Той е роб на Сатана и неговите собствени зли желания и апетити са негови безмилостни господари (ст. 12).

Павел използва същата дума „роб“, за да опише слугите на Христос (виж гл. 1:1). С това той ясно показва, че те наистина са собственост на своя Господар. Но тъй като Христос е безкрайно добър и благосклонен, Неговото служение всъщност е свършена свобода, защото Той не изисква послушание, което да не се обърне във вечната полза на Своите слуги.

Вие сте Негови слуги. С поведението си показваме на кой господар служим. Никой човек може да служи на двама господари едновременно (Мат. 6:24; Лука 16:13; срв. Йоан 8:34).

До смърт. Тоест, водеща до смърт.

Послушание. Това, разбира се, е послушание към Бога, както се подразбира от контекста. Такова послушание е послушанието на вярата (вижте върху гл. 1:5; срв. гл. 16:26).

Праведност. Тук може би се има предвид правилният характер. Делата на послушание водят до навици на послушание, а такива навици изграждат правилния характер.

17. Да бъде благодарно на Бога. Буквално „благодаря на Бога“. Сравнете гл. 7:25, където гръцкият израз е същият.

Вие бяхте слуги. Този много буквален превод на гръцкия език създава впечатлението, че Павел благодари на Бога, че римските християни са били в робство на греха. Това очевидно не е така. По-скоро апостолът е благодарен, че макар някога да са били роби на греха, сега са станали послушни. Това би трябвало да е повод за голяма радост и благодарност, когато грешниците бъдат спечелени за послушание (виж Лука 15:7, 23, 24). Ако ние ценим човешката душа толкова високо, колкото Небето, ще има повече радост сред нас, когато изгубените бъдат намерени и доведени при Христос.

Вие сте се покорили. Или „станахте послушни“ или „станахте послушни“.

От сърце. Това е видът послушание, което произтича от вярата в Христос. То е отговорът на любовта и доверието. Това е послушание под благодат, за разлика от легалистичното послушание. То не е принудително, а доброволно и искрено.

Форма на учение. Буквално „вид учение“. За определение на „форма“ или „вид“ (*typos*), вижте гл. 5:14.

Значението, което изглежда най-подходящо в този контекст, е това на „образец“, „пример“ (вж. Фил. 3:17; 1 Сол. 1:7; 2 Сол. 3:9; 1 Тим. 4:12; Тит 2:7).

Павел говори за стандарта или модела на християнската вяра и дълг, в който вярващите са били наставлявани.

Кое ви беше предадено. Буквално „на което бяхте предадени“. Може да изглежда по-нормално да се говори за форма на учение, предадено на вярващите (вижте 2 Петрово 2:21; Юда 3). Но Павел може би продължава своята картина за прехвърлянето на грешника към нов господар. Вярващите, които някога са били роби на греха, сега са станали послушни от сърце на стандарта на учение, на който са били посветени.

18. Да бъдеш ... освободен. Буквално „като е бил освободен“ или „като е бил освободен“, тоест, освободен от властта на греха.

Станаха слуги. Или „бяха поробени“. Обръщането във вярата означава смяна на господарите. Вярващият е освободен от робството на тиранина греха и става роб на праведността. Но робството на праведността всъщност е истинска свобода. Тези, които служат на греха и Сатана, са роби на собствените си импулси и страсти, които от своя страна са подвластни на...

контрол на нечестивия. Като призовава хората да служат на правдата, Бог им предлага свобода. „Послушанието към Бога е свобода от робството на греха, избавление от човешките страсти и импулси“ (МН 131).

19. Начин на човечеството. Тоест, с познати човешки термини. Сравни Рим. 3:5; Гал. 3:15. Той очевидно смяташе, че образите на робството и робството са недостойни да опишат отношението на християнина към неговия Учител, защото биха могли да внушат насилствено, механично служене. Немоощ на плътта ви. Или „човешката ви крехкост“. „Немоощ“ означава „слабост“, „слабост“. „Плътта“ представлява човешката природа в нейната физическа, умствена и духовна слабост. Павел сякаш обяснява, че е избрал да извлече илюстрацията си от обикновения живот, съобразявайки се с липсата на духовна проникателност от страна на вярващите (вж. Евр. 5:11–14). Може би би предпочел да опише връзката на християнина с Христос по по-абстрактен и строго духовен начин, но като всеки добър учител, той използва илюстрацията, която е най-подходяща за произхода и способностите на неговите ученици.

Слуги на нечистотата. Тоест, роби на нечистотата. Привидно безплатното удоволствие, което идваше с греха, всъщност беше тежко робство.

Беззаконие. Гръцки *anomia*, „беззаконие“. Това е определението на Йоан за грях (виж върху 1 Йоан 3:4). „Нечистота“ и „беззаконие“ подходящо описват характерните черти на езичеството (виж Рим. 1:24–32; 1 Петрово 4:3, 4).

Към беззаконие. Подлагане на членовете на тялото на „нечистота“ и „беззаконие“ води до навикна практика на „беззаконие“. Отдаването на грях се наказва с изоставяне на греха (виж гл. 1:24, 26, 28). Сравнете ефекта на праведността, водещ до осветление.

Слуги на правдата. Вижте стих 18. Павел призовава вярващите да се посветят толкова пълноценно на живота в праведност, колкото преди това са се посветили на живота в грях.

Святост. От гр. *hagiasmos*, често превеждано като „освещение“ (1 Кор. 1:30; 1 Сол. 4:3, 4; 2 Сол. 2:13; 1 Петрово 1:2). Агиасмос се използва, за да опише както процеса, чрез който се постига святост, така и произтичащото от това състояние на осветление. Последното условие е също така се обозначава с гр. *hagiōsunē*, използвано в Рим. 1:4; 2 Кор. 7:1; 1 Сол. 3:13. И двата термина са базирани на гр. *hagios*, „свят“. Тук *hagiasmos* вероятно обозначава прогресивното дело на осветление.

Освещаването е непрекъснат процес на осветяване (вижте Еф. 4:12–15; 2 Петрово 1:5–10). Това е хармоничното развитие ден след ден на физическите, умствените и духовните сили, докато образът Божий, по който сме били създадени първоначално, бъде възстановен в нас (виж Ед. 15, 16; ГК 470; CD 57). Божията цел в плана на спасение е не само нашата прошка или оправдание, но и нашето възстановяване или осветление. Божията цел е да населим новата земя с преобразени светии. И именно на това преживяване и процес на преобразяване апостол Павел призовава вярващите да се посветят – тяло, ум и душа.

20. Слуги на греха. Вижте стих 6; вж. стихове 17–19.

Свободни от праведност. Тоест, свободни що се отнася до праведността. Това не означава, че те са били свободни от претенциите за праведност, а че са били изцяло отдадени на греха, както са били и допотопните хора (Битие 6:5).

21. Плод. За значението и употребата на този термин вижте гл. 1:13.

„Имахте ли“. По-скоро „имайте ли“. Гръцката дума означава продължаване.

Тогава. Тоест, по това време.

Гръцкият език започва пасажа с „следователно“, което обаче е пропуснато в КJV. „Затова“ се отнася до робството на греха, споменато в предишния стих.

Пасажът може да се преведе така: „И така, какъв плод имате по това време, а именно по време на служенето си на греха?“

Възможно е въпросът да завърши с думата „тогава“ и да се счита „онези неща, от които сега се срамувате“ за отговор. Преводът на КJV не предоставя категоричен отговор, но ясно предполага, че те нямаха плод, поне не добри плодове. Последното тълкуване е може би за предпочитане.

Смърт. Вижте стих 23.

22. Свободен от греха. Тоест, от робство на греха (вижте на стих 18).

Станете слуги. Или „станете поробени“. Същата гръцка дума, използвана в стих 18 (вижте коментара там). Павел не се срамуваше да се нарече слуга на Христос (вижте върху гл. 1:1). В службата си на Бога обаче ние не Му се подчиняваме, защото сме под робство, а защото Го обичаме (Йоан 14:15), а Бог от своя страна всъщност не се отнася с нас като с роби, а като със синове (Гал. 4:7).

Към святост. Вижте на стих 19. Този, който е „роб“ на Бога, принася траен и силно желан плод, а именно плода на Духа (Гал. 5:22). Такова служение означава развитие на всички сили на ума, тялото и душата (Рим. 12:1, 2) и води до вечен живот (виж гл. 2:7; 5:21).

Вечен живот. Вижте върху Рим. 6:23; вж. Мат. 25:46.

23. Заплати. Гръцки *opsōnia*. Това не е често срещаната дума в Новия завет за „заплата“, „надница“, „награда“, което е *misthos* (вижте Лука 10:7; Йоан 4:36; Рим. 4:4; и т.н., където *misthos* е използва се). *Opsōnia* произлиза от дума, означаваща „готвена храна“, особено месо или риба, съчетана с друга дума, означаваща „да купувам“. Следователно е започнала да означава „провизии“, „издръжка“, „пари за дажба“, като например „дажби“, давани на войниците (вижте Лука 3:14; 1 Кор. 9:7; 2 Кор. 11:8). По-късно е използвано за надница или заплата, като цяло. Възможно е, макар и не сигурно, Павел да продължава фигурата на военната служба (вижте върху Рим. 6:13).

Смърт. Грехът плаща на робите си точно това, което са заслужили. „Душата, която съгрешава, тя ще умре“ (Езекиил 18:4). Тъй като смъртта тук е противопоставена на вечния живот, Павел говори по-специално за вечната смърт, „втората смърт“ (Откр. 20:6, 14, 15; вж. GC 544; EW 51). В окончателното унищожение грешниците ще бъдат третираны така, както заслужават. Те са отхвърлили Божието предложение за благодат и вечен живот и ще получат резултатите от собствения си съзнателен избор (вижте върху Рим. 2:6; вижте ДА 763, 764).

Дар. Гръцка харизма, същата дума, преведена преди това като „безплатен дар“ (виж гл. 5:15).

„Дар“ е в рязък контраст с „заплатата“. Това, което християнинът получава, е представено като дар от Божията безплатна благодат. Дори служението и послушанието, които оправданият и прероден вярващ е способен да окаже на Бога, не се дължат на неговата собствена добродетел, а са плод на Светия Дух, когото Бог е изпратил да живее в него. Никой от нас не може да заслужи спасение. Никой от нас не заслужава изкупление. Ние сме спасени по благодат чрез вяра като „Божия дар“ (Еф. 2:8). Вижте Матей 20:15.

Вечен живот. Дарът на вечния живот, който Адам и Ева загубиха чрез прегрешението си (вижте на гл. 5:12), ще бъде възстановен на всички, които са готови да го приемат.

и се подготвят за него, като посветят живота си на служба на Бога (Рим. 2:7; 6:22; вж. Откр. 21:4; 22:2, 3).

Чрез Исус Христос. Или „в Исус Христос“ (вижте върху Рим. 6:11; срв. 2 Тим. 1:1). Христос е „възкресението и животът“ (Йоан 11:25). Той е авторът на живота, който дава вечен живот на всички, които вярват в Него (Йоан 6:40). Божият дар на вечния живот не само е даден чрез Христос, но е в Христос, неговият постоянен източник, и може да бъде получен само чрез единение с Него, Който е „нашият живот“ (Кол. 3:4; вж. ДА 786, 787).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 ГК 468

4 СТ 258; Ев. 307, 372; EW 217; GC 461; 1Т 20; 3Т 365; 9Т 20

5 6Т 98

11 ТМ 147; 5Т 436

12 Те 183; 2 Те 381; 4 Те 33

12, 13 2Т 454

13 АН 128; МУР 55; 5Т 116

15 4Т 295

16 МУР 114; SL 92; 1Т 404; 2Т 442; 4Т 105, 453, 607

16–183Т 82

22 СТ 329; 1Т 289; 2Т 239, 488, 551; 3Т 538

23 АА 519; EW 220; FE 234, 376; GC 503, 540, 544; MM 180; PP 61, 70, 341, 741; 1Т

543; 2Т 210, 286, 289; 3Т 365, 475; 4Т 11, 31, 363; 5Т 730

ГЛАВА 7

1 Никой закон няма власт над човека, докато е жив. 4 Но ние сме мъртви за закона. 7 Но законът не е грях, 12 а свят, праведен, добър, 16 както аз признавам, който съм наскърбен, защото не мога да го спазвам.

1. Не знаете ли? Буквално „или сте невежи?“ (вижте върху гл. 6:3). „Или“ предполага алтернатива. Павел всъщност казва: „Или приемате истинността на моето твърдение, че смъртта ви за греха [гл. 6:11] означава, че вече не сте под закон [гл. 6:14], или пък трябва да сте невежи за естеството на закона, с което предположих, че сте добре запознати.“ Той представя друга илюстрация, за да покаже как се осъществява преходът от закон към благодат и какви трябва да бъдат резултатите от тази промяна. Глава 7 се основава на неговото основно твърдение: „Вие не сте под закон, а под благодат“ (гл. 6:14). За да обясни това, той вече се е позовавал на кръщението и на връзката между робите и техните господари. Сега той привлича илюстрация от закона за брака.

Познавайте закона. Буквално „познавайте закона“. Липсата на член „the“ преди „law“ предполага, че Павел говори за принципа на закона като цяло (виж гл. 2:12). Неговата гледна точка е просто, че законът не може да преследва или наказва човек след смъртта му. В контекста на тази глава обаче по-късно става очевидно, че Павел има предвид по-специално закона на Стария завет (виж гл. 7:7).

Има власт. Павел преди това е персонифицирал „смъртта“ и „греха“ като „имащ власт“ или „управляващ“ над грешника (гл. 5:14, 17; 6:12). За Павел, да бъдеш под властта на закона е еквивалентно на това да бъдеш под властта на греха (виж гл. 6:14). Причината за това е, че законът само разкрива стандарта за право. Той не може да премахне вината или властта на греха. Той изисква пълно подчинение на неговите предписания, но не предлага на грешника никаква сила, която да го даде възможност за подчинение. Благодатта, от друга страна, прави нещата, които законът е безсилен да извърши. Тя едновременно отменя вината за греха и дава сила на

да го преодолее. По този начин Павел разглежда това да си под закон като да си под грях, а умираването за закона като еквивалент на умираване за греха. Целта му в тази глава е да подчертае, че поради греха и слабостта на греховната плът (гл. 8:3), законът е напълно неспособен да донесе спасение на грешника.

Човек. Гръцки *anthrōpos*, „човечество“ като цяло (виж Мат. 8:20; Марк 2:27; и др.) или лице от двата пола (виж Мат. 15:11; Йоан 3:4; 16:21; и др.). Думата за „мъж“, разграничена от думата за „жена“, е *anēr* (Марк 10:2; Лука 1:27; и др.).

Той е жив. Възможно е гръцкият превод да се преведе като „той живее“, което означава „докато законът е в сила“. Обаче „той живее“ е по-естественият превод и е по-подходящ за контекста. Павел се готви да приложи към закона принципа, че законът може да предяви претенции срещу човек само докато той е жив.

2. Която има съпруг. Гръцки *hupandros*, буквално „под съпруг“, т.е. подчинена на съпруг. Тази дума се среща само тук в Новия завет. Среща се в ЛXX в Числа 5:20, 29; Притчи 6:24, 29. Може да се преведе като „омъжена жена“.

Е обвързан от закона. Буквално „е бил обвързан от закона“.

Той е жив. Изречението гласи буквално „на живия съпруг“. Сравнете 1 Кор. 7:39.

Ако съпругът е мъртъв. По-скоро „ако съпругът умре“.

Освободена. Гръцки *katargiō* (виж гл. 3:3). Тук определението „освобождавам от“ е подходящо. След смъртта на съпруга ѝ статутът на жената като съпруга се анулира и премахва.

Законът на съпруга ѝ. Тоест, законът, отнасящ се до съпруга, правилата на закона, които се отнасят до брака. Сравнете израза „законът на прокажения“ (Левит 14:2). Когато съпругът почине, съпругата е освободена от „закона на съпруга“, който определя законната ѝ връзка с него и ѝ забранява брака с друг, докато съпругът е жив.

3. Наричана. Гръцко *chrēmatisō*, което може да подсказва, че жената е официално кръстена или считана за прелюбодейка. По този начин тя би била подложена на най-тежкото наказание според закона на Стария Завет (виж Лев. 20:10).

Този закон. Тоест, законът на нейния съпруг (вижте на стих 2).

4. Следователно. Павел сега прилага илюстрацията от брачния закон към преживяването на християнина. Основната му теза е, че смъртта разваля правното задължение. Следователно, както смъртта освобождава съпругата от изискванията на брачния закон, за да може тя правилно да се омъжи за друг, така и разпятието на християнина с Христос го освобождава от властта на греха и закона, за да може той да влезе в нов духовен съюз с възкръсналия Спасител.

Станаха мъртви. Буквално „бяха умъртвени“, отнасящо се до разпъването на „стария човек“ с Христос (гл. 6:6). В илюстрацията смъртта на съпруга освобождава жената от закона. В приложението смъртта на старото грешно „аз“ освобождава вярващия от осъждането и господството на закона и го освобождава, за да се съедини с Христос. Както в гл. 6, Павел гледа на християнина така, сякаш има двоен живот – стария, осъден на грях живот, който той полага с Христос, и новия живот на приемане и святост, в който се въздига с Христос (вижте на стих 11).

Към закона. Смъртта на стария човек води до освобождаване от самоналоженото робство на опита за осигуряване на спасение чрез дела на закона (вижте гл. 6:14).

Чрез тялото Христово. Буквално „чрез тялото Христово“, тоест чрез жертвената смърт на Христос (виж Еф. 2:15; Кол. 1:22; 1 Петр. 2:24). В тази смърт

Вярващият е кръстен (Рим. 6:4) и като по този начин участва в Христовата смърт за греха и закона, както е обяснено в гл. 6, вярващият може да счита старото си „аз“ за мъртво за нещата, на които някога е бил роб. Този, който приема Христос, заема мястото си, така да се каже, с Христос на кръста и там старото му „аз“ е разпнато.

Да бъдеш женен/а за друг/а. Буквално „да бъдеш за друг/а“, въпреки че „да бъдеш женен/а“ очевидно е правилното значение в този контекст. Сравнението на съюза между Христос и вярващите с брак не е непознато за Павел (виж 2 Кор. 11:2; Еф. 5:25, 28, 29; вж. Йеремиа 3:14).

Дори и на него. Тоест, на Христос.

Принесете плод. Символизмът на тази глава е тясно свързан с този на гл. 6. „Старият човек“ е първият съпруг. Разпятието на „стария човек“ (гл. 6:6) е смъртта на съпруга. Възкресението за нов живот (гл. 6:5, 11) е повторният брак. Във всеки случай крайният резултат е даването на плод на Бога, плодът на един реформиран живот (гл. 6:22).

5. В плътта. Тоест, съединени със старото „аз“, в тялото на греха (гл. 6:6), подчинявайки се на импулси на низшата природа. Фразата описва невъзродения живот, чиято главна цел е задоволяването на апетитите и сетивата. Тя трябва да бъде противопоставена на живота „в Духа“ (гл. 8:9).

Движенията на греховете. По-скоро „страстите на греховете“. В по-ранния английски език „motions“ понякога се е използвало за „импулси“ или „емоции“.

Чрез закона. Буквално „чрез закона“. Какво има предвид Павел под това, той обяснява в следващите стихове. Неговата гледна точка не е, че законът е източникът на тези греховни страсти, а че поради греховната и бунтовна природа на човека, законът е послужил за разкриване (ст. 7) на такива страсти, идентифицирайки ги като грях. Правейки това, законът изпълнява жизненоважна услуга, предварителна за спасението на грешниците, и е голяма грешка да се обвинява или осъжда законът за постигането на тази необходима цел.

Павел по никакъв начин не омаловажава нуждата или важността на моралния закон. Напротив, неговото евангелие всъщност служи за възвеличаване на закона. Една от основните му грижи е хората да разберат правилната връзка, която съществува между закона и евангелието, а великото му послание е, че грешниците не трябва да разчитат на закона – дори на Божия закон – за да постигнат за тях това, което може да бъде извършено само чрез оправдаващата и освещаваща благодат на Бога чрез Исус Христос. Разбирането на тази фундаментална истина за спасението не намалява уважението към Божия закон; по-скоро има точно обратния ефект върху онези, които имат вяра (вижте гл. 3:31).

Работили са. Или „бяха активни“. Сравнете състоянието им на бездействие в преродения християнин (вижте гл. 6:6).

В нашите членове. Тоест, в органите и способностите на телата ни (вижте на гл. 6:13).

Принасяйте плод. Сравнете Яков 1:15.

6. Освободен. Гръцки катаргео (виж на гл. 3:3). Думата е използвана в гл. 7:2, за да опише освобождаване на жената от закона на съпруга ѝ. „Освободена от закона“ е еквивалентно на това да не си „под закона“, за значението на което виж гл. 6:14.

Това е мъртво. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) следното тълкуване на пасажа: „като умряхме [за това], в което бяхме държани“. Тълкуването на KJV се намира в Textus Receptus (вж. том V, стр. 142), но не и в нито един ръкопис. Това тълкуване сякаш подкрепя идеята, че под евангелието законът е мъртъв. Павел просто преформулира средствата, чрез които сме освободени от закона. Това се постига чрез смъртта на стария грешен човек (ст. 4), по същия начин, както смъртта на съпруга даде

свобода на жената (ст. 2). Когато нашият стар човек е разпнат с Христос (гл. 6:6), ние самите, подобно на жената в образа, умираме за закона (гл. 7:4), който преди е упражнявал потискащо господство над нас поради нещастния съюз между нас самите и нашата стара греховна природа (вижте на гл. 6:14).

Че трябва да служим. Или „така че да служим“. Изречението може да се разбира като изразяващо или цел (вж. ст. 4), или резултат (вж. гл. 6:22).

В новост на духа. Вярващите, които са умрели за греха и са възкръснали за нов живот (гл. 6:2, 4), сега извършват нова и духовна служба. Тяхното послушание към Божия закон вече не е легалистично и механично, сякаш праведността се състои само от спазване на набор от външни правила за поведение, без никаква препратка към състоянието на сърцето. Чрез единението с възкръсналия Спасител вярващите са научили нов начин на истинско, сърдечно, духовно послушание. Такова служение и поклонение са възможни само за онези, които са новородени от Светия Дух и живеят под Неговото влияние. Павел обяснява това по-нататък в гл. 8.

В старото на буквата. Буквално „в старото на буквата“. Това описва легалистичното послушание на онези, които се опитват да си осигурят спасение чрез дела на закона. Такова е било служението на фарисеите, които са внимавали да „плащат десетък от джоджен, анасон и кимион“, но в същото време са пропускали „по-важните неща на закона – съд, милост и вяра“ (вижте върху Матей 23:23). Тези „по-важни неща“ са били въпроси на сърцето и духа. Служението „в старото на буквата“ може да доведе само до грях и смърт (Римляни 7:5). Но евангелието носи Божието предложение да направи хората способни на духовно служене от сърце. Да се родиш отново от Светия Дух означава създаване на чисто сърце и обновление на правия дух (виж Пс. 51:10), така че отсега нататък вярващият вече да не служи на Бога от чувство за законно робство и страх, а в нов дух на свобода и любов (виж Йоан 4:23; 6:63; 2 Кор. 3:6).

7. Какво да кажем тогава? Характерна фраза (виж върху гл. 4:1). Павел се подготвя да се сблъска с друго възможно недоразумение относно казаното от него за връзката между закона и греха.

Грях ли е законът? Павел е заявил (ст. 5), че грехът използва закона, за да доведе до унищожението на грешника. Означава ли това, че самият закон е греховно нещо, чиято единствена цел е да направи хората по-лоши, отколкото са били преди? Павел отговаря, като обяснява, че злото не е в закона, а в човека. Въпреки че е вярно, че законът е „повод“ за греха (ст. 8), въпреки това самият закон е „свят, праведен и добър“ (ст. 12).

Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

Не. Гръцката дума „*alla*“, обикновено превеждана като „но“, тук вероятно еквивалентът на „напротив“ (виж 1 Кор. 12:22). Тоест, законът далеч не е грях, а напротив, той го изобличава.

„*Alla*“ може да се разбира и като „все пак“, „въпреки това“ (виж Рим. 5:14).

Тоест, дори и категорично да се отрече, че законът е грях, въпреки това, ако не беше законът, аз не бих познавал грях. И двете тълкувания са подходящи за аргумента на Павел.

Не познавах греха. Тъй като грехът е „беззаконие“ или „непокорство на закона“ (вижте на 1 Йоан 3:4), е съвсем логично ефектът от закона в опита на човек да бъде да му разкрие греха му в истинската му същност. Нелогичното отношение към закона е да го разглеждаме като враг, защото е направил това истинско разкритие. Огледалото не е враг на простолюдният човек, защото му разкрива неговата простота. Нито пък лекарят е враг на някой, който е болен, защото му разкрива болестта си. Лекарят не е причината за болестта, нито огледалото е причината за простотата. По същия начин Бог не е причината за

болестта и грозотата на нашия грях, защото Той ни ги показва в огледалото на Своя свят закон и чрез божествения Лекар, който дойде да разкрие и изцели нашата греховност.

Чрез закона. Буквално „чрез закон“ (вижте на гл. 2:12).

Похот. Гръцки *epithumia*, „желание“, „копнеж“, понякога за подходящи неща (Лука 22:15; Фил. 1:23), но обикновено за забранени неща (Рим. 13:14; Яков 1:14, 15; и др.). Думата за „пожелавам“ по-късно в стиха е *epithumeō*, глаголната форма на *epithumia*. Връзката между двете думи може да се илюстрира със следния превод: „Нямаше да знам какво е да пожелавам, ако законът не беше казал: Не пожелавай.“ Вижте по-нататък Рим. 7:8, където *epithumia* е преведена като „похот“.

Законът беше казал. Препратка към десетата заповед (Изм. 20:17).

Не пожелавай. Важно е, че Павел е избрал десетата заповед, защото тя не е просто пример за останалите, а съдържа принципа, който е в основата на всеки грях (виж РР 309). Използването на тази заповед в такъв контекст разкрива по-дълбок смисъл от буквалното ѝ изразяване. Той вижда в нея забраната не само за желание за определени неща, конкретно споменати в заповедта, но и за желание за всичко, което е божествено забранено. С други думи, законът забранява всякакъв вид егоистично и греховно желание и именно това Павел не би узнал „освен чрез закона“. Той открива, че истинското подчинение на Божиите заповеди не е просто външно съответствие с буквата на закона, а въпрос на ума, сърцето и духа (ст. 14; вж. гл. 2:29). И обратно, грехът не е просто външно нарушение на буквата на закона, а е дълбоко вкоренено състояние на ума, настроението, навика и характера, от което произтичат греховните действия (виж Мат. 5:28; 1 Йоан 3:15). Първоначалният ефект на това дълбоко откритие върху неновороденото сърце на Павел обаче беше да подбуди покварената му природа към греховна опозиция (Римляни 7:8).

8. Грях. Павел олицетворява греха като принцип и сила, противоречащи на Божия закон (вижте гл. 5:12). Грехът е представен в Новия завет като враг, който винаги се стреми да ни причини гибел и използва всяка възможност, за да го постигне. Той е описан като нещо, което ни обгражда и ни обгражда (Евр. 12:1), което ни прави роб (Рим. 6:12), което ни примамва и по този начин ни причинява смърт (Яков 1:14, 15). С други думи, грехът е представен като нещо, което прави всичко, което Сатана, заклетият враг на човечеството, се опитва да постигне, като ни изкушава да извършим грях. За начина, по който Сатана използва закона като повод да изкушава и примамва човечеството към непослушание, така че по този начин хората да станат подложени на осъждане и смърт, вижте Рим. 7:11.

Повод. Гръцки *arhōtē*, „възможност“, „стимул“. Думата е използвана само от Павел в Новия завет (Рим. 7:11; 2 Кор. 5:12; 11:12; Гал. 5:13; 1 Тим. 5:14).

Заповед. Една единствена заповед, в този случай десетата заповед, в контраст със „закон“, което се отнася до целия кодекс.

Фразата „чрез заповедта“ може да е свързана с „възползвайки се от повод“ което означава, че грехът се е възползвал от заповедта (както в КJV). Или може да се свърже с „причинен в мен“, което означава, че грехът е причинен в мен с помощта на заповедта. Второто може да се сравни с „причинява ми смърт чрез това, което е добро“ (ст. 13). И в двата случая значението е почти същото.

Изкован. Гръцки *katergazomai*, „да се изработи докрай“, „да се завърши“ (виж също Рим. 2:9; 1 Кор. 5:3; 2 Кор. 7:10). Използва се за изработване както на зло, така и на добро (виж Рим. 7:15, 17, 18, 20).

Похот. Гръцки *epithumia*, преведено като „похот“ в стих 7 (виж коментара там). Павел е казвайки, че заповедта да не пожелава го е накарала да пожелава още повече. Такава е естествената реакция на невъзрожденото сърце към изричната Божия воля. Фактът, че нещо е било забранено, често сякаш го прави да изглежда още по-желано и провокира злите страсти на бунтовното сърце (виж Притчи 9:17).

Грешникът често може да изглежда спокоен и уравновесен, в мир със себе си и със света, но когато Божият закон бъде донесен до съвестта му, той нерядко се раздражнява и дори се ядосва. Той отхвърля неговия авторитет, но съвестта му му казва, че е правилен. Той се опитва да го отхвърли, но трепери от силата му. И за да покаже своята независимост и решителност да греши, той се потапя в беззаконие и става по-зъл и упорит грешник. Това се превръща в борба за победа и в спора с Бога той решава да не бъде победен. Съответно, често се случва човек да бъде по-сквернословен, богохулен и отчаян, когато е осъден за грях, отколкото в други моменти. По този начин понякога може да е ясен индикатор, че човек е под такова осъждане, когато стане особено насилствен и агресивен в противопоставянето си на Бога.

Сравнете собствения предишен опит на Павел в съпротивата му срещу Божията воля, както му е била разкрита. След мъченическата смърт на Стефан, Павел бил разгневен от тайното си убеждение, че Стефан е прав, и за да утоли нарастващото убеждение, той се потопи с неистова ревност в кампания на преследване, терор и смърт (виж АА 112, 113). Той се стремил да „ритне срещу бодлите“ на убеждението и просветлената си съвест (Деяния 26:14). Неговите предразсъдъци и гордостта му от популярността го накарали да се разбунтува срещу Бога, докато не станал инструмент в ръцете на Сатана (виж АА 101, 102). Така откровението на Божията воля подтикнало греховната природа на Павел към още по-голям грях, докато накрая той бил доведен до мястото, където бил готов да признае греховността си и нуждата си от Спасител (Деяния 9:6; виж АА 119).

Опитът на Павел е ясна илюстрация на факта, че законът не е в състояние да изкорени бунта и греха. Ефектът му може да е точно обратен. Едва когато Павел се изправи лице в лице с Христос, той намери свобода от силата и осъждането на греха.

Без закона. Буквално „без закон“ или „отделно от закон“ (вижте на гл. 2:12).

Грехът беше мъртъв. Допълнителният глагол вероятно би трябвало да бъде „е“, а не „беше“, тъй като Павел очевидно заявява общ принцип. Той вече е намекнал, че грехът е „мъртъв“ отделно от закона (гл. 4:15; 5:13). Под „мъртъв“ той очевидно не има предвид несъществуващ, а неактивен, безжизнен. Сравнете „вяра без дела е мъртва“ (Яков 2:26). Грехът царува още от прегрешението на Адам (Римляни 5:12, 21), но пълната свирепост и сила на греха се разкриват едва когато законът влезе с неговите ограничения и забрани. Тогава грехът се показва като бунт срещу Божията воля и неновородената човешка природа е подтикната към греховна опозиция и дейност.

9. Защото бях жив. Павел говори за собствения си минал опит, но по този начин той представя опитът на всички, които са необърнати и разчитат на собствената си праведност.

Веднъж без закона. Периодът от по-ранния му живот, за който Павел говори тук, е бил обект на много дискусии. От контекста обаче изглежда очевидно, че той говори за времето, преди да осъзнае истинската природа, духовността и обхвата на божествения закон. Това е период, през който той се е смятал за праведен и що се отнася до външните му действия, изглежда е спазвал закона. Но това е била легалистична праведност, каквато е хвалил богатият млад управник, когато е бил изправен лице в лице със заповедите: „Всичко това съм пазил от младостта си до днес; каквото е липсвало?“

„Аз още ли?“ (Мат. 19:20). По същия начин Павел можеше да твърди, че „според правдата, която е в закона“, той е „непорочен“ (Фил. 3:6; вж. Деяния 26:5). Сравнете хвалебствената, самодоволна молитва на фарисея (Лука 18:11, 12). Но когато Павел разпозна духовния характер на закона, грехът се яви в истинската му ужасност. Той видя себе си като престъпник и самочувствието му изчезна (вж. Деяния 29, 30).

Когато заповедта дойде. Тоест, когато духовното значение на заповедта „Не пожелавай“ (ст. 7) беше осъзнато в ума и съвестта му. Павел видя в тази забрана на всяко греховно желание духа на целия закон и когато тя дойде при него като слово Божие, бързо и мощно, и по-остро от всеки двуюстър меч (Евр. 4:12), неговото самодоволство внезапно беше разбито.

Грехът се възроди. Буквално „грехът се върна към живот“. Павел няма предвид, че преди времето, „когато дойде заповедта“, грехът – тук олицетворен като отвратително създание – е бил неактивен в живота си, но не е осъзнал нито истинската му същност, нито фаталните му последици (ст. 13). Всъщност, грехът е бил безпрепятствено контролиран от него (ст. 5). Но идването на „заповедта“ оспори съществуването на греха и правото му да контролира живота му. Грехът сега се надигна, за да запази оспорваната си власт. В цялата си злоба и сила той се прояви в истинския си характер – на измамник, враг и убиец.

Кога или как Павел за първи път започнал да усеща осъждащата сила на закона, той не казва. Знаем обаче достатъчно за по-ранните му години, за да имаме известна представа за опита му със закона преди обръщането му във вярата. Като добре обучен фарисей, живеещ според най-строгата секта на своята религия, той се опитвал с усилени, но безрезультатни усилия да задоволи чрез външно спазване изискванията на един свят и изследващ сърцето закон. Но спокойствието и опрощаващата любов, проявени от Стефан при мъченическата му смърт, дълбоко развълнуваха ума на Павел и събудиха съвестта му до известна степен, че подчинението на закона е нещо повече от просто буква (вижте на стих 8).

Аз умрях. Когато Павел разбра духовната природа на закона, новото знание послужи само за да го обвини в престъпление и да го провокира към всякакви зли желания (ст. 8). Така Павел стана съзнателно и в най-пълния смисъл грешник и откри, че няма надежда за живот (виж гл. 6:21, 23).

10. И заповедта. Този стих гласи буквално: „Заповедта, която за живот, това ми се намери за смърт.“

Ръкоположен за живот. Обещанието за живот е съпътствало даването на Божиите закони на Израел. (Лев. 18:5; Втор. 5:33; Ез. 18:9, 21; 20:11, 13, 21; вж. Мат. 19:17). В това няма нищо произволно. Божиите закони за нашето физическо, психическо и духовно благополучие са дадени за наше най-добро добро. Животът и просперитетът, както в настоящия век, така и в идните векове, зависят от съвършеното спазване на неизменните Божии закони.

Намерих. Буквално „това беше намерено за мен“. Тоест, заповедта беше намерена. Повторението на подлога с думата „това“, пропусната в KJV, допълнително подчертава странното несъответствие, изразено в този стих. Самата заповед, на чието спазване Павел разчиташе за спасение, той най-накрая научи, че може само да го осъди на смърт.

Това е ключов стих в аргумента на Павел, че грешниците не трябва да разчитат на закона за спасение. Павел ясно е обяснил и сега илюстрира от собствения си опит, че самодоволното разчитане на закона е сериозно неразбиране на самия закон и може да доведе само до изненадващото откритие, изразено в този стих. Божият закон

представя висок духовен стандарт, до който никой грешен смъртен не може да достигне със собствените си усилия. Той стои пред него само във вина и осъждане. Но щастлив е човекът, който, осъзнавайки по този начин своята безпомощност и нужда, се обръща към Спасителя, в когото единствено могат да бъдат намерени правда и спасение (Гал. 3:24).

Голямата грешка на много евреи беше погрешното им разбиране за функцията на закона в един грешен свят. В гордостта си от самоправедност те не желаеха да признаят вината си пред закона и неспособността си да живеят според неговите предписания. Следователно, те не виждаха нужда от Спасителя. Те се посветиха на усърдно изучаване на Писанията, вярвайки, че в закона ще намерят живот, а не осъждане. Те не искаха да дойдат при Христос, за да имат правда и живот (виж Йоан 5:39, 40). Вижте върху Езекиил 16:60.

До смърт. Чрез закона Павел придоби познание за греха (ст. 7–9; вж. гл. 3:20) и „заплатата на греха е смърт“ (гл. 6:23).

11. За греха. „Защото“ въвежда обяснение на стих 10. Първата част на стиха е подобно на стих 8, но различен словоред в гръцки език подчертава факта, че не заповедта, а грехът е това, което ме е измамило и „убило“. Грехът отново е персонифициран и е представен като упражняване на силата да изкушава и унищожава, която обикновено се приписва на Сатана.

Чрез заповедта. Тези думи могат да бъдат свързани с „възползвайки се от повод“ или с „измами ме“ (вж. ст. 8). Следващото „и чрез него ме уби“ може да показва, че втората връзка е за предпочитане. Тогава пасажът би гласял: „Защото грехът, възползвайки се от повода, ме измами чрез заповедта.“ Барьерата, която законът издига срещу греха, е направена повод за внушаване на извършването на грях.

Измамен. Гръцко име *ехарата*, което означава основно „да накараш някого да се изгуби“. Използва се в Новия завет само от Павел (виж Рим. 16:18; 1 Кор. 3:18; 2 Кор. 11:3; 2 Сол. 2:3). В Едемската градина грехът се възползва от заповедта „Да не ядете от него, нито да се докосвате до него, за да не умрете“ (Битие 3:3), за да вдъхнови зло желание. Докато Ева стоеше пред забраненото дърво, тя попита защо Бог ѝ е отказал плода му (виж Яков 54). Това беше възможността на Сатана и той използва божествената забрана, за да подмами Ева в прегрешение. Измамата на греха се състои в представянето на обекта на греховното желание като нещо добро. Когато обаче бъде получен, по-късно се оказва, че е зло (Яков 1:14, 15; вж. Евр. 3:13, 17). Сатана настояваше, че като вкуси от забранения плод, Ева ще достигне по-висша сфера на съществуване и ще получи по-широко познание (виж Яков 54). По този измамен начин Сатана използва заповедта като провокация към грях. И когато злото му намерение беше изпълнено, той използва същата заповед като средство за осъждане.

Защото Сатана не само е изкусител на човека, но е и негов обвинител (Откр. 12:10; вж. Йов 1:9–11; 2:4, 5). Така Ева с горчива скръб открила, че това, което някога е желала като наслада, ѝ е донесло само осъждане и смърт.

Никое същество във вселената не е по-заблудено от грешника, отдавайки се на забранено. желание (вижте Притчи 7:21–23).

Чрез него. Тоест, чрез заповедта.

Убий ме. Сравни с „умрях“ (ст. 9). Заповедта, макар и сама по себе си свята и предназначено да донесе живот, стана повод не само за греха, но и за смъртта като негова последица. И всичко това се случи чрез заблуда. Желаното нещо не беше наистина добро, но похотта и алчността, вдъхновени от изкусителя, го накараха да изглежда такова.

Великата цел на преобразяващата сила на Божията благодат е да разсее тази разрушителна заблуда, да върне хората към истинския поглед върху нещата и по този начин към живот и мир с Бога.

12. Следователно. Това въвежда заключение, основано на обсъждането на стихове 7-11, и отговор на въпроса в стих 7: „Законът грях ли е?“

Законът. Членът се появява и в гръцки език (виж гл. 2:12). Както в гл. 7:9, Павел може да използва термина „законът“, за да се обозначи целият кодекс, а термина „заповедта“, за да се обозначи конкретна предписания в закона.

Е свят. Законът далеч не е грях (ст. 7), той е свят и чист. Като откровение за характера на своя Автор и израз на Неговия ум и воля, Божият закон не може да бъде нищо друго освен истински, праведен и свят.

Святата заповед. Павел първо е заявил светостта на целия закон. Сега той набляга по-конкретно на светостта, справедливостта и добротата на заповедта „Не пожелавай“. Акцентът вероятно се основава на факта, че тази конкретна заповед е описана в стихове 7-11 като специален повод за засилено познание и действие на греха.

Десетата заповед е свята, защото е изявление на святата Божия воля, забраняваща всяко нечисто и несвято желание. Неговата святост по никакъв начин не се намалява от факта, че е разкрила греха (ст. 7) и че е била използвана от греха, за да провокира грешниците към още по-голямо прегрешение (ст. 8, 9) и по този начин да им донесе осъждане и смърт. Вината не е в святата заповед, а в невятните хора, които в своята слабост и греховност не са в състояние да живеят според възвишения стандарт за чистота и святост, който законът с право изисква.

Справедлив. Или „праведен“. Заповедта е справедлива и праведна в своите изисквания. Тя определя стандарта за праведен характер. И въпреки обвиненията на Сатана в противното, тя изисква само такова послушание, каквото може да бъде проявено от човешки същества (вижте върху Матей 5:48; вижте АА 531; DA 24, 309). Собственият живот на послушание на Исус поддържаше праведността на изискванията на Божия закон. Той доказва, че законът може да бъде спазен и демонстрира превъзходството на характера, което послушанието ще развие. Всички, които се подчиняват, както Исус, също заявяват, че законът е „свят, праведен и добър“. От друга страна, всички, които нарушават заповедите, поддържат твърдението на Сатана, че законът е несправедлив и не може да бъде спазван (вижте върху Римляни 3:26; вижте DA 29).

Добър. Гръцки agathos, добър в морален смисъл (вж. ст. 16). Заповедта е предназначена да донесе на човека само живот и благословия, както сега, така и през цялата вечност (вж. ст. 10). Ако бъде спазвана, тя ще донесе праведност и щастие навсякъде (вж. Пс. 19:7-11).

13. Създаде смърт. Първата част на стиха гласи буквално: „Направи това, което е добро, „...тогава, стани за мен смърт?“ С други думи, вината за моята смърт ли е на добрия закон? Павел отговаря на въпроса, като повтаря, че вината не е в закона, а в самия него и в неговите греховни наклонности.

Боже, пази. Вижте гл. 3:4. Законът не носи смърт повече, отколкото носи грях.

Но грях. След тази фраза е необходимо да се добавят думите „стана ми смърт“. Аргументът на Павел е ясен в превода на RSV: „Доброто ли ми донесе смърт? В никакъв случай не беше грях...“

За да може да изглежда като грях. Или „за да може да се прояви като грях“, тоест, за да може

да бъде видян в истинската си светлина като грях.

Докарва смърт в мен. Или „докарва ми смърт“. Истинската природа на греха става очевидна, когато грехът използва доброто, за да причинява зло и смърт. Той взема това, което е откровението за характера и волята на Бог, което е предназначено да служи като стандарт за святост, и го използва, за да увеличи греха и осъждането на хората (ст. 8–11). Целта на Бог, като позволи на греха да причинява смърт чрез закона, беше грехът, изопачавайки доброто, да се разкрие и прояви в цялата си греховност и измама (вижте РР 42, 43).

Прекалено греховен. Буквално „греховен според излишъка“. Гръцкият термин за „излишък“ е *hyperbolē*, от който произлиза английската дума „hyperbole“. Сравнете употребата на термина от Павел в 1 Кор. 12:31; 2 Кор. 1:8; 4:7, 17; 12:7; Гал. 1:13. Апостолът вече е обяснил как законът е послужил за разкриване на огромността на греха.

В Рим. 7:7–13 Божият закон е ясно оправдан от всякакви обвинения, че е отговорен за греха и смъртта, които царуват толкова универсално сред човечеството (вж. гл. 5:14, 17). Вината с право е поставена върху греха. И доколкото хората упорстват в отъждествяването си с греха, те споделят неговата вина и осъждане.

Тези стихове също така подчертават доктрината на Павел, че спасението не може да дойде чрез закона. Важната функция на закона е да разкрие греха и да осъди грешника за грешките му, но той не може да премахне бунтарския дух или да прости прегрешение. „Законът разкрива на човека греховете му, но не му дава лек“ (GC 467).

Тези стихове допълнително изясняват връзката между закона и евангелието. Заповедите винаги са изпълнявали постоянната функция да разкриват стандарта за праведност, да осъждат за грях и да показват нуждата от Спасител. Ако нямаше закон, който да осъжда за грях, евангелието би било безсилно, защото освен ако грешникът не бъде осъден за греха си, той не чувства нужда от покаяние и вяра в Христос. Следователно, да се твърди, че евангелието е отменило закона, означава не само да се представи погрешно мястото и важността на закона, но и да се подкопае самата цел и необходимост на евангелието и плана на спасение (вижте гл. 3:31).

14. Защото Павел сега потвърждава своето оправдание на закона и разкриването на истината природата на греха, чрез задълбочен анализ на действието на греха в личния опит на човека. Значението на стихове 14–25 е един от най-обсъжданите проблеми в цялото послание. Основните въпроси са дали описанието на такава интензивна морална борба може да бъде автобиографично и, ако е така, дали пасажът се отнася до преживяването на Павел преди или след неговото обръщане във вярата. Това, че Павел говори за собствената си лична борба с греха, изглежда очевидно от най-простия смисъл на думите му (вж. стих 14–25).

7–11; SC 19; 3Т 475). Със сигурност е вярно също, че той описва конфликт, който е повече или по-малко преживяван от всяка душа, изправена пред и пробудена за духовните изисквания на святия Божий закон.

По-важен е въпросът кой период от преживяването си изобразява Павел.

Някои коментатори смятат, че описанието е на настоящия опит на Павел като обрънат във вярата християнин. Те наблягат на сегашното време на глаголите и посочват изрази, които разкриват омраза към греха (ст. 15, 19) и искрено желание да се върши добро (ст.

15, 19, 21). Те твърдят, че един необрънат човек не би бил способен да каже „Аз се наслаждавам в Божия закон според вътрешния човек“ (ст. 22) и „Аз самият служа на Божия закон“ (ст. 25). Други коментатори смятат, че борбата трябва да е била преди неговото обръщане. Те твърдят, че изрази като „Аз съм плътски, продаден под грях“ (ст. 14), „грях, който живее в мен“ (ст. 17), „как да върша доброто, не намирам“ (ст. 18), „Окаян аз човек, кой ще ме избави?“ (ст. 24) не биха могли да се отнасят до

Състоянието на Павел след прераждането. Те обаче посочват, че Павел не описва преживяването си по времето, когато „някога е бил жив без закона“, а по времето, когато „заповедта дойде“, „грехът се съживи“ и той „умря“ (вижте стих 9). Така описаното преживяване тогава не би било преживяването на неновороден човек като цяло, а на грешник с дълбоко убеждение, който е окаян под бремето на вината си и който се стреми искрено, но със собствени усилия, да приведе живота си в съответствие с божествените изисквания. Най-добрите му усилия завършват с жалък провал, докато не намери Христос и не изпита даващата сила на евангелието. Такъв е и опитът на този, който, макар и веднъж обърнат във вярата, не успява да се възползва от разпоредбите на евангелието и се стреми към чистота на живота със собствени сили, или на номиналния християнин, който никога не се е предал напълно на

Основната цел на Павел в пасажа изглежда е да покаже връзката, която съществува между закона, евангелието и човека, който е бил пробуден за сериозна борба срещу греха в подготовка за спасение. Посланието на Павел е, че макар законът да може да служи за ускоряване и засилване на борбата, само евангелието на Исус Христос може да донесе победа и облекчение (ст. 25; гл. 8). Интензивността на борбата и времето на нейното начало варират в опита на всеки човек, който е доведен чрез закона до познание за греха, и със сигурност всеки християнин може да признае от собствения си опит, че една интензивна борба продължава и след обръщането и прераждането. Животът на самия апостол Павел е бил „постоянен конфликт със себе си. ... Неговата воля и желания всеки ден противоречаха на дълга и на Божията воля“ (МН 452, 453). Реалността на борбата на Павел се разкрива от думите му: „Унижавам тялото си и го покорявам, да не би, като проповядвам на другите, сам да стана негоден“ (1 Кор. 9:27). По същия начин, за всеки обърнат, прероден и оправдан християнин, процесът на освещаване включва трудни, сурови битки със себе си (COL 331; AA 560, 561). Колкото по-близо се доближаваме до Христос, толкова по-ясно ще разпознаваме изключителната греховност на греха и толкова по-искрено ще изповядваме греховността на собствената си природа (виж върху Езекиил 20:43; виж Езекиил 16:62, 63; COL 160, 161).

Въпреки че често е вярно, че интензивните морални борби продължават след обръщането във вярата, тъй като ден след ден християнинът се освещава наново (виж Лука 9:23–25; 2 Кор. 4:16; 5Т 200; 7Т 44), не можем да бъдем сигурни, че апостолът тук говори за такава борба. Целта на неговата теза досега в посланието е била да покаже неспособността на човека в собствените си сили, чрез дела на закона, да постигне правда. Онези, които са под закона, той е показал, че са в робство на греха (виж върху Рим. 6:14). Въпреки най-добрите им усилия, те не са в състояние да изпълнят това, което законът изисква. Те са окаяни и нещастни, докато не намерят Христос. Тогава осъждението престава (гл. 8:1). Това, което преди не са могли да постигнат, сега могат да постигнат чрез даващата сила на Христос (гл. 8:3, 4). Те вече не се тревожат за плътските неща (гл. 8:5), а ходят по Духа (гл. 8:1).

Знаем. Павел приема, че духовността на закона е призната от неговите читатели (вж. гл. 2:2; 3:19).

Законът е духовен. Павел обобщава и повтаря това, което вече е казал в стих.

12. Той отново подчертава факта, че законът не е отговорен за злините, за които говори. Законът е духовен по произход, защото е даден от самия Бог, а „Бог е дух“ (Йоан 4:24). Той е духовен по природа, тъй като е „свят, праведен и добър“ и изисква послушание, което може да бъде осъществено само от онези, които са духовни и имат плодовете на Духа (Мат. 22:37–39; Йоан 15:2; Рим. 13:8, 10; Гал. 5:22, 23; Еф. 3:9).

Аз съм. Промяната от минало време в стихове 7–11 към сегашно време тук и в Останалите стихове от главата се разглеждат от някои като доказателство, че Павел описва настоящото си преживяване. Други виждат в това просто историческо или драматично настояще, както се случва в Марк 14:17; Лука 8:49. Вижте по-горе под „защото“.

Плътски. Тоест, направен от плът и кръв, обозначаващ човешката природа в нейната творческа слабост (виж също 2 Кор. 3:3). Това е начинът, по който Павел изразява: „Роденото от плътта е плът“ (Йоан 3:6). Неговият еквивалент на „Роденото от Духа е дух“ (Йоан 3:6) следва в Рим. 8. В контраст с духовността и святостта на божествения закон, Павел се оказва създание от плът и следователно склонен към цялата греховност и самодоволство, към които е склонна неговата покварена природа. Така, в желанието си да се подчинява на духовния закон, той се оказва въвлечен в непрекъсната борба с наследените и култивирани си склонности към грях (гл. 7:23). Той призовава вярващите да разпнат плътта и заявява, че самият той е държал тялото си в подчинение (1 Кор. 9:27; Гал. 5:24). Той също така ги призовава да живеят въздържано (1 Кор. 10:31) и да принесат телата си на Бога като святи, живи жертви (Рим. 12:1). Той описва тялото като храм на Светия Дух (1 Кор. 6:19) и призовава християните да прославят Бога в тялото (ст. 20). Той включва плътта, заедно с духа, като изискващи очистване (2 Кор. 7:1) и очаква с нетърпение изкуплението и прославянето на тялото (Рим. 8:23; 1 Кор. 15:51–53).

Продаден под грях. Тоест, продаден, за да бъде под властта на греха. Сравнете „Ахав, който се продаде да върши беззаконие“ (1 Царе 21:25; вж. 1 Царе 21:20; Исая 50:1). Господството на греха над плътта може да бъде толкова пълно, колкото това на господар над неговия купен роб. Има хора, които, предвид предишните твърдения на Павел, че обърнатият християнин вече е свободен от робството на греха (Рим. 6:18, 22), разглеждат този израз като доказателство, че апостолът говори за дните си преди обръщането, тоест за времето, когато е бил под дълбоко убеждение, но все още не се е предал напълно на Христос (вижте гл. 7:9). Други смятат, че Павел може би използва такъв категоричен език, за да изрази силата на онази поквара, срещу която се е борил след обръщането; че се опитва да покаже, че подчинявайки се на импулсите на плътската си природа, е действал като роб на друга воля. По-късно той добавя, че грехът все още обитава плътта му (ст. 17, 18) и че въпреки че е стигнал до мястото, където се наслаждава на Божия закон, той все още вижда зла сила да действа в членовете му, която го отвежда в плен на греха (ст. 22, 23).

В сравнение с духовността на закона, най-светите хора са плътски. Неговото разбиране на светия характер на Божиите заповеди направи Павел още по-съзнателен за собственото му несъвършенство. И когато той описва себе си като „продаден под грях“, това подсказва колко дълбоко е било неговото убеждение. Сравнете преживяването на Йов, който, макар и описан от самия Господ като съвършен и праведен човек (Йов 1:1; 2:3), по-късно призна: „Аз съм мерзен“, „отвращавам се от себе си и се разкайвам в прах и пепел“ (гл. 40:4; 42:6).

15. Защото Павел сега обяснява преживяването си през периода, когато е бил „продаден под грях“ (ст. 14).

Което и правя. Думата „правя“ се среща три пъти в този стих и е преводът на

три различни гръцки думи. В първия случай Павел използва *katergazomai*, същата дума като в стих 8, която означава „да се осъществи“, „да се постигне“, „да се осъществи“. Вижте по-долу за обсъждане на другите думи, преведени като „да се направи“.

Позволете. Гръцки *ginōskō*, „да знам“, „да узная“, „да възприема“, „да разпозна“. Сравнете превода „Аз не разбирам собствените си действия“ (RSV).

Бих. Гръцки thelō, „желая“, „пожелавам“.

Не знам ли. Гръцки ou prassō. Prassō означава „да практикувам“. Думата се среща и в гл. 1:32; 2:1–3, 25 и др.

Това правя и аз. В този случай думата за „правя“ (poieō) предполага по-скоро изпълнение или завършване на действие, както в гл. 4:21. Мартин Лутер очевидно е разбрал значението на това преживяване, когато е казал: „Повече се страхувам от собственото си сърце, отколкото от папата и всичките му кардинали.“

Тези, които твърдят, че Павел описва преживяването си, когато е бил осъден преди Предавайки се на Исус Христос (виж гл. 7:14), вярват, че апостолът допълнително подчертава безсилието на всичко друго освен евангелието да му даде силата да върши дела на праведност. Сравнете преживяването на Чарлз Уесли (вижте GC 254–256). Пълно разочарование ще бъде преживяването на всички, които търсят спасение без пълно предаване на Исус Христос. Тези, които твърдят, че Павел описва продължаващата борба със себе си и греха, дори след обръщането, посочват, че дори след обръщането християните все още осъзнават несъвършенството и греха в живота си и това е постоянен източник на безпокойство и загриженост. В непредпазливи моменти силата на естествената страст понякога може да ги надделее. Силата на дълго култивираните навици все още ги дразни. Зли мисли за самодоволство все още изникват в умовете им със скоростта на светлината. Човекът, който е бил невярващ преди обръщането си и чийто ум някога е бил изпълнен със скептицизъм, може да открие, че ефектът от предишните му навици на мислене все още се задържа в ума му и нарушава мира му с години. Такива са последиците от навика. Самото преминаване на нечиста мисъл през ума оставя след себе си замърсяване, а там, където грехът е бил дълго време отдаван, той оставя парещ белег върху душата, дори след обръщането, създавайки онова състояние на напрежение, с което всеки християнин е запознат.

Докато вижда тези предишни желания и чувства, които не одобрява и мрази, ден след ден Докато през деня настояват да си възстановят властта над него, християнинът се бори срещу тяхното влияние и копнее да бъде изпълнен с всички плодове на Божия Дух. Но той открива, че нито сам по себе си, нито с помощта на закона може да постигне освобождаването си от това, което мрази, нито да успее да извърши делата, които одобрява и желае да върши. Всяка вечер той е свидетел на неговото покаяно признание за безпомощност и на копнежа му за помощ отгоре (виж 4Т 429).

16. Съгласие. Гръцки sumphēmi, буквално „да говоря заедно с“; следователно „да се съглася“, „да се съглася“. Това е единственото срещане на тази дума в Новия завет. Фактът, че Павел не одобрява греховните му действия, сам по себе си е доказателство, че той смята Божия закон за добър.

Добър. Гръцки kalos, „красив“, „отличен“, тук вероятно има предвид моралната красота и превъзходство на закона, качества, които Павел тук признава. В стих 12 думата, преведена като „добър“, е agathos, което означава добър в морален смисъл. Kalos е свързан с agathos, както външният вид е свързан със същността.

17. И така. Гръцката дума nunē може да се разбира или във времеви смисъл, означаващ „в настоящето време“, или в логически смисъл, „при положение, че е така“. Последното изглежда по-подходящо тук (вж. Рим. 7:20; 1 Кор. 14:6).

Няма повече „аз“. „Аз“-то е емфатично в гръцкия език. Под „аз“ Павел тук се позовава на „вътрешния човек“ (ст. 22), който се различава от друг „аз“, в който живее грехът и който е определен в стих 18 като „плътта ми“, а в стих 23 като „членовете ми“. Павел не казва това на

да отричат отговорността на човека за греховните действия, а да покажат голямата сила на всеобхватния грях, който се противопоставя на най-усърдните му усилия и който, ако християнинът е неподготвен, може да вземе връх. Когато, говорейки за трудовете си, Павел казва: „не аз, а Божията благодат, която беше с мен“ (1 Кор. 15:10), той няма предвид, че не е извършил делата, а че ги е извършил под влиянието на Божията благодат.

По същия начин, когато казва: „Аз живея, но не аз, а Христос живее в мен“ (Гал. 2:20), той има предвид, че е бил зависим от Христос за началото и поддържането на своя нов и по-добър живот.

Така че тук той не се извинява за нарушения на закона, а твърди, че е правил тези неща под влияние, което вече не е било доминиращо в съзнанието му.

18. Няма нищо добро. Невъзможно е човек сам по себе си да устои на силата на злото. Висша сила трябва да завладее душата, преди злите страсти да могат да бъдат покорени.

Павел преживял болезненото разочарование, което сполетява всички, които се стремят да постигнат праведност със собствените си сили.

Присъства с мен. Буквално „лежи до мен“, тоест е под ръка.

Не намирам. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на фразата „Намирам“. Пасажът тогава би гласял „но да вършиш доброто, не“. Духът на Павел беше бодр, но плътта му беше слаба.

19. Не. Този стих е по същество повторение на стих 15, като поставя допълнителен акцент върху реалността и силата на борбата на волята срещу греха (виж на стих 15).

20. Сега, ако аз. Този стих е по същество повторение на казаното в стихове 16, 17 (виж коментара там).

21. Намирам, прочее, закон. Буквално „намирам, прочее, закона“. Определителният член „the“ присъства в гръцкия език (вижте на гл. 2:12). Под термина „закон“ Павел тук се позовава на злата сила, която някога е действала върху него, създавайки проблеми в неговия опит, както е описано в стихове 18, 19.

22. Радвам се на. Гръцки *sunēdomai*, буквално „радвам се с“, единственото срещане на това Гръцка дума в Новия завет. Тя е може би по-силна от „Съгласен съм“ в стих 16 (вж. Пс. 1:2; 119:97).

Божият закон. Членът присъства и в гръцкия език (виж гл. 2:12). Павел може да се отнася до цялата Божия воля, разкрита на човека.

След вътрешния човек. Вижте на стих 17.

23. Друг. Гръцки *heteros*, „друг от различен вид“. Хетерос не само отличава но често е в контраст (вижте върху Галатяни 1:6, 7). Този различен „закон“ се противопоставя на закона, който вътрешният човек одобрява. „Законът на греха“ (Римляни 7:23, 25) – зловредната сила на стих 21 (вижте коментара там) – се възползва от всеки плътски импулс.

В моите части. Тоест, в органите и способностите на тялото ми (вижте също Рим. 3:13–15; 7:5; 1 Кор. 6:15; 12:12, 18, 20).

Воюващ срещу. Гръцка дума *antistrateuomai*, единственото срещане на тази дума в Новия завет. Формата на глагола предполага водене на военна кампания. Законът в членовете е в бойна кампания срещу закона на ума (виж също Гал. 5:17; 1 Петрово 2:11).

Законът на моя ум. Под „ум“ Павел има предвид съзерцателния разум, „вътрешния човек“ (ст. 22). Именно този висш аз е съгласен, че Божият закон е добър (ст. 12, 16, 22). И Божият закон, разкрит на ума и одобрен от него, става закон на ума. От друга страна, Павел вижда друг закон, действащ чрез импулсите на

тялото и плътските желания, законът, „който е в моите членове“, „законът на греха“ (вижте на стих 21).

Отвеждайки ме в плен. Или „правяйки ме пленник“. Думата айхмалотизо среща се другаде в Новия завет само в Лука 21:24 и 2 Коринтяни 10:5. Павел използва много силни изрази в този стих, за да опише сериозността на конфликта с греха. Той се представя като въвлечен в борба на живот и смърт, за да се измъкне от пленителната сила на злите си наклонности.

24. Окаяни. Гръцката дума *talaipōros* може да се преведе и като „утеснени“, „нешастни“.

Единственото друго срещане в Новия завет е в Откр. 3:17, където *talaipōros* описва състоянието на Лаодикийската църква. Бедствието, произтичащо от вътрешния конфликт и понякога мъчителната борба между доброто и злото, кара Павел да изрече този очевидно отчаян вик и да призове за помощ. Но той знае източника на избавление от своите беди и бърза да го обяви (Рим. 7:25).

Кой ще ме избави? Или „Кой ще ме спаси?“ Въпросът предоставя на Павел възможност да изрази благата вест, която е темата на цялото му послание. Дали освобождението идва чрез закон? Може ли човек да спечели освобождение и свобода чрез силата на собствената си воля и интелект? Напразно са били опитвани тези методи и катастрофалните резултати са ясно видими. Има само един път, „чрез Исус Христос, нашия Господ“ (ст. 25).

Тялото на тази смърт. Или „това тяло на смъртта“. Гръцката конструкция е неубедителна относно това дали „това“ трябва да се свързва с „тяло“ или със „смърт“, въпреки че последната връзка изглежда по-естествена. Значението на този пасаж е било много оспорвано. Поне изглежда е общоприето, че няма доказателства, че Павел намежда за древен обичай да се връзва жив затворник с вериги за труп, въпреки че тази ужасна практика предоставя поразителна илюстрация на духовното затруднение, което Павел описва.

Павел разглежда тялото, плътта, като седалище на греха, обиталище на закона на греха което действа в частите, за да донесе смърт (ст. 5, 13, 23, 25). С това Той не иска да каже, че физическото тяло е зло (вижте на ст. 5). Неговият вик за избавление е за освобождаване от робството на закона на греха, така че тялото му вече да не служи като седалище на греха и смъртта, а по-скоро да може да бъде принесено на Бога като „жива жертва, свята, благоугодна на Бога“ (гл. 12:1).

25. Благодаря на Бога. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и четенето, „Благодарение на Бога.“ Павел не дава директен отговор на въпроса си „Кой ще ме избави?“ Нито пък заявява за какво благодари на Бога. Но това е ясно показано от контекста. Това, което законът не може да направи, това, което съвестта не може да направи, това, което не може да направи самата човешка сила, може да бъде постигнато чрез плана на евангелието. Пълното избавление е възможно чрез Исус Христос и само чрез Него. Сравнете „Благодарение на Бога, Който ни дава победата чрез нашия Господ Исус Христос“ (1 Кор. 15:57).

Това е кулминацията, към която сочат разсъжденията на Павел в тази глава. Не е достатъчно да бъдем убедени в превъзходството на закона или да признаем мъдростта и справедливостта на неговите задължения. Не е достатъчно да се съгласим с него като добър или дори да се наслаждаваме на неговите предписания. Никакъв искрен стремеж към послушание няма да е от полза срещу закона на греха в членовете, докато борещият се грешник не се предаде с вяра на Христос. Тогава предаването на човек заема мястото на легалистичното послушание на закона. И тъй като е

отдаването на скъпоцен човек, то се усеща като съвършена свобода (виж SC 19; MH 131; DA 466).

Аз самият служа. Някои се чудят защо, след като е достигнал славната кулминация в израза „Благодаря на Бога чрез Исус Христос, нашия Господ“, Павел отново се позовава на борбите на душата от това, от което очевидно е бил избавен. Някои разбират израза на благодарност като възклицание в скоби. Те вярват, че такова възклицание следва естествено вика „Кой ще избави?“. Те твърдят, че преди да продължи с разширено обсъждане на славното избавление (гл. 8), Павел обобщава казаното в предходните стихове и отново изповядва борбата срещу силите на греха.

Други предполагат, че под „аз самият“ Павел има предвид „оставен на себе си, без Христос да се включва в картината“. Те вярват, че тук Павел заявява обща истина, която е валидна във всеки момент от християнския опит. Следователно те смятат, че възклицанието на Павел не е в скоби, а е в добра логическа последователност. Всеки път, когато човек се опитва да намери победа над греха, над себе си, отделно от силата на Христос, той е обречен на провал.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

7 2Т 512

9 SC 30; 3Т 475

12 DA 309; Ev 372; EW 66; FE 238; GC 467, 469; PK 15, 625; PP 123, 365; SC 19; 2Т 513

13 GC 507; SL 81; 3Т 476

14 SC 19; 3Т 475

16 CK 19

18 AA 561; COL 161

24 COL 201; DA 203; GC 461; MH 84; SC 19; 6Т 53

4

ГЛАВА 8

1 Тези, които са в Христос и живеят според Духа, са свободни от осъждане. 5, 13 Каква вреда произлиза от плътта, 6, 14 и каква полза от Духа? 17 И какво да бъдеш Божие дете, 19 чието славно избавление всички копнеят, 29 беше предварително решено от Бога. 38 Какво може да ни отлъчи от Неговата любов?

1. Следователно има. Тази уводна фраза показва тясната връзка между гл. 7 и 8.

Глава 8 е разширение на благодарствения възклицание на Павел в гл.

7:25, „Благодаря на Бога чрез Исус Христос, нашия Господ.“ Сега той преминава от анализа си на болезнената борба с греха към обяснение на живота в мир и свобода, който се предлага на онези, които живеят „в Христос Исус“.

Без осъждане. Благата новина на евангелието е, че Христос дойде да осъди греха, не грешници (Йоан 3:17; Римляни 8:3). На онези, които вярват и приемат щедрите дарове на евангелието и които с вяра се посвещават на живот на любящо послушание, Христос предлага оправдание и свобода. Възможно е все още да има недостатъци в характера на вярващия, но „когато е в сърцето да се покорява на Бога, когато се полагат усилия за тази цел, Исус приема това разположение и усилие като най-добрата служба на човека и Той компенсира

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 6:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

недостатък със собствените Си божествени заслуги" (EGW ST 16 юни 1890 г.). За такива няма осъждане (Йоан 3:18).

В Христос Исус. Този често срещан новозаветен израз загатва за близостта на личната връзка, която съществува между християнина и Христос. Това означава повече от това да бъдеш зависим от Него или просто да бъдеш Негов последовател или ученик. То предполага ежедневно, живо единство с Христос (Йоан 14:20; 15:4-7). Йоан описва това единство като „в Него“ (1 Йоан 2:5, 6, 28; 3:24; 5:20). Петър също говори за това да бъдеш в Христос (1 Петрово 3:16; 5:14). Но идеята е особено характерна за Павел. Той я прилага към църквите (Гал. 1:22; 1 Сол. 1:1; 2:14; 2 Сол. 1:1), както и на отделни хора (1 Кор. 1:30; 2 Кор. 5:17; Еф. 1:1; и др.). Исус подчерта близостта на този съюз чрез притчата Си за лозата и пръчките (Йоан 15:1-7).

Освен ако човек не преживява това преобразяващо единение с Христос, той не може да претендира за свобода от осъждане. Спасителната вяра, която носи помирение и оправдание (Римляни 3:22-26), предполага преживяване, за което Павел говори като „биване в Христос“ (вижте на стих 28).

Които не ходят. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на изречението „които ходят не по плът, а по Дух“. Обикновено се счита, че е добавено тук от стих 4.

2. Дух на живота. Тоест, Духът, даващ живот. Той е наречен така, защото упражнява животворна сила (вижте стих 11). Законът на Духа на живота е животворната сила на Светия Дух, управляваща като закон в живота. Фразата „на живота“ изразява постигнатия ефект, както в „оправданието на живота“ (вижте върху гл. 5:18) и „хлябът на живота“ (Йоан 6:35). Духът носи живот и свобода, за разлика от закона на греха, който произвежда само смърт и осъждане (вижте върху Рим. 7:21-24).

В Христос Исус. Някои преводачи свързват тези думи с „Духа на живота“. Други ги свързват с „ме освободи“. Последното изглежда по-естествено тълкуване. Павел подчертава факта, че Духът упражнява животворната си сила чрез единението с Христос. Именно в преживяването на тясно общение и единение с Христос вярващият получава тази сила да победи в битката срещу греха.

Освободи ме. Или „освободи ме“. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между четенето „мен“ и „теб“. Разликата е несъществена. Павел несъмнено се позовава на преживяването си на прераждане и кръщение, когато е започнал да „ходи в нов живот“ (гл. 6:4) и да „служи в нов дух“ (гл. 7:6).

Законът на греха и смъртта. Тоест, властта, упражнявана чрез греха и завършваща със смърт. Грехът вече не е преобладаващото и контролиращо влияние в живота му. Живеещият в него Дух на живота вдъхновява послушание и дава сила да „умъртви делата на тялото“ (ст. 13). По този начин законът на Духа на живота действа директно против закона на греха и смъртта в членовете, като дава сила на вярващия да преодолее разрушителното влияние на греха и го освобождава от робството и осъждането на греха.

3. Какво законът не можеше да направи. Буквално „невъзможното нещо на закона“. Статията присъства със „закон“ и в гръцкия език (вижте гл. 2:12). Гръцката конструкция е трудна и е била много обсъждана. Въпреки това, значението на Павел в този стих изглежда ясно. Бог е постигнал това, което законът не е могъл да направи. Той е осъдил греха и по този начин е възможно християнинът да преодолее силата му и да живее триумфален живот в Христос.

Слаб чрез плът. Тази причина за провал вече е обяснена в гл. 7:14-25. Законът може да посочи правилния път, но не може да даде възможност на слаб, паднал човек да ходи по него

то. Павел продължава да защитава закона (виж гл. 7:7, 10, 13, 14), приписвайки неговата очевидна слабост не на някакъв недостатък, присъщ на самия закон, а по-скоро на безсилието на човешката природа, покварена и отслабена от греха. Функцията на закона не е да прощава и да възстановява послушанието. Законът може само да разкрива прегрешения и праведност и да заповядва послушание (гл. 3:20; 7:7). Следователно, Божият закон не може да бъде обвиняван или презиран за това, че не постига резултати, за които никога не е бил предназначен. Нашият неуспех да проявим съвършено послушание трябва да бъде обвинен в самите нас.

Своя собствен Син. Думата „свой“ подчертава тясната връзка между Отца и Сина (виж ст. 32). В Кол. 1:13 Христос е описан като „Неговия възлюбен Син“, буквално „Синът на Неговата любов“. Понякога има склонност да се приписва по-голяма любов и саможертва на Христос, отколкото на Отца. Добре е да помним, че защото Бог толкова възлюби света, че даде Своя единствен Син (Йоан 3:16; 1 Йоан 4:9). За да спаси падналия човек, Той пожертва Себе Си в Сина Си (виж 2 Кор. 5:19; вж. DA 762). Христос дойде, за да разкрие безграничната любов на Своя Отец (Йоан 14:9; вж. Мат. 5:43–48).

Греховна плът. Божият Син дойде на тази земя със Своята божественост, забулена в човечност, за да може да достигне до падналия род и да общува с нас в нашето отслабено, греховно състояние. Ако Той беше дошъл облечен в небесния Си блясък, ние не бихме могли да изтърпим славата на Неговото присъствие (виж РР 330). Следователно, в Своята голяма любов и Своята божествена цел да спаси човека, Исус „не счете равенството с Бога за нещо, за което да се хваща, а се унижи, като прие образ на слуга, като се роди по подобие на човеците“ (Фил. 2:6, 7, RSV; виж DA 22, 23). Вижте том V, стр. 917, 918.

Целта на Христос, приемайки нашата човечност, е била също така да покаже на хората и на цялата вселена, че грехът и Сатана могат да бъдат успешно устояни и че човешките същества могат да проявяват послушание към Божията воля в този живот (виж AA 531; DA 761, 762). Още от грехопадението на Адам, Сатана сочеше човешкия грях като доказателство, че Божият закон е несправедлив и не може да бъде спазван. Тогава Христос дойде, за да изкупи провала на Адам. Той беше уподобен на братята Си във всичко, страдаше и беше изкушаван във всичко, подобно на нас, но не съгреши (вижте Евреи 2:17, 18; 4:15). За човешката природа на Исус във връзка с изкушението и греха вижте Матей 4:1; 26:38, 41; Евреи 2:17; 4:15; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

И за грях. Или „и относно грях“. „И“ показва връзката с предходния израз. Бог изпрати Сина Си в подобие на греховна плът и относно греха.

„Защото грях“ произлиза от гръцката дума *peri hamartias*, която може да се преведе и като „като жертва за грях“.

Peri hamartias често се използва в този смисъл в LXX. Само в Левит има повече от 50 такива случая (виж Лев. 4:33; 5:6, 7, 8, 9; 7:37; и др.; вж. Пс. 40:6). Фразата се среща с това значение и в Новия завет в Евр. 10:6–8, където е цитиран Пс. 40:6–8. Следователно, редица английски преводи са предпочели превода „като жертва за грях“ (виж RV; Moulton; Goodspeed; RSV, бележка под линия).

От друга страна обаче, контекстът може да показва, че фразата трябва да се разбира в по-общ смисъл. Целта на Павел в този пасаж е да обясни, че християнинът вече може да има победа над греха. Законът беше безсилен да му даде такава победа, но Бог, като изпрати Сина Си, сега е предоставил необходимата сила.

Христос дойде не само за да понесе наказанието за греха в смъртта Си, но и за да унищожи неговото господство и да го премахне от живота на Своите последователи. Цялата цел на Неговата мисия може да се обхване в думите „и за греха“. Той дойде, за да се справи с греха и да

осигури лекарството му. Той дойде да изкупи греха, да унищожи греха и да освети и спаси жертвите му.

Осъден грях. Безгрешната човечност на Христос беше живо осъждане на греха. Защото това чувство за осъждане в контраст вижда също Мат. 12:41, 42; Евр. 11:7. Нещо повече, жертвената смърт на Христос за греха (Рим. 6:10) завинаги разкри и доказа изключителната греховност на греха, защото грехът е причинил смъртта на Божия Син. Това осъждане на греха, извършено чрез живота и смъртта на Христос, означава и унищожаване на злата сила на греха за вярващия, който е съединен с Христос в Неговата смърт и който възкръсва с Него за нов живот в Духа (ст. 1–13).

В плът. Христос посрещна, победи и осъди греха в сферата, в която той преди това е упражнявала своето господство и господство. Плътта, сцената на предишните триумфи на греха, сега стана сцена на неговото поражение и изгонване.

4. Праведността. Гръцки *dikaïōma*. Това не е обичайната дума за „праведност“, което е *dikaïosunē*, често използвано от Павел в това послание (гл. 1:17; 3:5; 4:3; и др.). Дикайомата изразява мисълта за „това, което е установено като правилно“ (виж Рим. 1:32; 2:26; 5:16, 18; срв. Лука 1:6; Евр. 9:1, където дикайомата е преведено като „постановления“). Следователно Павел тук говори за праведните изисквания на закона, за подчинението на неговите справедливи изисквания.

Законът. Членът присъства и в гръцкия език (вижте на гл. 2:12). В този контекст Павел все още говори за закона, който той одобряваше (гл. 7:16) и в който се наслаждаваше (ст. 22), но на който не можеше да се подчинява отделно от Христос (ст. 15–25).

Може да се изпълни. Или „може да се осъществи“ или „може да се постигне“. Бог изпрати Сина Си в подобие на грешната плът, за да могат хората да бъдат способни напълно да спазват праведните изисквания на Неговия свят закон. Да приведе човешкия живот в хармония с божествената воля е целта на плана на спасение. Бог не даде Сина Си, за да промени или отмени закона Си, или да освободи хората от необходимостта от съвършено послушание. Законът винаги е бил израз на непроменимата воля и характер на Бога. Падналият човек не е бил в състояние да се подчинява на неговите изисквания и законът не е притежавал силата да го укрепи в послушание. Но сега Христос е дошъл, за да направи възможно човекът да окаже съвършено послушание. Тези стихове ясно показват продължаващото място и авторитет на Божия закон в евангелието и плана на спасение (вижте на гл. 3:31).

Павел не казва „може да се изпълни частично“. Библията последователно говори за пълна трансформация, съвършено послушание (виж Мат. 5:48; 2 Кор. 7:1; Еф. 4:12, 13; Кол. 1:28; 4:12; 2 Тим. 3:17; Евр. 6:1; 13:21). Бог изисква съвършенство от Своите деца и съвършеният живот на Христос в Неговата човечност е Божието уверение към нас, че чрез Неговата сила и ние можем да постигнем съвършенство на характера (вижте COL 3:15; AA 531).

Ходя. Буквално „ходя“, което предполага обичайно поведение. Следователно, може да се преведе като „живея“ (виж Рим. 6:4; 2 Кор. 5:7; 10:3; Еф. 2:10; 4:1).

Не по плът. Тоест, не според плътта. Онези, в които праведното изискване на закона е изпълнено, вече не живеят според повелите и импулсите на плътта. Задоволяването на плътските желания вече не е водещият принцип в живота им.

След Духа. Тоест, те регулират поведението си според повелите и напътствията на Духа, обитаващия в тях Дух на Христос (ст. 9). Справедливото изискване на закона се изпълнява в тях. Това, което законът изисква, се обобщава в християнската любов, защото

„любовта е изпълнение на закона“ (гл. 13:10). По същия начин, резултатът от действието на Светия Дух в живота е любов, защото „плодът на Духа е любов“ (Гал. 5:22). Следователно, животът според Духа означава живот, в който праведните изисквания на закона са изпълнени – живот на любов и любящо послушание. Великата цел, поради която Бог изпрати Сина Си в света, е, че такъв живот може да бъде направен възможен за вярващите.

Някои коментатори предпочитат да тълкуват тази фраза като отнасяща се по-специално до обновения дух на човека, чрез който действа Светият Дух. Те разбират, че Павел подчертава, че животът ни вече не се управлява от нашата нисша, а от нашата висша, духовна природа. Това тълкуване е отразено в редица преводи чрез изписването на „дух“ без главна буква (вж. RV).

5. Тези, които са. Това може да изразява различен аспект от „ходим“ (ст. 4). Да бъдем „според плътта“ означава да имаме плътта за управляващ принцип на нашето същество. „Да ходим според плътта“ означава да следваме този принцип в реалния живот. „Ходим“ изразява проявлението на състоянието, изразено с „са“. Вижте ст. 4.

Имай предвид. Гръцко *phroneō*, „да мислиш за“, „да се грижиш за“, „да насочваш ума и сърцето си към“, „да стремя се към.“ Думата обозначава цялостното действие на чувствата, както и на волята.

като причина. Сравнете употребата на думата „*phroneō*“ в Мат. 16:23; Рим. 12:16; Фил. 3:19; Кол. 3:2. Цялата умствена и морална дейност на онези, които са „по плът“, е насочена към егоистично задоволяване на недуховни желания.

Нещата на плътта. Ние сме под преобладаващото влияние на едното или другото от двата принципа, противопоставени в този стих. Според това как единият или другият има господство, такъв ще бъде и обликът на живота ни и характерът на действията ни. Павел описва абсолютен контраст между нещата на плътта и нещата на Духа в Галатяни 5:16–24.

6. Да бъдеш плътски настроен. Буквално „умът [или „намерението“] на плътта“. В този случай „ум“ означава „мисъл“, „цел“, „намерение“, „склонност“, както в изречението „той... знае какъв е умът на Духа“ (ст. 27).

Смърт. Да мислиш само за задоволяване на плътските желания е смърт. Този, който живее за тази егоистична цел, е мъртъв, докато е жив (1 Тим. 5:6; виж също Еф. 2:1, 5), а настоящото състояние на духовна смърт може да доведе само до окончателна вечна смърт. Причината за това е обяснена в Рим. 8:7.

Да бъдеш духовно настроен. Буквално „умът [или „настроението“] на Духа“.

Живот и мир. Да се съсредоточим върху духовните неща и да имаме мислите и желанията, управлявани единствено от Божия Дух, водят до онази здравословна, животворна хармония на всички функции на душата, която е сигурен залог и предвкус на идния живот (виж Еф. 1:13, 14). Присъствието на Светия Дух носи любов, радост и мир в живота (Гал. 5:22), началото в нас на Божието царство, което е „правда, мир и радост в Светия Дух“ (Рим. 14:17).

Тези, които са „духовно настроени“ и „ходят ... по Духа“ (гл. 8:1), се радват на мир на прошка и помирение (гл. 5:1). Божията любов е „излята“ в сърцата им (гл. 5:5) и те имат радостта и насърчението да видят праведното изискване на закона изпълнено в живота им (гл. 8:4). Те очакват с нетърпение окончателното спасение и вечния живот. Напротив, онези, които са „плътски настроени“ и „ходят... по плът“ (ст. 4, 6), познават само разрушителния опит на робството и осъждението (ст. 1, 15, 21) и могат да очакват само съд и смърт (гл. 1:32; 2:5, 6; 6:21, 22).

7. Защото. Павел сега обяснява защо плътският ум е смърт.

Плътски ум. Гръцки *phronēma tēs sarkos*, преведено като „да имаш плътски ум“ в стих 6 (виж коментара там).

Вражда срещу Бога. Да се мисли за плътските неща и по този начин да се живее живот на самоутвърждаване и самодоволство, неизбежно означава живот, враждебен към Бога и нехармоничен с Неговата воля (виж Яков 4:4). Такъв курс води до отчуждение от Бога и отделяне от източника на живот – отделяне, което означава смърт. Тази враждебност срещу Бога е противоположна на мира, който идва при онези, които живеят в Духа (Римляни 8:6).

Не е подчинен. Или „не се подчинява“. Във военната терминология глаголет означава подчинение на заповеди. Сегашно време предполага продължаващо неподчинение. Умът, който е насочен към плътта, разкрива враждебността си срещу Бога чрез продължаващо непокорство на Неговия закон.

Нито пък може да бъде. Плътският ум е напълно неспособен да се подчини на закона. на Бога. Само чрез преобразяващата сила на Светия Дух послушанието отново е възможно.

Когато човекът е бил създаден за първи път, неговият ум и живот са били в съвършена хармония с Божията воля. Принципите на Божия закон са били написани в сърцето му. Но грехът донесе отчуждение от Бога и сърцето на човека се изпълни с вражда и бунт. Следователно, откакто човек е паднал под властта на греха, той следва наклонностите на плътта, което неизбежно води до непослушание на Божия закон. Ето защо е невъзможно човек да постигне праведност и спасение чрез собствените си легалистични опити за послушание.

Освен ако не умре за себе си и греха и не се роди отново за нов живот в Духа (гл. 6), той е неспособен да се подчини на Божията воля (виж РР 64).

8. И така. Гръцки де, тук просто „и“. Думата не въвежда заключение или следствие от стих 7, а просто повтаря съдържанието на стих 7 в малко по-различна и може би по-лична форма. Връзката може да се перифразира по следния начин: „Плътският ум е вражда против Бога... и онези, които са плътски, не могат да угодят на Бога.“

В плът. Това може да е по-силен израз от „по плът“ (ст. 4, 5). Означава да бъдеш погълнат и управляван от нещата на плътта.

Не може да угоди на Бога. Бог е доволен от верността и послушанието. Той беше много доволен от Сина Си (Мат. 3:17; 12:18; 17:5; Йоан 8:29). Той гледа с удоволствие на делата на вяра и любов (Фил. 4:18; Кол. 3:20; Евр. 13:16, 21). Но такъв живот на вяра, послушание и любов е възможен само за онези, които живеят чрез обитаваща сила на Светия Дух. Тези, които са в плът, не могат да вършат нещата, които са угодни на Бога. Техният естествен път е на враждебност и непослушание.

Този стих добавя допълнителен акцент и обяснение към сериозното твърдение на Павел в това послание, че легалистичните опити за послушание са обречени на провал (Римляни 3:20; 7:14–25).

Онези, които разчитат за спасение на лъжливата надежда, че собствените им дела на послушание са угодни на Бога и заслужават Неговата спасителна благосклонност, са предупредени в този стих, че не могат да спечелят Божието благоволение по този начин. Докато са в плът, те не могат да угодят на Бога, не могат да се подчиняват на Неговия закон.

9. Но вие. По характерния си начин Павел изразява увереността си в своите читатели. Но след това той уточнява твърдението си, като добавя условието, от което задължително зависи твърдението му относно тях.

В Духа. Тоест, вие сте духовно настроени и под ръководството и влияние на Светия Дух.

Ако е така, старият живот в плътта престава само когато започне новият живот в Духа. Управляващата сила на плътта може да бъде изгонена от живота само когато Духът е поканен да дойде и да упражнява пълен контрол. Когато Духът наистина обитава вътре, животът след плътта е приключил.

Този стих е покана за самоанализ. Ние сме духовно настроени и живеем в Духа, „ако е така“ Божият Дух живее в нас. Можем да разберем дали Духът живее в нас чрез присъствието или отсъствието на плода на Духа (Галатяни 5:22) в живота ни. Липсата на плода е доказателство, че все още живеем в плът.

Пребиваване. Това показва продължаващото и постоянно присъствие на Духа, а не само случайни изблици на ентузиазъм и ревност. Павел другаде представя Светия Дух като обитаващ в сърцата на християните (виж 1 Кор. 3:16; 6:19). Изразът „във вас“ обозначава близостта на личната връзка между вярващия и Духа. Той предполага пълното подчинение на волята на християнина на Божията воля.

Дух Христов. Сравнете термините „Божият Дух“ и „Дух Христов“. Светият Дух е наричан другаде „Дух Христов“ (1 Петрово 1:11; вж. 2 Петрово 1:21), „Духът на Сина Му“ (Гал. 4:6) и „Духът на Исус Христос“ (Фил. 1:19). За връзката на Светия Дух с Христос вижте Йоан 14:26; 15:26; 16:7, 13, 14.

Не е негово. Или „не му принадлежи“. Не е достатъчно да си интелектуалец убедени в истинността на християнството. Духът Христов трябва да обитава вътре в нас. Изповядването на християнството само по себе си не прави човек истински последовател на Христос. Можем да знаем, че наистина Му принадлежим, ако Той ни е дал от Духа Си (1 Йоан 4:13). Когато ежедневието на живот разкрива любов, радост, мир и другите благодати на Духа (Галатяни 5:22), има доказателства за истинско християнство. Но ако, напротив, животът ни е помрачен от недоброта, егоизъм и суета, тогава ние не сме Негови.

Този стих е изпълнен със сериозно предупреждение. Един твърдящ се християнин може да изглежда, че приема всички доктрини и се съобразява с всички практики на църквата. Той може да е активен в Божието дело. Може да е готов да раздаде всичките си блага, за да нахрани бедните или дори да даде собственото си тяло на изгаряне, но ако Духът не живее в него и плодът на Духа (Гал. 5:22) не е очевиден в живота му, той не е Негов (1 Кор. 13:3). Този, който е горд, суетен, лекомислен, светски настроен, алчен, нелюбезен, критикуващ, общува не с Христовия Дух, а с друг дух (5Т 225).

10. И ако Христос. Или „но ако Христос“. Това показва, че да имаш Христовия Дух (ст. 9) означава да имаш Христос, обитаващ в сърцето като принцип на живота (виж също Йоан 6:56; 15:4; 2 Кор. 13:5; Гал. 2:20; Еф. 3:16, 17; Кол. 1:27).

Тялото е мъртво. Коментаторите са интерпретирали този текст по редица начини. Обаче, очевидното позоваване в стих 11 на възкресението на смъртното тяло показва, че Павел говори тук за физическа смърт поради грях (виж гл. 5:12). Дори онези, които са родени отново за нов живот в Духа, все още са подвластни на смъртта, смъртта, която е била предадена от Адам върху всички хора. Но тъй като Духът живее в тях, те очакват възкресение и вечен живот (гл. 8:11).

Духът. Или „духът“. Контекстът, особено директният контраст между „тялото“ и „духа“ (вж. 1 Кор. 7:34; 2 Кор. 7:1; Яков 2:26), изглежда показва, че Павел тук говори за човешкия дух.

Е живот. Павел не казва, че духът „е жив“, а че „е живот“, въпреки че мнозина В последните версии преводът е „жив“ или „има живот“. Човешкият дух, който е

пропит от животворната сила на Светия Дух, притежава живот, поддържан от Бога. Именно в човешкия дух Божият Дух извършва Своето оживотворяващо, преобразяващо дело.

Заради праведността. В Писанията праведността е постоянно свързвана с живота, както грехът е със смъртта. Когато има праведност в живота, има доказателства за присъствието и силата на Божия Дух, а това означава живот.

Някои коментатори предпочитат да ограничат значението на „праведност“ в този пасаж до праведността на Христос, вменена на вярващия за животворно оправдание (гл. 5:18). Но контекстът сякаш не показва такова ограничение. Приемайки праведността в най-широк смисъл, смисълът на Павел изглежда е, че макар тялото да е мъртво поради греха на Адам, в който всички ние сме участвали (вижте гл. 5:12), духът е живот поради Христовата праведност, която първоначално е била вменена в оправданието, а по-късно е дадена в освещението. Този дар на праведността е придружен от дара на вечния живот (гл. 5:17, 18, 21). А доказателството, че сме получили дара на праведността и приемането от Бога, е присъствието на вечно живия, вечно активен Божи Дух (Еф. 1:13).

11. Ще съживи. Тоест, ще съживи. Павел често представя възкресението на Христос като залог за възкресението на вярващия (1 Кор. 6:14; 15:20–23; 2 Кор. 4:14; Фил. 3:21; 1 Сол. 4:14).

Чрез Неговия Дух. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „поради Неговия Дух“. Според тълкуването на KJV, Светият Дух е силата, чрез която мъртвите биват възкресявани. Според другото тълкуване, Светият Дух е причината за тяхното възкресение.

И двете идеи са верни и всяка от тях е подходяща в този контекст. Светият Дух е Духът на живота (ст. 2) и е естествено, където присъства Духът, да има и живот.

Следователно би било правилно да се каже, че както „чрез силата на Духа“, така и „поради присъствието на Духа“ Бог ще възкреси онези, в които живее животворящият Дух.

12. Ние сме длъжници. С оглед на спасителното присъствие на Светия Дух, ние сме под тържествени морални задължения – но със сигурност не към плътта – да живеем според нейните диктатори. Павел обяснява, че управлението на плътта води само до смърт (ст. 6). Следователно, вярващият не трябва да се чувства задължен към плътската си природа. От друга страна, Божият Дух е донесъл свобода от робството и осъждането на греха (ст. 2; гл. 6:22) и сега обещава вечен живот (гл. 8:11). Това поставя онези, за които Духът извършва това спасително и преобразяващо дело, в позицията на длъжници. Те дължат всичко на Духа и тяхната вяроност и послушание трябва да бъдат отдадени от все сърце на тази висша сила, която е влязла в живота им.

Този стих е отговор на онези, които погрешно разбират свободата на евангелието. Евангелието ни освобождава от осъждането на закона и от разрушителната грешка да се опитваме да спазваме закона със собствени усилия, но не ни освобождава от послушание на Божията воля. Божията вечна и непроменима наредба е всички Негови създания да Му се подчиняват (вижте гл. 3:31). Евангелието далеч не е край на послушанието, а е само началото на истинското послушание, а Павел го описва като задължение, което ни задължава да се подчиняваме. Ако позволим на Божия Дух да действа изцяло в нас, това задължение да се подчиняваме няма да ни донесе чувство на робство или подчинение, а по-скоро винаги ще продължаваме да се наслаждаваме на Божия закон (вж. гл. 7:22), тъй като Светият Дух ни дава сила да му се подчиняваме.

След плътта. Вижте стихове 4, 5.

13. Ще умрете. Гръцкият език е по-категоричен, отколкото простото бъдеще време на глагола в английския език го изразява. За онези, които живеят след плътта, смъртта е неизбежна. Сравнете гл. 6:21.

Умъртвявам. Тоест, умъртвявам. Времето е в настояще време, което показва непрекъснат процес на умъртвяване.

Делата на тялото. Или „практиките на тялото“. Павел има предвид действията на тялото, разглеждани в тяхната морална склонност, която в този случай е към зло. В този стих Павел сякаш повтаря целия си аргумент, развит в двете предходни глави, че плътският живот означава смърт, а разпъването на плътта означава живот. Вижте особено гл. 6:6; 8:6. Християнинът не трябва да се поддава на телесни импулси и апетити, освен до степента, в която те са в съответствие с Божия закон. Яденето и пиенето му и всичко, което прави, трябва да се извършва с оглед на Божията слава (1 Кор. 10:31).

Ще живеете. Това е простото бъдеще време на глагола и по този начин се различава донякъде от форма на израза „ще умрете“ (вижте по-горе за тази фраза). Разграничението може да отразява факта, че докато смъртта е неизбежната последица от живота след плътта, вечният живот не е точно неизбежната последица от умъртвяването на делата на тялото. Той е по-скоро дар от Бога чрез Христос (вижте гл. 6:23).

Каквито и изповеди за духовен живот да правим, завинаги остава вярно, че ако живеем плътски, ще умрем (вижте Гал. 6:7, 8; Еф. 5:5, 6; Фил. 3:18, 19; 1 Йоан 3:7, 8). Или греховете ни трябва да умрат, или ние трябва. Ако им бъде позволено да живеят, ние ще умрем. Ако бъдат умъртвени, ние ще бъдем спасени. Никой човек не може да бъде спасен в греховете си.

14. Водени са. Или „биват водени“. Сегашното време показва непрекъснато действие. Воденето от Духа не означава моментен импулс, а постоянно, обичайно влияние. Не онези, чиито сърца от време на време биват докосвани от Духа, или онези, които от време на време се поддават на Неговата сила, са Божии синове. Бог признава за Свои синове само онези, които са непрекъснато водени от Неговия Дух.

Важно е да се отбележи, че насочващата и преобразяваща сила на Светия Дух е описана като водеща, а не като принуждаваща. В плана на спасението няма принуда. Духът обитава само в сърцата на онези, които Го приемат с вяра. А вярата предполага любящо и доброволно подчинение на Божията воля и насочващото влияние на Светия Дух.

Божии синове. Павел може би прави известно разграничение между „синове“ (huiοi) и „деца“ (tekna) (ст. 16). Ако е така, „деца“ обозначава естествената връзка, която децата имат с родителите си, докато „син“ предполага, освен това, признатия статус и привилегии, запазени за синовете. В стих 15 позицията на синовство се противопоставя на тази на слугите или робите. Павел обяснява този контраст по-подробно в Галатяни 3:26; 4:1–7.

Докато човек живее под закон, той е роб (виж Рим. 6:14) и се стреми чрез собствените си дела да спечели награда. Но въпреки най-добрите си усилия да установи собствената си праведност, той жъне само осъждане и гняв и стои пред своя Господ и Съдия със страх и трепет. Като роб той няма дял в наследството. Не го очаква живот, а смърт. Но след това, когато чрез вяра е оправдан и се роди отново от Светия Дух, той преминава от състояние на робство към синовство. Вместо гнева на Съдията, любовта на Отца сега почива върху него. Вместо страха на роб, той сега има доверието и увереността на син. Да бъдеш син Божий означава наистина да живееш (вж. гл. 8:13).

Привилегията на синовството е само за онези, които са водени от Духа. Те са новородени от Духа (Йоан 1:12, 13; 3:3-8) и, независимо дали са юдеи или езичници, са истинските синове на Авраам, децата на вярата (Гал. 3:7).

15. Не сте получили. Или „не сте получили“. Гръцкият превод може да се разбира като визирайки по-специално началото на християнския живот, когато вярващият е помирен, оправдан и прероден. По това време Бог изпраща Духа Си в сърцето (Гал. 4:5, 6).

Духът на робството. Очевидно е, че Павел не говори нито за човешкия дух, нито за божествения Дух. Той използва термина „дух“ по-общо, за да изрази настроение, навик или състояние на чувство. Следователно изразът може да се преведе като „съзнание за робство“, „чувство за робство“, „робски дух“. Сравнете „духът на ревност“. (Числа 5:14, 30), „дух на униение“ (Исая 61:3), „дух на блудство“ (Осия 4:12), „дух на немощ“ (Лука 13:11), „дух на кротост“ (1 Коринтяни 4:21), „дух на страх“ (2 Тим. 1:7), „дух на заблуда“ (1 Йоан 4:6).

Робството, което в това послание е противопоставено на свободата на Божиите синове, е робството на греха (Рим. 6:6, 16, 17, 20; Рим. 7:25) и на смъртта като последица от греха (гл. 5:21).

Отново към страх. Това предполага връщане към състоянието на страх, в което християнинът е живял, преди да стане вярващ. Човекът, който все още е под закон и в робство на греха (гл. 6:14), е преследван от предчувствия под чувството за непростим грях (виж Рим. 1:32; вж. Евр. 2:14, 15). Когато Светият Дух бъде приет, това окаяно състояние приключва. Духът носи живот, любов и свобода от страха (1 Йоан 4:18), с уверението, че вместо да бъдем роби, ние сме синове и наследници.

Осиновяване. Гръцки *huiothesia*, буквално „поставяне като син“. Съществуват известни различия в мненията дали фразата „Духът на осиновяването“ се отнася до Светия Дух като пораждащ условието за осиновяване, или до духа, който е характерен за онези, които са допуснати в тази връзка на синовство. Сравнете фразата „духът на робството“. Ако Павел говори тук за съзнанието или чувството за осиновяване, „дух“ трябва да се пише без главна буква, което е така в редица версии. Светият Дух е, разбира се, Този, който осъществява това осъзнаване на синовството. Съзнанието за осиновяване носи чувството на обич, любов и увереност, каквито децата изпитват към родителите си, а не робския, страхлив дух на робите към господарите си.

Изглежда, че евреите не са имали практиката на осиновяване, но това не е било необичайно сред гърците и римляните. Следователно употребата на този термин от Павел би била ясно разбираема за неговите читатели в Рим. Той използва този израз и на други места в посланията си, за да опише типичното осиновяване на еврейския народ (гл. 9:4), действителното осиновяване на еврейски и езически вярващи като Божии деца (Гал. 4:5; Еф. 1:5) и свършеното осиновяване на вярващите в бъдещото състояние на слава (Рим. 8:23).

Осиновяването е вземане и третиране на непознат като свое собствено дете, а Павел прилага термина към християните, защото Бог се отнася към тях като към Свои собствени синове, въпреки че по природа те са били чужди и врагове (Рим. 5:10; Кол. 1:21). Това означава, че тъй като по природа ние нямаме претенции към Бога, Неговият акт на осиновяване е акт на чиста суверенна любов (Йоан 3:16). Това също така означава, че като осиновени синове, ние сега сме под Неговата закрила и грижа и че с любяща благодарност трябва да проявяваме духа на децата, като доброволно Му се подчиняваме във всичко (вижте Рим. 8:12).

Чрез което плачем. Буквално „в който плачем“. Може да се преведе и като „когато плачем“, като в този случай думите биха били свързани със следващия стих, както е в някои преводи (виж RSV). Ако се следва другата връзка, Павел казва, че плачът е подтикнат от съзнанието за осиновяване като Божии синове. Думата, преведена като „плач“, обикновено означава силен вик, изразяващ дълбока емоция.

Аба, Отче. Първата дума е транслитерация на арамейския, езикът, който е широко разпространен сред евреите в Палестина. Втората е преведена от гръцки, език, разбираем и от много палестински евреи. Използването на думата „Отец“, първо от арамейски, а след това от гръцки, отразява двуезичния характер на хората, до които е дошло християнството. Но изглежда няма определено обяснение за причината за повторението. Тя се появява веднъж в Марк (гл. 14:36), а Павел я използва отново в Галатяни 4:6.

Някои предполагат, че гръцкият термин е добавен от Павел и Марк просто за да обяснят значението на арамейския термин на своите гръкоговорящи читатели. Други коментатори обаче посочват, че и трите пасажа, където се случва това повторение, са силно емоционални и следователно повторението може да показва интензивност на чувството.

16. Самият Дух. Или „Самият Дух“, както в много преводи (виж RSV). Граматическият род на думата за „Дух“, гр. *πνευμα*, е среден род. Следователно, местоимението „самият“ също трябва да бъде среден род в гръцкия език. Когато Светият Дух е посочен с мъжкото име *paraklētos*, „Утешител“, се използва мъжкото местоимение (виж Йоан 15:26; 16:7, 13). Очевидно е, че личността на Светия Дух не може да се спори по рода на местоименията, които могат да бъдат използвани (вж. АА 53; ТМ 64). Службата и делото на Светия Дух са ни обявени в Писанията (виж Йоан 14:26; 16:8, 13–15; Римляни 8:26; и др.), но природата на Светия Дух е мистерия. „Относно такива мистерии, които са твърде дълбоки за човешкото разбиране, мълчанието е злато“ (АА 52).

С нашия дух. Свидетелството на собствения дух на вярващия, че е Божие дете, зависи от свидетелството на Светия Дух, че е такъв. Сравнете пасажа: „Никой не може да нарече Исус Господ, освен чрез Светия Дух“ (1 Кор. 12:3). Също така е вярно, че никой не може наистина да нарече Бога Отец, освен чрез същия Дух (Гал. 4:6). Следващият превод прави този пасаж тясно паралелен на Гал. 4:6: „Когато викаме: Авва, Отче!“, самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божии деца.“ (РСВ).

Божии деца. По същия начин, както ние ставаме Божии деца чрез възраждащата сила на Светия Дух (Йоан 1:12, 13; 3:5), така и продължаващата увереност, че все още сме Божии деца, идва чрез обитаването на Божия Дух (Римляни 8:14). Че Той обитава в нас, може да се познае чрез присъствието на плода на Духа в живота ни (Гал. 5:22). Ако в сърцата ни има любов към Бога и към ближните ни, можем да знаем, че сме преминали от смърт в живот (1 Йоан 3:14) и сме станали деца на нашия небесен Отец (Мат. 5:44, 45), осиновени в небесното семейство.

17. След това наследници. Буквално „също наследници“. В Божия план за пълното възстановяване на човека, синовството и наследствеността вървят ръка за ръка (вж. Гал. 4:7). Ако се родим отново като Негови деца и бъдем осиновени като Негови синове, Бог ще се отнася и с нас като със Свои наследници. Наследството е царството на славата (Мат. 25:34; 1 Петр. 1:4, 5) и вечният живот (Рим. 2:7). Пълното притежание на това наследство е с нетърпение очаквано от Божиите деца (Рим. 8:18–25; вж. 1 Йоан 3:1–3).

Сънаследници. Исус описва Себе Си като „наследник“ в притчата за злите земеделци (Матей 21:38). Като „първороден между много братя“ (Римляни 8:29), Христос

допуска братята Си да споделят по равно наследството, което е спечелил, не за Себе Си, а за тях (виж Йоан 17:22-24; 2 Тим. 2:11, 12; Откр. 3:21).

Страдайте с него. Или „страдайте заедно“. В гръцкия език Павел използва три сложни думи с предлог слънце, „с“. Християните са „сънаследници с“ или наследници заедно (sugklēronomoi), ние „страдаме с“ или заедно (sumpaschō) и ние сме „прославени заедно“ (sundōxazō). Ако страдаме с Христос, Бог ще се отнася с нас като с наследници заедно със собствения Си Син. Самото страдание не отговаря на условието, което се подразбира тук. То трябва да е страдание с Христос (вж. 2 Тим. 2:11, 12).

Христовият живот е пример за вярващия. Исус премина през болка за мир и през страдание за слава; така ще преминат и всички, които Го обичат (виж Мат. 10:38; 16:24; 20:22; 2 Кор. 1:5; Кол. 1:24; 1 Сол. 3:3). Да страдаш с Него означава да страдаш заради Него и заради евангелието. Когато ранните християни бяха изправени пред жестоко преследване заради Христос, Петър ги насърчи с думите: „Радвайте се, понеже участвате в Христовите страдания, за да се зарадвате и когато се яви Неговата слава“ (1 Петрово 4:13).

Да страдаш с Христос може да означава и да се бориш със силите на изкушението, както Той се е борил, така че както Той е бил „усъвършенстван чрез страдания“ (Евр. 2:9, 10, 18), така и ние да бъдем.

Планът на спасението не предлага на вярващите живот, свободен от страдания и изпитания от тази страна на царството. Напротив, той ги призовава да следват Христос по същия път на себеотрицание и укор. Както Исус беше постоянно противопоставян от Сатана и преследван от света, така ще бъдат и всички онези, които се преобразяват по Негово подобие. Тяхното нарастващо отклонение от света ще провокира все по-голяма враждебност. Но именно чрез такива изпитания и преследвания характерът на Христос се възпроизвежда и разкрива в Неговия народ. „Мнозина ще бъдат очистени, избелени и опитни“ (Даниил 12:10). Като споделяме страданията на Христос, ние сме образовани, дисциплинирани и подготвени да споделяме славата на отвъдния живот.

18. Смятам. Гръцки λογίζομαι. Същата дума е преведена другаде като „мисля“ (гл. 2:3), „заклучавам“ (гл. 3:28), „предполагам“ (2 Кор. 11:5), „броя“ (Фил. 3:13). Тя не означава просто мнение или предположение, а разглеждано като преценка.

Страданията. Павел можеше да говори за тях поради много болезнен опит. Той вече беше страдал много за Христос и евангелието, когато написа това послание, и много страдания все още го очакваха преди екзекуцията му (вижте Деяния 19:23-41; 20:23; 21:27-36; 2 Кор. 1:3-11; 6:4-10; 11:23-33; Кол. 1:24).

Това настояще време. В светлината на вечността настоящето е само кратко и преходно точка. „Нашата лека скръб... е само временна“ (2 Кор. 4:17).

В сравнение. В сравнение с идващата слава, всички страдания на този настоящ живот потъват в незначителност (виж ЕВ 17).

Ще бъде разкрито. Павел представя бъдещото откровение на славата като нещо, което е със сигурност ще се случи. Сравнете с Галатяни 3:23, където същите думи са използвани в същия емфатичен ред.

Славата, която предстои да бъде разкрита, включва небесния блясък на второто пришествие и проявлението на Христос в цялото Му божествено съвършенство и сила (вижте Тит 2:13). Тази слава ще бъде споделена от верните последователи на Христос (Кол. 3:4), защото те ще бъдат като Него, когато Го видят такъв, какъвто е (1 Йоан 3:2). Те ще Го отразяват като огледало.

и ще се преобразят в същия образ, от слава в слава (2 Кор. 3:18). Откровението на славата ще включва също блясъка и красотата на небето, Божия престол (Деяния 7:49), светло и славно място (Откр. 21:10, 11, 23, 24; 22:5).

Очакването на тази бъдеща слава трябва да подкрепя християните в техните страдания тук, на земята. Страданията може да изглеждат големи, но те са „леки“ в сравнение с онази „вечна тежест на славата“, която страданията причиняват (2 Кор. 4:17). Те са само за миг, но славата ще бъде вечна. Те скоро ще преминат, но славата никога няма да помръкне или намалее завинаги (1 Петрово 1:4).

В нас. Или „нас“. Предлогът eis, който Павел използва, подсказва идеята, че славата се простира до нас в своето преобразяващо сияние.

19. Искрено очакване. Гръцка дума *apokaradokia*. Тази силно изразителна гръцка дума е съставена от три части: *apo*, „далеч“, *ka*, „глава“, *dokeō*, тук „да чакам“. Буквалното значение е „очакване с протегната глава“, представката *apo* „далеч“, което предполага отвръщане от всичко останало и впиране на поглед в един-единствен обект. Това предполага чакане с вдигната глава и поглед, вперени в онази точка на хоризонта, от която трябва да дойде очакваният обект.

Творението. Гръцки *ktisis*, „творението“. Думата *ktisis* може да означава или творчески акт (виж гл. 1:20), или сътвореното нещо (виж Марк 16:15; Рим. 1:25; 8:22; Кол. 1:23; Евр. 4:13). Тук се използва в последния смисъл. Значението на този пасаж е било обсъждано надълго и надълго и нашироко и коментаторите са се опитвали да очертаят тънки граници между това, което е, и това, което не е, което трябва да се включи под термина „творение“. Някои разбират „творението“ като отнасящо се до целия свят на природата, както одушевена, така и неодушевена, с изключение на човека. Други включват и света на човечеството. Някои смятат, че се обсъжда само човечеството. Може би е най-добре да не се ограничава приложението, защото със сигурност цялата природа, преносно, и човечеството, буквално, стено под проклятието и очаква по-светъл ден. Не е необичайно в Писанията светът на природата да бъде описан като способен на човешко съзнание (виж Втор. 32:1; Ис. 35:1; Осия 2:21, 22).

Чака. Гръцка дума *apexdechomai*, рядко срещана в Новия завет, използвана почти изключително от Павел (Рим. 8:23, 25; 1 Кор. 1:7; Гал. 5:5; Фил. 3:20; Евр. 9:28; вижте 1 Петр. 3:20, където текстови доказателства потвърждават прочитането *apexedecheto*). Подобно на думата, преведена като „искрено очакване“, и тази е силно изразителна. Тя означава чакане на нещо с концентриран копнеж и очакване, като вниманието е напълно откъснато от всичко останало.

Проявление. Гръцки *apokalupsis*, „откровение“. Същата дума е използвана и в заглавието на последната книга в Новия завет. Апокалипсис е свързан с глагола, преведен като „разкрит“ (*apokaluptō*) в стих 18. Откровението на Божиите синове ще бъде публичното проявление на цялото дело на изкупителната благодат в цялата му пълнота. Това ще се случи при второто пришествие на Христос (Кол. 3:4; 1 Йоан 3:2), когато праведните мъртви бъдат възкресени, а ние, живите и останалите, ще бъдем грабнати да посрещнем Господа във въздуха (1 Кор. 15:51–53; 1 Сол. 4:16, 17). Павел описва творението като копнежливо очакващо това откровение.

20. Творение. Или „творение“, както в стих 19.

Беше направен подлог. Времето на гръцкия глагол показва, че събитието се е случило в определено време. Това ще бъде при грехопадението на Адам и Ева. Грехът на човека доведе до последици, които обхванаха целия свят около него. Когато човекът, центърът на творението, се отклони от истинския си път, цялата сфера, в която той беше център, беше засегната и попадна под божествената присъда (Битие 3:17–19).

Суета. Гръцки *mataiotēs*. Тази дума изразява безцелност, фрустрация, това, което разочарова очакванията. Единствените други случаи на *mataiotēs* в Новия завет са Еф.

4:17; 2 Петрово 2:18. Сравнете сродния глагол *mataioō*, „стана суетен“ (Рим. 1:21), и

свързаното прилагателно, *mataios*, „суетен“ (1 Кор. 3:20; 1 Петрово 1:18). Книгата Еклесиаст е коментар върху „суетата“ (виж Екл. 1:2; и др.). Въпреки че в началото Бог създаде всичко „много добро“ (Бит. 1:31), сега виждаме навсякъде белезите на разпад и смърт. Яростта на стихииите и разрушителните инстинкти на животните са доказателство за суетата и безцелността, на които е било подложено творението. И всичко несъвършено, покварено, покварено и подло е сянката, която Адам чрез греха си хвърли върху потомството си, стихииите, животните, растенията и цялото му владение.

Не по собствена воля. Или „не по собствена воля“, „не по собствен избор“. Адам беше този, който е имал избор между служенето на Бога и това на суетата и поради неговото бунтовно решение човечеството и светът на природата заедно са били подложени на суета. Неговото потомство не е имало избор по въпроса. Самата природа е напълно невинна. Бог обаче е осигурил начин за спасение (вижте Езекиил 18:2).

По причина. Изречението гласи буквално „заради този, който покори“. Някои са отнесли това към човечеството като цяло или към Адам в частност, докато други го отнасят към Бога. Последното е може би най-простото тълкуване. За причината, поради която проклятието е било допуснато, вижте Езекиил 18:2; вижте Великата купа 497–499.

С надежда. Много коментатори и версии пренасят тези думи в началото на ст. 21 и се превежда като „с надеждата, че творението...“ Независимо от връзката, значението е ясно, че подчинението на суетата не е било краят на Божиата цел. Творението е било подчинено с надеждата да се постигне целта, към която Бог е работил, като го е подчинявал по този начин (вижте по-горе под „чрез разум“). Светът на природата е бил създаден за човека и в първоначалното си състояние е бил пригоден да служи на радостите и благословието на безгрешните мъже и жени. Но когато човекът е паднал, природата също се е променила и е била пригодена да посрещне промененото състояние на човека и да служи на плана на изкуплението. Раят е бил изгубен и под проклятието на греха цялата природа е свидетелствала на човека за характера и резултатите от бунта срещу Бога. Но „суетата“ на природата се е превърнала в стимул за упражняване на моралните и физическите сили на човека. Животът на труд и грижи, който отсега нататък е трябвало да бъде негов участ, е бил определен в любов. Това е била дисциплина, наложена от греха му (вижте РР 5). Освен това, историята на ужасния експеримент на бунта би послужила като предупреждение срещу бъдещи прегрешения (вижте GC 499).

21. Защото. Гръцко *hoti*, което би трябвало да се преведе като „че“, ако „с надежда“ (виж на стих 20) е свързано със стих 21.

Творението. По-скоро „творението“ (вижте на стих 19).

Робството на покварата. Тоест, състоянието на подчинение, водещо до разпад и упадък. Нежелателното подчинение на състояние, което води до поквара, е добре наречено „робство“.

Славната свобода. Буквално „свободата на славата“. Свободата е един от елементите на състоянието на слава, споменато в стих 18. В освобождението, което ще се случи при явяването на Христос, цялото творение се надява да сподели.

За Божиите деца „свободата на славата“ ще означава пълна свобода от присъствието и силата на греха, свобода от изкушението, от бедствието, от смъртта. В бъдещото състояние на слава те ще бъдат свободни да упражняват всичките си сили в свършена хармония с волята и целите на Бог. Най-висшата форма на свобода е да бъдем под суверенитета и управлението на всемогъщия Създател. В новата земя винаги ще бъде наша радост и желание да правим само онези неща, които са угодни на Бог. Такъв живот на вечно послушание е истинска свобода. Дългата история на греха е доказала, че всичко е робство, но не и служене на Бог, всичко е робство, но и подчинение на божествените заповеди.

22. Знаем. Павел се обръща към опита на своите читатели в техните наблюдения върху светът около тях.

Сътворение. Гръцко ktisis. Това е същата дума, която е преведена като „създание“ в стихове 19, 20, и 21 (вижте на стих 19).

Стенания. Тези болки показват както надежда, така и страдание. Павел изобразява творението в мъките на раждането, докато очаква радостно избавление (вж. Йоан 16:21).

Само християнският вярващ, с Писанието в ръце, може да обясни тайната на страданието и скръбта. Чрез откровението на Божието Слово той знае причината и източника на страданието, което вижда в „цялото творение“. Той усеща, че мъките на един свят, измъчван от мъки, сочат към време на избавление, когато ще има „ново небе и нова земя, в които ще обитава правда“ (2 Петрово 3:13).

Досега. Мъките на творението продължават от времето на навлизането на греха, нито страданието ще спре до идването на Христос.

23. Не само те. Буквално „не само“. По-добре е да се добавят думите „творението“. Християните, заедно с останалото творение, въздъхват за времето, когато осиновяването им като Божии синове ще бъде пълно и смъртните им тела ще бъдат променени. Всичко, което са получили досега, само ги кара да копнеят за нещо повече.

Ние също. Повторението несъмнено е за акцент. Дори ние, християните, които вече се радваме на толкова много небесни благословии, стенем заедно с останалото творение. Въпреки че имаме първите плодове на Духа, нашето осветение едва е започнало и ние копнеем за съвършенство и пълно изкупление. Всеки дар от Божията благодат предизвиква съответстваща въздишка за това, което все още липсва.

Които имат. Или „въпреки че ние имаме“.

Първи плодове. Гръцки *aparchē*. Тази дума се използва в LXX за първите плодове на жътвата, частта, която е била събрана за първи път и осветена на Бога като жертва на благодарност (Исх. 23:19; Лев. 23:10; Втор. 26:2). „Първите плодове на Духа“ могат да се разбират като ранните, първоначални дарове на Светия Дух, залогът за пълното изливане на божествената сила. Светият Дух е дошъл в специална мярка в деня на Петдесетница и Неговите благословии продължиха, както се вижда от различните духовни дарове (1 Кор. 12 до 14) и от преобразяването на характера, което отличава християнина от другите хора (Гал. 5:22, 23). Придобиването на тези ранни дарове само увеличи желанието за по-голям дар по-късно, особено дара на безсмъртието, когато земното тяло се преобрази в небесно тяло (виж 1 Кор. 15:44-53; вж. 2 Кор. 5:1-5).

Гръцкият език на този пасаж може да се тълкува и като означаващ, че самият Дух е първи плодове, като залог или предвкусване на бъдещи добри неща (вж. 2 Кор. 1:22).

Чакане. Гръцко *apekdechomai* (виж на стих 19).

Осиновяване. Гръцки *huiothesia* (виж на ст. 15). Християнинът, който е получил дара на Духа, вече е осиновен син Божий (Рим. 8:15, 16; Гал. 4:6). Но окончателното и пълно осъществяване на това осиновяване ще се случи при „явяването на Божиите синове“ (Рим. 8:19) при идването на Христос.

Изкупление на нашето тяло. Пълното осъществяване на осиновяването се случва, когато телата ни бъдат изкупени. Павел очевидно използва думата „изкупление“ (*apolutrōsis*), не за да подчертае идеята за откуп (вижте на гл. 3:24), а само за да изрази освобождение от робство. При второто пришествие на Христос телата ни ще бъдат освободени от сегашното ни състояние на слабост, греховност, тление и смърт (вижте 1 Кор. 15:49–53; Фил. 3:21; вж. 1 Сол. 4:16, 17).

24. Ние сме спасени. По-скоро „ние бяхме спасени“. Важно е да се отбележи, че понякога Павел казва буквално „спасени сте“ (Еф. 2:5, 8), понякога буквално „спасявате се“ (1 Кор. 15:2), а понякога „ще бъдете спасени“ (Рим. 10:9; вж. ст. 13).

За християнския вярващ спасението е преживяване или състояние, което вече е започнало. Но то трябва да се поддържа и в ежедневието. И не достига пълно изпълнение до идването на Христос.

Когато чрез вяра човек стане Божие дете, може да се каже, че е спасен. Сравнете „И Господ всеки ден прибавяше към църквата такива, които трябваше да се спасят [буквално „бяха спасявани“]“ (Деяния 2:47). Когато обаче християнинът е новороден, спасението едва е започнало. Той трябва да очаква живот на непрекъснат растеж и трансформация и бъдещо пълно освобождение. За християнина, който може да се изкуши да предположи, че спасението му е станало сигурно и че следователно може да отслаби бдителността и самоанализата си, е добре да си спомни свидетелството на самия свети апостол Павел: „Укротявам тялото си и го поробвам, да не би, като съм проповядвал на другите, сам да стана отхвърлен“ (1 Кор. 9:27).

Чрез надежда. Гръцката дума може да се преведе и като „с надежда“. Обикновено Павел представлява вяра а не надеждата като канал за спасение (вж. гл. 3:28; и др.). Следователно, много коментатори и версии предпочитат превода „с надежда“, което може би е било намерението на Павел. И двата превода обаче имат смисъл в този конкретен контекст. Надеждата, макар и различна от вярата (1 Кор. 13:13), все пак е неразделна от нея. Именно надеждата ясно представя спасението пред вярващия и го кара да се стреми чрез вяра да го постигне.

Надежда, която се вижда. В този случай Павел не говори за надеждата като чувство, а за обекта на надеждата, тоест за нещото, за което се надяваме (вж. Деяния 28:20; Кол. 1:5; 1 Тим. 1:1). Когато нещото, за което се надяваме, вече е пред очите ни, то престава да бъде обект на надежда. Същността на надеждата е, че тя не гледа на нещата, които се виждат, а на нещата, които не се виждат (вж. Евр. 11:1).

Надява се. Човек не продължава да се надява на нещо, което сега вижда и притежава.

25. Търпение. Гръцки *hupomonē*, дума, обозначаваща постоянство сред препятствия. Павел несъмнено посочва страданията, споменати в стих 18. Все още не можем да видим окончателното спасение, но се надяваме на него. Затова сме готови търпеливо да изтърпим страданията, които ни предстоят по пътя към него.

Чакам. Гръцко *aprekdechomai* (виж на ст. 19; срв. ст. 23).

26. По същия начин. Или „по същия начин“. Някои свързват така въведения откъс с непосредствено предходните думи, за да означат, че помощта на Духа е второ основание за насърчение да чакаме търпеливо сред настоящите страдания за славата, която ще бъде разкрита. Както надеждата ни подкрепя, така ни подкрепя и Светият Дух. Единият източник на насърчение е човешки, другият – божествен.

Други обаче предпочитат да правят връзката с целия предходен аргумент.

В този случай значението е, че както ние, вярващите, стоим в себе си, така и Духът ходатайства за нас с неизразими стенания. Думите „стене“ (ст. 22), „стене“ (ст. 23) и „стенания“ (ст. 26) сякаш показват, че втората връзка трябва да бъде предпочетена. Божият Дух се присъединява към нас и към света на природата в копнежа за завършване на нашето спасение.

Помага. Гръцки *sunantilambanomai*, буквално „да се хвана заедно, да се изправи срещу“, следователно, „да помагам [на някого]“, „да стоя до [на някого]“. Единственото друго срещане на този двойно сложен глагол в Новия завет е в Лука 10:40, където Марта моли Исус да изпрати Мария, за да ѝ помогне в работата ѝ. Павел не казва, че Духът премахва нашата немощ, а че Той ни помага и ни дава сила да победим (вж. 2 Кор. 12:8, 9).

Немощи. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „немощ“. Думата може отнасят се до общата духовна слабост, докато чакаме окончателното изкупление. Но конкретната слабост, която Павел споменава, е, че „не знаем за какво да се молим, както трябва“.

Трябва да се молим за. Фразата може да се преведе като „трябва да се молим“ или „как да се молим“.

Както трябва. Буквално „както е необходимо“. Поради смътността на ограниченото ни човешко зрение, ние не знаем дали благословията, която искаме, ще бъде най-добрата за нас. Само Бог знае края от самото начало. Затова в молитвите си винаги трябва да изразяваме пълното си подчинение на Неговата воля за нас. Исус даде пример в това, когато се молеше: „Обаче не както Аз искам, а както Ти искаш“ (Матей 26:39; срв. Йоан 12:27, 28).

Самият Дух. Или „самият Дух“ (вижте на стих 16).

Ходатайства. Гръцки: *huperentugchanō*. Това е единственото срещане на това.

двойно сложен глагол в Новия завет. По-простата форма (*entugchanō*) се среща пет пъти (виж Деяния 25:24; Рим. 8:27, 34; 11:2; Евр. 7:25) и означава „случаивам се“, „попадам на“ и следователно „умолявам“. По-дългата и по-живописна дума *huperentugchanō* подчертава идеята „в негово име“. Делото на Светия Дух е да ни подтиква да се молим, да ни учи какво да казваме и дори да говори чрез нас (виж Мат. 10:19, 20; Рим. 8:15; Гал. 4:6; КОЛ. 147).

Стенания. Гръцки *stenagmoi*, дума, срещаща се в Новия завет само тук и в Деяния 7:34.

Глаголът *stenazō*, „да стена“, се използва за въздишането на Исус по случай изцелението на глухонемия (Марк 7:34) и за вътрешното чувство на копнеж на християнина, който копнее за деня на изкуплението (Римляни 8:23).

27. Този, който изследва. Това е Бог (виж 1 Царе 16:7; 3 Царе 8:39; Йеремиа 17:10; Деяния 1:24; Откровение 2:23).

Умът. Тоест, мисълта, намерението, целта (вижте на стих 6). Бог знае желанията, които Светият Дух вдъхва в сърцата ни. Той не се нуждае от тези дълбоки емоции, изразени с думи. Не се нуждае от красноречието на езика, за да Го накара да чуе. Той разбира тревожните копнежи на сърцето и е готов да помогне и да благослови.

Защото. Гръцко хоти, което може да се преведе и като „че“. Някои предпочитат „че“, като предпочитанието им се основава на разбирането, че останалите думи на този стих не дават причина защо Бог знае намерението на Духа, а по-скоро описание на естеството на ходатайството на Духа. По-голямата част обаче запазват „защото“.

Ходатайства. Гръцки entugchanō (виж на стих 26). Светият Дух е другият „Утешител“ (paraklētos, виж на Йоан 14:16), който се застъпва за Божията кауза пред нас, както Христос е наш „застъпник“ (paraklētos) пред Отца (1 Йоан 2:1).

За светиите. Буквално „за светиите“.

Според Божията воля. Буквално „според Бога“, което означава според Неговата воля. Сравнете 2 Кор. 7:9–11, където същият израз е преведен като „благочестив“. На гръцки тези думи са поставени на ударение преди глагола „ходатайства“.

Втората половина на този стих предлага две причини, съчетани в една, защо Бог знае умът на Духа. На първо място, Духът ходатайства в съответствие със собствената Божия воля и цел, „защото Духът изследва всичко, дори и дълбините на Бога“ (1 Кор. 2:10). Второ, ходатайството на Духа е за „светиите“, а светиите са специалните обекти на божествената цел, в съответствие с която Духът ходатайства. Божията цел за светиите е темата на следващите стихове.

28. И ние знаем. Павел сега добавя още едно основание да гледаме уверено към бъдещето. Знаем, че според вечната Божия цел, всички неща допринасят за благополучието на онези, които Го обичат. Дори проблемите и страданията на този живот, далеч от това да възпрепятстват нашето спасение, могат да му помогнат да напредне. На всяка стъпка християнинът може да бъде в ръцете на Бог и да изпълнява божествената цел.

Всичко. Очевидно Павел е възнамерявал това да се разбира в най-широк смисъл, да включва всичко споменато в стихове 35, 38, 39. Но той може да има предвид по-специално „страданията на сегашното време“ (ст. 18).

Работете заедно. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между текста „всичко съдейства за добро“ и „Бог съдейства за добро“. Независимо дали думата „Бог“ е въведена или не, това е смисълът на Павел. Бог е, който кара всички неща да работят заедно в живота ни за крайно добро.

За добро. Нищо не може да докосне християнина, освен с позволението на нашия Господ (виж Йов 1:12; 2:6), и всички неща, които са позволени, съдействат за добро на онези, които обичат Бога. Ако Бог допуска страдание и объркване да ни сполетят, това не е, за да ни унищожи, а за да ни пречисти и освети (вижте Рим. 8:17). Проблемите и разочарованията на този живот отнемат чувствата ни от света и ни карат да търсим дом в небето. Те ни учат на истината за нашето крехко и умиращо състояние и ни карат да разчитаме на Бога за подкрепа и спасение. Те също така създават в нас по-смирен и покорен дух, по-търпеливо и нежно разположение. Това е опитът на Божия народ през цялата история и в края на живота си те са могли да кажат, че е било добре за тях да бъдат толкова измъчвани (вижте Пс. 119:67, 71; вж. Евр. 12:11). В края на живота си Йосиф успял да каже на братята си: „Вие замислихте зло против мен; но Бог го намисли за добро.“

(Бит. 50:20).

За тези, които обичат Бога. В гръцкия език тази фраза е поставена на ударение. Думите описват истинските последователи на Бога, тези, които имат истинска вяра и се уповават на Божието ръководство. Тяхната любов към Бога е в отговор на Божията любов към тях и Неговата божествена сила.

работейки във всичко за тяхното спасение. Божията любов първо трябва да дойде при човека и да влезе в сърцето му, преди той от своя страна да може да обича Бога (1 Йоан 4:19), както Светият Дух първо трябва да просветли човека, ако самият той иска да се моли както трябва (Римляни 8:26).

Павел вече е говорил за Божията любов към нас (гл. 5:5, 8) и я споменава отново в тази глава (гл. 8:39). Той също така говори няколко пъти за нашата любов към ближните (гл. 12:9, 10; 13:8, 9). Но това е най-конкретното позоваване в посланието на нашата любов към Бога. Вярата е била често споменавана, а надеждата е била тема на предходните стихове в тази глава (виж гл. 8:24, 25). Сега Павел добавя към списъка, като споменава любовта към Бога. Разбира се, всяко позоваване на вярата в цялото послание предполага и любов, защото християнската вяра се основава на любов и възхищение към Бога и към всичко, което Той е. За тези, които имат такава любов, Бог винаги работи за тяхно добро (виж 1 Кор. 2:9; Еф. 6:24; 2 Тим. 4:8; Яков 1:12).

Призивите. Контекстът предполага, че призивът е бил приет (виж Рим. 1:6, 7; 1 Кор. 1:2, 24; Юда 1; Откр. 17:14). Християните са наречени „призвани“, защото Бог, чрез евангелието, ги е поканил да бъдат спасени. Спасението никога не се налага на нежелан грешник, а идва в резултат на неговото свободно приемане на покана. Заедно с призива Бог изпраща в сърцето влиянието на Светия Дух, за да направи призива ефективен. Тези, които „обичат Бога“, имат от собствения си опит доказателството, че са били „призвани според Неговата цел“, защото призивът е произвел желания ефект (виж Рим. 8:16).

Цел. Гръцката дума *prothesis* означава основно „предложение“, излагане на нещо пред другите.

По този начин се прилага към хляба, който е бил поставен на трапезата на присъствените хлябове (Мат. 12:4; Марк 2:26; Лука 6:4). В Рим. 3:25 глаголът, от който произлиза този термин (*protithēmi*), се използва, за да опише Божието действие при „излагането“ на Неговия Син.

Когато се прилага към ума, терминът означава „план“ или „цел“.

Вечната цел на Бог (Еф. 3:11) е да спасява грешниците чрез благодат (2 Тим. 1:9). И тъй като това е „целта на Този, Който върши всичко по решението на Своята воля“ (Еф. 1:11), от това следва, че „всички неща“ трябва „да съдействат за добро“ на „призивите“ според тази цел.

Павел напълно признава свободата на човешката воля. Голямата роля, която увещаването играе в неговите послания, е ясно доказателство за това. Но зад всичко това той винаги вижда суверенитета и целта на Бог. И в това няма противоречие. Защото Божията цел да спаси човека се осъществява чрез правилното упражняване на човешката свобода.

29. Защото. Или „защото“. Увереността, изразена в стих 28, сега е оправдана и потвърдена от обяснение на начина, по който се развива Божията цел за онези, които Го обичат. Тази цел включва всички етапи в процеса на спасение (стихове 29, 30).

Така онези, които приемат Божия призив и се подчиняват на Неговата цел, са уверени, че Той ще завърши за тях всеки етап от Своя план да ги спаси. Страданията не са нищо друго освен средство, чрез което те трябва „да бъдат съобразени с образа на Неговия Син“.

Значението на стих 29 е било предмет на продължителни дискусии. Когато ограничените човешки умове се опитват да вникнат във вечните цели на безкрайния Бог, е добре да се вслушаме в следния съвет, даден от един коментатор на този пасаж: „По път, толкова висок и хлъзгав за човешкия разум, нашата безопасност се крие в това да стъпваме само там, където вдъхновеният апостол вече е стъпил на своите: ако се осмелим, както твърде много са се осмелили, да преминем отвъд пределите на неговия път, отвсякъде има пропасти и дълбини, от които най-предпазливите трудно могат да избягат“ (Е. Х. Гифорд, Посланието на Свети Павел до римляните, стр. 160).

Предварително знам. Гръцки *proginōskō*, „да знам предварително“. Тази дума се среща и другаде в Новият Завет в Деяния 26:5; Рим. 11:2; 1 Петрово 1:20; 2 Петрово 3:17. Бог предузна, защото е всезнаещ, тоест, знае всичко. За Него Писанието потвърждава: „Всичко е голо и открито пред очите на Този, на Когото имаме работа“ (Евр. 4:13); „от началото изявява края“ (Ис. 46:10); „известни са Богу от началото всичките Му дела“ (Деяния 15:18). Миналото, настоящето и бъдещето са Му еднакво известни. Нищо по-малко от абсолютното знание не би задоволило нашата фундаментална концепция за Божието съвършенство. Тъй като Той знае бъдещето, Той никога не бива изненадан. Отстъпничеството на Сатана и падението на човека бяха предвидени от Него и бяха взети мерки за посрещане на извънредната ситуация (1 Петрово 1:20; Откр. 13:8; ДВ 22). Предсказващото пророчество е върховното доказателство за Неговото предузание. Пророчеството предсказва какво ще бъде видяно от Божието предузание (виж EGW RH 13 ноември 1900 г.). Предсказаните събития не се случват, защото са предвидени; те са предвидени, защото ще се случат. Тази истина е добре посочена от Милтън, който, коментирайки падението на Сатана и неговите ангели, кара Бог да заяви: „Ако аз знаех предварително, предузнаването нямаше влияние върху тяхната грешка, която в никакъв случай не се оказва сигурна и непредубедена.“

И така, без най-малък импулс или сянка на съдбата, или каквото и да било от мен неизменно предвидено, те престъпват границата.“
(„Изгубеният рай“, книга III, редове 117 и сл.).

Предопределям. Гръцки *prooizō*, „да отбележа предварително“. Думата е преведена като „предопределен предварително“ в Деяния 4:28 и „поставил“ в 1 Коринтяни 2:7. Бог е предопределил онези, които е предузнал. Казано на човешки език, както Бог е предвидил и по този начин е предузнал всяко поколение хора, което ще излезе на сцената на действието на този свят, Той е съчетал незабавно с предузнаването Си решението да ги предопредели всички да бъдат спасени. Бог никога не е имал друга цел освен спасението за членовете на човешкото семейство. Защото Бог „иска всички човеци да се спасят и да дойдат до познание на истината“ (1 Тим. 2:4). Той „не иска да погинат някои, а всички да дойдат до покаяние“ (2 Петр. 3:9). „Жив съм Аз, казва Господ Бог, нямам благоволение в смъртта на нечестивия, а да се обърне нечестивият от пътя си и да живее“ (Езек. 33:11). Самият Христос каза: „Дойдете при Мене всички, които се трудите и сте обременени, и Аз ще ви успокоя“ (Мат. 11:28). „Който иска, нека вземе даром водата на живота“ (Откр. 22:17).

„Защото Бог толкова възлюбил света, че даде Своя Единороден Син, за да не погине ни един, който вярва в Него, но да има вечен живот“ (Йоан 3:16).

Спасението се предлага безплатно на всички. Но не всички приемат евангелската покана. „Много са звани, а малцина са избрани“ (Мат. 22:14; вж. гл. 20:16). Спасението не ни е наложено против волята ни. Ако изберем да се противопоставим и да се съпротивляваме на Божията цел, ще бъдем изгубени. Божественото предзнание и божественото предопределение по никакъв начин не изключват човешката свобода. Никъде Павел, нито който и да е друг библейски писател, не твърди, че Бог е предопределил определени хора да бъдат спасени, а други да бъдат изгубени, независимо от техния собствен избор по въпроса.

Целта на този стих изглежда е практична. Павел се опитва да утеши и увери страдащия Божий народ, че спасението им е в Неговите ръце и че то е в процес на осъществяване в съответствие с Неговата вечна и непроменима цел за

тях. Спасението, разбира се, зависи и от тяхното постоянство (Евр. 3:14; вж. 1 Кор. 9:27), но това не е акцентът на Павел сега.

Съобразен. Гръцко *summorphos*. Единственото друго срещане на това гръцко прилагателно в Новия Завет е във Филипяни 3:21, където е преведено „съобразени“ и се отнася до преобразяването на нашите унижени тела в подобие на славното тяло на Христос. Съпътстващият глагол (*summorphoo*) е използван във Филипяни 3:10 във фразата „съобразени с Неговата смърт“. Нашето съобразяване не е просто външно и повърхностно подобие, а вътрешно и съществено подобие.

Образ на Сина Си. Христос е образ на Отца, видимото проявление на невидимия Бог (2 Кор. 4:4; Кол. 1:15). Славната съдба на всеки християнин е да бъде преобразен по подобие на Христос, Божия Син (1 Кор. 15:49; 2 Кор. 3:18; Кол. 3:10). Как може да се осъществи такава чудесна трансформация е благата вест на евангелието, посланието за прошка, прераждане, освещение и окончателно прославяне. Промяната се осъществява чрез съюза на човешкото с божественото. Както Божият Син прие върху Себе Си нашата човешка природа, така и християните могат да станат храмове на Светия Дух (1 Кор. 6:19) и Христос ще обитава в тях (Йоан 14:23). Така вярващият става участник в божествената природа (2 Петрово 1:4). След това, под влиянието на обитаващия в него Дух (Рим. 8:13, 14) и вдъхновен от примера на Христос (Йоан 15:12; Фил. 2:5), той бива воден към нова святост на живота. Чрез търпеливо издържане на страданията, неговият характер непрекъснато се прави все по-подобен на този на Спасителя (Рим. 5:3, 4; 1 Петрово 2:21–24), до деня на окончателното прославяне, когато подобие ще бъде завършено (1 Йоан 3:2).

Първороден. Гръцки *prototokos*, използвано другаде за Христос в Мат. 1:25; Лука 2:7; Кол. 1:15, 18; Евр. 1:6; Откр. 1:5. Акцентът на Павел тук е върху позицията на Христос като Най-голям Брат в семейството на изкупените. Крайната цел на плана на спасение е възстановяването на единството в семейството на Божието царство, за да бъде Бог всичко във всички (1 Кор. 2:1). 15:28). В това семейство Христос, като Най-голям Брат, е извървял пътя пред нас и е дал пример. И макар че е съвършен и божествен, Той не се срамува да ни нарече, които следваме стъпките Му, „братя“ (Евр. 2:11). Вижте том V, стр. 917; вижте върху Йоан 1:14.

Много братя. Христос ни прави Свои братя чрез ново творение (виж 2 Кор. 5:17; Гал. 6:15) и по този начин довежда „много синове в слава“ (Евр. 2:10).

Бидейки „родени от вода и Дух“ (Йоан 3:5), ние сме осиновени в небесния живот семейство (Еф. 1:5), записани в „църквата на първородните“ (вижте върху Евр. 12:23) и „записани“ в семейния регистър „на небето“ (Евр. 12:23) – книгата на живота.

30. Освен това. Гръцки *de*, тук може би е по-добре „и“.

Предопредели. Вижте стих 29.

Призван. Този призив се дава чрез проповядването на евангелието, както във 2 Сол. 2:14, „за което ви призова чрез нашето благовестие“. Употребата на глагола „призван“, подобно на прилагателното „призван“ (вижте върху Рим. 8:28), изглежда тук е ограничена до ефективно призиване. Контекстът ясно показва, че става въпрос за онези, които са откликнали на Божия призив. Този божествен призив е първата голяма стъпка в личното спасение, а отговорът на призива представлява преживяването на обръщане във вярата. „Призивът“ изразява божественото авторство на този опит и суверенната сила, чрез която сме призовани.

Оправдано. Вижте гл. 3:20, 28; 4:25; 5:1.

Прославен. Исус каза: „Славата, която ми даде, я дадох на тях“ (Йоан 17:22), но преживяването на пълното прославяне тепърва предстои (Римляни 8:18). Въпреки че това

събитието е все още бъдеще, Павел използва минало време „прослави“, както прави за всички останали глаголи в това изречение, „предопредели“, „призова“, „оправда“. Това може да отразява факта, че във вечния Божи съвет целият процес, с всичките му етапи, е завършен (виж Еф. 1:4-6). Друго обяснение може да се намери във вечността на използваното тук гръцко време. Отнасянето на глаголите като вечни позволява следния превод: „Когато предопределя, тях и призовава; които призовава, тях и оправдава; които оправдава, тях и прославя.“

Каквото и обяснение да се приеме, целта на Павел в този стих е да изрази сигурността на прогресивните етапи в процеса на уподобяване на Христос. Първата стъпка е призивът. Ако той бъде изпълнен, той носи със себе си оправдание и всичко, което това преживяване предполага. След това, ако християнинът продължава да позволява на Бог да изпълни Своята добра цел за него (виж Рим. 11:22), неизбежният резултат ще бъде прославяне. Човек би очаквал Павел да е споменал освещението като един от етапите, но то е достатъчно подразбиращо се като следствие от оправданието и необходимо условие за прославяне.

31. Какво тогава да кажем? Сравнете гл. 3:5; 4:1; 6:1; 7:7; 9:14, където тази често срещана фраза въвежда противоположно заключение. Тук и в гл. 9:30 тя въвежда такова, което е в хармония с предходния аргумент.

Тези неща. Тоест, нещата, споменати в предходните стихове, разкритите Божията цел и всички стъпки в нейното изпълнение. С оглед на тези неща, какво заключение трябва да направим относно силата на християнската религия да ни подкрепя в нашите изпитания?

Ако Бог е с нас. Или „ако Бог е с нас“. Няма съмнение по този въпрос, както ясно показва гръцката конструкция. Павел вече е показал как Бог е на наша страна. Бог ни смята за Свои синове (ст. 15-17) и е изпратил Духа Си да ни помогне (ст. 26), защото Неговата цел е да ни спаси (ст. 28-30).

Кой може да бъде против нас? Или „кой е против нас?“, въпреки че в този случай изглежда по-подходящо да се добавят думите „може да бъде“. Насърчително е да се осъзнае, че тъй като Бог е замислил и е активно ангажиран в осъществяването на спасението за вярващите, всички наши врагове са и Негови врагове (вижте Пс. 27:1; 118:6).

32. Той, че. Изразът е категоричен на гръцки и може да се преведе като „дори „Той“, което означава, че същият Бог, който не пощади собствения Си Син, със сигурност ще ни даде всичко освен това.

Пощаден. Гръцки *rheidomai*, Павел използва този глагол няколко пъти в посланията си (Рим. 11:21; 1 Кор. 7:28; 2 Кор. 1:23; и др.). Извън писмата на Павел се среща само в Деяния 20:29 и 2 Петрово 2:4, 5. Същата дума е използвана в LXX относно готовността на Авраам да пожертва Исаак (Бит. 22:12, 16) и не е малко вероятно Павел да наемка за разказа за това преживяване. Трогателната похвала на Господа за поведението на Авраам, който е принесъл сина си Исаак, ни дава поглед към духа на Божия акт, с който е предал собствения си Син Исус. Този най-велик от всички дарове е най-силното от всички доказателства, че Бог е „за нас“ (Рим. 8:31). Аргументът на този пасаж е подобен на този в гл. 5:6-10.

Неговият собствен Син. Този израз е категоричен на гръцки и обозначава нещо, което е лично и отчетливо нечие собствено (вж. гл. 14:4).

Предаден ... нагоре. Гръцки *paradidōmi*. Това е същият глагол, който Павел използва в гл. 4:25, за да каже, че Исус „беше предаден за нашите прегрешения“.

С него. Павел спори от по-голямото към по-малкото. Ако Бог не би пощадил дори собствения Си Син, какво би задържал?

Давам щедро. Гръцки charizomai, „давам като услуга“. Сравнете употребата на думата в Лука 7:21;

Деяния 3:14; 1 Коринтяни 2:12. Глаголът е свързан със съществителните „благодат“ (charis; вижте върху Рим.

3:24) и „безплатен дар“ (charisma; вижте върху Рим. 6:23).

Всичко. Сравнете Рим. 8:17; 1 Кор. 3:21–23; Фил. 4:19. Християнинът може да попита защото няма по-голямо основание за увереност и търпелива издръжливост от това, дадено в този стих. Когато Бог даде Сина Си, Той даде и Себе Си (2 Кор. 5:19; вж. ДА 762) и по този начин разкри на вселената колко далеч е готов да стигне, за да спаси покаялите се грешници. Тогава със сигурност, независимо какви изпитания могат да дойдат, никога не бива да се съмняваме, че Бог винаги работи за нас и че ще ни даде всичко необходимо за нашето настоящо и бъдещо добро.

33. Ще повдигна обвинение. Гръцки egkaleō, юридически термин, който буквално означава „да повикам“, следователно „да потърся отговорност“, „да повдигна обвинение срещу“, „да обвиня“ (виж Деяния 19:38, 40; 23:28, 29; 26:2, 7). Сатана е големият обвинител на братята (Откр. 12:10).

Пунктуацията и подредбата на Рим. 8:33–35 са свързани с известни трудности и коментарите и преводите предлагат редица решения. Някои препоръчват последното изречение на стих 33 и първото изречение на стих 34 да бъдат поставени по такъв начин, че да се посочи по-тясна връзка между тях. Така RV и някои издания на KJV предават така: „Бог е, Който оправдава; кой е този, който ще осъди?“

Други коментатори твърдят, че всички изречения в стихове 33 и 34 трябва да се разглеждат като поредица от въпроси (виж Уеймът). RSV представлява още една гледна точка, като свързва стихове 33 и 34, както в RV, но поставя препинателни знаци в останалата част от стих 34 като въпрос.

Независимо коя подредба се следва, окуражаващото значение на аргумента на Павел ясно се откроява. Бог обявява Своя народ за праведен. Христос, Който умря за тях, е отдало на Бога и се застъпва за тях. Кой тогава може да обвини Божия избран народ? Кой може да ги осъди? Кой може някога да ги отдели от Христовата любов? Изглежда очевидно, че Павел има предвид Исая 50:8, 9: „Близо е Онзи, Който ме оправдава; кой ще се съди с мен? ... Ето, Господ Бог ще ми помогне; кой ще ме осъди?“

Избран. Гръцко eklektōi, „избран“, „отбелязан“, от глагола eklegethai, използван за описание Христос избира измежду учениците Си (Лука 6:13; Йоан 6:70; 13:18) и Бог избира хора (Марк 13:20; Деяния 1:24; 13:17) или неща (1 Коринтяни 1:27, 28). В Матей 22:14 Исус прави разлика между призвани и избрани. Но Павел сякаш идентифицира двете групи, като чете в термина „призвани“ смисъла, че призивът е приет (вижте Римляни 8:30). За Павел Божиите избрани са тези, които не само са чули, но и са се вслушали в божествения призив да намерят спасение в Христос.

Бог, Който оправдава. Божиите избраници не трябва да се страхуват от обвинител. Самият Бог е Съдията на всички, Който ги обявява за праведни според Своя план за оправдание (гл. 3:20–26). „Оправдавам“ е обратното на „приписвам каквото и да е обвинение“.

34. Осъжда. Или „ще осъди“. Сатана има точна представа за всички грехове, които е успял да изкуши хората да извършат, и ги представя на Бога като доказателство, че хората заслужават само унищожение (вижте GC 618). Но Бог отговаря на обвиненията, повдигнати срещу Неговия избран народ. Христос е платил за греховете им със собствения Си живот (гл. 4:25). Божиите избраници са свободни от осъждане (гл. 8:1).

Възкръсна отново. По-скоро „беше възкресен“ (виж гл. 4:24, 25; 6:4, 9; 7:4). Ние не се покланяме на мъртъв Христос, а на жив Христос. Това не означава, че възкресението

имаше по-голяма спасителна стойност от разпятието, но подчертава факта, че Христос не само умря, но и сега живее, за да изпълни целта на Своята смърт за нас (вижте гл. 4:25).

Дясната ръка на Бога. Дясната ръка се е считала за почетна позиция (виж 1 Царе 2:19; Пс. 45:9) и е обозначавала участие в царската власт и слава (Мат. 20:21). Че Христос ще заеме тази позиция с Отца Си, е предсказано в Пс. 110:1; срв. Марк 16:19; Деяния 7:56; Еф. 1:20; Кол. 3:1; 1 Петрово 3:22. Неговото положение отдясно означава не само славата, но и силата на възвишения Човешки Син (вж. Евр. 1:3; срв. Мат. 26:64).

Ходатайства. Гръцко *entugchanō*. Това е думата, използвана за молбата на Светия Дух в стих 27 (вижте върху стих 26). Че Христос е наш ходатай и защитник пред Отца, е ясно заявено в Писанието (Евр. 7:25; 9:24; 1 Йоан 2:1; вж. Евр. 4:14–16; 9:11, 12). Това не трябва да се разбира в смисъл, че Бог трябва да бъде убеждаван да прави добри неща за Своя народ, защото Той е, Който толкова възлюби света, че даде Своя единствен Син. Характерът на това божествено ходатайство може би да бъде илюстриран от ходатайствената молитва на Христос за Неговите ученици (Йоан 17:11, 12, 24).

В този стих Павел добавя много причини за уверението, че нищо не може да отдели християнина от Христовата любов. Той не зависи от мъртъв, а от жив Христос. Не е само жив Христос, а Христос, възкачен на трона с власт. Не е само Христос с власт, а Христос на спасителната любов, Който винаги е жив, за да ходатайства за Своите борещи се хора (вж. Евр. 7:25).

Библията изобразява цялото небе постоянно работещо, за да спаси избраните. В тази глава Павел говори за делото на Отца в призоваването, оправдаването и прославянето. Той описва ръководството и ходатайството на Христос и на Светия Дух. На други места ангелите са представени като служебни духове, които са „изпратени да служат на онези, които ще наследят спасение“ (Евр. 1:14). Небето не би могло да направи нищо повече. Ако човек е вечно изгубен, това може да е само резултат от собственото му решение да се съпротивлява и да отхвърля Божията любяща цел и сила да спасява.

35. Ще разделя. Гръцко *chōrizō*, буквално „да поставя разстояние между“. Може ли някой да постави разстояние между нас и Христовата любов? Може ли някой да Го накара да спре да ни обича? Всички неща, които Павел сега изброява, няма да накарат Христос да ни обича по-малко.

Христовата любов. Това очевидно е Христовата любов към нас, а не нашата любов към Христос (вж. гл. 5:5).

Скръб. Вижте гл. 5:3. Павел е напълно способен да говори по тази тема, предвид своите собствени преживявания (вижте 1 Кор. 4:10–13; 2 Кор. 11:23–33).

Бедствие. Гръцки *stenochōria* (виж гл. 2:9). Злините, изброени в този стих, бяха всички изключително реално за ранните християни.

36. Както е писано. Цитатът е от Пс. 44:22. Павел говори за страданията на Божия народ в по-ранна епоха като типични за преследванията, на които християните са били изложени по негово време. Още от появата на греха, омразата на нечестивите срещу праведните е силна (вижте Галатяни 4:29; 1 Йоан 3:12).

Биват убити. Или „биват убивани“.

Отчитан. Или „считан“.

37. Не. Гръцко *alla*, буквално „но“. Въпреки страданията, ние продължаваме да побеждаваме (вж. 2 Кор. 12:10).

Повече от завоеватели. Гръцката дума *hypernikaō*, от *hyper*, „отгоре“, и *nikaō*, „побеждавам“, следователно „надминавам в завладяването“ или „побеждавам славно“. Тази сложна дума не се среща никъде другаде в Новия завет. Павел използва дума, която изобразява превеса на Божията благословия над човешките нужди (гл. 5:20).

Този, Който ни възлюби. Очевидно става дума за Христос, чрез чиято несравнима любов (ст. 35) ние ставаме победители. Миналото време на глагола „възлюбихме“ може да сочи към специалното откровение на тази любов в Неговата смърт за грешниците (гл. 5:6). Вместо проблеми да ни отделят от любовта на Христос (гл. 8:35), напротив, „чрез Този, Който ни възлюби“, ние сме победители над тях. Няма толкова тежка скръб, няма толкова силно изкушение, че да не може да бъде победено чрез Христос. Защото Този, Който ни възлюби достатъчно, за да се отдаде за нас, дори сега живее в нас, за да продължи делото на нашето спасение (Гал. 2:20).

Следователно, ние можем да вършим всичко чрез Този, Който ни укрепява (Фил. 4:13). Павел е преживял и признал тази спасителна сила и това го е накарало да възкликне: „Благодарение да бъде на Бога, Който ни дава победата чрез нашия Господ Исус Христос“ (1 Кор. 15:57).

38. Убеден съм. Или „Убеден съм“. Павел сега изразява личното си убеждение, че никоя сила на небето или земята, във времето или във вечността, не може да ни отдели от божествената любов. Павел не иска да каже с това, че следователно е невъзможно за един вярващ да отпадне и да се изгуби (виж Кол. 1:23; срв. 1 Кор. 9:27). Павел има предвид, че нищо не може да ни изтръгне от обятията на Христос против нашата воля (виж върху Йоан 10:28).

Нито смърт, нито живот. Сравнете „и тъй, живеем ли, или умираме, ние сме Господни“ (гл. 14:8).

Ангели. Ангелите, споменати в Новия завет, обикновено са добри, а не зли. Въпреки това Самата дума не показва конкретното качество. Разграничението трябва да бъде или изразено, или подразбиращо се от контекста (вижте Матей 1:20; 25:41; 1 Коринтяни 6:3; 2 Петрово 2:4; Юда 6). Немислимо е Божиите ангели, изпратени да служат на светиите (Евр. 1:14), да се стремят да отчуждят умовете на християните от техния Спасител или тяхното влияние да има подобна тенденция. Павел обаче може би подчертава своята гледна точка, като говори хипотетично, както прави в Галатяни 1:8. Дори добрите ангели да се опитат, което, разбира се, не биха направили, да отклонят любовта на Христос от Неговия народ, те не биха могли да го направят!

Княжества. Гръцки *archai*. Тази дума се отнася както за граждански владетели, така и за свръхестествени същества. сили, които се опитват да упражняват зло господство над хората (виж Еф. 6:12). Някои коментатори предполагат, че позоваването на Павел на „ангели“, „началства“ и „сили“ може да отразява юдейското обозначение за йерархията на ангелите (виж апокрифното произведение Енох 61:10; вж. 1 Кор. 15:24; Еф. 1:21; 3:10; Кол. 1:16; 2:10, 15).

Сили. Гръцки *dunameis*. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) поставянето на тази дума след фразата „неща, които предстоят“, въпреки че е по-естествено да се очаква тя да се свързва с „началства“, както в Еф. 1:21. В 1 Петрово 3:22 „силите“ се споменават заедно с „ангели“ и „власти“, като подчинени на Христос при Неговото възнесение на небето.

Нещата в настоящето. Сравнете 1 Кор. 3:22. Преживяванията на настоящето вече бяха достатъчно трудни за Павел и за ранните християни (Рим. 8:18, 23; 2 Кор. 1:4–10; 2 Кор. 6:4–10; 1 Петр. 4:12). Но бъдещето носеше още изпитания на измама и страдание, защото идването на Христос щеше да бъде предшествано от отстъпничеството и появата на Антихриста (2 Сол. 2). И тази поява щеше да бъде съпроводена от

„действието на Сатана с всякаква сила, знамения и лъжливи чудеса“ (2 Сол. 2:9).

Въпреки това, увереността на Пол остана непоклатима.

39. Височина, нито дълбочина. Възможно е в този риторичен пасаж Павел да не е възнамерявал всеки от тези изрази да бъде твърде точно дефиниран. „Височина“ и „дълбочина“ може да са били използвани, за да изразят просто измерения на пространството, както „нещата, които са в настоящето“ и „нещата, които ще се появят“ изразяват измерения на времето. Подобна употреба на тези термини извежда още по-категорично идеята за универсалност, която изглежда е целта на Павел в тези стихове. Сравнете неговото описание на „ширината, дължината, дълбочината и височината“ на Христовата любов (Еф. 3:18, 19).

Всяко друго създание. Или „всяко друго творение“ (вижте на стих 19; вж. стихове 19, 22).

Павел изброява десет елемента, които не могат да ни отделят от Божията любов. Десетият е достатъчно широк, за да включи всичко, което може да е било пропуснато. Всички термини може би трябва да се приемат в най-общия им смисъл. Самата им неопределеност служи за подчертаване на тезата на Павел, че няма нищо, което човек може да си представи в цялата създадена вселена, което да може да постави разстояние между християнина и неговия любящ Спасител.

Отделно. Гръцко *chōrizō* (виж на ст. 35).

Божията любов. „Христовата любов“ (ст. 35) не е нищо друго освен „Божията любов“, разкрита към нас и действащи в наша полза в лицето на Христос (вижте гл. 5:8). В това послание Павел е изобразил върховното сътрудничество на Отца, Сина и Светия Дух в проявлението на божествената любов. Например, „любовта Божия е изляна в сърцата ни чрез Светия Дух“ (гл. 5:5); „Бог препоръчва любовта Си към нас, тъй като Христос умря за нас“ (ст. 8); Духът, чиято воля и цел е нашето ... спасение (гл. 8:29, 30), ходатайства за нас „според Божията воля“ (ст. 26, 27); Христос умря за нас и дори сега ходатайства за нас отдясно на Отца (ст. 34).

С този израз на безгранична увереност в спасителната Божия любов (ст. 31–39), Павел достига кулминацията на обяснението си за Божия план за възстановяването на човека. Праведността и спасението идват чрез вяра. И тази вяра трябва да бъде вложена в човек, чиято любов е толкова голяма и чиято цел да спаси е толкова силна, че Той е направил всяка възможна грижа за нашето спасение. Със сигурност тогава и ние трябва да се присъединим към апостола, като Му дадем безрезервно доверие и послушание.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 CH 69; GC 477; PP 517; SC 51, 64; SL 30; 2T 170 2 DA 210, 466 3

DA 116, 175, 312; PP

330 3, 4 PP 373 4 GC 263, 468; MB 78

6 5T 267 7 AA

84; DA 172; EW 69; GC 467;

MP 68; SC

18, 63; 1T 161, 440; 2T 454; 3T 442; 4T

13; 5T 341

9 COL 251; MB 28; 3T 538; 5T 223, 386

11 DA 320; FE 332

14 MB 28, 149

14–178T 126

15 GK 468; 5T 739

16 Ев 616

17 AA 590; CE 34; CM 37; COL 154; Ev 199; EW 115; FE 251; MB 104; MH 169; SL
17; Te 111; 1T 287; 3T 45, 458; 4T 16, 33; 5T 230, 316; 6T 60; 7T 229; WM 93
18 AA 577; GC 351; MB 30; ML 326; PP 127; SL 95; 1T 432; 8T 125
22 CH 579; Ed 263; GC 673; PP 443, 542; SC 33
24 MX 165
26 COL 147; CT 509; Ed 263; FE 242; GW 217; MH 229
28 AA 481, 574; Ed 154; MB 71; MH 474, 487, 489; ML 185; 3T 67; 8T 123; 9T 286
29 DA 341, 827; MB 61; 6T 175
30 КОЛ 163
31 PK 645
31, 32 ЧС 240; MX 66
31-392T 517; 7T 245
32 COL 174; CT 184; GC 477; MB 111; PP 154; SC 95, 118; TM 246; 2T 319; 5T 316; 7T
29; 9T 59
33, 34 DA 568; MH 90
34 AA 36; CSW 124; CT 14; DA 833; Ed 95, 132; FE 262; GC 350; GW 259; MH 419,
424; PP 517; SC 74; TM 95, 157, 391; 2T 319; 8T 177, 287
35 ML 326; 2T 288
35-39AA 85; Ed 69; SL 96; 2T 345
36, 37 AA 468
37 CG 467; CS 21; CT 183; GC 633; ML 313, 326; MM 144; MYP 348; SC 72; Te 216;
TM 104, 328, 456; 2T 320, 409; 3T 476, 483, 540; 4T 36, 214, 368; 5T 82, 309, 741; 8T
131; 9T 22, 188
37-39GC 350
38, 39 AA 553; EW 30; MH 66; 2T 288

ГЛАВА 9

5

1 Павел съжалява за юдеите. 7 Не цялото потомство на Авраам бяха деца на обещанието.
18 Бог е мил, над когото ще. 21 Грънчарят може да прави с глината си каквото си поиска. 25
Призоваването на езичниците и отхвърлянето на юдеите бяха предсказани. 32 Причината,
поради която толкова малко юдеи прегърнаха праведността на вярата.

1. Казвам истината. Сега Павел се отвърща от триумфалния и радостен кулминационен
момент на гл. 8, за да разгледа проблем, който го изпълва с „голяма тежест и непрестанна скръб“ (гл. 9:2).
Защо евреите, Божият избран народ, до такава степен са отхвърлили евангелието? Ако евангелието
носи сигурно спасение на Божиите избрани, защо Неговият избран народ Израел не е сред
наследниците на това спасение? Ако добрата новина за спасението е изпълнението на обещанията,
дадени на Израел, тогава със сигурност тя би трябвало да срещне одобрението на онези, за които е
била специално предназначена. Но вместо това, тя е подтикнала повечето от тях към ожесточена опозиция.

Павел е подготвял пътя за обсъждането на този труден и деликатен въпрос, като е
подчертавал факта, че макар евангелието да е както за юдеи, така и за езичници, то е първо
за юдеите (гл. 1:16; 2:10). Той също така е подчертал, че Бог не гледа на лице (гл. 2:11) и че
юдеите, особено, са виновни за грях (ст. 17-24). Той е

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия
с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 8:1).
Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

посвети цяла глава на доказване, че евангелието на спасението чрез вяра е добре подкрепено от Стария завет (гл. 4). В гл. 3:1 той дори започна да разглежда проблема директно, но пълното му обсъждане на въпроса е запазено за гл. 9; 10; 11.

Първо, Павел потвърждава любовта и скръбта си за собствения си народ (гл. 9:1–3). След това заявява, че причината за тяхното отхвърляне не е неизпълнението на Божиите обещания към тях (ст. 6–13). Нито пък има някаква несправедливост от страна на Бог по този въпрос (ст. 14–29). Вината се крие в собственото им отхвърляне на „правдата, която е от вяра“ (гл. 9:30 до 10:21). Но Павел не описва състоянието им като безнадеждно. Той продължава, като говори за спасението на „останалите според избора на благодатта“ (гл. 11:1–10) и за приемането на езичниците (ст. 11–22), което е доказателство за мъдростта и славата на Бога (ст. 33–36).

В Христос. Павел се позовава на своя опит като единен с Христос, като доказателство за истинността на това, което ще каже (вж. 2 Кор. 2:17).

Не лъжа. Сравнете 2 Кор. 11:31; Гал. 1:20; 1 Тим. 2:7. Павел е бил добре наясно, че Много от неговите събратя евреи го смятали за предател (Деяния 21:28; 22:22; 25:24). Честите му конфликти с евреи и юдаисти естествено хвърлят съмнение върху любовта му към собствения му народ. Затова той изразява искреността на загрижеността си за народа си с тези силни думи.

Съвест. Вижте върху Рим. 2:15; срв. Деяния 23:1; 24:16.

Свидетелствайки за мен. Същият глагол е използван в гл. 2:15; 8:16.

В Светия Дух. Тоест, в Светия Дух (вижте гл. 5:5). Павел е говорил за единение на вярващия с Божия Дух (гл. 8:9, 11, 16). Светият Дух е „Духът на истината“ (Йоан 14:17; 15:26; 16:13) и свидетелството на съвест, просветена от Него и действаща под Неговото влияние, трябва да бъде истинско и сигурно ръководство.

2. Тежест. Гръцки *lurē*, „скръб“, „мъка“.

Непрекъснато. Гръцко *adialeiptos*, буквално „без да се прекъсва“. Единственият друг НЗ срещането на тази дума е във 2 Тим. 1:3.

Скръб. Гръцки *odunē*, „болка“, „мъка“. Тази дума се среща и другаде в Новия завет, само в 1 Тим. 6:10.

Сърце. Вижте на гл. 1:21.

3. Защото. Този стих не дава причината за скръбта на Павел, а по-скоро доказателството за неговата искреност.

Можех да пожелаая. Буквално „желаех си“ или „молах се“. Гръцката фраза е идиоматичен израз, който предполага реално, но мимолетно желание, което вече е било отхвърлено като неосъществимо. Желанието беше в ума му, молитвата беше в сърцето му, но имаше условия, които правеха изпълнението му невъзможно. Сравнете същия идиом в Галатяни 4:20.

Проклет. Водени са много дискусии относно значението на този силен израз, който Павел има предвид. Най-простото решение изглежда се крие в сравнението на желанието на Павел с молитвата на Моисей: „Но сега, ако щеш да простиш греха им, – а ако не, моля Те, изличи ме от книгата Си, която си написал“ (Изх. 32:32). Божият отговор към Моисей показва, че подобна молитва не може да бъде изпълнена. „Всеки, който е съгрешил против Мене, него ще изличи от книгата Си“ (Изх. 32:33).

От гр. аро, предлог, предполагащ разделяне.

По плът. Тоест, юдеите, които са били братя на Павел по расова принадлежност. По дух Павел е бил член на духовния Израел, а неговите духовни роднини са били братя на християнската църква (вж. Марк 3:33–35).

4. Израилтяни. Павел не ги нарича „евреи“, което би ги отличавало по език, нито „юдеи“, което би ги маркирало по раса. Вместо това той използва титлата, която обозначава позицията им на избрания Божи народ. Като потомци на Яков, получил от Бога името „Израил“, те са наследници на обещанията, дадени на бащите (Еф. 2:12). В Новия завет титлата е прехвърлена на християнската църква, за която Павел говори като за „Божия Израел“ (Гал. 6:16).

Осиновяване. Вижте гл. 8:15. Тук терминът предполага връзката между Бог и Израел, обявена в Изх. 4:22, „Израил е Мой син, Моят първороден“ (вж. Втор. 14:1; Втор. 15:20). 32:6; Йеремиа 31:9; Осия 11:1). Призивът на Авраам и неговото потомство да бъдат Божият особен народ бележи началото на това „осиновяване“. Вижте том IV, стр. 25–27.

Славата. Вижте гл. 3:23. В този случай препратката изглежда е към видимия знак за Божието присъствие. Това се вижда в стълба от облак и огън, пламтящата светлина на планината Синай, Шекина в скинията и в първия храм (вижте Изх. 16:10; 24:16; 40:34, 35; 1 Царе 4:22; 3 Царе 8:10, 11; Евр. 9:5). Само Израел сред всички народи е имал привилегиите да има такова проявление на Божието присъствие. Вижте Йоан 1:14.

Завети. Това са „заветите на обещанието“, на които езичниците са били „чужди“ (Еф. 2:12, 13; вижте също Бит. 17:2, 7, 9; Изх. 2:24). Юдеите сякаш са смятали тези завети за задължаващи Бога да ги облагодетелства с божествена защита и благословия. В същото време те са пренебрегвали собствените си задължения и не са изпълнявали условията, на които са се основавали заветите.

Даване на закона. Несъмнено става дума за законите, дадени на Синай. Израел, повече от всички други народи, е бил благословен с откровение за Божията воля (Второзаконие 4:8; Неемия 9:13, 14). Павел вече е смъррил юдеите, че предполагат, че самото притежание на закона, без послушание, ще донесе благословия (виж Римляни 2:17–29).

Служба на Бога. Гръцки *latreia*, преведено „божествена служба“ в Евр. 9:1. Несъмнено става дума за службата в светилището (виж Евр. 9:6, където *latreia* отново е преведено като „служение на Бога“). Тъй като цялата цел на церемониалната система е била да развие свят народ и да го научи на разпоредбите на Божия план за праведност чрез вяра в идващия Изкупител, израилтяните са били силно облагодетелствани, като им е било поверено „служението на Бога“. Но тази привилегия е била сериозно злоупотребена (виж Мат. 21:13; Йоан 2:14–16).

Обещания. Това са особено старозаветните обещания относно Месията и Неговите царство и славното бъдеще на Израел (виж също Деяния 26:6; Гал. 3:16, 21; Евр. 7:6).

5. Бащи. Авраам, Исаак и Яков са били особено почитани като „бащи“ (Деяния 3:13; 7:32). Юдеите смятали за голяма заслуга да произлизат от такива благородни предци (вж. върху Мат. 3:9; срв. Йоан 8:39, 53; 2 Кор. 11:22). По-късно в това послание Павел говори за Божията любов към Израел „заради бащите“ (Рим. 11:28).

От когото. По-скоро „от когото“ или „от когото“. Последната и най-голяма от всички привилегии, дадени на израилтяните, беше, че Месията произлиза от техния род. Именно към тази най-възвишена привилегия сочеха всички останали благословии.

Що се отнася до плътта, Павел ограничава юдейския произход на Исус до Неговата човешка природа, както е в гл. 1:3.

Христос. Буквално „Христосът“, отнасящо се до Неговата титла и позиция като „Месия“.

Кой е. Тълкуването на втората половина на стих 5 е било обсъждано дълго и подробно. Дискусиите достигнаха кулминацията си след появата на Новия завет на РВ през 1881 г. Значително място е било отделено на въпроса в религиозните списания от онова време. Проблемът е в пунктуацията и тъй като оригиналните гръцки ръкописи са написани без каквато и да е форма на пунктуация, решението се превръща в въпрос на тълкуване (вж. Лука 23:43).

С различни промени в пунктуацията са предложени четири възможни тълкувания на този пасаж (вижте текста на RV и полето). Едното е или да се не постави пунктуация, или запетая след „плът“ и целият пасаж да се отнесе към Христос като твърдение за Неговата божественост. Това е традиционният възглед и е тълкуването, предлагано от KJV и повечето други версии. Втора възможност е да се постави запетая след „плът“ и точка след „всички“. Тогава пасажът би гласял: „От когото е Христос по плът, Който е над всичко. Бог да бъде благословен завинаги.“

Трета възможност е да се постави точка след „плът“ и останалата част от стиха да се преведе така, „Онзи, Който е над всички, да бъде благословен завинаги“ или „Бог, Който е над всички, да бъде благословен завинаги“. Това е предпочитаното четене от RSV и няколко други версии. Четвърта възможност е да се използва същата пунктуация, както в третото решение, и да се преведе като „Онзи, Който е над всички, е благословен завинаги от Бога“. За по-подробно обсъждане на проблема вижте Сандей и Хедлъм, „Международният критичен коментар върху Посланието към римляните“, стр. 233–238.

Основният въпрос е дали пасажът трябва да се тълкува като твърдение за божествеността на Христос. Да го разглеждаме по този начин е най-простото и естествено тълкуване на граматическата конструкция на стиха. То е най-подходящото за контекста. Павел е разказвал за многото ползи и привилегии, които Бог е поверил на Израел като Свой избран народ. Като кулминация на тези благословии Павел споменава произхода на Месията от тяхната собствена раса. Но този произход е ограничен до Неговата физическа природа. Месията има друга природа, която не е плътска, и сега Павел дава по-нататъшното описание на Христос, „Който е над всички, Бог, благословен завинаги“. Изразът на Павел за човечността на Христос сякаш изисква като антитеза това ясно твърдение за Неговата божественост (вж. Рим. 1:3, 4). Че Христос наистина е божествен и Този, Който е „над всички“, се учи в много новозаветни пасажки (вж. Йоан 1:1–3; Еф. 1:20–22; Фил. 2:10, 11; Кол. 1:16, 17; 2:9; Допълнителна бележка върху Йоан 1). За по-нататъшно обсъждане на този текст вижте „Служението“, септември 1954 г., стр. 19–21; „Проблеми в превода на Библията“, стр. 218–222.

Над всичко. Сравнете гл. 11:36. Това описание на върховната власт и достойнство на Този, Който е бил израилтянин по човешки произход, служи за засилване на привилегирания характер на еврейската раса. Какви по-големи благословии, какви по-големи възможности би могъл да даде Господ на който и да е народ от изброените в тези два стиха?

Като изброява тези привилегии, Павел дава причината за своята „непрестанна скръб“. Всяка изброена привилегия му напомня за първоначалната Божия цел за Израел и за славната съдба, обещана им (виж том IV, стр. 25–38). Но колко силно контрастира това с настоящото им отхвърлено състояние!

6. Не сякаш. Идеята на Павел е, че скръбта му за сънародниците му не трябва да се разбира като провал на Божието обещание към Израел.

Божие слово. Тоест, Божията заявена воля и цел.

Не е постигнал никакъв резултат. Гръцко *ekpiptō*, буквално „да изпадна“, следователно „да се провали“.

Не целият Израел. Пасажът гласи буквално: „защото не всички, които са от Израел, са Израел“. Павел има предвид, че не всички, които са потомци на Израел, наистина принадлежат към Израел в пълното духовно значение на това име. Целта на това твърдение е да обясни как Божието слово към Израел не е пропаднало. Изпълнението на Божието обещание е ограничено до онези, които отговарят на условията на заветната връзка. За този верен и послушен остатък Божието слово няма да пропадне.

На Израел. Това се отнася за потомството на Израел според плътта, физическото на Яков потомци. Божественото обещание наистина е било дадено на Израел, но то не е включвало всеки, който би могъл да претендира за произход от Яков, без никакви допълнителни ограничения. Павел вече е обяснил, че онези, които имат вяра, са истинските синове на Авраам (Рим. 4; Гал. 3:7-9; вж. Рим. 2:28, 29).

7. Семе. Сравни Гал. 3:29.

Деца. Тоест, деца в пълния смисъл, както в гл. 8:17, „ако са деца, то са и наследници“.

Потомците на Авраам нямат право на наследство само защото могат да проследят физическия си произход до него.

В Исаак. Или „чрез Исаак“. Същата гръцка дума, преведена като „в“ (en), е предадена като „чрез“ в Матей 9:34 и „чрез“ в 1 Коринтяни 6:2 и Кол. 1:16. Думите „В Исаак ще се нарече твоето потомство“ са цитат от LXX на Битие 21:12 (вж. Евр. 11:18).

Наричани. Исаак и Исмаил, по плът, и двамата бяха синове на Авраам.

Обаче, обещанията бяха дадени на Исаак и неговите потомци. Исмаил не беше включен.

Това не означава, че Исмаил и неговите потомци са били извън обсега на спасението, а просто, че Бог е избрал потомците на Исаак да бъдат Негови мисионери по света. Те трябваше да разкрият принципите на Неговото царство пред народите, за да могат хората да бъдат привлечени към Него (вижте том IV, стр. 26-30; вижте върху Езекиил 25:1). Бог си запазва правото да възлага различни отговорности на хората и народите (вижте върху Дан. 4:17).

8. Деца по плът. Това са чисто физическите потомци, които са родени в естествения ход на събитията, както беше с Исмаил (вижте Гал. 4:23). Но духовните благословии не се наследяват по естествен произход.

Божии деца. Това се отнася исторически до потомците на Авраам чрез Исаак. Те бяха тези, които стояха в заветна връзка с Бога, наследиха обещанията и получиха привилегиите на избрания народ. От това разграничение, направено между Исаак и Исмаил, Павел извежда принципа, че да бъдеш истински синове на Авраам и истински синове на Бог не зависи само от физическия произход. Това беше трудна доктрина за евреите, защото най-ценното им вярване беше, че самото това да си евреин те прави Божие дете. Но колко окуражаващо трябва да е било това послание за езичниците!

Деца на обещанието. Несъмнено се споменава случаят с Исаак. Исаак е роден, когато Авраам и Сара са преминали възрастта, в която естествено са могли да очакват да имат дете. Но Божието обещание и приемането му чрез вяра им е направило възможно да станат родители на Исаак (вижте гл. 4:18-21). По същия начин, както Павел обяснява в Галатяни 4:21-31, чрез свръхестествено прераждане езичниците могат да станат деца на Авраам, деца на обещанието (ст. 28).

9. Слово на обещание. Изречението може да се преведе като „тази дума е слово на обещание“. На гръцки език ударението е върху думата „обещание“. Идеята на Павел е, че когато Бог каза: „По това време ще дойда и Сара ще има син“, Той изрече слово на обещание. Раждането на Исаак зависеше от обещанието. Обещанието не зависеше от раждането. Ако не беше божественото обещание и намеса, Исаак нямаше да се роди.

От това Павел продължава да извежда принципа, че самата връзка с еврейската раса „по плът“ не означава непременно участие в обещанието, както не е било и в дните на Исаак и Исмаил.

По това време. Буквално „според това време“. Цитатът е от Бит. 18:10, 14.

10. И не само. Павел сега дава още по-ясна илюстрация на същия принцип. Той Може да се възрази, че избирането на Исаак и отхвърлянето на Исмаил се разбират лесно, като се има предвид, че Сара е била жена на Авраам, докато Агар е била само робиня (Битие 16:1). Но изборът на Яков пред Исав не може да се обясни по този начин, тъй като произходът им е бил идентичен.

Но когато и Ребека. Изречението, започващо с тези думи, е прекъснато от скобата в стих 11 и след това продължена в стих 12. Значението обаче е ясно. Споменава се Ребека, а не Исаак, тъй като именно към нея е било отправено пророчеството, цитирано в стих 12.

С един. Тези думи подчертават, че е имало само един баща. И все пак, въпреки че Яков и Исав имаше един и същ баща и една и съща майка, но особените места, отредени им в живота, бяха различни.

Нашият баща Исаак. Близнаците имаха за баща патриарха на избрания род. Яков обаче бил избраният да бъде прародител на народа, чрез който Бог планирал да разпространи знанието за Своята воля.

11. Все още не е роден. Фактът, че по-младият ще има превъзходство над по-възрастния беше предсказано на Ребека преди раждането им (виж на стих 12).

Избор. Гръцки eklogē, „процесът на избор“, „избор“ (виж Деяния 9:15; Рим. 11:5, 7, 28; 1 Сол. 1:4; 2 Петрово 1:10). Произлиза от глагола eklegomai, „да избира“, „да избира“ (вижте върху Рим. 8:33). За обсъждане на избирането във връзка със спасението вижте върху гл. 8:29; вижте РР 207, 208; ТМ 453, 454.

Може да устои. Или „може да остане“, „може да продължи“. Това е обратното на „не е постигнал никакъв ефект“ (ст. 6).

Не чрез дела. Тоест, не заради някаква заслуга, придобита чрез дела.

Този, Който призовава. Бог си запазва правото да възлага на хората и народите различни отговорности (вижте на стих 7). Хората могат „усърдно да жадуват за най-добрите дарове“ (1 Кор. 12:31), но Бог е, Който чрез Духа разпределя даровете „както [Духът] иска“ (ст. 7–11). Само защото Яков е бил избран за прародител на нацията, която е трябвало да бъде Божията евангелизаторска агенция, по никакъв начин не означава, че брат му е бил избран да бъде изгубен. Такова заключение е напълно неоснователно. Този пасаж е използван в подкрепа на доктрината, че Бог предопределя едни за спасение, а други за вечно проклятие, независимо от характера им. Но подобна доктрина противоречи на целия смисъл на Писанието (вижте Рим. 8:29) и следователно това не може да бъде смисълът на Павел в този стих. Павел се опитва да подчертае пред евреите, като се позовава на добре познатата история на Исаак и Исмаил, Яков и Исав, жизненоважния факт, че самите дела и простото физическо членство в избраната раса не обвързват и не задължават Бог да благославя с благоволение и привилегии. Беше необходимо Павел да подчертае силно този момент, защото евреите неправилно разбираха и злоупотребяваха със заветните си отношения.

12. Към нея. Както Павел описва избирането на Исаак, цитирайки предсказанието на Господа на Авраам (ст. 7), така че сега той описва избирането на Яков, като повтаря божественото предсказание на Ребека. Цитатът е от Бит. 25:23.

Служи на по-младия. Това предсказание не се изпълни буквално в случая със самите Яков и Исав, но се изпълни в по-късната история на техните потомци (вижте Бит. 25:23). Че Божият избор на Яков вместо Исав включва и народите, произлезли от тях, е ясно от първоначалното предсказание.

13. Както е писано. Цитатът е от Мал. 1:2, 3.

Яков възлюбих. Този стих не обяснява причината за Божия избор на Яков и за това, че Той отхвърля Исав. По-скоро той описва историята на двамата сина и на двата народа, произлезли от тях, Израел и Едом. Че са включени както потомците, така и предците, е съвсем очевидно от контекста на Малахия 1:2, 3.

Исав намразих. Този силен израз не предполага позитивна омраза, както терминът... се използва днес, но че Бог е предпочел Яков пред Исав в избора Си на прародителя на избрания род (вижте стихове 10, 11). Изглежда, че в библейските времена е било обичайно да се използва терминът „мразя“ в този смисъл. Така предпочитанието на Яков към Рахил се сравнява с неговата „омраза“ към Лия (Битие 29:30, 31). По подобен начин Исус говори за „омраза“ към баща си и майка си (Лука 14:26) и „омраза“ към живота си (Йоан 12:25). Сравнете Мат. 6:24; вижте върху Мал. 1:3.

Като се позовава на историята на патриарсите, Павел показва, че Божият избор на духовни Израел (вижте върху Матей 21:33–43), предвид неуспеха на евреите да изпълнят божествената цел, е напълно последователен в миналите Си действия. Бог не е неверен на никого. Призовавайки християнската църква да изпълни Неговите цели за света, Бог следва същия принцип, който първоначално е използвал, когато е избрал израилтяните и е отхвърлил едомците и исмаилтяните. Сега Павел продължава, за да докаже, че настоящото отхвърляне не означава, че Бог е несправедлив.

14. Какво да кажем тогава? Това въвежда първото от две възможни възражения, които един юдеин би могъл да повдигне срещу аргумента на Павел. Второто е в стих 19. Изборът на Израел и отхвърлянето на Исмаил и Исав са примери за Божиите избори, които един юдеин би одобрил сърдечно. Но Павел твърди, че тези примери включват принцип, който би оправдал изключването на невярващия народ на юдеите. Той очаква, че това възражение ще бъде направено веднага.

Съществува ли неправда? Гръцката конструкция предполага отрицателен отговор. Павел отговаря на това, като се позовава на авторитет, който не би могъл да бъде оспорен от юдеин. Бог не може да бъде обвинен в несправедливост, защото в старозаветните писания Бог изрично претендира за Себе Си свободата да се отнася с хората според Своите собствени божествени цели.

Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

15. Ще покажа милост. Цитатът е от Изх. 33:19. Думите са били казани на Моисей във връзка с молбата му да види Божията слава. Въпросът не е за лично спасение, а за правото на Бог да показва определени благоволения на когото пожелае. Фактът, че Бог не ни разкрива славата Си по забележителния начин, по който го направи на Моисей, не е доказателство за несправедливост. „Бог е твърде мъдър, за да греши, и твърде добър, за да откаже каквото и да е добро от онези, които ходят непорочно“ (SC 96; вижте Пс. 84:11).

Когато. По-скоро „който и да е“. Павел цитира тези думи от Изх. 33:19, за да подчертае тезата си, че Бог е този, който решава кой ще бъде получателят на определени благоволения. Не е човекът този, който да Му диктува.

16. И така. Изводът, направен от Божиите думи към Моисей, е, че даването на определени привилегии не зависи от волята или усилията на човека, а от мъдростта на Бог,

който знае кое е най-добро и който „тихо, търпеливо“ изпълнява „създадените от Неговата воля намерения“ (Изд. 173).

Рънет. Това означава усилено усилие. Метафората, без съмнение взета от подножието раси, е любимо нещо на Павел (1 Кор. 9:24, 26; Гал. 2:2; 5:7; Фил. 2:16).

Но от Бога. Бог търси спасението на всички хора (1 Тим. 2:4). Никой не трябва да се страхува, че е извън обсега на спасението. Но Бог в Своята мъдрост избира средствата, чрез които осъществява Своите цели. Ако онези, които Той избира да изпълняват определена служба, се провалят, Той избира други да заемат тяхното място. Хората са увещавани да сътрудничат на Небесните планове и да не бягат, ако Господ не ги е призовал (вижте Йер. 23:21).

17. Писанието казва. Писанията са персонифицирани в тази често срещана формула за цитиране (вижте също Гал. 3:8, 22). В Рим. 9:15 Павел използва думите „той казва“, тоест Бог казва, за да представи цитата на Божиите думи на Моисей.

Дори за същата тази цел. По-скоро „точно за тази цел“. Каква е била целта, е посочено в останалата част на стиха. Цитатът е от Изх. 9:16, с някои вариации, и е част от думите, отправени чрез Моисей към фараона след нападта от циреи.

Възкреси ... нагоре. Гръцки *exegeirō*. Единственото друго срещане на този глагол в Новия Завет е в 1 Кор. 6:14, където се използва за описание на възкресението на мъртвите. От изследване на контекста на Изх. 9:16 някои смятат, че пасажът означава „Аз ви възкресих от болест“, тоест фараонът не е загинал от язвите до този момент. Въпреки че поради бунтовния си характер царят вероятно е заслужавал да бъде унищожен, Бог е запазил живота му и чрез него е изпълнил Своята цел. Други виждат по-обща препратка към това, че Бог е извел фараона на сцената на историята (вж. Ав. 1:6; Зах. 11:16) и чрез него е изпълнил конкретна цел. Вижте върху Изх. 9:16.

Едно нещо, което този пасаж определено не означава, е, че Бог е предопределил фараона към живот на бунт и окончателно унищожение. Подобно тълкуване би било напълно противно на останалата част от Писанието (вижте върху Рим. 8:29; вижте РР 267). Разглежданият въпрос не е личното спасение на фараона, а позицията на фараона като водач на една от най-великите нации на своето време. Бог действа чрез народите и техните водачи, за да осъществи Своите цели на земята (вижте върху Дан. 4:17).

Покажи ми силата в теб. Буквалният превод на Изх. 9:16 гласи: „покажи ми силата“. Тълкуването на Павел е в съответствие с LXX. Продължаващото упоритост на фараона довело до все по-големи прояви на божествена сила, докато накрая дори самият надменен монарх бил принуден да признае превъзходната сила на Бог (Изх. 9:27). Гръцката дума *dynamis*, използвана тук за „сила“, означава „могъщество“ или „сила“.

Може да бъде обявено. Или „може да бъде публикувано в чужбина“. Тази Божия цел все още е изпълнява се навсякъде, където се чете книгата Изход.

18. Следователно. Отново, както в стих 16, Павел посочва общия извод, който може да се направи от цитираните примери.

Има милост. Вижте стих 15.

Воля. Гръцки *thelō*, „да желая“ или „да желая“.

Той закоравява. Гръцко *sklērunō*. Единствените други новозаветни места, където тази дума се среща, са в Деяния на апостолите. 19:9; Евр. 3:8, 13, 15; 4:7. В Изход закоравяването на сърцето на фараона понякога е описано като самопроизведено (Изх. 8:15, 32; и др.), а понякога като предизвикано от Бога (Изх. 4:21; 7:3; и др.). В Библията Бог често е представен като вършещ това, което не пречи (виж 2 Лет. 18:18). Тук Павел избира второто представяне като по-добро.

подходящо за неговата цел в този контекст. Закоравяването на сърцето на човека е резултат от бунт срещу божественото откровение и отхвърляне на Божествения Дух. Павел е говорил по-рано в това послание за това как Бог предава човека на неизбежните последици от неговото упорито непослушание (Римляни 1:24, 26, 28). За обсъждане на закоравяването на сърцето на фараона вижте Изх. 4:21.

19. Ще кажеш тогава. Това въвежда второто възможно възражение, което би могло да бъде повдигнат на аргумента на Павел (виж стих 14).

Намерете недостатък. Въпросът на възразяващия може да бъде перифразиран по следния начин: Ако самият Бог закоравява сърцето на човек, как може Той да продължава да му намира недостатъци? Справедливо ли е Бог да обвинява грешниците, ако поведението им е в съответствие с Неговата цел и е резултат от Неговата непреодолима воля? В исторически план това възражение може да напомня за Божия укор към фараона: „Още се въздигаш против народа Ми, та не го пускаш?“ (Изх. 9:17) и „Докога ще отказваш да се смириш пред Мен?“ (гл. 10:3). В случая с фараона възразяващият би казал: „Ако Бог беше решил да закорави сърцето на царя, защо все още го е укорявал?“ Сравнете с Изх. 9:15, 16.

Павел не се опитва тук да даде пълен отговор на това възражение. Единственият му акцент в този контекст е върху факта, че в управлението Си на света Бог си запазва съвършената свобода да се отнася към хората според Своите собствени условия, а не според техните, без, разбира се, да се намесва във възможността им за лично спасение.

Като не успяват да разпознаят акцента на Павел, някои богослови са били подтикнати да тълкуват Тези стихове съдържат идеи, които Павел никога не е имал предвид. Калвин ги е разбирал като такива, че Бог произволно е създал едни хора за спасение, а други за погибел. Подобна концепция за Божията цел не е в съответствие с обяснението на Павел другаде в същото послание, че Бог не показва пристрастие (Римляни 2:11), а съди всеки човек според делата му (гл. 2:6–10; вж. гл. 3:22, 23) и ще спаси всеки, който Го призовава (гл. 10:12, 13).

Съпротивлява се. Въпросът означава: „Кой е този, който се съпротивлява на Божията воля?“ което означава, че никой не може да Му устои.

Воля. Гръцка дума *boulēma*. Това не е общоприетата дума за „воля“ в Новия Завет, която е *thelēma*.

(гл. 2:18; 12:2; 15:32). Единствените други случаи на употреба на думата „булема“ в Новия завет са в Деяния 27:43;

1 Петрово 4:3. Булема предполага по-категорично идеята за съзнателна и преднамерена цел.

20. Не, но. Гръцкият словоред и буквалното значение на изречението е „О, човече, но „...кой си ти?“ Предлага се категоричен контраст между обикновения човек и Бога. Павел напомня на човека, че истинската му връзка с Бога е тази на творение с неговия Създател.

Следователно, кой човек има право да се оплаква или да поставя под въпрос Божиите действия? Вместо да отговори на въпросите, повдигнати в предишния стих, Павел се обръща към духа, който ги е подтикнал.

Отговор. Гръцки *antapokrinomai*, буквално „да отговоря, като противореча“. Единственият друг В Новия завет този глагол се среща в Лука 14:6, където се използва, за да опише неспособността на фарисеите да „отговорят“ на Исус. По подобен начин в този стих думата може да внушава противоречие с отговор, който Бог вече е дал.

Образувано нещо. Гръцка плазма. Свързаният глагол, *plassō*, означава „да моделирам“ или „да оформям“, както при глина или восък. Сравняването на Божията сила с контрола на грънчаря над глината му е позната идея от Стария завет. Тук Павел цитира Исая 29:16; 45:9 (вж. Исая 64:8; Йеремиа 18:6). Особено подходящо е Павел да използва тези думи на Исая, тъй като и двамата писатели

разглеждат една и съща тема – Божието формиране на Израел като нация и произтичащото от това Негово безспорно право да се отнася с нацията, както сметне за най-добро.

Защо го правиш? Дръзкото оплакване срещу Бога е илюстрирано убедително. Като Създател, Бог има правото да разпределя дарове според Своята воля (вижте стих 11).

21. Власт. Гръцки *exousia*, „право“, „авторитет“. Аргументът е, че да се отрече, че Бог има право да прави с човека каквото пожелае, е равносилно на отричане, че грънчарят има пълен контрол над глината си, което очевидно е абсурдно. Павел може би намеква за Йеремиа. 18:6. Важно е да се отбележи, че в това изявление в Еремия условният характер на Божиите обещания е ясно изложен (Ер. 18:7–10). Бог работи за доброто на хората и народите, но те със своя инат и извращение си докарват разруха върху себе си.

Същата буца. От една и съща буца глина грънчарят, по своя преценка, може да избере да направи един съд за благородна цел и друг за по-скромна употреба. По подобен начин Бог има власт над цялото човечество и ще се отнася с хората според Своите благосклонни цели. Работейки за спасението на човечеството, Бог смята за уместно да позволи на хората и народите да страдат от последствията на собствения си бунт. Това, което Той допуска по този начин, често е представено в Библията като че ли е направено директно от Него (вижте 2 Лет. 18:18).

22. Ами ако Бог? Буквално „но ако Бог“. Изречението е непълно, но конструкцията му не е необичайна (вижте Лука 19:41, 42; Йоан 6:61, 62). Павел има предвид: „Но ако Бог, въпреки безспорното Си право да се отнася със Своите създания по какъвто и да е начин, който Му се струва най-добър, всъщност е проявил много дълготърпение, какво друго възражение можете да направите срещу Неговата справедливост?“

Желание. Някои коментатори тълкуват смисъла тук като „защото Бог желае“, други – „докато желае“ или „въпреки че Бог желае“. Ако е първото, Павел би казал, че Бог търпеливо търпи съдовете на гнева, защото желае да разкрие гнева и силата Си в последен, по-страшен съд. Така Бог пощади живота на фараона (ст. 17), търпеливо търпейки упорития монарх, за да може да даде още по-големи проявления на Своята сила и решителност да накаже жестокостта и потисничеството (виж РР 268). Но ако вторият или третият превод са правилни, смисълът на Павел би бил, че макар Бог да желае да изяви Своята сила и омразата Си към греха, все пак с търпение Той сдържа гнева Си и търпи съдовете, годни за унищожение. Последното тълкуване изглежда по-добре съответства на контекста и темата на посланието (виж например гл. 2:4, където изрично е посочено, че целта на Божието „търпение и дълготърпение“ е да доведе грешниците „към покаяние“). Вярно е, че Божието дълготърпение може да бъде „презряно“ и по този начин да доведе до ожесточение на сърцето и по-голяма строгост на съда, както в случая с фараона. Но основната цел на Божието търпение е да даде на хората възможност да се покаят.

Гняв. Вижте гл. 1:18.

Неговата сила. Буквално „това, което е възможно за Него“ (вж. ст. 17).

Дълготърпение. Вижте гл. 2:4.

Съдове. Павел продължава образа на грънчаря и глината от предишния стих.

На гняв. Тоест, заслужаване на гняв или изпитване на гняв, както във фразата „децата на гнева“ (Еф. 2:3).

Наместен. Гръцко *katartizō*, което във формата, която се среща тук, може да се преведе като „готов за унищожение“. Гръцката конструкция е различна от тази, преведена като „той е имал преди това“.

„приготвени“ в стих 23. Павел няма предвид, че Бог е подготвил съдовете на гнева за унищожение, а само че те са били „узрели“ или „готови“ за него.

23. За да може да изяви. Граматическата връзка между стихове 22 и 23 е неправилна, но смисълът е ясен. Божието търпеливо издържане на онези, годни за погибел, е и с цел да покаже милост към онези, които са готови да предприемат Божията програма. Въпреки че евреите заслужаваха Божия гняв, Той ги търпеше с голямо търпение, както заради тях самите, така и заради крайното благо на цялата Си църква.

Богатството на Неговата слава. Вижте Еф. 1:18; 3:16; Кол. 1:27. За пълното значение на израза „слава Божия“ вижте Рим. 3:23.

Съдове на милостта. Тоест, съдове, които получават и изпитват милост. Това едва ли би могло да се тълкува като „съдове, заслужаващи милост“, както в случая със „съдовете на гнева“ (вижте на стих 22), доколкото Божията милост не е заслужена.

Той беше подготвил предварително. Гръцки: proetoi mazō. Единственото друго срещане на този глагол в Новия Завет е в Еф. 2:10. Павел ясно заявява, че Бог е, който подготвя съдовете на милостта за слава, въпреки че не описва Бог като подготвящ съдовете на гнева за погибел (виж върху Рим. 9:22). Начинът, по който Бог подготвя Своя народ предварително за слава, е очертан от Павел в гл. 8:28–30 (вж. 2 Тим. 1:9).

24. Дори ние. Тоест, християнската църква, на която са били предоставени привилегиите, дадени в древността на Израел. „Това, което Бог е възнамерявал да направи за света чрез Израел, избрания народ, Той най-накрая ще го осъществи чрез Своята църква на земята днес“ (РК 713, 714; виж том IV, стр. 35, 36).

Не само от евреите. Християнската църква е съставена както от евреи, така и от езичници. Павел отново набляга на темата си за универсалността на божествената благодат (вж. гл. 3:29, 30). Никой не е призван и спасен само защото е евреин. Спасение се предлага както на евреи, така и на езичници, при едни и същи условия (гл. 3:22; 10:12, 13).

Езичници. С това позоваване на езичниците, Павел въвежда темата, която ще бъде обсъдена в края на 11-та глава.

25. Както той казва. Павел винаги се стреми да потвърди заключенията си от старозаветните писания, особено когато те може да изглеждат спорни. Така той сега показва, че както призоваването на езичниците, така и спасението само на остатък от Израел са били предсказани от пророците.

Осея. Това е транслитерация на гръцкия превод на еврейското име „Осия“.

Ще ги нарека. Цитатът е от Осия 2:23, макар че не е идентичен нито с еврейския, нито с превода в LXX. Както е цитирано от Павел, гръцките думи се четат буквално: „Ще нарека немоите хора мои хора, а невъзлюбените – възлюбени.“ За значението на изказването на Осия в оригиналния му контекст вижте Осия 2:23; вж. гл. 1:6, 9.

26. Ще стане. Този втори цитат от Стария завет е от Осия 1:10. В оригиналния си контекст това е предсказание за събирането на разпръснатите племена. Павел показва как обещанието ще се изпълни по отношение на християнската църква (вижте върху Осия 1:10).

На мястото. Това изглежда означава, че на мястото, където племената, или по-късно езичниците, са изтърпели укора, че им е било казано, че не са Божи народ, те ще бъдат наречени Негови синове.

27. Исая. Това е транслитерация на гръцкия правопис на еврейското име Исая. Павел сега преминава от пророчества, отнасящи се до призоваването на езичниците, към други, отнасящи се до отхвърлянето на всички освен остатъка от Израел.

Вик. Гръцки *krazb*. Думата показва силна сериозност (виж Йоан 1:15; 7:28, 37; 12:44; Деяния 23:6).

Въпреки че числото. Цитатът е от Исаия 10:22, 23, не е идентичен по формулировка нито с еврейския, нито с LXX. Разликите във формата обаче не променят основното значение на пророчеството.

Морски пясък. Думите на Исаия отразяват обещанието към Авраам (Битие 22:17).

Остатък. Буквално „остатъкът“, което в този контекст означава „само остатък“. Доктрината за остатъка е важна част от учението на Исаия. Тя е включена в божествената му задача да бъде пратеник на Израел (Ис. 6:13) и той я подчертава многократно в своите писания (гл. 1:9; 10:20–22; 11:11–16; 37:4, 31, 32; 46:3). Той дори е бил инструктиран от Господ да нарече един от синовете си Шеар-Яшув, буквално „остатък ще се върне“. Други старозаветни пророци също често споменават „остатъка“ (вижте Йер. 6:9; 23:3; 31:7; Ез. 6:8; 14:22; Йоил 2:32; Амос 5:15; Михей 2:12; 4:7; 5:7, 8; 7:18; Соф. 2:7, 9; 3:13; Агей 1:12, 14; Зах. 8:6, 12).

Ще бъде спасен. На еврейски език гласи „ще се върне“. Това завръщане не е трябвало да бъде просто от изгнание, а „към могъщия Бог“ (Исаия 10:21). Следователно гръцкият превод „ще бъде спасен“ правилно представя намерението на пророчеството.

28. Той ще завърши. Стихът може да се преведе буквално като „Защото едно слово, завършвайки го и съкращавайки го в правда, защото кратко слово ще направи Господ на земята.“ Текстовите доказателства обаче подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на думите „в правда, защото кратко слово“. Подългият текст е този на LXX. За значението на еврейския текст вижте Исаия 10:22.

Творбата. Гръцко *логос*, обикновено превеждано като „дума“. В Новия завет обаче *логос* се използва с голямо разнообразие от значения. Например, превежда се като „материя“ (Марк 1:45), „въпрос“ (Марк 11:29), „нещо“ (Лука 20:3), „сметка“ (Евр. 13:17). *Логос* се среща повече от 300 пъти в Новия завет, но тук се превежда като „дело“. Идеята обаче е разбрана в превода „материя“ и в *dabar*, еврейския еквивалент на *логос*. В този конкретен контекст са възможни няколко значения. Едното се подсказва от превода на KJV на *логос* в Рим. 14:12: „И тъй, всеки от нас ще даде отчет [*логос*] за себе си на Бога.“ Такова значение стои зад следния превод на разглеждания пасаж: „Защото Господ ще изпълни присъдата Си на земята със строгост и бързина“ (RSV). Друго тълкуване кара *логос* да се отнася до Божиите обещания относно Израел, които са били изпълнени само в ограничена степен в остатъка. Или „съкращаването“ може да се отнася до самия Израел, чийто брой би бил значително намален при избора на остатъка.

29. Казано преди. Някои приемат това като „предсказано“ или „предсказано“ (вж. Мат. 24:25; Деян. 1:16). Други го разбират просто като „казано по-рано“ (вж. 2 Кор. 7:3; Гал. 1:9). Решението зависи от това дали думите на Исаия трябва да се разглеждат като предсказание или като описание на състоянието на Израел по негово време. В последния случай Павел просто би направил думите на Исаия свои и би ги използвал като описание, приложимо към подобно състояние на Израел по негово време. И в двата случая цитатът е подходящ за аргумента на Павел. Трето тълкуване приема „преди“ като „в по-ранен пасаж“. Споменатото твърдение е от по-ранна част от писанията на Исаия (Ис. 1:9).

Освен Господа. Цитатът е от Исая 1:9.

Саваот. Гръцко Sabaoth, транслитерация на еврейското šeba'oth, „войства“, „армии“. Кралският превод на Кралския съюз (KJV) превежда тази еврейска дума в Стария завет като „войнство“, но оставя šeba'oth непреведена в Новия завет (вж. Яков 5:4). За значението на титлата „Господ на войнствата“ вижте върху Йеремиа 7:3.

Потомство. Или „деца“, „потомци“. Това са „останакът“ от стих 27. Еврейският стих от Исая 1:9 гласи „малък остатък“. LXX, подобно на Павел, ги представя като „потомство“, от което народът ще се възроди отново (вж. Исая 6:13; Осия 2:23). Идеята на цитата е, че без този остатък отхвърлянето на Израел би било толкова пълно и пълно, колкото беше това на Содом и Гомор. Но през вековете един малък остатък е запазил своята цялост. Въпреки преобладаващата невярност и отстъпничество, тази непрекъсната линия от свидетели е останала вярна на Бога и на условията на Неговите обещания към Авраам (Римляни 11:4, 5; вж. Пс. 22:30, 31; Исая 6:12, 13).

Като Содом. Унищожението на Содом и Гомор често се споменава в Стария завет като пример за насилствено превземане (виж също Втор. 29:23; Ис. 13:19; Йер. 49:18; 50:40; Плач. 4:6; Амос 4:11; Соф. 2:9). Исус също споменава тези градове, когато говори за божествения съд (Мат. 11:23, 24; Марк 6:11; Лука 10:12).

30. Какво ще стане? След като подчерта страната на божествената власт и справедливост в отхвърлянето на евреите и призоваването на езичниците, Павел сега се обръща към страната на човешката отговорност.

Езичниците. По-скоро „езичници“. Някои езичници, не всички, са постигнали праведност. Заключение, което Павел прави от обсъждането си досега, е следното: Божието обещание не е пропаднало, но докато езичниците са постигнали праведност, евреите не са успели да я намерят, защото са я търсили по грешен начин. Това естествено повдига въпроса: Защо? (ст. 32). И това въвежда следващия момент в обсъждането на Павел – провала и вината на евреите. От този момент нататък до гл. 10:21 Павел обсъжда тази тема.

Следван. Гръцки diōkō, „преследвам“.

Постигнат. Гръцки katalambanō, „да изпреваря“, „да придобия“. Както diōkō (виж по-горе под „следван“), така и katalambanō се използват във връзка с надбягването (вж. „тича“; виж върху Рим. 9:16; вж. 1 Кор. 9:24; Фил. 3:12). Павел казва, че езичниците, които дори не са се стремели да постигнат праведност, са я схванали. Той не иска да каже с това, че сред езичниците не е имало желание или копнеж за праведност, а че, за разлика от легалистичните евреи, те не са я търсели уж. И все пак, когато в евангелието им е било предложено спасение, те са го приветствали. Сравнете по-ранното описание на Павел за езичниците, изпълняващи изискванията на закона, въпреки че не са имали никакъв разкрит кодекс, какъвто евреите са имали привилегията да притежават (виж върху Рим. 2:14).

На вярата. Това определение за вида праведност, която езичниците са постигнали, обяснява очевидния парадокс, че са постигнали праведност, въпреки че не са се стремели към нея.

31. Законът на правдата. Буквално „закон на правдата“, което означава закон, произвеждащ правда. Това, което езичниците са описани като нетърсещи, но постигащи, е „правда“. Но това, което евреите са описани като следващи, но не постигащи, е „закон на правдата“. Тази фраза е била тълкувана по различен начин. Някои я разглеждат като специфична препратка към закона на Стария завет. Други разбират фразата като означаваща, че

Евреите търсели принцип и правило за морален и религиозен живот, което би ги направило праведни (сравнете употребата на думата „закон“ в израза „законът на вярата“; вижте върху гл. 3:27; вж. гл. 7:23). Този принцип евреите смятали, че са намерили в своята система от морални и религиозни закони. Но тъй като никога не са били в състояние да живеят според изискванията на тези закони, техният принцип за праведност не е могъл да доведе до праведността, която са търсили. Това ги е подтикнало към още по-голямо умножаване на религиозните закони в тяхното легалистично търсене на принцип на живот, който би ги направил праведни в очите на Бога.

Друго тълкуване, и то добре подходящо за контекста, е да се разглежда фразата „а закон на правдата“ като еквивалент на „правдата, която се основава на закон“. Акцентът на Павел в тези стихове е върху легалистичния характер на стремежа на Израел към праведност.

Към закона. Буквално „към закон“. Текстуалните доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на думата „праведност“ във втората фраза. Израел е преследвал „закон за праведност“, но не е успял да стигне до този закон. Причината за този неуспех е, че праведността, основана на закон, изисква съвършено изпълнение на този закон, а това послушание хората със собствените си сили не са в състояние да осигурят. Следователно, разчитайки за праведност на закон, който със собствените си сили не биха могли да спазват, евреите не са успели да достигнат нито до идеалите, предписани от закона, нито до праведността, която са преследвали.

32. Защо? Или „защо?“

Защото. Първата част на отговора гласи буквално „не поради вяра, а като дела по закон“. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на фразата „по закон“.

Преводът на Кралския еврейски превод (KJV) използва думите „те го търсеха“, които сякаш правилно предават смисъла на Павел.

Като че ли чрез дела. Буквално „сякаш чрез дела“. С тази уточняваща фраза Павел показва, че според юдеите праведността може да се постигне по този начин. Те си мислеха, че могат да станат праведни чрез дела, докато всъщност се опитваха да постигнат невъзможното (виж гл. 2:25 до 3:20). Праведността се постига само чрез вяра (гл. 3:21, 22).

Те се спънаха. Гръцки *proskoptō*. Този глагол буквално означава „ударявам срещу“ (Мат. 4:6; Лука 4:11), следователно „да се спънат“ (Йоан 11:9, 10) и метафорично „да се съблазнат от“, „да се раздразнят от“ (Петър 2:8). Христос дойде, за да донесе правда на всички, които я приемат чрез вяра. Но юдеите, които я търсеха по друг начин, се обидиха от Него и от Неговото послание. Толкова дълбоко вкоренено беше погрешното им убеждение, че правдата може да се постигне чрез дела, че ги накара открито да се противопоставят на Спасителя и накрая дори да Го убият. Ако Павел използва глагола в по-буквалния му смисъл на „да се спънат“, тези стихове дават картина на юдеите, които искрено преследват целта на праведността, но се спъват в самия Този, който е дошъл да им помогне да я постигнат.

Този камък на препъване. Буквално „камъкът на препъване“. Прегрешението, разбира се, беше, не в камъка, а в отношението на онези, за които той стана причина за препъване. „Разпнатият Христос“ беше „препъни камък“ за юдеите, но „сила“ и „Божия мъдрост“ за онези, които са призовани (1 Кор. 1:23, 24). Той е препъни камък за онези, които са невярващи и непокорни, но скъпоценен за онези, които вярват (1 Петрово 2:7, 8).

33. Писано е. Цитатът е от Исаия 28:16 и 8:14, но не е идентичен с Еврейски или LXX. Петър прилага тези два стиха към Христос (1 Петрово 2:6–8). Предсказанието обединява двете групи, които Павел описва – тези, за които Христос е

причина за съблазн, и онези, за които Той е крайгълният камък на вярата им (виж Пс. 118:22; Мат. 21:42; Марк 12:10; Лука 20:17; Деяния 4:11).

Върху него. Тези думи не са в LXX или в еврейския превод на Исаия 28:16. Тяхната употреба тук от Павел подчертава личното позоваване на Христос.

Няма да се посрами. Това е четенето на LXX. На еврейски език гласи: „няма да „Побързай.“ Еврейският обаче може да се преведе като „няма да се посрами“.

Разбрано в този смисъл, значението не е съществено различно. И в двата случая акцентът е върху сигурната увереност, която идва у онзи, който полага вярата си в Христос и се стреми напред към целта на Божието висше призвание.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-5AA 374

2, 3 AA 129

11 GK 261; ПП 207

20, 21 8T 187

21-26AA 376

27-29AA 379

28 EW 50, 75; 6T 19, 233; 8T 49

ГЛАВА 10

5 Писанието показва разликата между правдата от закона и правдата от вярата, 11 и че никой, който вярва, както юдеин, така и езичник, няма да се посрами, 18 и че езичниците ще приемат словото и ще повярват. 19 Израил не беше невеж по тези неща.

1. Братя. Павел често използва този израз, когато желае да бъде особено категоричен (вж. Рим. 7:1; 8:12; 12:1; 1 Кор. 14:20; Гал. 3:15). Темата, която той обсъжда в тази глава, е фактът, посочен в Рим. 9:31-33, че Израел не е успял да постигне правда, защото е търсил правда, основана на заслугите на собствените си дела. Но преди да се заеме с болезнената задача да посочи провала и вината на собствения си народ, Павел подновява уверението си в искрена загриженост за тяхното спасение (вж. гл. 9:1-3).

Желание. Гръцко *eudokia*, „добра воля“, „добро удоволствие“, „одобрение“. Сравнете употребата на словото в Мат. 11:26; Еф. 1:5, 9; Фил. 1:15; 2:13; 2 Сол. 1:11. Павел искрено копнееше за спасението на своите събратя юдеи.

Молитва. Гръцки *deēsis*, „молба“, „молба“ (виж Еф. 6:18; Фил. 4:6; 1 Тим. 2:1; 5:5), от думата *deomai*, „да искам“, „да прося“, „да се моля“. *Deēsis* се различава от *proseuchē*, думата за молитва като цяло (Рим. 1:10), по това, че *deēsis* описва молба за конкретна полза.

За Израел. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) четенето „за тях“, т.е. онези, които са споменати в гл. 9:31-33. Местоимението показва тясната връзка между двете глави. Глава 10 е непрекъснато продължение на аргумента на Павел относно отхвърлянето на Израел, което беше темата му в гл. 9.

Може да бъдат спасени. Важно е да се отбележи, че веднага след обсъждането на отхвърлянето на Христос от страна на юдеите, Павел се моли за тяхното спасение. Това показва, че той не е смятал случая им за безнадежден, въпреки греховното им поведение. Нещо повече, ако Павел е смятал отхвърлянето им за предопределената Божия воля за тяхното унищожение, както някои са разбрали

доктрината за предопределението, той не би се молил те все още да бъдат спасени.

Евангелието учи, че „всеки, който призове името Господне, ще бъде спасен“ (ст. 13). Евангелието е за всички хора, включително и за юдеите (гл. 1:16; 3:29, 30; 10:12).

2. Аз свидетелствам за тях. Или „Аз свидетелствам за тях“. Павел е успял да направи това от собственото си тъжно преживяване. Самият той някога е бил „по-ревностен от преданията на бащите ми“ (Гал. 1:14) и затова е бил добре запознат с тяхната погрешна ревност (виж Деяния 22:3; Фил. 3:6).

Ревност за Бога. Тоест, ревност за Бога. Сравнете израза „ревност за дома ти“, което означава „ревност за дома ти“ (Пс. 69:9; Йоан 2:17). Юдеите се гордеели с ревността си за Бога и за Неговия закон (Деяния 21:20; 22:3; вж. Гал. 1:14), а Павел добре е описал тяхната пламенност по въпроси, свързани с религията, през този период.

Тъжната история на юдеите е, че въпреки голямата си религиозна ревност, те не постигнаха праведност (Рим. 9:30–32). Тяхната религия беше законна и формална до крайна степен. Външната им демонстрация на съвестно послушание беше прикритие за вътрешна поквара (гл. 2:17–29). И все пак Павел сякаш говори за тяхната ревност за Бога като за нещо, което само по себе си е похвално, и както в гл. 1:8, той първо посочва едно добро качество, преди да продължи да обсъжда техните неуспехи. Изглежда, че в тази неуместна ревност той намира някаква основа за насърчение, някаква надежда, че ако такава ревност може да бъде насочена към истинския път на праведността, те все пак биха могли да бъдат спасени.

Знание. Гръцки *epignōsis*. Тази дума означава пълно и задълбочено знание (вж. гл.

1:28; 3:20). Юдеите не бяха лишени от знание като такова (гнозис), но им липсваше истинското знание, което би могло да ги доведе до това да служат на Бога по правилния начин. Те бяха особено облагодетелствани със знание за Бога (гл. 3:1, 2), но ревността им за Него не беше разумна. Въпреки че познаваха писанията на закона и пророците, те нямаха истинско прозрение за значението на Божиите думи и дела. Тяхната непросветена пламенност се превърна във обикновен фанатизъм и те проявяваха повече ревност за формата и буквата, отколкото за Бога.

3. Защото. Този стих обяснява защо ревността на юдеите „не беше според познанието“. Ако бяха готови да се подчиняват на Божията воля, щяха да стигнат до разбиране на истината (вижте Йоан 7:17). Но те отказаха да се подчинят.

Невежеството. Павел по-късно показва, че това невежество е било непросвещено за юдеите е имал всяка възможност да се просветли (Рим. 10:14–21; вж. Йоан 5:39, 40).

Божията праведност. Вижте гл. 1:17.

Обикаляне. Гръцки *zēteō*, буквално „да търся“, „да се боря“.

Да установя. Гръцки *histēmi*, „да установя“. Думата внушава елемента на гордост в усилията, които евреите полагат, за да установят собствената си праведност. В своята изповядвана ревност за Бога, евреите всъщност работят за себе си. Сравнете описанието на Осия: „Израил е празна лоза, той дава плод за себе си“ (Осия 10:1). Вместо да търсят Божията праведност по Божия начин, евреите самодоволно разчитат на собствените си дела (вж. Фил. 3:9). Те започват да считат самото изпълнение на жертвите и обредите за праведност сама по себе си, вместо да гледат на праведността на Този, към когото всички тези неща сочат. Така тяхната религия се изражда в самодостатъчен, самопрославящ формализъм. И колкото повече евреите губят от поглед Божията праведност, толкова по-стриктни стават в спазването на тези форми за установяване на собствената си праведност.

Представен. Гръцки *hypotassō*, често срещан глагол, означаващ „да се подчиняваш на заповеди“, „да „покоряват се“ (вж. Яков 4:7; 1 Петрово 2:13; 5:5). Формата на глагола тук е по-добре да се преведе като „покориха се“. Тогава пасажът би гласил „не се покориха“. Юдеите се гордееха с познанието си за Бога и божествения закон (Римляни 2:17–20), но всъщност отказваха да се съобразят с Божията воля. Уверени в собствената си праведност, те не искаха да подчинят сърцата си на план, който изискваше от тях да признаят, че нямат собствена приемлива праведност (Исая 64:6) и че спасението им зависи от заслугите на друг. Няма толкова голяма пречка за спасението по благодат, колкото самоправедността на грешника. Чрез нежеланието си да се подчинят на Божията заповед „да вярваме в името на Сина Му Исус Христос“ (1 Йоан 3:23), юдеите разкриха, че изповядваната от тях вяра в Бога е само празни думи, защото същността на вярата е доверието в послушанието. Това нежелание да се подчинят е причината не само за тяхното невежество, но и за отхвърлянето им като избран народ.

4. Христос е краят на закона. В гръцки език думата за „край“, *telos*, е поставена на ударение. Този пасаж е тълкуван по различен начин, като означава, че Христос е краят на закона като такъв, Христос е целта на закона (вж. Гал. 3:24), Христос е изпълнението на закона (вж. Мат. 5:17) или Христос е краят на закона като средство за спасение (вж. Рим. 6:14). Първото тълкуване е това на антиномианите и е изопачаване на Писанието (вж. върху гл. 3:31). Последните три тълкувания излагат твърдения, които са верни, но третото от тях изглежда най-добре се вписва в контекста на този стих. Павел противопоставя Божия път на праведност чрез вяра на човешкия опит за праведност чрез закон. Посланието на евангелието е, че Христос е краят на закона като път на праведност за всеки, който има вяра. Вероятно е показателно, че определителният член „the“ е пропуснат с думата „law“ (вижте гл. 2:12), което показва, че Павел говори за принципа на закона като цяло, а не за който и да е закон в частност. Нещо повече, посоката на целия аргумент показва, че Павел говори за закон в общ смисъл.

Този стих не предполага, че праведността действително е могла да бъде постигната чрез закон в старозаветните времена и че с идването на Христос вярата е заменила закона като път към праведност. След грехопадението на Адам, Бог е разкрил само един начин, по който хората могат да бъдат спасени – чрез вяра в идващия Месия (Бит. 3:15; 4:3–5; Евр. 11:4; вж. Рим. 4). Нито пък пасажът може да се тълкува в смисъл, че Христос е краят на закона като такъв и че следователно хората вече не са задължени да се подчиняват на Божия закон. Законът като метод за постигане на праведност е прекратен от Христос. Божията цел при провъзгласяването на законите Си на Израел е била да им разкрие тяхната греховност (Рим. 3:20) и нуждата им от Спасител (Гал. 3:24). Но юдеите са изопачили Божията цел и са използвали законите, както моралните, така и церемониалните, като средство за установяване на собствената си праведност чрез собствените си опити за легалистично послушание. Христос дойде, за да сложи край на тази погрешна злоупотреба със закона и да посочи пътя обратно към вярата. Такава вяра не отменя закона, а по-скоро го установява (вижте Рим. 3:31) и прави възможно хората да изпълняват неговите изисквания (вижте гл. 8:4).

5. За Моисей, Павел сега описва контраста между праведност чрез закон и праведност чрез вяра с език, заимстван от Стария завет. По този начин той също така показва, че няма противоречие между Стария и Новия завет по този въпрос.

Описва. Гръцки *graphō*. Буквално „да пиша“. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 10) за следното четене на стих 5: „Моисей пише, че човекът, който изпълнява

„Праведността, която се основава на закон, ще живее чрез него.“ Цитатът е от Лев. 18:5, където се казва: „И тъй, пазете Моите повеления и Моите съдби, които, като ги изпълнява, човек ще живее чрез тях“ (вж. Гал. 3:12). Павел цитира тези думи с внушението, основано на еврейските концепции, че правдата чрез закон изисква съвършеното изпълнение на закона.

Трябва да се спазва дословно. Няма благодат или милост. Всичко, което законът изисква, трябва да се направи, иначе няма спасение (вижте Галатяни 3:10–13). Но това е условие, което никога не е било изпълнено от падналият човек, както Павел ясно е показал в Римляни 1–3, и което никога не може да бъде изпълнено от неновородени грешници (гл. 8:5–8). Следователно, може да има само осъждане за онези, които разчитат на собственото си изпълнение на закона за оправдание пред Бога (гл. 3:20).

Важно е да се отбележи, че в контекста на Лев. 18:5 Божият закон е описан като състоящ се от постановления и съдби, които действително могат да бъдат спазвани и чрез спазването на които хората биха влезли в живот. Препратките към същия този пасаж от Езекиил (гл. 20:11, 13, 21) и Неемия (гл. 9:13, 29) също показват, че условието може да бъде изпълнено и обещанието – постигнато. С по-голямото откровение на Божия план в Новия завет виждаме, че предположението, залегло в основата на тези старозаветни пасаж, е, че християните трябва да утвърдят вярата си в идващия Изкупител и по този начин да получат прошка на греховете и даваща възможност за послушание благодат (вижте върху Ез. 16:60; 20:11; 36:26). Тези стихове не трябва да се разбират като внушаващи, че праведност може да бъде постигната чрез спазване на закона отделно от вярата. Но фарисеите и под тяхно ръководство по-голямата част от еврейския народ са поддържали това погрешно схващане. Те са искали праведност и живот като награда за собственото си стриктно спазване на закона. Тяхната връзка с Бога беше чисто легалистична. Техният завет с Него беше по-скоро завет на дела, отколкото на вяра и благодат. Бог се стремеше да ги води към по-висш опит, но те отказаха да напреднат (вижте Ез. 20:29–34).

Именно за да разкрие грешката на подобна позиция, Павел цитира Лев. 18:5. Той използва думите на самия Моисей, за да напомни на легалистичните юдеи, че правдата идва само за онези, които се подчиняват. Но такова послушание човек не е в състояние да окаже сам. Сравнете отговора на Исус на законника, търсещ „правдата, която е от закона“, „Това прави и ще живееш“ (Лука 10:28).

6. Което е от вяра. Павел олицетворява правдата чрез вяра, сякаш самата тя говори. Сравнете олицетворението на мъдростта (Пр. 1:20; Лука 11:49) и на увещанието (Евр. 12:5). Апостолът би могъл да каже: „Моисей говори така за правдата чрез вяра.“ Така и двете части на Рим. 10:4 са доказани от свидетелството на Моисей, а именно невъзможността да се получи правда чрез закон (ст. 5) и уверението, че можем да получим правда чрез вяра (ст. 6–8).

Много коментатори намират за трудност факта, че Павел използва думите на Моисей които сякаш се отнасят само до закона, за да опишат праведността чрез вяра. Но трудността се състои в погрешното предположение, толкова широко разпространено, че законът и евангелието са диаметрално противоположни едно на друго. Проблемът се разрешава чрез признаването, че праведността чрез вяра винаги е била Божият метод за спасение на човека и че даването на закона чрез Моисей е било неразделна част от този план. Нещо повече, Моисей е бил специално използван от Бог, за да установи великата система от символи и церемонии, които символизируют целия план за праведност чрез вяра в Христос. Следователно е съвсем неразумно да се предположи, че Моисей е бил невеж за правилната връзка между закона и евангелието и че винаги, когато е говорил толкова силно за подчинение на Божиите заповеди, е хвалил праведността чрез закон, а не чрез вяра.

Говори по този начин. Тоест, говори по този начин. Цитатът е от Втор. 30:11–14. В тази глава Моисей изброява благословиите, които биха дошли на Израел, ако те бяха послушни на Божия закон. Важно е да се отбележи, че Моисей говори на онези, на които преди това е казал: „Бог ще обреже сърцето ти, ... да обичаш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце и с цялата си душа, за да живееш“ (Второзаконие 30:6). Тук Моисей описва преживяването на истински покаяните се и верни израилтяни. Той говори за закона от гледна точка на израилтяните с обрязано сърце. Не е необходимо да се предполага, както правят много коментатори, че Павел просто си присвоява думите на Моисей за закона и по този начин ги прилага към нещо, което Моисей не е имал предвид. Както Павел е намерил праведност чрез вяра в Авраам, който е вярвал и се е подчинявал на Бога, така и тук той намира същността на праведността чрез вяра в преживяването на онези, които се обръщат с покаяние към Бога и Го обичат и се подчиняват на Него с цялото си сърце и душа. Думите на Моисей, разбрани в истинския им духовен смисъл, описват праведност, която наистина е праведност чрез вяра.

Не казвай в сърцето си. Този израз се среща във Втор. 9:4 и е използван от Павел, за да въведе цитата си от Втор. 30:12–14. „Да казваш в сърцето си“ представлява еврейски идиом, означаващ „да мислиш“, обикновено за зла мисъл (виж също Втор. 15:9; 18:21; Пс. 14:1; Мат. 3:9; 24:48; Откр. 18:7; вж. 1 Кор. 7:37).

Кой ще се възнесе? Моисей изрече тези думи, за да покаже, че Божието слово не е далеч извън обсега на човека, а че вече му е било разкрито и му е било изяснено. Павел използва същите думи относно евангелието, още по-ясното откровение на Божието слово, дадено в Христос.

Да свалят Христос. Сякаш Той още не е дошъл. Праведността чрез вяра казва, „Не се съмнявайте, че Христос вече е дошъл. Божият Син вече е станал човек и е живял сред нас. Вярата не е толкова труден въпрос, защото Христос е дошъл.“

7. Кой ще слезе? Вместо „Кой ще премине отвъд морето за нас?“ (Второзаконие 30:13), Павел казва: „Кой ще слезе в дълбините?“ Както не е имало нужда израилтяните да търсят отвъд морето, за да донесат обратно Божиите заповеди, така няма нужда някой да слиза в дълбините, за да извади Христос. Той вече е възкръснал.

Дълбочината. Гръцки *abussos*, „бездната“ (виж върху Марк 5:10). Павел очевидно прилага термин до мястото на мъртвите, където Христос е „слязъл“.

8. Какво казва то? Тоест, какво казва „правда чрез вяра“? Павел продължава да олицетворява правдата чрез вяра (вижте на стих 6).

Словото е близо до теб. Целта на старозаветния пасаж е била да увери Израел, че Бог бяха предвидили разпоредби, чрез които изискванията на закона да могат да бъдат изпълнени. Вечният завет, сключен с Адам в Едем, осигуряваше прошка за прегрешенията и даваше възможност за благодат за послушание чрез вяра в идващия Месия. Хората разкриваха вярата си в Изкупителя, като принасяха животински жертви и спазваха другите изисквания на ритуалния закон. Този завет, даден на Адам и подновен на Авраам, израилтяните не искаха да приемат (вижте върху Езекиил 16:60). Вместо това те избраха да търсят праведност чрез собствените си усилия за послушание. Старозаветните пророци многократно се стремяха да водят хората да приемат разпоредбите на Божия вечен план, но без успех. Господ, чрез Еремия, им предложи новия завет (вижте върху Еремия 31:31–34). Езекиил подчертава нуждата от „ново сърце“ и „нов дух“ (виж върху Езекиил 36:26). Така им беше предложена праведност чрез вяра, „но словото, което проповядвах, не им беше от полза, понеже не се смеси с вяра у онези, които го слушаха“ (Евр. 4:2; срв. Гал. 3:8). Словото

беше „близо“ до тях. Всичко, което се изискваше от тях, беше вяра със сърцето и изповед с устата. Така Павел противопоставя простотата на праведността чрез вяра на трудоемката и безнадеждна задача на легалистичния опит да се установи собствената праведност (Римляни 10:2, 3, 5).

Словото на вярата. Тоест, евангелското послание относно вярата. Това е единственото срещане на този израз в Новия завет. Думата, която Моисей описва като „много близо до теб, в устата ти и в сърцето ти, за да го вършиш“ (Второзаконие 30:14), е по същество същото като „словото на вярата“, проповядвано от Павел – евангелието, което обявява вярата като принцип на праведността.

Което ние проповядваме. Павел добавя това, за да подчертае, че истината за оправданието чрез вяра не е непознато, но може да бъде разбрано от всички, които са готови да слушат. Това, че юдеите не могат да се извиняват с невежество, е по-подробно посочено в стихове 14–21.

9. Че. Или „защото“. Ако се запази преводът „че“, Павел посочва съдържанието на посланието за вярата. Ако се предпочете „защото“, Павел дава доказателство, че словото на вярата е близо. И в двата случая съдържанието на посланието на вярата съответства на учението на Моисей във Второзаконие.

Изповядвам. Гръцки *homologeō*. Същата дума често се превежда като „изповядвам“, както и свързаното с нея съществително име „изповядвам“ (Мат. 7:23; Тит 1:16; Евр. 3:1). Буквално означава „да се съгласявам с“, „да казвам същото като някой друг“. По този начин изповедта на вярващия е израз на неговото съгласие с всичко, което Бог е обявил за истина. Това включва всичко, което Бог е разкрил за Своя закон, нашия грях и нашата нужда от Спасител. То включва всичко, което Бог е заявил за единственото средство за спасение – вярата в Неговия Син, Исус Христос.

Господ Исус. Или „че Исус е Господ“ (вж. 1 Кор. 12:3; Фил. 2:11). Юдеите приписвали господството единствено на Бог Отец. Езичниците се покланяли на императора като свой господар. Но християните разпознавали Христос като „Господа от небето“ (1 Кор. 15:47), единствения Божи Син (Йоан 3:16), който е възвишената глава на църквата (Еф. 5:23) и Господ на всички (Деяния 10:36). Изповядването на Неговото господство предполага готовност да следваме Неговото ръководство и да се подчиняваме на Неговите заповеди (Йоан 14:21; 1 Йоан 2:3, 4).

Вяра. Вярата обикновено предшества изповедта, но Павел следва реда от стих 8, където устата е спомената преди сърцето. В стих 10 Павел дава нормалния ред – вяра, след това изповед.

Бог го е възкресил. Вижте стих 7. Възкресението беше потвърждение на Христовото твърдения, божествения печат върху Неговата жертва (виж гл. 1:4). Като вярва, че Бог е възкресил Исус от мъртвите, християнинът признава Христовата победа над греха и смъртта и Неговата сила да оправдава и спасява грешниците (виж гл. 4:25). За разлика от правдата чрез закон (гл. 10:5), правдата чрез вяра зависи от това, което Христос е направил и може да направи, а не от това, което ние сме способни да направим.

10. Сърцето. Вижте гл. 1:21. Юдеите са смятали сърцето за седалище на вътрешното живот на мисли и чувства. За тях сърцето не е представлявало чувствата, различни от интелекта. Като говори за вяра „сърце“, Павел внушава, че вярата включва пълна вътрешна промяна. И тази промяна води до оправдание и праведност (гл. 3:22; 5:1).

Изповед. Външното доказателство за вътрешната промяна е изповедта с устата, решителното отстояване на това, за което се вярва, че е истина. Готовността да се изповяда Христос с думи и дела винаги е била изпитание за истинско ученичество (Мат. 10:32; Лука

12:8; вж. Откр. 3:5). Добрата изповед пред света, пазена докрай, ще доведе до спасение (вж. Откр. 2:10).

11. Писанието казва. Цитатът е от Исая 28:16 (вижте върху Римляни 9:33).

Който и да е. Тази дума не е в текста на Исая. Павел е искал да подчертае факта, че евангелието е за всички.

12. Защото. Това въвежда обяснението на Павел за „всеки, който“ в стих 11.

Разлика. Или „различие“ (вж. гл. 3:22). Както евреите, така и езичниците са съгрешили и се нуждаят от спасение (вж. върху гл. 3:23). Бог е осигурил само едно средство, чрез което хората могат да бъдат спасени. Той няма едно осигуряване за евреина и друго за езичника. Следователно всички национални, класови, социални и индивидуални различия изчезват.

Гъркът. Тоест, езичникът (вижте на гл. 1:16).

Същият Господ над всички. Или „същият Господ е Господ на всички“ (RV; RSV). Юдеите и езичниците имат един и същ Господ (вж. гл. 3:29, 30), който е изкупил цялото човечество (Йоан 3:16). Сравнението със стихове 9, 11 от Рим. 10 показва, че „Господ“ тук се отнася до Христос. В Деяния 10:36 Христос е наречен „Господар на всички“ (вж. Рим. 14:9; Фил. 2:10, 11).

Богат за всички. Няма ограничение за Господните ресурси (виж Рим. 8:32; 11:33; Еф. 1:7; 2:7; 3:8).

Призовавайте го. Призоваването на Господа или призоваването на името Господне е обичаен израз, почти еквивалентен на поклонението пред Господа. Вероятно е възникнал от навика да се започва обръщение към божество, като първо се споменава неговото име. Евреите са били известни като тези, които призовават Йехова. Християните са тези, които призовават Христос (1 Кор. 1:2). Важно е да се види този израз, използван за Христос в Новия завет, защото тъй като поклонението се дължи единствено на Бога, това е ясно признание за божествеността на Христос (виж Деяния 7:59, 60; 9:14, 21; 22:16; 2 Тим. 2:22). Относно божествеността на Христос вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

13. Който и да призове. Цитатът е от Йоил 2:32. Пасажът е цитиран и от Петър в проповедта му в деня на Петдесетница (Деяния 2:21). Юдеите са разбирали пасажа в Йоил като означаващ, че всички истински поклонници на Йехова ще бъдат избавени в деня на Божия съд. Павел прилага пасажа към Христос. Думите „всяка плът“ (Йоил 2:28) показват, че езичниците са включени в пророчеството.

14. Как тогава ще се обаждат? След като заявиха универсалността на спасението чрез вяра, Павел сега обсъжда условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да имат всички възможността да го приемат. Той изброява тези условия като поредица от въпроси. Всеки въпрос във веригата е аргумент, чието заключение се предполага мълчаливо и формира основата на следващия въпрос. Например: „Как могат да призовават Господа, ако не вярват в Него? Не могат; следователно, първо трябва да повярват. Но как могат да повярват, ако не са чули? Не могат.“ И така нататък.

Някои свързват стихове 14 и 15 с предходния пасаж и ги отнасят към проповядването на евангелието сред езичниците. Ако евангелието е предназначено за всички, както се подразбира от „всеки, който“ в стих 13, тогава то трябва да се проповядва на всички. Други свързват стихове 14 и 15 по-тясно с останалите стихове на главата. Те твърдят, че в този раздел Павел не говори за мисията сред езичниците, а за неверието на евреите. Евреите, както Павел вече е обяснил, са били „невежи“ за правилния начин за получаване на праведност. За да ги убеди в голямата им вина по този въпрос, Павел се стреми да покаже, че са имали достатъчно възможности да узнаят и разберат Божия план. Той започва с въпроса какви условия са необходими за „призоваване на Господа“ и след това показва

че тези условия са изпълнени. Следователно евреите нямат извинение за неверието си.

Аргументът в стихове 14–21 може да се обобщи по следния начин: Изпратени ли са проповедниците на евангелието, за да могат всички да повярват (ст. 14)? Да, евангелието е проповядвано, както е предсказал Исаия (ст. 15). Дали фактът, че не всички са повярвали, доказва, че не са чули (ст. 16)? Не, защото Исаия също е предсказал, че някои няма да приемат посланието (ст. 16, 17). Възможно ли е някои от юдеите да не са чули (ст. 18)?

Това не може да бъде, защото евангелското послание е отишло навсякъде. Дори да е вярно, че Израел е чул евангелието, възможно ли е те да не са разбрали неговото значение (ст. 19)? Това също не може да бъде, защото, както Моисей и Исаия описват, по-малко привилегированите и по-малко просветени езичници са били в състояние да разберат (ст. 19, 20). Следователно, евреите не могат да се оправдават с непознаването на евангелието. Истината е, че както е казал Исаия, те са непокорен, своеволен народ (ст. 21).

На когото. Да чуеш евангелието от проповедник, изпратен от Христос, означава да чуеш Христос (2 Кор. 5:20). Господ се чува да говори чрез избраните Си представители.

15. Те да бъдат изпратени. Гръцко *apostellō*, от което произлиза думата *apostolos*, „апостол“.

Както Отец изпрати Сина Си, така и Синът изпрати апостолите Си, а те от своя страна, под ръководството на Христовия Дух, изпратиха други (виж Лука 9:2; 10:1, 3; Йоан 4:38; 17:18; Деяния 26:17; 1 Кор. 1:17). Провъзгласяването на божествено послание трябва да бъде направено от някой, който е бил упълномощен от Бога за тази цел (вж. Йеремия 1:7; 7:25; 14:14, 15; 23:21).

Както е писано. Цитатът е от Исаия 52:7. Павел цитира пасажа свободно и накратко, като се пропуска „по планините“, тъй като може би има само местно или поетично значение, като единственото число „този, който довежда“ се променя в множествено число и се пропуска „който провъзгласява спасение“.

Колко красиви са краката. Тоест, колко е добре дошло идването (вижте Исаия 52:7).

Които проповядват евангелието на мира. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на тази клауза.

Използвайки този цитат, Павел внушава, че назначените пратеници са били изпратени. За значението на пасажа в оригиналния контекст вижте Исаия 52:7. Тази част от Исаия е била разглеждана както от юдеи, така и от християни като насочена напред към делото на Месията. Благата вест за освобождението от вавилонския плен символизира благата вест за спасението.

Нося блага вест. Гръцко *euaggelizō*, от което произлиза думата за „евангелие“, *еуагелион* (виж на гл. 1:1).

16. Послушан. Гръцки *ὑπακούω*, „да се покоряваш в резултат на слушане“, „да слушаш“, „да се вслушваш“ (вижте гл. 5:19). Думата е особено подходяща в този контекст, където Павел описва неверието, с което е било прието посланието на евангелието. Юдеите чули, но не се вслушали.

Евангелието. Или „блага вест“, „добра новина“ (вижте на гл. 1:1).

Исаия казва. Цитатът е от Исаия 53:1. Еврейският текст не съдържа думата „Господ“, но тя се среща в LXX. Непокорството на евреите също е било предвидено от пророка. Веднага след описанието му на пратениците на благата вест (Исаия 5:1).

52), Исаия предсказва, че хората няма да приемат посланието. Сравнете твърдението за изпълнението на това пророчество в Йоан 12:37, 38. Този цитат също така носи

внушението (вж. Рим. 10:15), че посланието е било дадено, иначе не би могло да бъде чуто и да не бъде повярвано.

17. Вярата. Или „вяра“. За да оценим тясната връзка между стихове 16, 17, трябва да се отбележи, че гръцкият език няма две отделни думи за „вяра“ и „вяра“. Гръцката дума *pistis*, „вяра“ или „вяра“, е съществителното име, произлизащо от *pisteuō*, глаголът, преведен като „повярва“ в стих 16 (вижте гл. 3:3).

Слух. Гръцката дума *akoē*, появява се два пъти в този стих. В стих 16 *akoē* се превежда като „доклад“, там означава буквално „това, което е чуто“. Ако същото значение се припише на *akoē* тук, е възможен следният превод: „Кой е повярвал на това, което е чул от нас? И така, вярата идва от това, което е чуто, а чуто идва от Божието слово.“ Този превод прави по-ясна връзката между стихове 16 и 17.

Божие слово. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „словото Христово“. Това може да означава „посланието за Христос“, тъй като „словото на вярата“ (ст. 8) означава „посланието за вярата“ (вж. върху ст. 8). Този стих е важно твърдение за същността и източника на истинската вяра. Истинската вяра не е слъпа увереност, която трябва да се упражнява при липса на адекватни доказателства. Вярата е нашето убеждение за неща, които не можем да видим (Евр. 11:1), и това убеждение трябва да се основава на знание, знание, основано на Божието Слово, посланието за Христос. Като средство за развиване на преобразяваща и трайна вяра, няма заместител на редовното и сериозно изучаване на Библията.

18. Но казвам. Юдеите биха могли да твърдят, че не са имали възможност да чуят и следователно не е приел евангелието. Павел продължава, за да опровергае това твърдение.

Не чуа ли? Или: „Дали не чуа?“ или „Дали не чуа?“

Гръцката конструкция на този въпрос показва, че се очаква отрицателен отговор и че извинението не може да бъде допуснато. „Те“ се отнася до „не всички“ от стих 16, което означава по-специално невярващите юдеи.

Да, наистина. Това е категоричната корекция на Павел на твърдението, че те не са чули посланието. Той твърди, напротив, че евангелието е отишло по целия свят и прави твърдението си с думите на Пс. 19:4.

Звук. Гръцки *phthoggos*, ономатопеична дума (произнася се „phthongos“), имитираща звука, издаван от вибрацията на музикален инструмент или човешки глас (вж. 1 Кор. 2:1).

14:7). В Стария завет този стих е употребен като „мерителна връв“, а не като „звук“ (вижте върху Пс. 19:4). Според псалмиста „техният звук“ е гласът на природата, мълчаливият свидетел, с който „небесата разказват славата на Бога и просторът известява делото на ръцете Му“.

(Пс. 19:1). Псалмистът сравнява откровението на Бога в Неговите дела (Пс. 19:1–6) със специалното откровение на Него самия чрез Неговото слово (Пс. 19:7–11). Павел вижда в това представяне на световното проповядване на евангелието и използва думите на псалмиста, за да опише как „звукът“ на проповедниците на словото на вярата се е разпространил „по цялата земя“.

Светът. Гръцки *oikoumenē*, „населеният свят“ (виж върху Лука 2:1). По времето на Към момента на писане на това послание, евангелието очевидно не е било проповядвано буквално навсякъде, защото очевидно все още не е било разпространено в Испания (виж Рим. 15:20, 24, 28). Посланието на вярата обаче вече беше разпространено толкова широко по света, че Павел е оправдан да направи такова общо твърдение. Всъщност, в рамките на своите

поколение евангелието е било носено „на всяко създание, което е под небето“ (Кол. 1:23; вж. Ед. 96). Нещо повече, посланието винаги е било носено „първо на юдеина“ (Деяния 9:20; 11:19; 13:5; 14:1; 17:1, 2, 10; 18:4, 19; 28:17; Рим. 1:16) и вероятно основната цел на Павел в тази глава е да покаже, че никой израилтянин не може да се извини с претекста, че никога не е чувал евангелието.

19. Не знаеше ли Израел? По-точно, „Дали Израел не знаеше?“ или „Дали Израел не разбра?“ Както в стих 18, гръцката конструкция очаква отрицателен отговор. Въпреки откровението на Бог чрез Моисей и чрез пророците, Израел остана невеж за Божия път на праведност.

Първи. Тоест, първи по ред, първи в пророческата линия.

Моисей казва. Цитатът е от Второзаконие 32:21. Същият Моисей, който беше съобщил на Израел техните специални благоволения и предимства пред езичниците, беше установил и правилото на вярата, чрез което тази позиция на благоволение евентуално би могла и всъщност би била обърната в някакъв момент в бъдеще (виж Второзаконие 32:18, 20).

Ще ви провокирам. Като показва милост към езичниците, Бог се надяваше да подбуди Своите собствени да вдъхновява хората към ревност и да ги вдъхновява с ревност за Него. Сравни Осия 2:23; Римляни 9:25.

От онези, които не са хора. Буквално „върху не-народ“ (вж. Втор. 32:21). Езичниците са наречени „не-народ“, защото не са били в признатата връзка с Бога, в която е бил Израел (вж. Втор. 4:5–8). Те са били „глупав народ“, защото не са получили същото откровение за Бога, а вместо това са се покланяли на идоли от дърво и камък (вж. върху Рим. 1:21). Павел е целял да провокира ревност у сънародниците си, като им е посочил, че както е предсказал Моисей, Бог сега е взел в Своята специална благосклонност хора, които евреите са свикнали да считат за по-нисши (вж. гл. 11:14). Правейки това, апостолът е възнамерявал да изясни чрез искрените си молитви, че неговият народ може да се покае и да намери спасение в Исус Христос (гл. 9:1–3; 10:1).

20. Но Исая. Или „след това Исая“, или „и Исая“.

Бях намерен. Цитатът е от Исая 65:1. Неочакваната вяра на езичниците трябва да бъде укор за привилегированите и просветени, но невярващи евреи (вж. гл. 9:30–33).

21. Към Израел. Тоест, по отношение на Израел или на Израел.

Той казва. Тоест, Исая казва. Пророкът говори от Божието име. Цитатът е от Исая 65:2 и е по-съответстващо на LXX, отколкото на еврейския превод.

През целия ден. По този начин Исая изразява Божието търпение и дълготърпение към Неговия народ, въпреки че те упорстват в непокорството си и отказват поканите Му. Божиите отношения, дори с непокорните грешници, са изпълнени с нежност и състрадание. През целия ден Той протяга ръката на Своята милост към непокорните и противящите се. Че Бог винаги е бил толкова милостив и дълготърпелив, най-накрая ще бъде признато от онези, които са Го отхвърлили (Откр. 15:4; ВБ 670, 671).

Оспорване. Буквално „отговаряне“, „противоречиво“. Отказвайки и съпротивлявайки се на Евангелието, юдеите разкриваха характеристика, която отдавна беше посочвана и осъждана от пророците. Преди мъченическата си смърт Стефан отправи същото обвинение (Деяния 7:51–53; вж. също Лука 13:34).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 AA 374

2 1Т 165; 2Т 110, 147, 232; 3Т 109; 4Т 489; 5Т 343

3 MB 55; PK 709; PP 372

6-9DA 184

10 AH 401; CT 242; 5T 536

11, 12 MM 251

11-13DA 403

12 DA 249

14 GW 19; TM 399; 6T 21; 9T 52

14, 15 7T 224

17 КОЛОН 100

20 PK 367

20, 21 AA 375; DA 458

ГЛАВА 11

6

1 Бог не е отхвърлил целия Израил. 7 Някои бяха избрани, а останалите бяха закоравели. 16 Има надежда за тяхното обръщане. 18 Езичниците не могат да ги обиждат, 26 защото има обещание за тяхното спасение. 33 Божиите съдби са неизследими.

1. Казвам тогава. Тези думи бележат началото на нов етап в аргумента на Павел относно състоянието на евреите. „Тогава“ или „следователно“ (oup) може да се отнася до описанието на непокорството на Израел от Исая (гл. 10:21) или може би до цялото предишно обсъждане на отхвърлянето на Израел. Дотук, в гл. 9 и 10, Павел обяснява, че Бог, като суверенен Създател, е свободен да отхвърли Израел от позицията му на избран народ и че тъй като евреите са отказали да следват Божия път на праведност, те заслужават да бъдат отхвърлени по този начин. Отхвърлянето обаче е на народа на Израел от неговата привилегирована позиция (виж том IV, стр. 30-35), а не на верния остатък.

Отхвърлям. Гръцко ἀρθεῖν, буквално „отблъсквам“, „отблъсквам от себе си“ (вж. Деяния 7:27). Формата на въпроса на гръцки предполага отрицателен отговор. „Не се ли е отрекъл Бог от народа Си?“ Този въпрос би могъл естествено да възникне от казаното вече за безверието и непокорството на Израел. Но Павел повдига въпроса, за да му отговори категорично отрицателно.

Неговият народ. Павел може би е имал предвид старозаветния пасаж: „Защото Господ няма да отхвърли народа Си, нито ще остави наследството Си“ (Пс. 94:14; вж. 1 Царе 12:22) и по този начин е предвидил категоричното отричане, което е на път да направи.

Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

Защото и аз. Павел излага доказателства, че не всички юдеи са били отхвърлени. Той самият е израилтянин и е бил приет от Бога. Той знае от опит, че обещаните благословии принадлежат на него и че следователно, въпреки че е евреин, не е бил отхвърлен. Много други еврейски християни биха могли да свидетелстват за същото преживяване, за което Павел говори тук.

Потомство на Авраам. Вижте Матей 3:9.

Племята на Вениамин. С това позоваване Павел потвърждава, че е дошъл от самото ядро на еврейската нация. Племената на Вениамин и Юда са били тясно свързани по това време

⁶ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 9:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

на бунта на десетте северни племена (1 Царе 12:21) и те поддържат теократичната приемственост на еврейската раса след вавилонското изгнание (Ездра 4:1; 10:9). По този начин потомък на племето на Вениамин наистина е бил „евреин на евреите“ (Фил. 3:5; вж. 2 Кор. 11:22).

2. Не отхвърлен. Павел категорично отрича въпроса, който е повдигнал в стих 1.

Неговият народ. Въпреки че Израел, като нация, отхвърляше пророк след пророк и накрая запечата отхвърлянето си на евангелието, като разпна Божия Син, Бог все пак не ги отхвърли като личности (виж АА 375). Вярно е, че Бог беше изоставил Израел „като народ“ (EW 213; GC 615). „Чрез неверие и отхвърляне на небесната цел за него, Израел като народ беше загубил връзката си с Бога“ (АА 377). Въпреки това, това не означаваше, че Бог е отнел възможността за спасение от онези евреи, които може би желаят да приемат Христос. Посланието на гл. 11 е послание на надежда за евреите. Бог все още ги призовава, както и езичниците. Вижте том IV, стр. 30–34; вижте върху гл. 9:6.

Предузнал. Вижте гл. 8:29.

На Илиия. Буквално „в Илиия“, което вероятно означава „в пасажа от Писанието, който съдържа историята на Илиия“. Или фразата може да бъде преведена като „чрез Илиия“, тоест Илиия е бил говорещият на цитирания пасаж. Последната употреба може да се демонстрира от равинската литература (вижте Щрак и Билербек, „Коментар към новия завет“, том 3, стр. 288).

Ходатайства. Гръцки entugchanō, „срещам се с“, „разговарям с“, следователно „моля“, „обръщам се към“ (вижте гл. 8:26). Молбата може да е за някого (гл. 8:27, 34) или срещу някого, както в този случай.

3. Господи, те убиха. Цитатът е от 1 Царе 19:10, 14. Думите бяха изречено от Илиия, когато е избягал от Йезавел в пещерата на планината Хорив (вижте 1 Царе 19). По това време пророкът вярвал, че целият народ на Израел е отстъпил от вярата и че само той остава верен. Но Бог отговорил, че макар да е вярно, че народът като цяло Го е изоставил, въпреки това все още има остатък от верни поклонници.

4. Божият отговор. Гръцки chrēmatismos, „божественият отговор“, единственото срещане на тази дума в Новия завет. Тя произлиза от глагола chrēmatisō, използван в Новия завет, за да опише божествено съобщение или предупреждение (виж Мат. 2:12, 22; Лука 2:26; Деяния 10:22; Евр. 8:5; 11:7).

Запазено за мен. Или „оставено за мен“. Цитатът е от 1 Царе 19:18.

Към образа на Ваал. Гръцки tē Baal, буквално „към Ваал“. Понякога в LXX (виж Осия 2:8; Соф. 1:4) името „Ваал“ на гръцки е предшествано от определителния член за женски род (tē), въпреки че Ваал е бил смятан за мъж. Едно обяснение е, че въпреки че Ваал е бил мъжко божество, езическите изображения на боговете често са били обозначавани с женски род, откъдето идва и преводът „образ на Ваал“. Друго възможно обяснение за употребата на женския член от Павел е, че юдеите, които са развили силно отвращение към произнасянето на името Ваал, са развили навика да четат на негово място думата за „срам“ от женски род, евр. bosheth, гр. aischunē (виж LXX на 1 Царе 18:19, 25). Такова заместване може да е имало предвид Павел, когато е избрал да използва женския член.

5. Дори и тогава. Както по времето на Илиия, отстъпничеството на Израел не беше толкова повсеместно, колкото изглеждаше така, и както пророкът в своето униение вярваше, така и сега

Отхвърлянето на Христос от юдеите не е било толкова пълно, колкото някои биха предположили. Сега, както и тогава, имаше верен остатък. Бог все още се отнасяше към народа Си според същите принципи.

Остатък. Гръцки *leimma*, от глагола *leirō*, „да напусна“. *Leimma* се среща никъде другаде

В Новия завет „остатък“ произлиза от *kataleimma* (Рим. 9:27) и от *loipos* (Откр. 11:13; 12:17; 19:21).

Значението обаче не е съществено различно.

Избор на благодат. Бог избира онези, които приемат Неговите дарове на благодат, за да съставляват Неговия остатък. Те не са спечелили членството си чрез делата си, а са приели свободно предложената им благодат (ст. 6). Причината, поради която в Израел е останал само остатък от верни, е, че масата от юдеи упорито се е уповавала на собствените си дела, вместо да разчита на Божията благодат. Следователно Бог оттегли отхвърления Си Дух на благодат и остави непокаяните на коравосърдечие им (ст. 7-10). Верният остатък по времето на Павел се е състоял от онези, които са приели Исус като Месия и са станали членове на християнската църква (вижте АА 376, 377).

6. Ако по благодат. Тоест, ако избирането на остатъка е по благодат. В този стих Павел се стреми да изясни, против всяко възможно недоразумение, доктрината за оправданието чрез вяра чрез Божията благодат. Ако спасението е по благодат, тогава то вече не е въз основа на това, което хората са направили. В противен случай благодатта вече не би била благодат. Ако остатъкът беше заслужил да бъде избран, тогава нямаше благодат в Божието отношение към тях. Идеята за незаслужена и свободно дадена благодат е абсолютно противоположна на тази за спечелените заплати или заслужената награда. Ако дарът на Божията благодат можеше да бъде спечелен или заслужен, тогава благодатта би загубила своя специфичен характер и значение. Обаче, всички освен остатъка от Израел не са успели да разберат това.

Вече няма благодат. Буквално „престава да бъде благодат“. Тоест, благодатта престава да бъде това, което е била някога.

Ако е чрез дела. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на останалите думи от този стих. Значението им обаче вече е подразбиращо се в първата половина на стиха.

7. Какво тогава? Какво заключение трябва да се направи от току-що посочените истини? След като Бог не е отхвърлил Своя народ Израел, каква точно е тяхната позиция? Павел сега показва, че твърдението от гл. 9:31 трябва да се разбира като означаващо, че макар да е вярно, че Израел като нация не е успял да постигне целта си, въпреки това провалът не е пълен. Част от Израел, избраните, са успели.

Получено. Гръцки *epitugchanō*, „уцелвам целта“, следователно „достигам“, „получавам“.

Търси. Сегашното време показва, че търсенето все още е в ход. Израел, като народ, е търсил и все още търси праведност, точно това, което не е успял да постигне. Целта на търсенето на Израел, заедно с факта, че са я търсили по грешен начин, вече е обяснена в гл. 9:31, 32; 10:2, 3. Основният принцип, заявен в тези пасаж, е категорично повторен в гл. 11:6.

Изборите. Тоест, тези, които са били избрани. Сравнете израза „избраните“ обрязване“, което означава тези, които са били обрязани (гл. 3:30; 4:9). Павел подчертава факта, че спасените дължат позицията си изцяло на Божията благодат и избор.

Бяха заслепени. Гръцко *rbōb*, „закоравявам“, „закоравявам“, „ставам безчувствен“ (вж. 2 Кор. 3:14). Цитатът от Стария завет в Рим. 11:8 говори за Бог като за Този, който е отговорен

за втвърдяването. В нетехнически език на Библията често се казва, че Бог прави това, което не предотвратява (вижте 2 Лет. 18:18).

По този начин стана ясно, че вярващите евреи, както и вярващите езичници, са спасени само по благодат (Рим. 11:6; вж. Еф. 2:8). Що се отнася до останалата част от Израел, те са закоравели не защото Бог ги е отхвърлил, защото не го е направил (Рим. 11:1, 2), а защото са се стремили да установят собствената си праведност чрез собствените си дела и не са се подчинили на Божията праведност (гл. 10:3).

8. Както е написано. Цитатът се състои от комбинация от фрази от Втор. 29:4; Ис. 6:9, 10; 29:10. Състоянието на духовна вцепенение на Израел не е било нищо ново в историята на нацията.

Дух. Тук, състояние на ума. Сравнете „духа на униение“ (Исая 61:3), „духът на дух на кротост“ (1 Кор. 4:21), „дух на робство“ (Рим. 8:15).

Дрямка. Гръцка дума *katanuxis*, произлизаща от глагол, който буквално означава „да убодеш силно“ (виж Деяния 2:37) и следователно „да зашеметя“, например чрез удар или непреодолима емоция (виж Бит. 34:7 и Дан. 10:15 в LXX). Еврейската дума в Ис. 29:10 обаче означава „дълбок сън“, какъвто е обзел Адам (Бит. 2:21), Авраам (гл. 15:12) и слугите на Саул (1 Царе 26:12).

Това, че Бог е Този, Който дава този дух на вцепенение, трябва да се разбира в същия смисъл като Божието закоравяване на човешките сърца (виж върху Рим. 9:18; срв. върху гл. 11:7). След грехопадението на Адам, естественото състояние на човека е било духовна нечувствителност (1 Кор. 2:14). Чрез Своята благодат Бог се стреми да промени това състояние и да събуди отново силите на духовното възприятие, като същевременно представя на човека истините, които се отнасят до неговото спасение. Но когато човек упорито се съпротивлява на тази благодат, Бог, Който няма да насилва никого против волята му, оттегля отхвърлената Си благодат и оставя човека на естествените последици от упоритата му съпротива.

Не би трябвало да вижда. Отказът да се приеме божествената благодат води до липса на духовна способност да се разпознават духовните неща (1 Кор. 2:14).

До ден днешен. Сравнете подробния разказ на Стефан за историята на Израел, за да докажете същата теза (Деяния 7:2–53).

9. Давид казва. Цитатът е от Пс. 69:22, 23, като не съвпада напълно нито с еврейския, нито с LXX. В оригиналния контекст псалмистът призовава Божия гняв върху собствените си врагове, които той също смята за Божии врагове (виж върху Imprecatory Psalms, том III, стр. 624). Няколко пасажа в този псалм са използвани от новозаветните писатели като пророческо позоваване на Месията, безгрешния Страдалец (виж върху Пс. 69), и тези думи, цитирани от Павел, са подходящо приложени към отхвърлящите Христос.

Трапеза. Гръцка дума *trapeza*, която може да представлява и това, което е на трапезата, откъдето идва и преводът „пиршество“ (RSV). Таргумите тълкуват тази трапеза като такава, разстлана пред Господа, подобно на жертвените празници. Благословиите, на които се радвали евреите, се превърнали в проклетие за тях. По същия начин, божествено дадените Писания, закони и религиозни институции, на които те са се уповавали за живот и спасение (Йоан 5:39, 40; Римляни 2:17; АА 99, 100; ДА 212), са се превърнали в капан и клопка. Божият дар за тях, след като е бил погрешно разбран и злоупотребен, е станал причина за техния провал и тяхното упоритост в неверие. Най-избраните дарове на Небето, когато се използват неправилно, носят само вреда на получателя.

10. Очите да се помрачат. Защото помрачаването на очите е символ на духовната слепота. да дойде върху Израел вижте на Исая 6:9, 10. Така юдеите, въпреки че притежаваха ясни

откровения на Божията воля, оставаха невежи за истинското значение и цел на тези откровения, докато по-малко облагодетелстваните, но послушни езичници, бяха способни да разберат.

Поклонете се. Гръцки *sugkampō*, буквално „да се превия“, като на пленници, чиито гърбове са били прегърбени под тежести. В Стария завет този псалм гласи: „карайте кръста им непрестанно да трепери“. Твърдението на Павел е в съответствие с LXX. Представената картина е тази на робски страх и униение. Този стих добре описва състоянието на невярващите юдеи. Толкова дълго те бяха посвещавали вниманието си на външни форми и тривиални детайли на ритуала и церемонията, че бяха лишени от всякаква духовна проникателност и от способността да оценят съществени морални и духовни истини (виж Матей 23:23–25; Марк 7:2–9). В непрекъснатите си опити да установят собствената си праведност по този начин, те непрекъснато увеличаваха тежестта на законовите изисквания (виж Матей 23:4).

Използвайки тези цитати от Стария завет, Павел показва, че сериозната картина, която е представил Това, че е бил принуден да извлече информация за състоянието на своите събратя евреи, е ясно подкрепено от Писанията, в които те вярват. Нещо повече, греховното им състояние не е новост, а ги е отличавало още от времето на Моисей и пророците.

11. Спънали ли са се? Гръцката конструкция на въпроса предполага отрицателен отговор (вж. ст. 1), сякаш той е казал: „Не са се ли спънали, за да паднат?“ Юдеите наистина са се спънали, защото „се спънаха в този камък на препъване“ (гл. 9:32, 33).

Мнозина се обидиха от Христос. Но тяхното препъване доведе до проповядването на евангелието сред езичниците. Това от своя страна трябваше да действа като стимул върху юдеите.

Че те трябва да паднат. Или „така че да паднат“. Гръцката конструкция може да се тълкува като изразяващ или цел, или резултат. Последното е подходящото значение в този контекст.

Боже, пази. Вижте гл. 3:4.

Падане. Гръцки *paraptōma*, буквално „подхлъзване [или падане] настрани“, „грешна стъпка“. В гл. 5:15–20 параптомата се превежда като „прегрешение“.

До езичниците. Отхвърлянето на евангелието от юдеите и нарастващата жестокост на тяхната опозиция значително насърчиха проповядването на евангелието сред езичниците и последващото му приемане от тяхна страна (вижте Деяния 8:4; Деяния 11:19–21). Такъв беше случаят и с личния опит на Павел в Антиохия Писидийска (Деяния 13:45–49).

Провокирайте ги. Тоест, евреите. Привилегиите им ги бяха направили небрежни и апатични. Сега гледката на други, които се възползват от техните привилегии, трябваше да ги събуди от апатията им и да събуди желание да споделят благословиите, на които сега се радват езичниците.

12. Падението им. Вижте стих 11.

Богатствата на света. Евреите бяха призовани да бъдат Божии мисионери по света (вижте том IV, стр. 26–29). Но те се бяха провалили в задачата си. Светът беше оставен в невежество. Отхвърлянето на народа на Израел като избран посланик на света и призивът на християнската църква към световна евангелизация (Матей 28:18–20) доведоха до мощно мисионерско движение. Езическият свят беше чул за „неизследимите богатства“ (Еф. 3:8) и мнозина бяха приели Христос.

Намаляващ. Гръцки *hēttēma*, „загуба“, „поражение“, „провал“. Думата се среща и другаде в Новия завет само в 1 Кор. 6:7, където е преведена като „грешка“ (KJV) или „поражение“ (RSV). Среща се и веднъж в LXX, в Ис. 31:8, като в този случай ясно означава „поражение“. Това може да е значението на Павел тук. Неверието на юдеите не е било само погрешна стъпка и

прегрешение; това беше и поражение. Защото чрез него те бяха отхвърлени като избран народ; те не успяха да получат това, което търсеха. Редица коментатори обаче предпочитат да разбират „хеттема“ като отнасящо се до намаляването на Израел. Те твърдят, че това тълкуване запазва по-точна антитеза на „пълнота“ в края на стиха.

Богатствата на езичниците. Очевидно трябва да се разбира като литературен вариант на „богатствата на света“.

Пълнота. Гръцки. *plerōta*. Тази дума може да се разбира в страдателен смисъл, „това, което е бил изпълнен“, „цялостността“ или в деятелен смисъл „това, което изпълва“, „изпълнение“ (вж. Йоан 1:16; Рим. 13:10; 1 Кор. 10:26; Еф. 1:23; 3:19; Кол. 1:19). Коментаторите не са съгласни относно точното значение на този стих, но основната мисъл на Павел изглежда ясна. Ако загубата и поражението на евреите бяха отменени от Бог, за да произведат богатства за езичниците, колко повече поправянето на тази загуба би означавало богатства за всички.

13. Защото. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и четенето „и“ или „но“. Павел е стигнал до момент, в който аргументът му относно състоянието на евреите засяга и положението на езичниците (ст. 11, 12). Затова той спира, за да обясни, между другото, че любовта му към собствените му сънародници и ревността му да изпълни задачата си към езичниците работят за една и съща цел. Желанието му да спаси своите събратя евреи го прави още по-ревностен да работи за спасението на езичниците, защото това ще донесе добро на неговите сънародници. А това от своя страна ще донесе още по-голямо добро на езичниците.

Вие, езичници. Павел говори за юдеите в трето лице, „те“ (виж стих...). 11; и др.), но той се обръща към езичниците във второ лице, „вие“ (ст. 13–31). Този стих предоставя допълнителни доказателства, че църквата в Рим може да е била съставена предимно от езичници (вижте на гл. 1:13).

Доколкото. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за добавянето на думата „следователно“ след „доколкото“. Включването на тази дума отделя това изречение от предходното изречение „защото говоря на вас, езичници“ и свързва второто изречение по-тясно със следното „Аз възвеличавам Моето служение“. Следователно, редица преводи поставят точка след „вие, езичници“ (RSV; RV; ASV; и т.н.).

Възвеличавам. Гръцки *doxazō*, „да прославям“, „да възхвалявам“.

Служба. Гръцки *diakonia*, „служение“, както е преведена думата в гл. 12:7. Павел възвеличил служението си сред езичниците, като направил всичко възможно, за да им донесе евангелието. Той изразява надеждата, че успехът на служението му сред езичниците ще доведе до благоприятно влияние върху евреите (вижте на гл. 11:11). Той прославил служението си, за да накара събратята си евреи да ревнуват и по този начин да спаси някои от тях (ст. 14).

14. Подтиквам към съревнование. Гръцки *parazēloō*, думата, преведена като „подтиквам към ревност“ в стих 11 и в гл. 10:19. Най-добре е да се запази един и същ превод и в трите случая, за да не се замъгли връзката с оригиналното пророчество от Втор. 32:16, 21, цитирано в Рим. 10:19.

Моята плът. Тоест, моите роднини, моите сънародници (вж. гл. 9:3). Целта на Павел е да събуди у своите роднини желание да споделят благословиите, които първоначално са им били предложени, но на които сега се радват в такава голяма степен езичниците.

Запазете малко. Сравнете 1 Кор. 9:22.

15. Отхвърлянето. Гръцко *arobolē*. Думата се среща в Новия завет само тук и в Деяния 27:22, където е преведено като „загуба“. Павел преди това е отричал, че Бог е отхвърлил Своя народ (Римляни 11:1, 2), но тук той го потвърждава. И двете твърдения обаче са верни. Народът на Израел, като избрано средство за световна евангелизация, наистина е бил отхвърлен, но един верен остатък е приел Месията и мисионерските усилия на ранната църква непрекъснато са увеличавали броя им. Вижте том IV, стр. 35.

В този стих аргументът от стих 12 е повторен на различен език. Въпреки че е необходимо отхвърлил по-голямата част от древния Си народ поради тяхното неверие, Бог отменил това, за да помири със Себе Си онези, които не Го били „търсили“ (гл. 10:20).

Помирение на света. Павел смятал служението си за дело на помирение (2 Кор. 5:18, 19, вж. Кол. 1:20). След отхвърлянето на израилтянския народ (вж. върху Рим. 11:2, 12), евангелието на Христос се разпространява сред народите по света и вярващите навсякъде са помирени с Бога.

Приемане. Гръцки *proslēpsis*, „приемане“, „приемане“. Думата не се среща никъде другаде в Новия завет, но значението ѝ се вижда от употребата на глагола, от който произлиза (виж гл. 14:3; 15:7). Павел тук несъмнено говори за приток в християнската църква на такива юдеи, които приемат Христос.

Живот от мъртвите. Някои коментатори са приели това буквално, в смисъл, че веднага щом Тъй като Божията цел е била изпълнена при „приемането“ на Израел (вижте по-горе под „приемане“), Неговата цел за спасението на света също ще бъде изпълнена и царството Христово ще бъде въведено при възкресението.

Този коментар обаче заема позицията, че езикът на Павел е фигуративен (вж. Лука 15:24, 32). Фразата „живот от мъртвите“ не се използва другаде в Новия завет за „възкресение“. Павел несъмнено е имал предвид огромното духовно оживление, което ще обхване света в резултат на проповядването на евангелието. Много евреи, които преди това са били духовно мъртви, ще приемат Исус Христос и ще се обединят в провъзгласяването на евангелието. Сравнете АА 381.

„Приемането им“ не трябва да се тълкува като означаващо, че привилегиите и благословиите, дадени в древността на народа на Израел, ще им бъдат възстановени и че буквалният народ на евреите отново ще бъде избраният от Бога народ. Отхвърлянето им като народ беше окончателно. Исус ясно изрази това в притчата Си за злите земеделци (вижте върху Матей 21:33–43). „Божие царство“ им беше отнето и беше „дадено на народ, който принася плодове му“ (Матей 21:43). Като отделни личности обаче те могат да бъдат спасени, като се обединят с християнската църква (вижте върху Римляни 11:23, 24).

16. За. гр. гл. По-скоро „и“, „сега“.

Първи плодове. Тук, на тесто. Павел намерка за церемонията, описана в Числа 15:19–21, за посвещаване на част от тестото на Бога. Принасянето на първите плодове освещавало цялата питка тесто. Първият плод представлява първия плод от евангелската реколта сред евреите (вижте АА 377).

Бучка. Гръцки *phugata*, буквално „това, което е смесено“, тук „тесто“.

Също така святи. Тоест, цялата група - тези, които впоследствие ще станат членове на християнската църква.

Корен. Павел използва втора метафора, за да изрази същата идея. Ако коренът е свят, то и цялото дърво (виж по-горе под „също свято“). Той изобразява Израел като дърво.

17. Някои от клоните. Еремия е представял Израел като маслиново дърво (вж. Йеремиа 11:16; вж. Осия 14:6). Сравнете също старозаветния образ на лозата (Пс. 80:8; Ис. 5:7). Исус сравни Себе Си с лоза, а учениците Си с клоните (Йоан 15:1–6).

Бъдете отчупени. По-скоро „бяха отчупени“. Има се предвид невярващите юдеи, които, отхвърляйки Христос, запечатаха не само собствената си съдба, но и тази на нацията. Божието царство беше отнето от тях и „дадено на народ, който принася плодовете му“ (вижте Матей 21:43).

Диво маслиново дърво. Това може да се разбира като „издънка на дива маслина“ (виж RSV). Фигурата подходящо представя състоянието на езичниците, които не са били облагодетелствани с религиозните привилегии на евреите.

Бяхме присадени. По-скоро „бяхме присадени“. Павел не говори за бъдеща възможност, а за нещо, което вече се е случило в опита на много езичници. Присаждането на клон от диво дърво към пън на култивирано дърво е процес, който обикновено никога не се извършва. Обичайната процедура е да се присади питомна издънка към див пън, като например персийски или английски орех, към пън от черен орех, както е обичайно в Калифорния. Павел изрично заявява в стих 24, че присаждането на езичниците към пъна на Израел е „противоречиво на природата“. Призивът и обръщането на езичниците е противно на еврейските очаквания.

Сред тях. Това е най-простият превод, който означава „сред добрите клони“. Някои обаче предават израза „на тяхно място“ (виж RSV), което означава „на мястото на отрязаните клони“.

Участник. Буквално „стана участник“ (вж. Еф. 3:6). Християните от езичници станаха участници във вечния Божи план за спасение.

Корен и тлъстина. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на думите „корен и“. Значението не се променя съществено от пропускането на тези думи. Могат да се цитират и доказателства за тълкуването „коренът, който отделя мазнини“.

18. Не се хвалете. Съвсем не е уместно езическите християни, които дължат всичко на благословиите на спасението, за чиито вестител е бил призван Израел, да се хвалят с падналите евреи.

19. Ще кажеш. Павел вече е обяснил, че отхвърлянето на евреите е довело до обогатяване на езичниците (вижте стихове 11-15). Но би било егоистично и арогантно да се предположи, както в този предполагаем отговор, че Бог е отхвърлил част от Своите хора с единствената и пряка цел да донесе благословиите на спасението на езичниците, сякаш те са по-ценни от евреите. Егоизмът е показан на гръцки чрез емфатичното лично местоимение его, „аз“, във фразата „за да бъде присаден“.

Клоните. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) пропускането на статията. Не всички клоните бяха отчупени.

20. Ами. Гръцки *kalōs*, „това е вярно“, „признава се“ (вж. Марк 12:32). Павел признава истинността на твърдението, че клоните са били отчупени, в резултат на което са били присадени други.

Неверие. Гръцки *apistia*, „липса на вяра“. Сравнете думата *pistis*, преведена като „вяра“ на следващото изречение. Тясната връзка между тези две думи се вижда ясно в гръцкия текст.

Стойте чрез вяра. Павел продължава, за да поправи погрешното заключение, изразено в предходния стих, като напомня на езическите християни как са станали членове на духовния Израел. Юдеите са били отхвърлени поради неверието си. Езичниците са

бяха приети заради вярата си. Когато истинската причина за отхвърлянето на Израел бъде разпозната, това не оставя повод за езическия християнин да се хвали. Това е по-скоро предупреждение да се държи здраво за вярата си като единствено условие, при което остава в безопасност като клон на дърво. Следователно, той не трябва да бъде „високомерен“ заради новите си привилегии и положение, а по-скоро трябва да внимава да не падне, както са паднали другите. Вижте гл. 3:3; 10:17.

Не се високомерете. Или „Не мислете високомерно“, тоест, не бъдете суетни. Езическият християнин няма повече собствени заслуги, отколкото са имали евреите, които са били отрязани. Следователно, той няма причина да бъде самодоволен. Нещо повече, вярата не може да живее в човека, чиято „душа... е превъзнесена“ (Авак. 2:4).

Но страхът. Прекаленото самочувствие и фалшивото чувство за сигурност биха довели до същото. катастрофалните последици, които евреите бяха преживели. Сравни Евр. 4:1.

21. Не са пощадени. Този стих обяснява причината, поради която новопокръстените езичници трябва да се чувстват страхопочитани. Въпреки по-голямата си привилегия, Бог не е пощадил естествените клони, когато са съгрешили. Има много повече основания дивите присадки да се страхуват, че Бог няма да ги пощади, ако извършат същия грях.

Внимавайте. Могат да се цитират текстови доказателства (виж стр. 10) за прочита „и няма да ви пощади“, вместо „внимавайте да не пощади и вас“.

22. Доброта. Гръцки *chrēstotēs*, „милост“, „нежност“ (виж на гл. 3:12).

Строгост. Гръцката *apotomia*, буквално „това, което отсича“, следователно „това, което негъвкаво в своята строгост“. Тази дума не се среща другаде в Новия завет. Тя произлиза от глагола *apotemnō*, „да отсека“. Свързаното с него наречие, *apotomōs*, „остро“, е използвано във 2 Кор. 13:10; Тит 1:13. Божиите отношения с езичниците показват, че Той е пълен с доброта и дълготърпение към хората (виж Рим. 2:4). Неговата доброта винаги ще бъде проявявана към онези, които Му се уповават, а не на собствените им заслуги или привилегированото положение, на което се радват. Но от друга страна, Божието отношение към юдеите разкрива строгостта, която Той трябва да прояви към онези, които се уповават на себе си.

Върху падналите. Тоест, непокорните юдеи.

Към теб. Тоест, езичниците.

Ако продължаваш. Начинът да продължиш в Божията доброта или в Неговата благодат (Деяния 13:43) е да „пребъдваш във вярата“ (Колосяни 1:23), като не се отвърщаш в неверие от дадената милост. Този стих ясно учи за възможността да отпаднеш от благодатта. Хората могат да презират и отхвърлят Божията доброта и по този начин да бъдат отлъчени.

23. И те също. Бог има не само волята, но и силата да възстанови онези, които Той е трябвало да отсече. Това, че Бог притежава такава сила да възстановява, е илюстрирано от силата, която Той е проявил в обръщането на езичниците, както е описано в следващия стих.

24. Колко повече? Обръщането от непросветеното езичество, преживяно от езичниците, дава основание да вярваме, че Бог е напълно способен да възстанови отделни отхвърлени израилтяни.

25. Невеж. Сравнете Рим. 1:13; 1 Кор. 10:1; 12:1; 2 Кор. 1:8; 1 Сол. 4:13.

Мистерия. Гръцки *mustērion*, на класически гръцки означава „скрито нещо“, „тайна“, свързано с *mustēs*, „посветен“. Словесната форма *mieō* означава „посвещавам“ и е свързано с *miō*, „да затворя [очите или устата]“.

Сред езичниците думата *mustērion*, обикновено в множествено число *mustēria*, се е използвала за тайни или тайни доктрини, които са били известни само на специално посветени. Това е бил техническият термин за техните тайни обреди и празненства, както и за мистичните инструменти и украшения, които са използвали в церемониите си. За употребата на термина „мистерия“ в литературата на Кумрон вижте том V, стр. 92.

В Новия завет, *mustērion* се отнася до нещо, което Бог желае да яви на онези, които са склонни да приемат Неговото откровение, а не нещо, което Той желае да запази в тайна. В писанията на Павел думата носи значението на нещо, което, макар и неспособно да бъде напълно разбрано от неподпомогнатия човешки разум, сега е станало известно чрез божествено откровение (виж гл. 16:25, 26 и др.). В Откр. 1:20; 17:5, 7 тя се отнася до символ, който изисква тълкуване, за да бъде разбран.

Павел смятал за своя мисия да разкрие тайната, „която е била пазена в тайна от началото на света“ (Рим. 16:25; срв. 1 Кор. 2:7; Еф. 3:3, 4). Божията вечна цел да изкупи човека в Христос сега е обявена в християнството. Така Павел описва цялото християнско откровение като тайна (Рим. 16:25; 1 Кор. 2:7–10; Еф. 1:9; 6:19; Кол.

1:26; 2:2; 1 Тим. 3:9). Той прилага термина към възплъщението на Христос (1 Тим. 3:16), към съюза на Христос и Неговата църква, символизиран чрез брака (Еф. 5:32), към преобразяването на светиите при Второто пришествие (1 Кор. 15:51), към противопоставянето на Антихриста (2 Сол. 2:7) и особено към допускането на езичниците в царството Христово (Рим. 16:25, 26; Еф. 3:1–6; Кол. 1:26, 27).

Тайната, която Павел сега заявява, е Божията цел да спаси както юдеите, така и Езичници в Неговото царство. Закоравяването на Израел по някакъв начин ще бъде използвано, по начин, отвъд разбирането на хората (Римляни 11:33), за да се осъществи този божествен план.

Мъдри в собствените си представи. Буквално „мъдри сами по себе си“ или „мъдри сами по себе си“. Павел е загрижен да не би езичниците да се самохвалят, като предположат, че приемането на това, което юдеите са отхвърлили, по някакъв начин се дължи на техни собствени заслуги. Нямаше причина вярващите езичници да презират невярващите юдеи. Този израз показва, че „братята“, към които Павел се обръща тук, са по-специално християни от езичници. Той се обръща към такива християни от стих 13.

Слепота. Гръцки *rōdōsis*, „втвърдяване“ (вж. Рим. 11:7; Марк 3:5; Еф. 4:18). Тук е показва „умствена тъпота“, „духовна безчувственост“.

Отчасти. Закоравяването не е сполетяло целия Израел, а само „отчасти“. „Остатъкът“ „според избора на благодатта“ не е било засегнато така (ст. 5). „Някои от клоните“, не всички, са били отчупени (ст. 17).

До самия край на времето, закоравялостта „отчасти“ ще бъде духовното състояние на евреите. Двете ключови фрази в този непосредствен пасаж са „пълнотата на езичниците“ и „целият Израел“ (ст. 26). Ако, както някои твърдят, Павел в тези фрази буквално обхваща цялото езическо население и „цялата“ еврейска раса по плът, тогава очевидно той учи на всеобщо спасение. Но каквото и да учи Павел в този труден пасаж, сигурно е, че той не учи на всеобщо спасение, защото неговите писания съдържат множество недвусмислени твърдения в противоречие с това учение (вижте Рим. 1:18, 32; 2:1–11; 2 Сол. 1:7–10; и др.).

Бог налага спасение на никого. Ако хората изберат да закоравеят сърцата си срещу евангелието, Той не се намесва в техния избор. Следователно тяхното закоравяване е тяхно собствено.

Изборът и отговорността за него не трябва да се възлагат на Бога (вижте Рим. 9:18). Възможно е Бог да спаси от един народ само онези, които се съобразяват с разпоредбите на благодатта.

Пълнота. Вижте стих 12, където Павел споменава „пълнотата“ на юдеите. „Пълнотата на езичниците“ може най-естествено да се разбира като отнасяща се до онези езичници, които през цялата евангелска епоха приемат разпоредбите за спасение.

Влезте. Тоест, в царството Христово, общността на Божия народ, което е представено от доброто маслиново дърво и в което някои от езичниците вече са били присадени.

26. И така. Гръцки *kai houtōs*, „и по този начин“, „и по този начин“. Наречието изразява начин, а не заключение или време.

Целият Израел. Вече беше показано, че Павел не проповядва всеобщо спасение нито за езичници, нито за евреи (вижте стих 25). Освен това, защо само поколението евреи, живеещи във времето на края, трябва да бъде гарантирано в спасение чрез някакъв божествен декрет? Павел е изразил надеждата си, че „някои от тях“ (ст. 14) могат да бъдат спасени. От това изглежда очевидно, че той е вярвал, че мнозина ще отхвърлят всички усилия да бъдат спасени и че съответно никога не е предвиждал обръщането на целия народ във вярата.

Някои коментатори твърдят, че верният остатък (виж на стих 5), към който се добавят и евреите, които приемат Христос през християнската ера, съставлява „целия Израел“, който ще бъде спасен. Това мнение се основава на наблюдението, че бремето на Павел в гл. 11 е спасението на неговите събратя израилтяни. Той противопоставя тяхното спасение на това на езичниците.

Двете групи се разграничават в цялата глава, като за юдеите се говори в трето лице, а за езичниците – във второ. Спасението на първите е описано с израза „целият Израел ще бъде спасен“, а на вторите – с „пълнотата на езичниците ще влезе“.

Други коментатори твърдят, че „целият Израел“ представлява духовния Израел. Тази гледна точка се основава на убеждението, че Павел тук завършва своята илюстрация за маслиновото дърво. Той е показал как клоните, представляващи невярващите евреи, са били отчупени, а дивите маслинови издънки, представляващи езичниците, са били присадени. Той е показал също как отрязаните клони могат да бъдат съединени отново с родителското дърво. Чрез присаждането на тези клони дървото, представляващо духовния Израел, отново ще бъде изцелено. По този начин „целият Израел“ би представлявал съвкупността от спасените, евреи и езичници, които заедно съставляват „целия“ истински Израел (Рим. 2:28, 29; Гал. 6:15, 16).

Както е написано. Цитатът е от Исая 59:20, 21; 27:9, като е по-съгласен с LXX, отколкото с еврейския. Вместо LXX „заради Сион“, цитатът на Павел гласи „от Сион“. Промяната може да е била внушена от пасажи като Пс. 14:7; 50:2; 53:6; Иса. 2:3; Михей 4:2.

Сион. Или „Сион“, тоест Йерусалим (вижте върху Пс. 48:2).

Избавител. На еврейски език Исая 59:20 се чете *go'el*, „изкупител“ (виж върху Йов 19:25; вж. Втор. 25:5-10; Рут 3:12, 13; 4:7-10).

Безбожие. Гръцки *asebeia*, „безбожие в мисли и дела“, „нечестие“. Предсказанието на Исая изразява надеждата, че съживление ще помете редиците на отстъпилия Израел и че народът най-накрая ще изпълни своята божествена съдба. Павел показва как пророчеството ще се изпълни не с юдейския народ, а с отделните евреи, които приемат Исус като Месия и биват присадени в рода на истинския Израел (виж стих 23).

Яков. Тоест, Израел (виж Числа 23:21; Пс. 78:5; Михей 3:8).

27. За. Гръц. *kaí*, по-скоро „и“.

Моят завет. Буквално „заветът от Мен“. Основата на новия завет на Бог с Израел беше Неговата прошка на греха им (вижте Йеремиа 31:31–34). Когато Изкупителят поведе остатъка (Римляни 9:27) от отстъпилите потомци на Авраам да се отвърнат от прегрешението си, тогава нарушеният завет с тях ще бъде подновен и Бог няма да помни повече греха им. Сравнете Евреи 8:6–13.

28. Врагове. Вероятно препратка към враждебността на евреите към евангелието или към факта, че отхвърлянето им на Христос ги е направило истински врагове на Бога. Последният смисъл е отразен в превода „врагове на Бога“ (RSV).

Заради вас. Резултатът от тяхното изключване е призиванието на езичниците, както Павел вече е обяснил (ст. 11, 12, 15, 19).

Що се отнася до избирането. Буквално „според избирането“, тук вероятно се отнася до принципа на избирането, тоест до факта, че Бог е избрал Израел да бъде Негов народ и ще спаси вярващия остатък сред тях.

Възлюбени. Сравнете гл. 9:25. Дори в състоянието си на отхвърляне, юдеите все още са възлюбени от Бога.

Заради бащите. Сравни Деяния 3:25; Римляни 9:4, 5.

29. Дарове. Гръцки *charismata*, „дарове на безплатна благодат“ (вижте гл. 5:15; 6:23).

Призив. За естеството на Божия призив вижте гл. 8:30.

Без покаяние. Гръцки *ametamelēta*, „несъжаляван“. Единственото друго срещане в Новия завет част от това слово е във 2 Кор. 7:10. Бог не е променил решението Си за Израел. Народът се провали и беше отхвърлен (вижте Мат. 21:33–46), но остатък ще бъде спасен. Бог не съжاليا, че е призовал и е дал дарове на потомството на Авраам (вижте Числа 23:19; 1 Царе 2:1). 15:29; Пс. 89:34–36; Езек. 24:14; Тит 1:2; Евр. 6:18; Яков 1:17). Хората може да се провалят и Бог може да променя метода Си, но Той никога не се отказва от целта Си. Павел изразява тази истина като причина да вярваме, че Бог все още предлага прошка и спасение на хората, които е призовал и избрал и върху които е излял толкова много благословии (Рим. 9:4, 5).

30. В минали времена. Тоест, преди проповядването на евангелието сред езичниците. Евреите, които Бог беше избрал да бъдат Негови посланици по света, се бяха провалили с гръм и трясък в задачата си да проповядват световна евангелизация. Следователно едва по времето на християнската църква поканата за спасение беше отправена към езичниците.

Не се вярва. Гръцки *apeitheō*, „да не се подчиняваш“. Предишното им непослушание би трябвало да потисне всякакви немилосърдни чувства, които езичниците биха могли да бъдат изкушени да таят относно настоящото непослушание на евреите (ст. 18–20).

Неверие. Гръцки *apeitheia*, „непокорство“. Сравнете *apeitheō* по-горе. Непокорството на евреите доведе до това евангелието да бъде разпространено сред езичниците (Деяния 13:46).

31. Така е и с тези. Павел сега говори за юдеите. Чрез непокорството си те са се поставили на едно ниво с езичниците.

Чрез твоята милост. Юдеите загубиха всички привилегии на заветните отношения и могат да бъдат приети отново в тези отношения само по същия начин, както езичниците са били приети. Някои коментатори разглеждат това като допълнително позоваване на провокирането на Израел към благочестива ревност от гледката на езичниците, които се радват на Божията милост и благословия (ст. 11). По този начин Бог използва непокорството на юдеите като повод

за това, че донася милост на езичниците (Деяния 13:46). След това от своя страна Той използва откровението на Своята милост към езичниците, за да донесе милост отново на юдеите.

32. Заклучи. Гръцко sugkleiō, буквално „да затвора заедно“, като мрежа, обхващаща множество риби (Лука 5:6). Sugkleiō се превежда като „заклучи“ в Гал. 3:22 и „заклучи“ в Гал. 3:23. Значението на фразата „Бог ги е затворил в непокорство“ е изяснено от превода на Пс. 78:62 в LXX, „Той предаде и народа Си на меч“, буквално „Заклучи ги на меч“. Павел вече е описал как Бог е предал хората на греховете им (виж върху Рим. 1:24; вж. върху гл. 1:18).

В този стих Павел заявява, че всички Божии отношения с човечеството, макар понякога трудни за разбиране, са в съответствие с Неговото велико усилие да спаси човечеството. Дори човешкото противопоставяне на Бога е превърнато от Него в повод за осъществяване на Неговия план. Не че човешкият грях на неверие и непослушание е желан от Бог. Но когато грехът е налице, Бог знае как да уреди Своята схема за световно управление по такъв начин, че да надделее над злото в полза на доброто.

По този начин, като позволява на човека да се забърка в естествените последици от собствения си бунт, Бог се стреми да го научи на ужаса на греха и да му разкрие пълната му слабост, когато е откъснат от божествената сила. Като позволява на онези, които са се опитали да установят собствената си праведност чрез собствените си дела, да пожънат неизбежните резултати от подобна глупост, Бог се стреми да изясни на всички, че спасението може да бъде постигнато само чрез вяра в Него и чрез подчинение на любовта, милостта и преобразяващата сила, разкрити в Христос.

Всички те. Буквално „всичките“, което означава „всички хора“, включително евреи и езичници.

Неверие. Гръцки areitheia, „непокорство“, както в стих 31.

Милост към всички. Не всички ще приемат и ще се подчинят на Божията милост. Хората все още са свободни да се съпротивляват и отхвърлят. Но Бог е готов и желае да се смили над всеки (2 Петрово 3:9). Всичките Му мъдри и търпеливи отношения с падналия човек са допринесли за изпълнението на тази единствена цел – откровението на божествената любов в спасението на грешниците.

33. Дълбочината. Тоест, неизмеримата и неизчерпаема пълнота. Сравнете „Твоята „Съдбите са голяма бездна“ (Пс. 36:6). Павел е достигнал кулминацията на аргумента си. Той е започнал с осъждането на всички (Рим. 1:2), но е завършил с милост към всички. Гневът, „открит от небето против всяко нечестие и неправда“ (гл. 1:18), е отстъпил място на милостта, която обхваща всички народи на земята. Тази велика истина, която Павел е обобщил в гл. 11:32, го кара да избухне в признание за безкрайната мъдрост и доброта на Бога.

Богатство. Сравнете Рим. 2:4; 9:23; 10:12; Еф. 1:7, 18; 2:7; 3:16; Фил. 4:19. Чрез от тези безкрайни източници на слава и благодат Бог е успял да извлече добро дори от злото.

И двете на мъдростта. Първата част на този стих може да се преведе и като „О, дълбочина на богатството, мъдростта и познанието Божии!“ Всеобхватната мъдрост на Бога е била проявена в чудното управление на събитията за осъществяване на Неговите спасителни цели (вижте 1 Кор. 1:21–24; Еф. 3:9–11).

Съдби. Или „решения“, като тези, чрез които Израел е бил отхвърлен, а езичниците са били допуснати. За човешкия разум без помощ тези съдебни решения са толкова неизследими, колкото голямата бездна (Пс. 36:6).

Минало откриване. Гръцко *anexichniastoi*, буквално „което не може да се проследи“. Единственото друго срещане на тази дума в Новия Завет е в Еф. 3:8. Книгата Йов е коментар върху неразгадаемата тайна на Божиите пътища (виж Йов 5:9; 9:10). Част от Божиата мъдрост може да е известна (Рим. 1:20), но не цялата (вж. Екл. 8:17). Дори Павел, с големия си интелект и проникателното си прозрение за Божиите неща, е принуден да признае, че Божиите решения и пътища са отвъд ограниченото разбиране на човека. Бог ни разкрива толкова от Своята мъдрост и цели, колкото е за наше добро. Отвъд това трябва да разчитаме на изобилните доказателства за Неговата любов, милост и сила.

34. Кой е познал? Цитатът е от Исая 40:13, съвпадащ с тълкуването на LXX (вж. 1 Коринтяни 2:16). На еврейски език гласи: „Кой е напътствал Духа Господен или като Негов съветник Го е научил?“ Сега Павел оправдава възклицанията от Римляни 11:33 от старозаветни пасажи, които говорят за знанието, мъдростта и богатството на Бога. Двете части на този стих говорят за Божието знание и мъдрост; стих 35, за Неговото богатство.

35. Кой е дал пръв? Цитатът е от Йов 41:11. Нито един от небесните дарове може да се разглежда като отплащане за услуга или дар, направен преди това на Бога. Всички Негови благословии са провокирани от Неговата собствена безплатна благодат. Павел отново засяга фундаменталната грешка на самодоволните евреи – погрешната идея, че хората могат да спечелят Божието благоволение чрез своите заслуги.

36. Защото за него. Този стих дава причината, поради която никой не може да направи Бога свой длъжник. Защото Всички неща са създадени от Него (виж Деяния 17:24, 25; 1 Кор. 8:6). Всички създадени неща дължат своето продължаващо съществуване и дейност на Този, Който все още „действа всичко във всички“ (1 Кор. 12:6; срв. Деяния 17:28; Евр. 2:10). И всички неща са насочени към осъществяването на Неговите цели и славата на Неговото име.

На когото да бъде слава. Сравнете Рим. 16:27; Гал. 1:5; Фил. 4:20; 2 Тим. 4:18; Евр. 13:21. С тази кратка, но възвишена доксология Павел завършва по-доктриналната и аргументативна част от своето послание.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–5, 11–15AA 375

16 7T 249

16–22 AA 377; 6C 239

17–21COL 306

23–36AA 378

33 CT 426; DA 48; Ed 172; FE 179; GC 527; MH 424, 438; ML 22, 26, 182, 290; SC 106;

TM 376; 5T 266, 301, 699; 6T 238; 8T 261, 285, 287

34–36MH 433; 8T 282

ГЛАВА 12

1 Божиите милости трябва да ни подтикват да угодим на Бога. 3 Никой човек не бива да мисли твърде високо за себе си, 6 но да служи на всеки в призиването, в което е поставен. 9 Любов и много други задължения се изискват от нас. 19 Отмъщението е специално забранено.

1. Моля ви. Сега Павел се обръща към разглеждане на практическото приложение на доктрината за оправданието чрез вяра, което той толкова внимателно е обяснил в гл. 1–11.

Праведността чрез вяра означава не само прошка на греховете, но и нов живот. Тя включва както освещение, така и оправдание, преобразяване, както и помирение.

Божията цел е да възстанови грешниците напълно, да ги направи годни да живеят в Неговото присъствие.

Следователно. Това може да се отнася по-специално до декларацията за всеобхватността на Бог милост (гл. 11:32–36), или по-общо казано, към целия предходен аргумент на

послание, чиято кулминация е гл. 11:32–36. Тъй като вярващият е оправдан чрез вяра в Христос и е възстановен в позиция на любов и доверие като осиновен Божий син, той трябва да води живот на чистота и святост, който подхожда на новия му статус. По този начин Павел пояснява, че доктрината за праведност чрез вяра и спасение по благодат не насърчава, нито позволява беззаконие или небрежно пренебрегване на Божиите заповеди. Напротив, вярващият, който е оправдан и бива осветен, става все по-склонен да се подчинява, докато „правдата на закона“ се изпълнява в него (гл. 8:4). С любов и благодарност той се стреми все по-усърдно да познава, разбира и изпълнява „добрата, угодна и съвършена воля на Бога“ (гл. 12:2).

Милости. Гръцки *oiktirmoi*, дума, която изразява най-нежно състрадание (виж 2 Кор.

1:3). Това е по-силна дума от „елеос“, думата, преведена като „милост“ в Рим. 11:31. Павел представя тези нежни състрадания като мотив за послушание. Бог е показал такава голяма милост, като е дал Сина Си да умре за грешниците и е простил бунта им, че те с радост би трябвало да се посветят на Него.

Представям. Гръцки *paristēmi*, буквално „да поставя [или „да стои“] до“, следователно „да представя“. Сравнете употребата на думата в Лука 2:22; Ефесяни 5:27; Кол. 1:28.

Телата ви. Павел първо призовава християните да посветят телата си на Бога. Той след това ги призовава да посветят своите интелектуални и духовни способности (ст. 2). Истинското освещение е посвещаването на цялото същество – тяло, ум и душа (1 Сол. 5:23); хармоничното развитие на физическите, умствените и духовните сили, докато образът Божий, по който човекът е бил създаден първоначално, бъде съвършено възстановен (Кол. 3:10).

До голяма степен състоянието на ума и душата зависи от състоянието на тялото. Следователно е от съществено значение физическите сили да се поддържат в най-добро възможно здраве и енергия. Всяка вредна практика или егоистично угаждане, което намалява физическата сила, прави по-трудно нашето умствено и духовно развитие. Противникът на душите е добре запознат с този принцип и съответно насочва изкушенията си към отслабване и унижение на физическата природа. Резултатите от злото му дело бяха твърде очевидни за Павел, докато се стремеше да спечели езичниците от техните унижителни практики (виж Рим. 1:24, 26, 27; 6:19; Кол. 3:5, 7) и да утвърди новопокръстените в живот на чистота (виж 1 Кор. 5:1, 9; 6:18; 11:21; 2 Кор. 12:21). Затова той ги призовава да предадат своите „членове“ на Бога като „оръдия на правдата“ (Рим. 6:13; срв. 1 Кор. 6:15, 19; 7:34). Християнинът трябва да подчини наклонностите на физическата си природа под властта на висшите сили на своето същество, а те от своя страна трябва да бъдат подчинени на Божия контрол. „Царската сила на разума, осветена от божествената благодат, трябва да властва в живота“

(РК 489). Само тогава вярващият може да стане годен да предложи на Бога „разумно служение“ (вижте по-долу „разумно“ и „служение“).

Жива жертва. Жертвоприношенията в церемониалната система на Стария завет са били от заклани животни. Християнската жертва е на живия човек. Християнският поклонник се представя жив с всичките си енергии и сили, посветени на службата на Бога.

Свято. На евреите е било изрично забранено да принасят в жертва каквото и да е животно, което е куцо, сляпо или по някакъв начин деформирано (Лев. 1:3, 10; 3:1; 22:20; Втор. 15:21; 17:1; Мал. 1:6). Всяка жертва е била внимателно прегледана и ако е бил открит някакъв недостатък, животното е било отхвърлено. По същия начин християните трябва да представят телата си в най-добро възможно състояние. Всички техни способности и сили трябва да бъдат запазени чисти и святи, иначе посвещението им на Бога не може да бъде приемливо за Него.

Това не е произволно изискване. Божията цел за вярващите е тяхното пълно възстановяване. Това задължително включва пречистване и укрепване на техните физически, както и на умствените и духовните им сили. Следователно, християнинът, който чрез вяра се подчинява на Божия начин за спасение на човека, с радост ще се подчини на тази заповед да счита здравето на тялото си за въпрос от най-висша важност. Да се прави друго означава да се възпрепятства божественото дело на възстановяване.

Приемливо. Буквално „угоден“ (вижте Фил. 4:18; Кол. 3:20; Тит 2:9). Бог, Който толкова възлюби света, че даде Сина Си, за да спаси грешниците, е „благоволен“, когато хората се отвърнат от саморазрушителните си навици и се отдадат изцяло на Него. Защото по този начин те Му дават възможност да изпълни благодатната Си цел да ги възстанови и да ги доведе до съвършенството, в което човекът е бил създаден първоначално.

Разумен. Гръцки *logikos*, „рационален“, „духовен“, „логичен“. Единственото друго срещане на тази дума в Новия Завет е в 1 Петрово 2:2, където „духовен“ би бил предпочитаният превод (вижте коментара там).

Служба. Гръцки *latreia*. Този термин означава акт на религиозна служба или поклонение. В евр. 9:1 е преведено като „божествено служение“ (вж. Рим. 9:4). Английският превод „разумно служение“ е донякъде двусмислен. Може да се тълкува като служение, което е подходящо или уместно, акт на поклонение, който е разумен за извършване. Но това не е смисълът на гръцкия език. Павел говори за поклонение, което се отнася до ума, разума, душата, различно от това, което е външно и материално. Посвещението на християнина на живот в чистота и святост е акт на духовно поклонение. Той вече не принася животни в жертва, а по-скоро себе си като акт на религиозно служение, който се отнася до неговия разум. Така Петър описва вярващите като „святий свещенство, за да принасят духовни жертви, благоприятни на Бога чрез Исус Христос“ (1 Петрово 2:5; вж. 3Т 162).

Този стих придава дълбоко значение на принципите на здравословния начин на живот. Вярващият извършва акт на духовно поклонение, като предлага на Бога свято и здраво тяло, заедно с осветен ум и сърце, защото по този начин той подчинява всичко, което е в него, на Божията воля и отваря пътя за пълното възстановяване в него на божествения образ. Това е акт на религиозно служение, за да се запазят физическите сили в най-добро възможно състояние. Причината е, че християнинът прославя Бога в тялото си (1 Кор. 6:20; срв. 1 Кор. 10:31), като служи като жив пример за Божията спасителна благодат и като участва с повишена сила и енергия в делото за разпространение на евангелието. По този начин дворът на Вавилон видя в Даниил и неговите спътници „пример за добротата и благодеянието на Бога и за любовта Христова“ (РК 489). Техният чист живот и тяхното изключително развитие, физически, психически и духовно, бяха демонстрация на това, което Бог ще направи за онези, които Му се подчиняват и които се стремят да изпълнят Неговата цел. Вижте върху Дан. 1:12, 18.

2. Съобразен. Гръцки *suschēmatizō*, „да се съобразяваш с чужд образец“. Думата е преведена със значението „оформям“ в 1 Петрово 1:14.

Свят. Гръцки *αἰὼν*, буквално „възраст“ (виж върху Мат. 13:39; 24:3). Така „децата на този свят“ (Лука 16:8; 20:34) може да се преведе като „децата на този век“. Християнинът не трябва да продължава да следва модата на този век, както е било преди, когато е живял по плът (Рим. 8:12). Напротив, той трябва да претърпи пълна трансформация чрез обновяване на ума си.

Преобразен. Гръцка дума *metamorphoō*, от която произлиза и нашата английска дума „метаморфоза“. В Матей 17:2; Марк 9:2 се използва, за да опише преображението на Христос. Във 2 Кор. 3:18 се описва преобразяването на вярващия по образ и подобие на Христос. Павел казва, че християнинът не трябва да копира външните и мимолетни моди на този свят, а трябва да бъде изцяло променен в най-съкровената си природа. Освещението включва както външно отделяне от всички нечестиви обичаи на този век, така и вътрешна трансформация на самия вярващ. На други места в Новия завет тази промяна е описана като ново раждане (Йоан 3:3), възкресение (Рим. 6:4, 11, 13), ново творение (2 Кор. 5:17; Гал. 6:15).

Обновяване на ума ви. Преди обръщането във вярата, силата на разума на човека, способността му да различава правилното от грешното, е под властта на телесните импулси. Умът е описан като „плътски ум“ (Кол. 2:18). Но по време на обръщането умът попада под влиянието на Божия Дух. Резултатът е, че „ние имаме Христовия ум“ (1 Кор. 2:13–16). „Думите: „Ще ви дам и ново сърце“ означават: „Ще ви дам нов ум“ (EGW RH, 18 декември 1913 г.). Смъртта на стария живот в плътта и началото на новия живот в Духа (Рим. 6:3–13) е описана като „измиване на новороденото и обновяване на Светия Дух“ (Тит 3:5). Тази обновяваща промяна, която започва, когато вярващият се обърне и прероди, е прогресивна и продължаваща трансформация, защото нашият „вътрешен човек се обновява ден след ден“ (2 Кор. 4:16) „в познание“ (Кол. 3:10). И както вътрешният човек се преобразява чрез силата на Светия Дух, така и външният живот се променя прогресивно. Освещението на ума ще се разкрие в по-свят начин на живот, тъй като характерът на Христос се възпроизвежда все по-съвършено във вярващия (вижте Кол. 6:9).

Доказвам. Гръцки *dokimazō*. Тази дума означава изпитване и одобряване. Тя включва двойния процес на решаване каква е Божията воля и след това на одобряване и действие според нея (вж. Рим. 2:18; Еф. 5:10; Фил. 1:10). Чрез обновяването на ума си вярващият е способен да знае какво Бог би искал от него. Той е просветен да избира между многото объркващи начини на поведение, предлагани в този зъл век. Тъй като вече няма плътски ум, а ум Христов, той е готов да върши Божията воля и по този начин е способен да разпознае и разбере истината (Йоан 7:17). Само умът, който е бил обновен от Светия Дух, може правилно да тълкува Божието Слово. Вдъхновените Писания могат да бъдат разбрани само чрез просветлението на същия Дух, чрез когото са били дадени първоначално (вижте Йоан 16:13, 14; 1 Кор. 2:10, 11; GW 297).

Какво е това добро? Възможно е втората половина на този стих да се преведе като „за да можете“ изпитвай и одобрявай каква е Божията воля, кое е добро, приемливо и съвършено.“ Според превода на KJV са описани характеристиките на Божията воля; според другия превод - съдържанието на Неговата воля. Съществената разлика в значението е малка.

3. Защото казвам. Павел сега продължава да демонстрира практическите резултати от обновления и просветен ум. Той говори първо за смирението и трезвия ум, които подобават на един посветен вярващ, и за правилното използване на духовните дарби за единното изграждане на църквата.

Чрез благодатта. Павел говори по силата на властта, дадена му като апостол, да провъзгласява Божията воля (виж Рим. 1:5; 15:15, 16; 1 Кор. 3:10; 15:10; Гал. 2:9; Еф. 3:2, 7, 8).

До всеки човек. С тези категорични думи Павел изрично включва всеки отделен член на църквата в Рим, независимо от това колко висок е неговият пост или колко голямо е неговото влияние. Вероятно Павел се е страхувал, че християните в Рим могат да изпаднат в същото състояние на духовна самонадеяност, както вярващите в Коринт, от който град пише това послание (вижте 1 Кор. 1-5; 2 Кор. 10:13).

Да не мислиш. В гръцкия език тук има игра на думи, която не може лесно да се възпроизведе на добър английски. Буквалният превод би бил „да не бъдеш високоумен отвъд това, което човек трябва да мисли, а да мисли трезво“. Това е силно предупреждение срещу надценяването на себе си. Човек трябва да се запознае както със слабите, така и със силните страни на характера си, за да може постоянно да се пази от това да се впуска в начинания и да поема отговорности, за които Бог никога не го е създал (виж GW 319).

Трезвомислено. Гръцки *sōproneō*, „да бъдеш с ума си“, „да бъдеш с правилния ум“. Човекът, който е горд и суетен, не е правилно настроен. Смирението е непосредственият резултат от себеподдаването на Бога и последващото обновяване на ума. Посветеният вярващ осъзнава своята зависимост от Божията благодат за всеки духовен дар, на който може да се радва, и това не оставя място за прекомерно самочувствие. Християнинът оценява себе си с просветлена дискриминация и трезва преценка.

Мярката на вярата. Това е истинският стандарт, по който човек трябва да се измерва. Човекът с необновен, плътски ум оценява себе си по светски стандарти, по богатство, положение или образование. Той винаги се стреми да създаде впечатление, че всъщност е по-велик, отколкото е в действителност. Но когато дойде вярата и умът се обнови, вярващият получава сила на разпознаване относно действителните ограничения на своите дарби. Вярата го запознава с нов стандарт за измерване, според който той точно определя естеството и обхвата на своите способности и затова не мисли твърде високо за себе си. Той осъзнава, че колкото по-голяма е вярата му, толкова по-голямо ще бъде неговото духовно влияние и сила. Но това няма да е повод за гордост, защото колкото по-голяма е мярката му на вяра, толкова по-ясно ще бъде осъзнаването му за пълната му зависимост от Бога.

4. Едно тяло. Причината, поради която християните трябва да имат смирение и добра преценка, е че църквата, подобно на човешкото тяло, е съставена от много членове, изпълняващи различни функции. Всички тези функции са необходими и важни, но не всички изглеждат еднакво славни. Благополучието и напредъкът на цялата група зависят от дух на любов, сътрудничество и взаимно уважение между членовете, като всеки индивид изпълнява определените му задължения. Тази фигура на тялото и неговите членове е разработена по-пълно в 1 Коринтяни 12:12-27.

Офис. Гръцки *praxes*, „функция“, „начин на действие“.

5. Едно тяло в Христос. Както многото части съставляват едно тяло в човека, така и множеството християни са едно тяло в Христос. Христос е Този, който обединява и дава енергия на цялата общност от вярващи. Сравнете описанието на Павел за Христос като глава на тялото и всички членове, подчинени на Него (Еф. 1:22; 4:15, 16; Кол. 1:18). Това единство на християнската църква предполага взаимна зависимост на нейните членове. Тъй като всички те принадлежат към едно тяло, те поотделно принадлежат един на друг. Така Павел заповядва на вярващите да работят заедно, всеки в своята сфера, за общото благосъстояние на църквата.

6. Дарби. Гръцки *charismata*, „дарове на благодат“ (виж Рим. 1:11; 5:15, 16; 6:23; 11:29; 1 Кор. 7:7; 12:4, 9, 28). Това са специални качества и сили, дадени на вярващите от

Свети Дух за служба на църквата. Често те изглеждат като естествени таланти, които Духът присвоява, увеличавайки силата им и освещавайки употребата им. Всички такива духовни дарове са „дарове на благодат“, дадени според волята и целта на Бог. Тези, които ги получават, нямат основание за самохвалство. Източникът на нарастващата им сила и влияние не е в самите тях.

Различни. Според дадената му благодат, Павел е бил назначен да бъде апостол (вижте на стих 3). Според дадената им благодат, други вярващи са били назначени да бъдат пророци, учители, чудотворци, лечители на болни и т.н. (1 Кор. 12:28). По Божията благодат членовете на християнската църква са били надарени с голямо разнообразие от духовни сили, за да посрещнат многобройните нужди на своите събратя по вяра и да разпространяват евангелието на всеки народ, език и люде. Павел развива тази тема много по-подробно в 1 Кор. 12 (вижте коментара там).

Пророчество. В Писанията този термин се отнася за всяко вдъхновено изказване и не бива да се ограничава само до предсказване на бъдещи събития. Пророкът може да говори за миналото, настоящето или бъдещето (виж Изх. 7:1; Лука 1:76, 77; Деяния 15:32; 1 Кор. 14:3, 24, 25).

Пропорция. Гръцка дума *analogia*, срещаща се само тук в Новия завет. В класическия гръцки език тя е бил използван като математически термин. Той е източникът на нашата английска дума „аналогия“. Значението на израза „според пропорцията на вярата“ е посочено от паралелния израз „според това, както Бог е отредил на всеки човек мярката на вярата“ в стих 3. Ако умът му е бил обновен (ст. 2) и е станал способен на трезва преценка (ст. 3), християнинът правилно ще оцени своите способности и сили и ще ги използва добре и смирено в служба на Бога, който го е дарил с тези дарове за тази цел (вижте на стих 3).

7. Служение. Гръцки *diakonia*. Терминът често се използва в Новия завет в общ смисъл, за да включва цялото служение и служба в християнската църква (виж Деяния 1:17, 25; 20:24; 21:19; Рим. 11:13; 1 Кор. 12:5; 2 Кор. 3:8, 9; 4:1; 5:18; 6:3; 11:8; Еф. 4:12; 1 Тим. 1:12; 2 Тим. 4:5, 11). Понякога се използва в специален смисъл на разпределението на облекчението и вниманието към физическите нужди (Деяния 6:1; 11:29, където е преведено като „облекчение“; 12:25; Рим. 15:31; 1 Кор. 16:15; 2 Кор. 8:4; 9:1, 12, 13).

Тъй като в този пасаж Павел говори за различни специални дарби и разграничава „служение“ от пророчество, поучение и увещание, изглежда очевидно, че думата трябва да се разбира в по-ограничения смисъл на служба във временни и външни дела, като например осигуряване на нуждите на бедните, болните и странниците.

Нека почакаме. Тези думи са дадени и очевидно правилно. Гръцкият текст на първата част на този стих гласи буквално: „Или служение, в нашето служение“. Очевидното значение е, че тези от нас, които са били призвани за този вид служба, трябва да се посветят на нея с цялото си сърце. Работата по справянето с по-светските дела на църквата не бива да се приема лекомислено. Тя е също толкова дар от Божията благодат, колкото и пророчеството.

Духовното значение на подобно служение се подчертава от факта, че в дните на апостолите само мъже, които са били „пълни със Светия Дух и мъдрост“, е трябвало да бъдат поставяни над „ежедневното служение“ на милостиня (Деяния 6:1, 3).

Учение. В 1 Кор. 12:28 учителят е класиран след апостолите и пророците. Неговата работа е да подрежда, развива, да внушава в ума и да прилага в живота истините, които вече са били разкрити. Неговият дар се състои в просветлено разбиране и способност за ясно изложение. Това са качествата, които дават на Аполос голяма сила (вижте Деяния 18:24–28). Тези, които са призвани от Божията благодат да бъдат учители, не трябва да скърбят.

че не са били сметени за достойни да бъдат пророци или апостоли. Нито пък трябва да презират работата им като маловажна и незначителна. Божият Дух назначава отделните вярващи за вида служба, за която са най-подходящи и според Неговата божествена цел за църквата. Следователно християнският учител, който има вяра в Христовото ръководство на Неговата църква, ще се погълне изцяло от своето учение. Нещо повече, както Павел напътства Тимотей (1 Тим. 5:17), старейшините, които се трудят в поучаването (KJV, „учение“), са достойни за „двойна почит“.

8. Увещание. Гръцки *paraklēsis*, „призив“, „насърчение“, „утеха“ (сравни употребата му в Рим. 15:5; 2 Кор. 8:4; Фил. 2:1). Поучението е насочено предимно към разбирането. Увещанието е насочено особено към сърцето и волята. Някои имат специален дар да подтикват хората към действие или да ги утешават в скръб. Това е дар от Бога, който трябва да бъде използван смиренно и усърдно. Вижте върху Мат. 5:4.

Дава. Гръцки *metadidōmi*. Терминът означава „да допринесеш“ или „да споделиш“ собствените си блага и богатство (сравнете употребата му в Лука 3:11; Ефесяни 4:28). Сега Павел преминава от дарби, които квалифицират някого за специална служба в църквата, към други от по-общ характер. Приемането на християнството донесе бедност на много от ранните вярващи и стана необходимо те да бъдат подкрепяни от щедрите дарове на своите събратя християни (вижте Деяния 2:44, 45; Римляни 15:26; 1 Коринтяни 16:1; Галаяни 2:10).

Простота. Гръцки *haplotēs*, „искреност“, „единственост на целите“, следователно понякога „щедрост“ (виж 2 Кор. 8:2; 9:11, 13). Християнинът, който споделя притежанията си с другите, трябва да го прави с простота на сърцето (вж. Еф. 6:5; Кол. 3:22), а не със смесени мотиви. Не трябва да има показност или егоистична цел. Такава искреност и щедрост са също дар на Духа, чието ръководно влияние е необходимо за правилното използване на богатствата (вж. Мат. 6:3; 19:21).

Този, който управлява. Буквално „този, който е поставен отпред“. Думата се използва в Новия завет за онези, които са на каквато и да е позиция на власт или влияние, независимо дали в църквата (1 Сол. 2:14). 5:12; 1 Тим. 5:17) или у дома (1 Тим. 3:4, 5, 12). Специалният им дар е този на „управление“ (1 Кор. 12:28).

Старание. Гръцки *spondē*. На други места в Новия завет KJV превежда тази дума като „бързане“ (Марк 6:25; Лука 1:39), „внимание“ (2 Кор. 7:11), „грижа“ (2 Кор. 7:12), „напредничество“ (2 Кор. 8:8), „усърдна грижа“ (2 Кор. 8:16). Енергия и искрено усърдие се изискват от всеки, който заема ръководна позиция. Тези качества са дар от Светия Дух и християнинът, който е бил надарен с това, трябва да посвети цялата си душа на делото, което му е възложено.

Проявява милост. В този списък с дарове Павел очевидно прави разграничение между даването на милостиня и извършването на добри дела. Вероятно тук той има предвид по-специално такива форми на проявление на милост, като „да посещава сирачетата и вдовиците в неволята им“ (Яков 1:27), „да превърже съкрушените сърца“ (Исая 61:1; вж. Лука 4:18), да посети болните или затворниците (Матей 25:36, 39, 44).

Жизнерадост. Гръцко *hilarotēs*, източникът на нашите английски думи „веселие“, „възбуда“. Това е единственото срещане на думата в Новия завет, въпреки че прилагателното (*hilaros*) е използвано във 2 Кор. 9:7: „Бог обича онзи, който дава с радост“. Независимо дали утешава опечаления или облекчава страдащия, този, който „проявява милост“, трябва да покаже, че службата му е доброволна и с радост. Делата на доброта, извършени с радост и радост, са много по-ценни от тези, извършени от чувство за дълг.

сам. Исус беше постоянно заобиколен от страдащи и немощни. И все пак Той винаги беше нежен, мил и весел (виж МН 24).

Различните дарби, които Павел е изброил, трябва да се упражняват в правилния дух и за общо благо на всички. Християнският вярващ няма да презира конкретния ранг или функция, които Господ му е отредил. Нито ще мисли за себе си по-високо, отколкото би трябвало. Неговата цел и радост ще бъде да изпълнява с вяност задълженията, принадлежащи на сферата на живота, към която е бил божествено призван.

9. Любов. Гръцки *агапе* (виж върху Мат. 5:44; 1 Кор. 13:1). След обсъждането си за правилното използване на специалните дарби, Павел преминава към наставляване на вярващите в упражняването на най-великия дар от всички и основния принцип на цялото истинско християнство – любовта. Както в 1 Кор. 12; 13, Павел следва обсъждането си за духовните дарби, като споменава любовта. Добродетелите, които той изброява в Рим. 12:9–21, са само проява на истинската християнска любов.

Без притворство. Гръцки *анупрокритос*, „без лицемерие“, „нелицемерен“, „искрен“, „истински“, „истински“. Само любовта е истинска, която мрази злото и се държи здраво за доброто (виж 1 Кор. 13:6).

Отвращавам се. Гръцката дума *апостугеѝ*, срещаща се само тук в Новия завет, предполага толкова силно отвращение към нещо, че човек се държи далеч от него. Искрената любов не може да толерира злото у друг, независимо колко силно е обичан. Нейната цел винаги ще бъде да се бори със злото и да утвърждава доброто. Любовта на Илий към непокорните му синове не разкрива тези белези на искреност. Ако любовта му беше истинска, той щеше да поправи злите наклонности на синовете си. Но Писанията записват катастрофалните резултати от съпътстващото угаждане, вместо от истинската любов (виж Лев. 10:1, 2; РР 360, 361; 1 Царе 3:13; 4:11, 18–22; РР 575–579).

Разцепвам. Гръцки *колаѝ*, буквално „да залепя [или „циментирам“] заедно“, следователно „да се съединя“ към нещо (виж Мат. 19:5; Деяния 8:29).

10. С обич. Гръцки *philostorgoi*, термин, който изразява много нежната любов, съществуваща между близки роднини. По този начин думата е подходящо приложена към братството в християнското семейство. Вярващите трябва да се отнасят един към друг с обич, като синове и дъщери на един и същ Отец (вж. Марк 3:35).

Братска любов. Гръцки *philadelphia*, термин, описващ тясната връзка, която трябва да съществува между членовете на християнската църква (сравнете употребата му в 1 Сол. 4:9; Евр. 13:1; 1 Петр. 1:22; 2 Петр. 1:17). Буквалният словоред на тази част от стиха е „с братска любов бъдете един към друг любящи“. Павел има предвид, че в любовта си към своите християнски братя, вярващите трябва да чувстват тази специална, топла обич на близките роднини.

Предпочитам. Гръцко *проѝгеотаі*, буквално „да вървя пред като водач“. Това е единственият Нов Завет срещане на думата. Гръцкият израз, преведен тук като „с почит предпочитайте един друг“, е труден за превод. Той е бил тълкуван по различен начин, „надминавайте се един друг в показване на почит“ (RSV), „стремящи се да си оказваме почит един на друг“ (Goodspeed) и т.н. Правилното значение може би се подсказва от донякъде паралелния пасаж във Филипийци 2:3: „със смирение нека всеки счита другия за по-горен от себе си“. Резултат от истинската обич е, че човек не търси своята собствена чест или положение, а е готов да отдава почит на другите. Християнските братя, които са мотивирани от истинска любов, ще бъдат по-склонни да отдават уважение, отколкото да го получават. Никой няма да се стреми да си спечели почит, но всеки ще се стреми да отдава почит на своите събратя по вяра.

11. Ленив. Гръцки oknēroī, „бавен“, „колеблив“, „плах“, „бавен“, „небрежен“, „мързелив“.

Думата се среща често в LXX книга Притчи (виж Притчи 20:4 и др.). Използва се за описание на злия слуга в притчата на нашия Господ за талантите (Матей 25:26).

Бизнес. Гръцка дума spoudē, „ревност“, „плам“, „плам“. Spoudē се превежда като „усърдие“ в стих 1.

8. Павел не говори тук за светски бизнес, а за духовна ревност и енергия. Християнинът не бива да позволява на ревността си да отслабне, а трябва да вложи цялото си сърце в служба на Господа (Кол. 3:23). Такава трайна ревност е резултат от истинската християнска любов, защото именно любовта на Христос „ограничава“ или „контролира“ Неговите последователи (2 Кор. 5:13, 14). Няма място за мързеливи в Божието царство (вижте ТМ 183, 184), защото липсата им на ревност е белег на техния егоизъм и липса на любов. Те не са били достатъчно развълнувани от Христовата любов и жертва, за да бъдат готови да се присъединят към своя Господар с всичките си сили в неотложната работа по избавянето на грешниците от бързотечащите води на греха.

Пламенен. Гръцки zeō, буквално „да кипя“. Аполос е описан като човек, който е бил „пламенен в духа“ (Деяния 18:25). Ревностният християнин винаги ще поддържа интереса си към Божието дело на точката на кипене, така да се каже. Неговата пламенност ще му даде сила пред хората (Деяния 18:25, 28) и ще му донесе сила от Бога. Апостол Йоан беше „могъщен проповедник, пламенен и дълбоко сериозен“ и „пламенността, която характеризираше неговите учения, му даваше достъп до всички класи“ (АА 546).

В духа. Това може да се разбира или като човешки дух, или като божествен Дух.

Може би Павел говори за човешкия дух, вдъхновен и захранван от Божия Дух.

Посветеният, енергичен вярващ ще открие, че изпълнението на християнските си задължения не е скучна, безинтересна тежка работа, а по-скоро радостно, ободряващо преживяване. С пламенно сърце той винаги бърза нататък, където може да се направи нещо добро. Той споделя Христовата любов към падналото човечество и затова намира най-дълбокото си удовлетворение в служенето на нуждите на своите ближни. Подобно на своя Господ, той има храна, която да го поддържа, за която другите хора „не знаят“, защото храната му е да върши волята на Този, Който го е призовал, и „да завърши Неговото дело“ (Йоан 4:32–34).

Служене на Господа. Ревността и пламенността се зараждат естествено в сърцето на вярващия, който осъзнава, че в каквато и сфера на работа да служи, той работи „като на Господа, а не на човеци“ (Кол. 3:23, 24; срв. Еф. 6:5–8).

12. Радване в надеждата. Трите кратки предписания в този стих изглеждат още по-ясни, когато се запази словоредът на гръцкия език: „В надеждата се радвайте, в скръбта търпете, в молитвата постанвайте.“ Павел вече е похвалил духа на радост (ст. 8). В гл. 5:2 той говори за радостта на вярващия „в надеждата на Божията слава“. Тази християнска надежда, която е причината за такава радост, е обяснена в гл. 8:20–

25. Тази надежда дава възможност на християнина да погледне отвъд тъмнината и проблемите на настоящия момент към нещата, които са невидими и вечни (2 Кор. 4:17, 18). Фактът, че надеждата, както толкова много християнски добродетели, произтича от основната добродетел на любовта, е посочен от 1 Кор. 13:7, любовта „се надява на всичко“.

Търпелив. Гръцки hupomēnō, „да издържам“ (вж. hupomēnē, „търпение“; вижте на гл. 5:3). Такова усърдие, каквото е описано в предишния стих, скоро се сблъсква с противопоставяне и проблеми. Но с надеждата за Божията слава пред себе си, християнинът нито роптае срещу Бога, нито чувства враждебност към своите гонители. Той спокойно остава на поста си, въпреки изпитанията, които той включва. Такава търпелива издръжливост е била съвършено илюстрирана от Христос, който при трудни обстоятелства е издържал повече, отколкото който и да е от Неговите последователи ще издържи.

призовани да се изправят. Добротелта на издръжливостта е била особено необходима в трудните времена, през които е преминавала църквата по времето на Павел. Апостолът е знаел от опит, че страданията за Христовата кауза ще бъдат интензивни (виж Рим. 8:35; 2 Кор. 1:4; 1 Сол. 1:6; 3:3–7; 2 Сол. 1:4–6). Връзката между любовта и издръжливостта е посочена и в 1 Кор. 13:7, любовта „всичко търпи“.

Продължаващ миг. Гр. *proskartereō*, „да упорствам“, „да продължавам непоколебимо“, „да“ упорствай.“ Същата дума е преведена и другаде като „чаках“ (Марк 3:9), „чаках... непрестанно“ (Деяния 10:7), „следвах непрестанно“ (Римляни 13:6). Само чрез постоянно общение с Бога християнинът може да запази силата и смелостта си да издържи на трудностите, през които неизбежно ще премине (виж Деяния 1:14; 6:4; Кол. 4:2). Постоянното насочване на ума към нещата, които са горе (вж. Кол. 3:2) и измерването на всяко действие и импулс чрез съзерцание на славата и волята на Бог са сигурното лекарство за нетърпението при провокации и противопоставяне. Нещо повече, Бог дава Своя Дух на онези, които искрено и непрестанно желаят Неговото присъствие (виж Йоан 16:23, 24; Деяния 1:14; 2:4), и същият Дух, който носи „любов“ (вж. Римляни 12:9) и „радост“ (вж. стих 12), носи също „дълготърпение“ и „въздържание“, буквално „самоконтрол“ (Гал. 5:22, 23).

13. Разпределяне. Гръцки *κοινοῦμαι*, „споделям“, „участвам“, „действам като партньор“.

Сравнете употребата на тази дума в Рим. 15:27; Фил. 4:15; 1 Тим. 5:22; Евр. 13:16; 1 Петр. 4:13. Павел има предвид, че християните трябва да споделят нуждите на своите събратя по вяра.

Те трябва да се отнасят към нуждите на своите братя и сестри, сякаш са техни собствени, и да бъдат готови да споделят с нещастните. Това е много повече от просто милостиня; това е конкретно приложение на принципа на любовта (Рим. 12:9). Че Павел е практикувал това, което е проповядвал, е видно от постоянните му усилия да набира средства за подпомагане на бедните новопокръстени (вижте Рим. 15:25, 26; 1 Кор. 16:1; 2 Кор. 8:1–7; 9:2–5; Гал. 2:10).

Светии. Вижте гл. 1:7. За тези, които са „от семейството на вярата“, трябва да се полагат специални грижи (Гал. 6:10).

Дадено на. Гръцки *διδοῖμι*, буквално „да преследвам“, „да следвам“. Сравнете употребата на думата в 1 Кор.

14:1; 1 Сол. 5:15; Евр. 12:14; 1 Петр. 3:11. Терминът сякаш предполага, че християните не само трябва да предоставят гостоприемство, но и да бъдат нетърпеливи да го практикуват.

Гостоприемство. Гръцка дума *philoxenia*, буквално „любов към непознати“, следователно „приемане на чужденци“. Гостоприемството в началото е било считано за една от важните християнски добродетели (виж 1 Тим. 3:2; Тит 1:8; Евр. 13:2; 1 Петр. 4:9). Това е било необходимо предвид големия брой пътуващи и преследвани вярващи. Много християни са били прогонени от домовете и градовете си и принудени да търсят подслон при онези, които са изповядвали същата вяра като тях (виж Деяния 8:1; 26:11). Гостоприемството, което вярващите са проявявали един към друг, е допринесло много за връзката, която е държала заедно разпръснатите помежду си членове на ранната християнска църква.

14. Благославям. Гръцки *eulogēō*, „да говоря добре за“, „да призовавам благословии върху“.

В стих 13 Павел има говори за отношението на християнина към приятелите му; в този стих той посочва правилното отношение към враговете му. Ние „благославяме“ нашите преследвачи, когато се молим и работим за тяхно добро. Думите на Павел са подобни на тези на Исус в Матей 5:44; вж. Лука 6:28; 1 Петрово 3:9.

Преследвам. Гръцко *διώκω*, „да преследвам“, често със зло намерение, както тук. Това е същата дума, която е преведена като „даден на“ в стих 13. Християнинът трябва да „търси“ гостоприемство към братята и да благославя нечестивите, които го „преследват“. С това нареждане Павел предвижда

мисълта, която той развива по-пълно в стихове 17–21, че е дълг на християнина да обича враговете си и да побеждава злото с добро. Този дълг може да бъде изпълнен само от вярващ, чийто ум е обновен от Духа (ст. 2) и чиято любов е „непресторена“ (ст. 9).

15. Радвайте се. Съчувствието при всички обстоятелства, добри или лоши, е сигурно доказателство на истинността на любовта. От двете форми на съчувствие, споменати в този стих, първата е може би по-трудна. Изглежда по-лесно и по-естествено да съчувстваме на скръбта, но е необходима благородна душа, за да се радваме на успехите и радостите на другите. Противоположностите на тези добродетели са завистта, която гледа с болка на добрите съдби на другите, и злобата, която се задоволява от нещастията на другите. Такива прояви на егоизъм са естествените склонности на невъзроденото сърце. В 1 Коринтяни 12:26, 27 Павел сравнява съчувствието, което трябва да съществува между членовете на християнската църква, с това, което едната част на тялото изпитва към другата. Исус плака от съчувствие при гроба на Лазар (Йоан 11:35; ДА 533). Той се радва на спасението дори на най-недостойния грешник (виж Лука 15:5–7, 10, 23, 24, 32; Юда 24).

16. Бъдете единомислени. Всеки християнин трябва така да разбира чувствата и желанията на своите събратя по вяра, че да бъде единомислени с тях (виж Рим. 15:5; 2 Кор. 13:11; Фил. 1:14). 2:2; 4:2). Сред християните винаги трябва да съществува хармонията, която е резултат от обща цел, общи надежди, общи желания.

Не мислете за високомерни неща. Или „не бъдете високомерни“ (гл. 11:20), „не бъдете надменни“. (RSV). „Любовта не се хвали, не се гордее“ (1 Кор. 13:4). Гордостта може дори да бъде подтикната от духовни постижения (вижте 1 Кор. 12). Любящото съгласие не може да продължи там, където има хора, чиито умове са насочени към „високи неща“, където има лична амбиция, самонадеяност или презрение към другите.

Снизхождам. Гръцки *synagōgō*, буквално „да отнеса с“, например от потоп; следователно „да“ отдавам се на“, „подчинявам се на“, „предавам се на“. Сравнете единствените две други новозаветни срещания на този глагол в Галатяни 2:13 и 2 Петрово 3:17, където неблагоприятният смисъл е посочен от контекста, а не от глагола.

Хора от ниско положение. Гръцката дума е двусмислена и може да се отнася или за хора с ниско положение, или за неща с ниско положение. Гръцката дума за „смирен“ или „смирен“ (*tapeinos*) се използва последователно по отношение на хора и другаде в Новия завет, но не е невъзможно в този контекст Павел да говори за „скромни задължения“ или „скромни задачи“. Каквото и да е значението му, акцентът е върху смирението.

Изглежда, че повечето членове на ранната християнска църква са били бедни и Малцина богати може би са били изкушени да гледат с известно презрение на по-низшите си братя (виж Яков 2:1–9). Но такава липса на любов и съчувствие би направила невъзможно за вярващите „да бъдат единомислени един към друг“. Следователно християните трябва да имат ум като този на Исус. Въпреки че беше божествен, Той не се интересуваше от „високи неща“. Вместо това, Той „прие образ на слуга“ и „смири Себе Си“, за да може да общува с ниски, грешни хора и да работи с тях за тяхното спасение (Фил. 2:5–8). Ако Божият син е бил готов да се сниши толкова ниско от любов към Своите покварени създания, със сигурност благодарните християни би трябвало да са готови да „снизходят“ да общуват с всеки от своите смъртни събратя (виж GW 330–336). Вижте върху Яков 1:9, 10.

Мъдри според собствените си мнения. Буквално „мъдри сами по себе си“, което означава „мъдри според собствените си мнения“ (вж. гл. 11:25). Такава гордост с мнението е престъпление срещу християнската любов, защото предполага презрение към мненията на другите и в крайна сметка дори към

Божии съвети. Затова Исая предупреждава: „Горко на онези, които са мъдри в собствените си очи и разумни пред себе си!“ (Ис. 5:21; вж. Притчи 3:7). Християнинът, чийто ум е обновен, няма да се уповава на самонадеяността на собствените си превъзходни умения и разбиране и няма да откаже да слуша съветите на другите. Напротив, с любов и смирение той ще уважава преценката на своите събратя по вяра и ще поддържа ума си отворен и податлив на учене. Той ще бъде готов да разпознае и признае собствените си ограничения и грешки и да се учи от другите.

17. Възмездие. Или „отплащам“, „връщам“, „отплащам“. За посочения тук принцип вижте Мат. 5:38–48. Любавта отплаща с добро за зло и действия, за да донесе благословия, а не погибел, на другите (виж Рим. 12:14; 1 Кор. 13:5, 6; 1 Сол. 5:15; 1 Петр. 3:9).

Осигурявам. Гръцко рогоуб, „да се помисли предварително“.

Честни неща. Гръцки кала, „добри неща“, „благородни неща“, „правилни неща“. Павел може би намеква за LXX от Притчи 3:4. За да обезоръжи опозицията, християнинът трябва да проявява много преднамереност, така че поведението му, поради своята очевидна доброта и справедливост, да бъде не само безупречно в очите на Бога, но и да изглежда правилно в очите на всички хора. Последователите на непопулярна кауза, които желаят да убедят другите в истинността и превъзходството на своето послание, трябва да се погрижат поведението им да е постоянно безупречно. Те никога не трябва да дават повод за подозрение или обида. Християнинът, който желае светлината му да свети пред хората, за да могат те да видят добрите му дела и да прославят неговия Отец, който е на небесата (Матей 5:16), никога няма да се занимава с дейности или начинания със съмнителен характер, които биха могли да доведат не само него, но и цялото християнско тяло до лоша репутация.

Павел никога не се е страхувал да се натъкне на противопоставяне, когато дългът и съвестта го изисквали. Въпреки това, тук той съветва и увещава християните да проявяват предпазливост и далновидност, за да не обиждат излишно и по този начин да разпалват враждебността на другите. Това е курсът, продиктуван не само от любовта, но и от добрия, практичен разум. Невъзможно е да убеждаваш и да враждуваш хората едновременно.

18. Доколкото е във вас. Буквално „що се отнася до това, което произлиза от вас“, което означава „доколкото зависи от вас“. Връзката с предишния стих е съвсем очевидна. Що се отнася до християнина, той трябва да прави всичко възможно, за да поддържа мира. Но има моменти, когато верността към принципите може да наложи той да си навлече антагонизма на другите. Затова Павел добавя условието „ако е възможно“. Разказът за собствения живот на Павел, който е бил живот на почти постоянен конфликт, показва, че не винаги е възможно да бъдеш в мир. В свят, чийто принц е Сатана, войниците на Христос не трябва да очакват, че всичко ще бъде в мир. Въпреки това християнинът трябва да се увери, че когато мирът бъде нарушен, това не е негова вина.

19. Скъпо възлюбени. Гръцки ἀγαπῆτοί. KJV понякога превежда тази дума буквално, „възлюбен“ (виж Рим. 1:7; 9:25; 11:28; 16:12; Еф. 1:6; и др.) и понякога добавя уточнение „скъпо“ (виж 1 Кор. 10:14; 2 Кор. 7:1; 12:19; Фил. 4:1; и др.).

Не отмъщавайте. Словоредът в гръцкия език е „не си отмъщавайте, възлюбени“.

Дайте място на гнева. Буквално „дайте място на гнева“. Определителният член преди „гняв“ показва, че става въпрос за Божия гняв (вж. гл. 5:9). Това тълкуване се потвърждава от следните думи: „отмъщението е Мое; Аз ще отплатя“.

„Дайте място“ означава „дайте пространство“ за действието на отмъстителния Божия гняв. Християните никога не трябва да се опитват да си отмъщават на онези, които се отнасят с тях несправедливо. Те трябва да напуснат

Въпросът е с Бога. Само един съвършен, всезнаещ и вселюбящ Бог може правилно да съди и справедливо да накаже злодеите. Както езикът, така и мисълта на тази заповед са илюстрирани от Еф. 4:27, където Павел обяснява, че като отмъщаваме за себе си, ние „даваме място на дявола“. Тези, които са изпълнени с мисли за отмъщение, дават възможност на Сатана да вдъхновява гняв, омраза и огорчение, докато би трябвало да насърчават растежа на плодовете на Духа – любов, радост, мир и дълготърпение (Гал. 5:22).

Понякога се срещат и две други тълкувания на този пасаж. Едното е: „Дайте време или пространство на собствения си гняв да се охлади.“ Другото е: „дайте място на, тоест, отстъпете пред, гнева на противника си.“ Нито едно от тези тълкувания обаче не е подходящо за гръцкия език или контекста.

Писано е. Цитатът е от Втор. 32:35. Сравнете Евр. 10:30. Във Второзаконие това твърдение е предупреждение към Божия народ. В Евреи е насочено към отстъпниците. Но тук, в Римляни, е използвано като утеха за несправедливо преследвания Божий народ. Бог ще им отмъсти в определеното време, защото „няма ли Бог да отмъсти за Своите избрани, които викат към Него денем и нощем?“ (Лука 18:7; срв. Втор. 32:40–43; 2 Сол. 1:6–10; Откр. 6:9–11).

Отмъщение. Гръцки *ekdikēsis*, „оправдание“, „възмездие“, „наказание“ (вж. Деяния 7:24; 2 Кор. 7:11; 1 Петрово 7:14). Идеята за лична отмъстителност трябва да бъде премахната от думата, използвана тук за Божието отмъстително правосъдие. Тя означава по-скоро пълното раздаване на справедливост на всички страни. В деня на Божието отмъщение нечестивите ще понесат неизбежните последици по собствения си избор. Чрез живота си на бунт те са се поставили в такава нехармоничност с Бога, че самото Му присъствие е за тях пояждащ огън (2 Сол. 2:1). 1:6–10; Откр. 6:15–17). „Славата на Този, Който е любов, ще ги погуби“ (Жан. 764).

20. Ако твоят враг. Цитатът е от Притчи 25:21, 22.

Въглени. Тоест, живи въглени. Вижте върху Притчи 25:22. Добротата е най-доброто отмъщение, което един християнин може да предприеме срещу враг. Това, че струпването на въглени върху главата на противника трябва да означава акт на любов, а не на злоба, е ясно показано както от контекста на Стария, така и от Новия завет. Пасажът в Притчи 25:22 завършва с тези думи, които не са цитирани тук от Павел, „и Господ ще ти възнагради“, а именно за добрите дела, които си извършил на врага си. По подобен начин и в настоящия контекст, общото значение е обобщено в думите: „Не бъди побеждаван от злото, но побеждавай злото с добро“ (Римляни 12:21).

21. Не се оставяй да бъдеш победен от злото. Отмъщението е знак не за сила, а за слабост. Този, който позволява на гнева си да се разпали и християнските му принципи за любов и самоконтрол да бъдат изоставени, претърпява поражение. Но човекът, който потиска желанието си за отмъщение и превръща нанесената му злоба във възможност за проява на доброта, печели победа над себе си и над силите на злото. Това е не само по-благородно само по себе си, но и много по-ефективно. Може да обезоръжи врага (вж. Притчи 15:1) и да спечели друга душа. Така Бог не е отпуснал на грешниците отмъщението, което отдавна са заслужили, а по-скоро ги е обзел с любов и милост. И именно доброта, търпението и дълготърпението на Бога водят хората към покаяние (Римляни 2:4). Християнинът, който се преобразява по Божи образ (гл. 12:2), ще покаже чрез отношението си към враговете си, че ден след ден характерът му става все повече и повече подобен на характера на Бога, Който е любов (1 Йоан 4:8)

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 AH 301; CD 58, 165; CH 22, 42, 67, 121, 505; CT 301; DA 439; GC 473; MH 130; ML
6; MYP 244; PK 65, 489; PP 352; SL 27; Te 19, 62, 149, 191; TM 161; 1T 126; 2T 65,
70, 381; 3T 63, 83, 162, 164; 5T 441, 541; 6T 224
1, 2 CD 446; CH 49; FE 289, 351; Te 108; TM 448; 1T 694; 2T 492; 3T 157; 6T 143, 239;
7C 75; 9C 113
2 CH 23; CT 262; MH 404; ML 153, 318; 1T 240, 285, 479, 704; 2T 44, 56, 71, 82, 86,
174, 185, 194, 301, 678; 3T 126, 163; 4T 645; 5T 542
3 5T 289
4, 5 4T 16
8 мл 195
8-131T 692
9 4T 325
9, 10 3C 361; 5C 171
10 AA 275; AH 421, 423; MH 489; ML 119; PP 133; 2T 162
10, 11 2C 419; 5C 108, 178
10-13 3T 224
11 AA 351; AH 23; CG 123, 125; CM 77; COL 51, 346; CS 159, 165, 269; Ev 480, 654;
FE 214, 316; ML 104, 243; MYP 72; TM 183; 1T 115, 317, 325; 2T 255, 500, 673, 701;
3T 400; 4T 191; 5T 276, 459; 6T 469; 7T 12, 196; 9T 150; WM 239
12 COL 172; ML 18; MYP 278; SC 97; 2T 48
13 AH 445; CS 29
15 MX 143, 157; 3T 186
16 TM 193; 4T 20
17 МЛ 330
18 ML 52; SL 20; 1T 356
19 EW 274
21 MX 486

ГЛАВА 13

7

1 Подчинение и много други задължения дължим на магистратите. 8 Любовта е изпълнението на закона. 11 Лакомството и пианството, както и делата на тъмнината, са неподходящи във времето на евангелието.

1. Всяка душа. Тоест, всеки човек (виж Рим. 2:9; срв. Пс. 16:10).

Бъди подчинен. Гръцки *hypotassō*, „да се подчиниш“. „Да бъдеш в подчинение“, „да се подчиняваш“.

Висшите власти. Буквално „власти, които имат над себе си“, което означава „тези, които са поставени на власт над другите“. Вижте 1 Петрово 2:13; вж. Лука 12:11; Тит 3:1. В целия този раздел думата, преведена като „сила“ (*exousia*), означава „авторитет“, т.е. сила да се управлява или управлява. Трябва да се разграничава от *dunamis*, често превеждана също като „сила“ (вж. Рим. 1:16, 20; 1 Кор. 1:18), която означава „сила“, „моц“, „сила [или „способност“] да се извършва“.

7

Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 11:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Няма власт, освен от Бога. Тоест, не съществува човешка власт, освен с Божието позволение и под Неговия контрол. Старият завет често твърди, че Бог поставя един и сваля друг (виж върху Дан. 4:17; срв. гл. 2:21; 4:25, 34, 35).

Властите, които са на власт. Или „съществуващите власти“.

Поставен от Бога. Гръцките думи в стихове 1, 2, които са преведени като „подчинява се“, „поставя“, „противи се“ (първото срещане) и „постановление“, са изградени върху един и същ корен tassō, „да нареждам“, „да подреждам“, „да определям“. Това придава противоположна сила на пасажа, която не може да бъде напълно представена на английски.

В тези стихове Павел не напуска, че Бог винаги одобрява поведението на гражданските правителства. Нито пък има предвид, че е дълг на християнина винаги да им се подчинява. Изискванията на правителството понякога могат да противоречат на Божия закон и при такива обстоятелства християнинът трябва „да се покорява повече на Бога, отколкото на човеците“ (Деяния 4:19; 5:29). Павел иска да каже, че властта на човешките правителства е поверена на хората от Бог, според Неговите собствени цели за благополучието на човека. Тяхното продължаване на власт или падането им от власт е в Неговите ръце. Следователно християнинът ще подкрепя авторитета на съществуващата държава. Той няма да си позволи да я вземе в свои ръце, за да се съпротивлява или да сваля „властите, които са на власт“.

Такова наставление е било особено необходимо по времето на Павел, защото по това време юдеите са били в бурно настроение и вече са подбудили бунт в различни части на Римската империя. За християните, ако проявят подобен непокорен дух, това би означавало да си навлекат същото недоволство, което започва да сполетява юдеите. Това би довело и до загуба на защитата на римската държава, която често е била благословия за ранните християни, както Павел може да свидетелства от собствения си опит (виж Деяния 22:24–30).

Освен това, това би донесло укор върху християнската църква и нейното послание за мир и братска любов. Затова Павел на друго място призовава вярващите да се молят за онези, които са на власт (1 Тим. 2:1, 2) и да им се подчиняват (Тит 3:1). По подобен начин Петър заповядва на християните да се подчиняват „на всяка човешка наредба заради Господа“ (1 Петрово 2:13–17).

2. Съпротивлява се на властта. Буквално „противопоставя се на властта“, „противопоставя се на себе си в редиците си срещу властта.“

Наредба. Гръцка *diatagē*, буквално „това, което е наредено“, „това, което е установено“.

Единственото срещане на тази дума в Новия завет е в Деяния 7:53, където е преведена като „разпореждане“. Значението на думите на Павел може да се преведе буквално като „той се противопоставя на това, което е божествено установено“.

Проклятие. Гръцки *krima*, „осъждане“, „съд“ (виж гл. 2:2; 5:16; 11:33). Павел

Тук се отнася до присъдата, произнесена от управляващите власти, като Божии служители в този свят (гл. 13:4), върху онези, които се съпротивляват. Тъй като неподчинението на „властите“ е съпротива срещу Божията наредба, наказанието, което властите изпълняват, представлява също така Божия съд и гняв върху непокорния гражданин.

3. Не е ужас. Като цяло, владетелите не трябва да се страхуват, освен когато се върши зло. В действителност, разбира се, не всички владетели принадлежат към тази класа, защото много от тях са преследвали добрите; например Нерон, римският император по времето, когато Павел е написал това послание, който по-късно е отговорен за мъченическата смърт на Павел. Въпреки това, като цяло е вярно, че добродетелните нямат от какво да се страхуват от гражданските власти. Правителствата като такива не са ужас за добрите дела. Напротив, те съществуват с благотворна цел и като цяло

говорейки, е в полза на християнина да се подчинява на техните изисквания (виж 1 Тим. 2:1, 2).

Искаш ли? Гръцки *thelō*, „да желая“, „да искам“. Християнинът, който не желае да се страхува на гражданското управление трябва да практикува да върши това, което е правилно, и тогава ще бъде похвален за доброто си поведение (вж. 1 Петрово 2:14, 15).

От същото. Буквално „от него“, което означава „от управляващата власт“.

4. Защото. Това въвежда причината за предишното твърдение. Тъй като държавата съществува като служител на Бога с добра цел, християнинът няма причина да се страхува от нейната власт, ако води мирен живот. Тук Павел отново изразява обща истина, без да се бави да уточни твърдението си с конкретни изключения.

Той. Или „то“, отнасящо се до „силата“, „властта“ в стих 3.

Служител. Гръцки *diakonos*, „служител“ (виж гл. 15:8; 16:1). *Diakonos* е думата, използвана и за описание на длъжността на дякона (1 Тим. 3:8, 12).

За теб. Тоест, за твоя полза, в твой интерес.

За добро. Тоест, за да се насърчава доброто. Това е истинската причина за съществуването на гражданското правителството, като слуга и представител на Бога.

Мечът. Символът на властта на владетеля да налага наказание.

Отмъстител. Гръцки *ekdikos*, „отмъстител“. Единственото друго срещане на тази дума в Новия завет е в 1 Сол. 4:6. В гръцките папируси този термин обикновено се използва за „законен представител“.

Да изпълнява гняв. Буквално „заради гняв“. Като „служител на Бога“ държавата трябва да налага наказание на злодеите (вж. ст. 2; гл. 12:19).

5. Следователно. Това се отнася до предходните четири стиха, в които Павел е представил причините за послушание.

Заради гнева. Буквално „поради гнева“. Тъй като гражданските власти съществуват чрез божествено назначение, християнинът трябва да се подчинява не само защото иска да избегне наказание, но и защото е правилно да се подчинява. Единственото изключение е, когато законът на държавата противоречи на Божия закон.

6. Плащайте данък. По-добре „плащате данък“. Гръцката дума може да се преведе по двата начина. Контекстът подсказва, че това не е заповед, а твърдение на факт. Очевидно ранните християни са смятали плащането на данъци за принципен въпрос, може би в подчинение на учението на Христос (Лука 20:20–25), както е отразено в Римляни 13:7. Като по този начин подкрепяли гражданското правителство с данъка си, християните признавали, че дължат послушание на държавата, както е постановено от Бога „за наказание на злодеите и за похвала на онези, които вършат добро“ (1 Петрово 2:14).

Министри. Гръцки *leitourgoi*, „служители“, „държавни служители“, източникът на нашия английски език думата „литургия“. Това не е същата дума, която е преведена като „служител“ в стих 4 (вижте коментара там). И двете думи се използват за светски служби, но този термин е специално приложен и към свещеническото служение (вижте Рим. 15:16; Евр. 8:2). Чрез употребата на този термин Павел може би подчертава уместността и необходимостта от подчинение на гражданските власти, като им придава определена святост на характера като „Божии обществени служители“.

Непрестанно наблюдение. Или „постоянство“. Думата, преведена по този начин, е преведена като „непрестанно мигновено“ в гл. 12:12.

Именно това нещо. Тоест, службата на Бога, описана в стихове 3, 4.

7. Следователно. Текстовите доказателства потвърждават (вж. стр. 10) пропускането на тази дума. Някои коментатори разглеждат този стих като заключение на аргумента на Павел относно задължението на християните да се подчиняват на държавата. В този случай „всички“ се разбира като отнасящо се до тези, които са на власт. Други коментатори обаче тълкуват този стих като изявление на широкия принцип, който се отнася както за предходния, така и за следващите раздели. В този случай „всички“ се отнася до всички хора, а максимата на Павел е: „Плащайте на всички хора дължимото“.

Данък. Гръцки *phoros*, „данък“, „мито“. Значението „наем“ се среща в папирусите.

Сравнете Лука 20:22.

Обичай. Гръцки *telos* (виж на Матей 17:25).

Страх. Гръцки *phobos*, тук означава уважението, с което трябва да се отнася човекът, който е на власт. държан, а не страх в смисъл на ужас и ужас. Сравни 1 Петрово 2:18; 3:2.

Чест. Сравнете 1 Петрово 2:17. По времето на Павел, агентите на римското правителство, които са били упълномощени да събират данъци и мита, са били, поне за евреите, обект на народна омраза и презрение. Следователно, съветът на Павел към вярващите в Рим, че не само трябва да се подчиняват на данъци, но и да отдават дължимата почит и уважение на своите владетели, е в ярък контраст с нарастващото чувство за бунт, което се разпалва от фанатичните евреи и което скоро ще донесе унищожение на тяхната нация (вижте Йосифовата война ii. 13. 4–7 [258–270]).

8. Не бъди дължен на никого. Християнинът трябва да плати всичко, което дължи, но има един дълг, който никога не може да изпълни напълно, а именно дълга на любовта към ближните си.

Обичайте се. Взаимната любов е безкрайно задължение. Това е дълг, който човек винаги трябва да се стреми да изпълни, но който никога няма да бъде напълно изплатен, докато има възможност да прави добро на ближните си.

Обича другия. Буквално „обича другия“. Оттук и преводът „ближния си“.

(PCB).
Изпълни. Който обича ближния си, е изпълнил намерението и целта на законът. Всички Божии заповеди са основани на единствения принцип на любовта (Мат. 22:34–40; вж. Рим. 13:9). Следователно, Неговият закон не може да бъде съвършено спазван само чрез външно съответствие с буквата. Истинското послушание е въпрос на сърцето и духа (вж. Рим. 2:28, 29). Не външното спазване, а искрената любов е изпълнението на закона (гл. 13:10). Тази фундаментална истина евреите бавно са вярвали и практикували, въпреки ясните учения на Моисей по темата (вж. Лев. 19:18, 34; Втор. 6:5; 10:12).

Те превърнаха Божия закон на любовта в твърд и лишен от любов кодекс от законови изисквания. Бързо дадоха десетък дори от джоджена, анасон и кимион, но подминаха по-важните въпроси на закона – вярата, съдбата, милостта и Божията любов (Матей 23:23; Лука 11:42). Затова Исус се опита да разкрие отново истинската цел на заповедите на Своя Отец. Той учеше, че всички заповеди са обобщени в любовта (Матей 22:37–40; Марк 12:29–34; Лука 10:27, 28), и че отличителният белег на послушния ученик е любовта към ближните му (Йоан 13:34, 35).

Законът. Буквално „закон“ (виж върху гл. 2:12). Въпреки че препратките му към конкретни заповеди са Декалогът (гл. 13:9), което показва, че Павел има предвид именно този закон, липсата на член „the“ с „закон“ предполага, че той може да говори за „закон“ като за принцип. Както грехът е непослушание на закона или беззаконие (виж върху 1 Йоан 3:4), така и напротив, любовта е буквално „изпълнение на закона“ (Рим. 13:10).

9. Защото това са заповедите, които Павел сега цитира. Който обича ближния си, няма да го краде, нито да му отнема живота, нито да пожелава имота му, нито да лъжесвидетелства против него, нито да прелюбодейства с жена му.

Дай лъжесвидетелстване. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на тази заповед тук. Възможно е тя да е била добавена от преписвач, за да направи познатия списък от втората таблица със заповедите по-пълнен. Обаче, че Павел очевидно не е правил опит за пълнота, се посочва от думите му „и ако има някоя друга заповед“. Редът на заповедите се различава от този в Изх. 20:13–15, като седмата е поставена преди шестата. Същата подредба се появява в Марк 10:19; Лука 18:20; Яков 2:11. Обичайният ред се намира в Матей 19:18. Павел вероятно е следвал реда в ръкопис на LXX. Редът, който той следва, е този на Codex Vaticanus във Втор. 5:17. В Изх. 20:13–15 същият ръкопис поставя седмата заповед първо в поредицата от последните пет, след това осемте, а накрая шестата.

Накратко разбрано. Гръцки ἀνακερφαλαῖοθ, „обобщавам“.

Ще обичаш. Цитатът е от Лев. 19:18 (виж коментара там).
10. Любовта действа. Вижте върху 1 Кор. 13:4–6.

Изпълняване. Гръцки πλῆρωτα, „изпълнение“, „запълване“ (вж. ст. 8).

Законът. Буквално „закон“ (вижте на стих 8).

11. И това. Буквално „и това“. Изразът напомня за предходното предписание към не дължат нищо друго освен любов, която сама по себе си е обобщение на християнските задължения, предписани в гл. 12; 13. Като неотложен мотив за изпълнението на тези задължения, Павел сега се обръща към това, което винаги е било един от най-силните стимули за християнския живот – вярата в близостта на второто пришествие на Христос (вж. 1 Кор. 7:29; Евр. 10:25, 37; 1 Петр. 4:7).

Време. Гръцки καιρός. Този термин не се отнася за времето като цяло, а за определено, измерено или фиксирано време, или за критичен период или сезон (виж върху Марк 1:15; вж. 1 Кор. 7:29; Откр. 1:3). Вярващите в Рим не можеха да не осъзнават критичното време, в което живеят. Затова Павел ги призовава да се отърсят от всякаква хладкост и леност, да прекратят самодоволството и да се облекат „в Господ Исус Христос“.

Сега е крайно време. Гръцки ἡώρα ἐδέε, „часът е вече“ (вж. Мат. 24:44; 25:13).

Да се събудим. Буквално „за да се събудим“. Важни текстови доказателства (вж. стр. 10) може да са цитирани за четенето „за да се събудите“.

Сън. Подготовката, необходима за великия Божи ден, изисква от християните будна бдителност. Сравнете притчата за десетте девици, които „всички задряха и заспаха“ (Мат. 25:5; вж. 1 Сол. 5:6).

Спасението е по-близо. Под „спасение“ Павел очевидно има предвид идването на Христос в сила и слава, и всичко, което вече е описано като случващо се по това време: „явяването на Божиите синове“ (гл. 8:19), „изкуплението на нашето тяло“ (ст. 23) и избавлението на природата „от робството на тлението в славната свобода на Божиите деца“ (ст. 21).

Ние повярвахме. Тоест, ние първо повярвахме. Времето на този глагол в гръцкия език сочи към първото приемане на християнската вяра (вж. Деяния 19:2; 1 Кор. 3:5; 15:2). Постоянното очакване на идването на Господа е нагласата на ума, която самият Христос е заповядал в многократните Си предупреждения (вж. Мат. 24). Това очакване от самото начало е било ограничено от предупреждението „за онзи ден и час никой не знае“ (Мат. 24:36) и Павел не е бил незабелязан от това предупреждение (вж. 1 Сол. 5:1, 2; 2 Сол. 2:1, 2). Въпреки това, неговият

Въпреки това очакването за този велик ден беше толкова живо (виж 1 Сол. 4:15, 17; 1 Кор. 15:51, 52). Други новозаветни писатели споделяха същото настроение (виж 1 Петрово 4:7; 2 Петрово 3; 1 Йоан 2:18; Откр. 22:12, 20; вж. Ев. 695; АА 265).

Фактът, че времето е продължило по-дълго от очакваното, не означава, че Божието слово се е провалило. Има работа, която трябва да се свърши, и има условия, които трябва да бъдат изпълнени, преди Христос да може да дойде (виж Ев 694–697). Междувременно, за отделния вярващ, продължаващото и жизненоважно чувство за краткостта на времето и непосредствеността на завръщането на Христос е незаменима мотивация за завършване на необходимата работа и за изпълнение на необходимите условия. Защото винаги е вярно, че за онези, които спят в хладко самодоволство, денят Господен ще дойде като крадец през нощта и „те няма да избегнат“ (1 Сол. 5:3).

12. Нощ. След като сравни настоящото духовно състояние на своите читатели със „сън“, Павел продължава образа, като противопоставя настоящия живот на този, който предстои, като нощта на деня (вж. Евр. 10:25).

Отхвърлям. Гръцко *apothithēmi*, „да отхвърля“, „да отхвърля от себе си“. Тази дума се използва няколко пъти в Новия завет, за да опише изоставянето на зли навици (виж Еф. 4:22, 25; Кол. 3:8; евр. 12:1; Яков 1:21; 1 Петрово 2:1).

Дела на мрака. Представени тук като дрехи, които трябва да бъдат съблечени. На тяхно място Християнинът трябва да облече всеоръжието на истината и правдата, за да бъде готов за светлината на деня на Христовото явяване.

Броня. Гръцки *hopla*, „оръжия“ или „оръжия“. *hopla* е преведена като „оръжия“ в Йоан 18:3; 2 Кор. 10:4 и „оръдия“ в Рим. 6:13. Сравнете описанието на Павел за християнските доспехи в Еф. 6:11–18.

На светлината. „Военното оръжие на светлината“ е обозначено така, за да го противопостави на „делата на тъмнината“. Християните са призвани „от тъмнината в Неговата чудна светлина“ (1 Петрово 2:9). Те са наречени „деца на светлината“ (1 Сол. 5:5) и следователно водят духовната битка с оръжия на светлината.

13. Нека ходим. Тоест, нека живеем, нека се държим прилично.

Честно. Гръцки *euschēmonōs*, буквално „с добра воля“, следователно „грациозно“, „подобаващо“, „с почит“. Английската дума „honest“ първоначално е означавала „почтен“. Сравнете превода на Уиклиф на 1 Кор. 12:23: „и върху онези части на тялото, които смятаме за най-нечестни, обличаме повече честност“. Сравнете Рим. 12:17, където „честни неща“ означава „почтени и добри неща“. Думата се среща и в 1 Кор. 14:40 и 1 Сол. 4:12, където е преведена съответно като „прилично“ и „честно“.

Както през деня. Злите мъже се стремят да скрият делата си на насилие и похот под прикритието на нощ (1 Сол. 5:7; Еф. 5:11, 12). Но християнинът трябва да се държи така, сякаш светът може да види какво прави. Той е дете на деня, а не на нощта (1 Сол. 5:5) и трябва да живее като дете на светлината (Еф. 5:8).

Безредици. Гръцки *kōtoi*, „куражища“, „пиршества“, „куражища“ (вж. Гал. 5:21; 1 Петр. 4:3).

Камера. Гр. *koitai*, „разврат“, „безнравственост“.

Разврат. Гръцки *aselgeiai*, „чувственост“, „разпуснатост“, „неприличие“ (вж. 2 Кор. 12:21; Гал. 5:19). Греховете в този списък са били особено разпространени сред езичниците по времето на Павел (Рим. 1:24–31), но в никакъв случай не са се ограничавали до тях (виж гл. 2:3, 21–24).

Спор. Гръцки *eris*, „каране“.

Завиждащ. Гръцки *zēlos*, „ревност“.

14. Облечете се. В стих 12 християнинът е призван да се облече в „оръжията на светлината“. Сега Павел представя самия Христос като доспехите на християнина. Но този живот, с който е бил облечен, трябва да се обновява непрекъснато в ежедневния опит на растеж в освещението (Еф. 4:24; Кол. 3:12–14). Всяка нова стъпка в това развитие може да се разглежда като ново обличане на Христос и християнинът, който упорства в това преобразяващо преживяване, все по-съвършено ще имитира живота и характера на Христос и ще Го отразява на света (виж Кор. 3:2, 3; Кол. 6:9; вж. Гал. 4:19).

Плътта. Тоест, покварената физическа природа (виж гл. 8:1–13). Трябва да се осигури необходимостта на тялото, но християнинът не бива да мисли за вълнението и задоволяването на нечестивите физически желания. Животът в лукс и самодоволство стимулира онези плътски импулси, които християнинът трябва да се стреми по-скоро да умъртви (гл. 6:12, 13; 8:13). Затова Павел предупреждава вярващите да не мислят за такива неща.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 13

Някои от новозаветните писатели понякога сякаш говорят за идването на Христос като за непосредствено настъпващо. Следните текстове често се цитират като типични илюстрации за това: Рим. 13:11, 12; 1 Кор. 7:29; Фил. 4:5; 1 Сол. 4:15, 17; Евр. 10:25; Яков 5:8, 9; 1 Петр. 4:7; 1 Йоан 2:18.

Някои биха побързали да заключат, че библейските писатели са били безнадеждно грешни хора, или поне че нищо не може да се знае относно времето на идването на Христос. Но доказателствата не изискват такова заключение.

Някои факти ясно се открояват в многократните библейски дискусии за края на света или идването на Христос. И в светлината на тези факти е възможно, вярваме, да се стигне до заключение, напълно съвместимо с вярата във вдъхновението на Писанията и тържествения факт на идването. Тези факти са:

1. Библейските писатели винаги говорят за сигурността на пришествието. Това е вярно и за двете Авторы на Стария и Новия завет. Всеки читател на Библията, който приема думите ѝ в най-очевидния им смисъл, стига до заключението, че „денят Господен ще дойде“ (2 Петрово 3:10).

2. Библейските писатели, които говорят по темата, изглеждат толкова доминирани от величието, славата, кулминационния характер на събитието за всеки човек и за цялото творение, че често говорят така, сякаш то е единственото и неповторимо велико събитие, което предстои. Ослепителната светлина на Божия ден често сякаш затъмнява всичко останало от погледа и ума на пророка. Читателят получава ясното впечатление, че вдъхновеният писател смята всичко, което може да предшества идването, за маловажно, пролог към грандиозната кулминация, „към която се движи цялото творение“. Всъщност, той често може да чувства, че великият ден е точно пред него.

Това ярко представяне на пришествието очевидно започва с Енох, „седмият от Адам“, който заяви на нечестивите по негово време: „Ето, Господ иде с десетки хиляди от светиите Си, за да извърши съд над всички“ (Юда 14, 15). В контекста няма нищо, което да подсказва, че Енох е обяснил, че идването ще бъде няколко хиляди години по-късно. Всъщност, той може дори да не е знаел това. Беше му разкрито, че Господ ще дойде да съди; нищо друго нямаше значение.

3. Библейските писатели подчертават, че Господният ден ще дойде внезапно, неочаквано. Христовите думи са най-доброто доказателство за това. Той казва: „Бъдете, прочее, будни, защото не знаете в кой час ще дойде вашият Господ“ (Матей 24:42). „Внимавайте, да не би сърцата ви да се претоварят с преяждане, пиянство и житейски грижи и онзи ден да ви постигне внезапно; защото като примка ще ви постигне.“

„Да дойдат всички, които живеят по лицето на цялата земя! Бъдете, прочее, будни и се молете винаги, за да се удостоите да избегнете всички тези неща, които имат да станат, и да застанете пред Човешкия Син“ (Лука 21:34–36).

Павел повтаря думите на нашия Господ: „Денят Господен ще дойде както крадец нощем“ (1 Сол. 5:2). Петър пише подобно: „Денят Господен ще дойде както крадец нощем“ (2 Петрово 3:10).

Именно този факт на внезапността и неочакваността на появата, съчетан с сигурността на това велико събитие, което неизбежно придаваше на проповядването за пришествието качеството на непосредственост, поне потенциално.

Сега, предвид факта, че Господ не счете за уместно да разкрие „деня и часа“ (Мат. 24:36) за Неговото идване и призоваваше последователите Му да бъдат постоянно бдителни, за да не ги постигне този ден като „крадец“, какво друго да очакваме, освен новозаветните писатели да пишат за идването с нотка на непосредствена близост? Това не хвърля сянка върху тяхното вдъхновение. Чрез откровение и чрез директни наставления от Христос те знаеха, че Той ще дойде отново, че идването Му ще бъде предшествано от бурни времена, че ще бъде внезапно, неочаквано и че те и онези, на които служеха, трябва да бъдат в постоянна бдителност. Но не им беше разкрит „денят и часът“. Следователно, с това единствено ограничение на откровението към тях, те представиха на вярващите постоянното увещание и предупреждение относно деня Господен.

Най-очевидно в Божия план беше Неговите пророци да не притежават сигурни знания относно времевите аспекти на Христовото пришествие. Нашият Господ, точно преди възнесението Си, заглуши въпросите на учениците Си относно времето на бъдещите Му действия, като заяви: „Не е ваша работа да знаете времената или сроковете, които Отец е поставил в Собствената Си власт“ (Деяния 1:7).

4. Авторите на Библията не са писали просто за непосредствения ден или за конкретната компания, до която например може да бъде адресирано писмо. Ако това беше вярно, тогава релевантността на Писанията би приключила с поколението, което е получило посланията от Божиите писатели. Не, те са писали – с вдъхновено перо и несъмнено често без да го осъзнават окончателно – за всички поколения, докато Господ се завърне. Вярно е, че някои неща, които са написали – например за обрязването – са имали особена релевантност за поколението, в което са писали авторите на Новия завет, докато други части, напротив, са имали нарастваща релевантност с приближаването на кулминацията на земната история.

Този факт, че библейските писатели са писали като увещание, предупреждение и напътствие за всички, които трябва да живеят до идването, хвърля допълнителна светлина върху въпроса за новозаветните твърдения, които говорят за неговата непосредственост. Вярно е, че посланията, разглеждани в исторически контекст, са адресирани до определена група, живееща по това време. Всъщност, по-голямата част от духовните съвети на Писанията са поставени в исторически контекст на конкретни хора и конкретни времена от далечното минало.

Но макар че едно твърдение е отправено към определени вярващи, то може да не се отнася толкова за тях, що се отнася до техните духовни потомци. Когато Христос описал на учениците Си определени ключови събития, които щяха да предшестват Неговото идване и да послужат като знаци за него, Той обхванал период от около две хилядолетия. Когато започнал с описанието на падането на Йерусалим, Той казал: „И тъй, когато видите мерзостта на запустението, за която говорил пророк Даниил, да стои на свящото място“ (Матей 24:15). „Вие“ означавало учениците, на които Той говорил веднага. Но Той продължава, обсъждайки „голямата скръб“, за която Даниил бил говорил в пророчество, която се простира до 18-ти век и следва

че с увещанието: „Тогава, ако някой ви каже...” (ст. 23). Сега може да се каже, че Христос отново е предупреждавал дванадесетте Си ученици за заплашителни измами.

Но целият контекст ни кара да вярваме, че Той е говорил също, и дори по-уместно, на Своите последователи, които ще живеят през 18-ти век и нататък.

Този факт от Писанието, че непосредствено присъстващите могат да бъдат получатели на послание не само за себе си, но също, и може би по-специално, за по-късно поколение, ни предпазва от прибрзани заключения относно времето на определени предстоящи събития.

Това, че веднага след възнесението „братята“, вероятно включително апостолите, са си помислили, че Христос може да се завърне по тяхно време, изглежда очевидно: „Разнесе се между братята, че онзи ученик [Йоан] няма да умре“ (Йоан 21:23), а по-скоро ще доживее да види завръщането на своя Господ (вж. Деяния 1:6, 7).

Въпреки това, в Новия завет има определени доказателства, че Бог е дал известна степен светлина на Неговите писатели относно времето, което ще изтече преди идването на Христос. В първото си писмо до солунците Павел пише за идването и казва: „Ние, живите, оставаме до пришествието на Господа“ (1 Сол. 4:15). Но дали Павел е искал солунците да заключат, че денят Господен е почти настъпил? Очевидно някои са направили това заключение, защото във второто си писмо той се връща към темата: „Молим ви, братя, поради пришествието на нашия Господ Иисус Христос и нашето събиране при Него, да не се колебаете скоро в ума си, нито да се смущавате, нито от дух, нито от слово, нито от писмо, сякаш е от нас, сякаш денят Христов е близо“ (2 Сол. 2:1, 2). След това той продължава да описва събитията, които трябва да се случат преди идването (ст. 3–12). Ключовото развитие би било определено „отпадане“ (ст. 3). Но това „отстъпничество“, обяснява Павел другаде, ще се случи до голяма степен след смъртта му (Деяния 20:28–30; 2 Тим. 4:6–

8). След като им е очертал някои събития, предшествващи идването, той ги увещава към твърдост за идните дни (2 Сол. 2:15–17).

В килията си на смъртта Павел пише на духовния си син Тимотей: „Това, което си чул от мен при много свидетели, го предавай на верни хора, които ще бъдат способни да научат и други“ (2 Тим. 2:2). Ясно е, че Павел е напътствал Тимотей, че предстои известен период от време, преди Христос да дойде.

Следователно е очевидно, че когато Павел използва „ние“ в 1 Сол. 4:15, той не включва себе си, а говори за онези от християнските вярващи, които ще живеят в последните дни. „Ние“ просто показва неговата принадлежност към неразривната общност от верни, които обхващат вековете.

Петър пише: „Но краят на всичко е близо; бъдете, прочее, трезви и будни в молитва“ (1 Петрово 4:7). Дали тези думи се отнасят непременно за непосредствената компания, до която е писал? Отговорът изглежда е „Не“, защото четем във второто му послание – написано колко време след първото, не знаем – „За да помните думите, предсказани от светите пророци, и заповедта на нас, апостолите, на Господа и Спасителя, като знаете преди всичко това, че в последните дни ще дойдат присмивачи, които ще ходят по собствените си страсти и ще казват: Къде е обещанието за Неговото пришествие?“ (2 Петрово 3:2–4). Тези думи най-логично подсказват, че Петър е очаквал някакво бъдещо развитие, което би довело до появата на определен вид присмивачи.

Обърнете внимание особено на това, че Петър, говорейки за предстоящото пришествие, призовава вярващите да „помнат думите, изговорени отпреди от светите пророци“. По-рано в същото това послание той заявява: „Имаме и по-сигурно пророческо слово;

за което добре правите, че внимавате като на светилник, който свети в тъмно място, докато се зазори и зорницата изгрее в сърцата ви" (2 Петрово 1:19). Това, че Петър е учил, че трябва да мине известно време, преди идването да настъпи, е видно от думите му. Вярващите е трябвало да следват пророческата светлина „докато се зазори“. В подобен дух Павел заявява на солунците: „А за времената и годините, братя, нямате нужда да ви пиша. Защото вие добре знаете, че Господният ден идва като крадец през нощта. Защото, когато казват: Мир и безопасност, тогава внезапно ги постига погибел, както родилни болки бременна жена; и няма да избегнат. Но вие, братя, не сте в тъмнина, за да ви застигне онзи ден като крадец" (1 Сол. 5:1–

4).

Това обръщение на апостолите към писанията на пророците е отзвук от думите на Христос относно това, което „пророк Даниил“ е писал за предстоящите събития: „Който чете, нека разбира“ (Матей 24:15).

5. В този контекст на увещание към вярващите да ръководят стъпките си от светлината на пророчествата, логично стигаме до размисъл върху факта, че Библията съдържа определени специфични пророчества относно идването на Господа, пророчества, които се отнасят до големи времеви периоди и които ни позволяват да знаем кога пришествието е „близо, дори при вратите“ (Мат. 24:33). Визираме по-специално книгите на Даниил и Откровение. В Божията мъдрост тези книги са били в най-добрия случай, но смътно разбирани в ранните векове на християнската ера. Всъщност, някои от пророчествата на Даниил е трябвало да бъдат „затворени и запечатани до времето на края“ (Дан. 12:9). Те са били до голяма степен за времето на края.

Днес имаме поток от допълнителна светлина, която блести от страниците на Даниил и съпътстващата го книга, Откровение. Техните времеви пророчества ни позволяват да познаваме, по начин, по който преди не е било възможно, пророческите „времена и години“ (1 Сол. 5:1). Техните пророчества ни позволяват да говорим с пророческа увереност, че краят на всички неща наистина е близо. Именно въз основа на тези сега ярко осветени страници с пророчества, Адвентното движение днес може да оправдае провъзгласяването на най-сигурното послание относно близостта на Божия ден.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ПП 719; 5Т 712

7 4Т 93

8 АН 393; СС 257; 1Т 220; 2Т 435; 5Т 181

10 ГК 467; МБ 18

11 Ев 219; 5Т 88, 162, 707; 8Т 252

11–14СН 579

12 СС 231; 5Т 382; 8Т 18

14 ССВ 95, 107; СТ 103; ФЕ 290, 465; ТМ 171; WM 49

ГЛАВА 14

3 Хората не могат да се презират, нито да се осъждат един друг за неща, които са безразлични, 13 но внимавайте да не се съблазняват с тях, 15 защото апостолът доказва, че мнозина не са в правото на това. причини.

1. Слаб във вярата. Тоест, някой, който има само ограничено разбиране на принципите на праведност. Той е нетърпелив да бъде спасен и е готов да направи всичко, което смята, че се изисква от него. Но в незрялостта на християнския си опит (виж Евр. 5:11 до 6:2), а вероятно и в резултат на предишно образование и вярвания, той се опитва да направи спасението си по-сигурно чрез спазването на определени правила и разпоредби, които са в

реалността не е обвързваща за него. За него тези правила имат голямо значение. Той ги смята за абсолютно обвързващи за него за спасение и е разстроен и объркан, когато вижда други християни около себе си, особено тези, които изглеждат по-опитни, но не споделят неговите скрупули.

Изказванията на Павел в Римляни 14 са били тълкувани по различен начин и са били използвани от някои: (1) за омаловажаване на вегетарианската диета, (2) за премахване на разликата между чисти и нечисти меса и (3) за премахване на всякакво разграничение между дните, като по този начин се премахва седмият ден - съботата. Това, че Павел не прави нито едно от тези три неща, става очевидно, когато тази глава се изучава в светлината на определени религиозни и свързани с тях проблеми, които са тревожили някои от християните от 1-ви век.

Павел споменава различни проблеми, които са повод за недоразумения между братя: (1) тези, свързани с диетата (ст. 2), и (2) тези, свързани със спазването на определени дни (ст. 5, 6). В 1 Кор. 8 също се разглежда проблемът за силния срещу слабия брат по отношение на диетата. Посланието до Коринтяните е написано по-малко от година преди това до римляните. Изглежда разумно да се заключи, че в 1 Кор. 8 и Рим. 14 Павел разглежда по същество същия проблем. В Коринтяните проблемът е идентифициран като уместността на яденето на храни, жертвени на идоли. Според древната практика езическите жреци са търгували с животински жертви, принесени на идоли. Павел казал на коринтските вярващи – обърнати във вярата както от юдаизма, така и от езичеството – че доколкото идолът е нищо, няма нищо лошо само по себе си в яденето на храни, посветени на него. Той обаче обяснява, че поради по-ранен произход и обучение, както и различия в духовното разпознаване, не всички са имали това „знание“ и не са могли със свободна съвест да ядат такива храни (вижте 1 Кор. 8). Затова Павел призовавал онези, които не се колебаят относно тези храни, да не поставят препъни камък на пътя на брат си, като им се отдават (Рим. 14:13). Неговото увещание е в хармония с решението на Йерусалимския събор и несъмнено хвърля светлина върху поне една причина, поради която този събор е заел позицията си по този въпрос (вижте Деяния 15). Вероятно от страх да не обидят други по този въпрос, някои християни са се въздържали изцяло от месни храни, което означава, че храната им е била ограничена до „билки“, тоест зеленчуци (вижте Рим. 14:2).

Павел не говори за храни, които са хигиенично вредни. Той не твърди, че християнинът със силна вяра може да яде каквото и да е, независимо от ефекта му върху физическото му благополучие. Той вече е заявил ясно в гл. 12:1, че истинският вярващ ще се погрижи тялото му да бъде запазено свято и приемливо за Бога като жива жертва. Човекът със силна вяра ще го счита за акт на духовно поклонение, за да поддържа добро здраве (Рим. 12:1; 1 Кор. 10:31).

Друг факт хвърля светлина върху проблемите, които Павел обсъжда. В началото само смътно Много еврейски християни разбират, че церемониалният закон е намерил своето изпълнение в Христос (вижте на Кол. 2:14–16) и оттогава нататък вече не е обвързващ. Всъщност, първите християни не са били призовани внезапно да прекратят посещенията на годишните еврейски празници или да се откажат веднага от всички церемониални обреди. Според церемониалния закон евреите е трябвало да спазват седем годишни съботи. Самият Павел е посещавал редица празници след обръщането си във вярата (Деяния 18:21; и др.). Въпреки че е учел, че обръщането не е нищо (1 Кор. 7:19), той е обрязал Тимотей (Деяния 16:3) и се е съгласил да изпълни обет съгласно разпоредбите на древния кодекс (Деяния 21:20–27). При тези обстоятелства изглеждало най-добре да се позволи на различните елементи на еврейския церемониален закон постепенно да изчезнат, докато умът и съвестта се просветляват. По този начин е било неизбежно сред евреите

Християните там биха повдигнали въпроси относно уместността на спазването на определени „дни“ – Еврейски празници, във връзка с техните годишни празници (виж Лев. 23:1–44; виж върху Кол. 2:14–17).

С оглед на тези факти става очевидно, че Павел в Римляни 14 не (1) омаловажава диетата от „билки“ (зеленчуци), или (2) премахване на вековното библейско разграничение между чисти и нечисти меса, или (3) премахване на седмия ден, съботата, от моралния закон (вижте гл. 3:31). Човекът, който твърди това, трябва да тълкува в аргумента на Павел нещо, което не е там.

Това, че Павел не учи, нито дори загатва за премахването на седмия ден, съботата, е било признато от консервативни коментатори, например като Джеймисън, Фосет и Браун, в коментара им върху гл. 14:5, 6: „От този пасаж за спазването на дните, Алфорд нещастно заключава, че такъв език не би могъл да бъде използван, ако законът за съботата е бил в сила по време на Евангелието под каквато и да е форма. Със сигурност не би могъл, ако съботата е била просто един от еврейските празнични дни; но не би било добре да се приема това за даденост само защото е била спазвана по време на Моисеевата икономия. И със сигурност, ако съботата е била по-древен от юдаизма; ако дори по време на юдаизма тя е била закрепена сред вечните светини на Декалога, изречена, както никоя друга част на юдаизма не е била, сред ужасите на Синай; и ако самият Законодател е казал за нея, когато е бил на земята: „Човешкият Син е ГОСПОД ДОРИ НА СЪБОТНИЯ ДЕН“ (виж Марк 2:28) – ще бъде трудно да се покаже, че апостолът е имал предвид тя да бъде класирана от неговите читатели сред онези изчезнали еврейски празнични дни, които само „слабостта“ би могла да си представи, че все още са в сила – слабост, която тези, които са имали повече светлина, би трябвало, от любов, просто да я търпиш.“

В Рим. 14:1 до 15:14 Павел призовава по-силните християни да обърнат съчувствие на проблемите на по-слабите си братя. Както в гл. 12 и 13, той показва, че източникът на единство и мир в църквата е истинската християнска любов. Същата тази любов и взаимно уважение ще осигурят трайна хармония сред вярващите, въпреки различните мнения и скрупули по въпросите на религията.

Приемете. Гръцки *proslambanō*, „да вземеш за себе си“. Тези, които са „слаби във вярата“, въпреки това трябва да бъдат приети в християнското общение като братя, защото Христос ги е приел и приветствал по този начин (гл. 15:7).

Съмнителни спорове. Или „спорове за мнения“ (RSV). „Слабите“ вярващи са да бъдат приветствани в общение, но не с цел да бъдат въвлечени в спорове. По-силните братя не са призовани да се установяват или да съдят скрупулите на онези, които може да са по-слаби във вярата.

2. Вярва. Или „има вяра“ (вижте гл. 3:3). Идеята на Павел е, че вярата на един човек му позволява да яде неща, които вярата на друг човек не позволява.

Билки. Гръцки *ischana*, „зеленчуци“. Вижте на стих 1. Павел не обсъжда уместността на яденето или въздържането от определени храни, а по-скоро призовава за търпение и въздържание по такива въпроси. „Божие царство не е ястие и пиене, а правда, мир и радост в Светия Дух“ (ст. 17). Следователно, човекът със силна вяра ще „следи нещата, които служат за мир“ (ст. 19) и ще внимава да не разруши чрез яденето или пиенето си или с някоя друга лична практика Божието дело (ст. 20) и онези, за които Христос умря (ст. 15).

3. Презирам. Гръцко *exoutheneō*, буквално „да изхвърлям като нищо“, следователно „да гледам отвисоко“, „да се отнасям с презрение“. Тези с по-силна вяра естествено биха били склонни да гледат

с известно презрение към ограничеността на „слабите във вярата“ (ст. 1) по отношение на храните. Това, разбира се, би разкрило, че вярата на уж силните все още е била недостатъчна, защото чистата вяра действа чрез любов (Гал. 5:6).

Съдия. Цензурата често е характерна за онези, чийто религиозен опит се основава до голяма степен на изпълнението на външни изисквания. И двете страни грешат. И двете разкриват духовна гордост вместо християнска любов.

Получено. Гръцки *proslambanō*, „да вземеш за себе си“. Това е думата, преведена като „получавам“ в стих 1. Християнинът трябва да „приема“ брат си, както Бог го е приел (виж гл. 15:7).

Него. Тоест, по-силният брат, който няма никакви скрупули относно яденето на „всичко“ (ст. 2). Павел иска да каже, че въздържащият се вярващ не бива да осъжда, заради свободата си, човека, когото Бог е приел и допуснал в църквата Си в тази свобода (виж 1 Кор. 10:29; Гал. 5:13). Ако Бог е простил греховете му и го е приел като Свое дете, и животът му в други отношения разкрива присъствието на Светия Дух, всяка подобна критика е неуместна.

4. Ти, който съдиш. Павел се обръща към слабия брат, тъй като „съдя“ съответства на „съдия“ в стих 3.

Чужд слуга. По-скоро „чужд слуга“, в този случай Божий или Христов, в зависимост от това дали „Бог“ или „Господ“ се приема като тълкуване в последната част на стиха (вижте по-долу под „Бог“; вж. стихове 8, 9). Гръцката дума, използвана тук за „слуга“ (*oiketēs*), е рядко срещана в Новия завет, среща се само тук и в Лука 16:13; Деяния 10:7; 1 Петрово 2:18. Тя означава „домашен слуга“, различен от обикновен роб, като по-тясно свързан със семейството. „Слабият“ (Римляни 14:1) вярващ осъжда един от Божиите слуги, този, който е отговорен пред Бога, а не пред критикуващия го събрат. слуга.

Стои. Някои са разбирали това като морална и духовна непоколебимост (вж. 1 Кор. 16:13; Фил. 1:27); други, оправдание или одобрение в очите на Бога (вж. Пс. 1:5).

Пада. За разлика от „стои“ (виж по-горе). Някои разглеждат това като морален и духовен провал (вж. гл. 11:11, 22), други като осъждане или неодобрение в съда. И двата термина са използвани в първия от тези два смисъла в 1 Кор. 10:12: „Който мисли, че стои, нека внимава да не падне.“

Удържан. Буквално „изправен“. Въпреки критиките на своите оскърбителни братя, вярващият, който с вяра упражнява християнската си свобода по въпросните въпроси, ще бъде укрепен и подкрепен от своя Учител. Този, чиято вяра е „слаба“ (ст. 1), може дори да се страхува, че по-силният брат е в голяма опасност, като не споделя неговите скрупули. Но Павел предполага, че каквато и да е опасността, Учителят, който е призовал слугата Си на свобода (Гал. 5:13), има силата да го предпази от опасностите, които свободата включва, опасности, които „слабият“ (ст. 1) брат се стреми да избегне с други средства. Някои обаче тълкуват тази фраза като отнасяща се до оправдателната присъда.

Бог. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за четенето „Господ“ или „Учителят“, поддържайки идеята за Учителя и Неговия слуга, въведена в първата част на този стих.

5. Esteemeth. Гръцки *krinō*, „да съдя“, да преценявам, „да одобрявам“. Павел сега обсъжда спазването на специални дни, друга причина за раздори и объркване сред вярващите. Вижте стих 1. Сравнете подобна ситуация в църквите на Галатия (Гал. 4:10, 11) и в църквата в Колосяни (Кол. 2:16, 17).

Вярващите, чиято вяра им позволява незабавно да оставят зад гърба си всички церемониални празници, не бива да презират другите, чиято вяра е по-слаба. Нито пък последните могат да критикуват онези, които им се струват небрежни. Всеки вярващ е отговорен пред Бога (Римляни 14:10–12). И това, което Бог очаква от всеки от Своите слуги, е той да бъде „напълно уверен в собствения си ум“ и съвестно да следва убежденията си в съответствие със светлината, която е получил и разбрал досега. Сред последователите на Христос не трябва да има сила, никаква принуда. Дух на любов и състрадателна търпимост трябва да преобладава по всяко време. Тези, които са по-силни във вярата, трябва да „носят немощите на слабите“ (гл. 15:1), както Христос е понесъл слабостите на всички нас. Няма място за самодоволна критика към онези, чиито възгледи и практики може да се различават от нашите, или за презрение към онези, които все още може да са „младенци“ (Евр. 5:13).

Напълно убеден. Или „напълно убеден“ (вижте гл. 4:21). Павел не твърди, че християните не трябва да имат убеждения по тези въпроси, по които може да има несъгласие. По-скоро той призовава вярващите да стигнат до ясни и окончателни заключения. Но в същото време те трябва да го правят с милосърдие към онези, които стигат до други заключения. Не бива да се прави опит да се лиши някого от тази свобода да взема собствено решение относно личния си дълг. Сравнете DA 550; Ed 17.

6. Зачита. Четирите пъти, когато думата се среща в този стих, са от гр. *phroneō*, което тук означава „да наблюдавам“, „да ценя“. Сравнете Филип. 3:19; Кол. 3:2, където *phroneō* е преведена съответно като „ум“, „привързаност“.

Към Господа. Мотивът и на двете страни е един и същ, независимо дали става въпрос за спазване или пренебрегване на даден ден, или за употреба или въздържание от храна. По-силният брат благодари на Бога за „всичко“ (ст. 2) и участва в храната си за Божия слава (вж. 1 Кор. 10:31). Неговият по-слаб брат благодари на Бога за това, което яде, и за Божия слава се въздържа от храни, които може да са били принесени в жертва на идоли (вижте Рим. 14:1).

Не взема предвид. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на изречението „и той „Който не цени деня, за Господа не го цени.“ Следователно е пропуснат в съвременните преводи. Значението на стиха е оставено непроменено, защото това изречение просто представя, в отрицание, мисълта на предходното изречение.

Не яде. Вижте по-горе под „на Господа“.

7. Живее за себе си. Павел сега разширява като общо правило за живота мисълта, внушена от фразата „за Господа“ в стих 6. Не само по отношение на храната и специалните дни християнинът прави всичко „за Господа“. Целта на цялото му съществуване е да живее не „за себе си“, за свое удоволствие и според собствените си желания, а „за Господа“, за Негова слава и според Неговата воля (вж 2 Кор. 5:14, 15). Целият му живот, до последните му мигове, принадлежи на Господа (Рим. 14:8) и в определеното време той трябва да даде отчет за себе си на Бога (ст. 12). Следователно християните трябва да живеят като хора, които един ден трябва „да застанат пред съда Христов“ (ст. 10).

Думите на този стих често са били прилагани към влиянието, което човек упражнява върху своите ближни. Трябва да се помни обаче, че това не е основното значение, както става ясно от контекста. Павел подчертава, че каквото и да прави християнинът, той го прави, отнасяйки се до Господа.

8. Ние сме Господни. Тоест, ние принадлежим на Христос, защото Той е „Господар и на мъртвите“ и живи“ (ст. 9). Независимо дали сме слаби във вяра или силни, в живота или в смъртта, ние сме отговорни пред Господа, защото сме Негово придобито притежание (Деяния 20:28; 1 Коринтяни 6:20; Ефесяни 1:14). Какво право имаме да съдим някого, който принадлежи на Христос?

9. За тази цел. Тоест, за да може Христос да стане Господар на мъртвите и живите.

Умря, възкръсна и се съживи. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) прочитането „умря и „оживя.“ Чрез смъртта Си Христос изкупи народ. Чрез възкресението Си Той избавя онези, които е изкупил (вижте на гл. 4:25). След смъртта и възкресението Си Христос беше възкачен отдясно на Отца и Му беше дадено всеобщо господство (вижте Марк 14:62; 16:19; Еф. 1:20–22; Фил. 2:8–11; Евр. 1:3).

Той може да е Господ. Гръцки *kurieuo*, „да владееш“, „да станеш господар“.

Мъртвите и живите. Обратният ред на тези думи може би се дължи на редът на думите за Христос в първата част на изречението. Дори в смъртта християнинът принадлежи на Христос, защото когато умира, той заспива „в Исус“ (1 Сол. 4:14 вж. Откр. 14:13). „Мъртвите в Христа ще възкръснат“ и оттогава нататък „ще бъдат винаги с Господа“ (1 Сол. 4:16, 17). Дори онези, които отхвърлят Христос, не могат да избегнат отговорността си към Него чрез смъртта. Защото всички мъртви ще възкръснат отново, или „за възкресение на живота“, или „за възкресение на осъждането“ (Йоан 5:29; вж. Откр. 20:12, 13). В онзи ден „всеки от нас ще отговаря за себе си пред Бога“ (Рим. 14:12).

Този стих се използва от някои коментатори като доказателство, че душата е безсмъртна и че смъртта просто прехвърля вярващия от една сфера на съзнателно служене в друга. Тълкуването е в противоречие с останалата част от Писанието. Въпросът дали душата е безсмъртна трябва да се определи въз основа на други пасаж, които разглеждат състоянието на душата в смъртта, което Павел не обсъжда тук (виж Йов 14:21; Екл. 9:5; Йоан 11:11; и др.).

10. Защо съдиш? Първата част на този стих е категорично изразена на гръцки: „А ти защо съдиш брат си? Или и ти защо презираш брат си?“ Който съди брат си, е този, който „яде билки“, а този, който презира, е този, който съвестно вярва, че „може да яде всичко“ (ст. 2).

Всички ще застанем. В гръцкия език думата за „всички“ е поставена на ударение. Всички ние, и слаби, и силни, трябва да застанем пред божествения съд. Тъй като всички вярващи са еднакво поданици и служители на Бога и всички трябва да застанат пред един и същ съдийски престол, те нямат право да съдят един друг. Такова съдене узурпира прерогатив на Бога (Рим. 14:10; вж. 2 Кор. 5:10).

За Христос. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „за Бога“. Тълкуването „за Христос“ може да е взето от паралелния пасаж във 2 Кор. 5:10. Бог Отец ще съди света чрез Христос (вж. Рим. 2:16; вж. Деяния 17:31).

11. Писано е. Цитатът е от Исаия 45:23, макар и с някои вариации от еврейския.

Всяко коляно. Тези думи подчертават универсалния характер на Страшния съд.

Ще изповядам. Гръцки *exomologeō*, „да призная“, „да хваля“. Последното значение е често срещано в LXX (виж 1 Лет. 29:13; и др.). Сравнете употребата на тази гръцка дума в Лука 10:21, където е преведена като „да благодаря“. Възможно е обаче и алтернативното значение „да изповядам“, „да призная“ (вж. Яков 5:16, „Изповядайте грешките си“). И двете значения може да са подходящи в контекста на Рим. 14:11. В оригиналния цитат от Исаия клетвата за почит, изразена с фразата „ще се закълне“ (вж. Исус Навин 23:7; 2 Лет. 15:14; Ис. 19:18) отбелязва подчинението на целия свят на Йехова и тържественото изповядване на Неговия суверенитет.

12. И така. Словоредът на този стих на гръцки език добавя акцент върху индивидуалната отговорност на всеки вярващ: „И тъй, всеки от нас ще даде отчет на Бога за себе си.“

Сметка. Гръцки логос (виж на гл. 9:28). По въпросите на съвестта всеки човек е лично отговорен пред Бога и само пред Него.

13. По-скоро съдете това. Втора причина, поради която вярващите не трябва да се критикуват един друг. Павел дава тази причина с игра на думите „съдя“. В този израз той използва думата в смисъла на „решавам“, „определям“ (вижте 1 Кор. 2:2; 2 Кор. 2:1; Тит 3:12). Ако изобщо трябва да има някакво съдене, нека то не е критика към другите, а решимост да не се причинява съгрешение на брат си. Първата причина на Павел да не съди е, че хората са отговорни не един пред друг, а пред Бога, който е техен Господар и Съдия. Втората му причина е често повтаряното му правило за християнската любов. Вярващите, които са силни във вярата, от любов ще бъдат внимателни към чувствата и съвестта на своите по-слаби братя и ще полагат всички грижи, за да не ги обидят или объркат. Въпреки че е вярно, че по въпросите на съвестта никой човек не е отговорен пред друг, въпреки това всички християни са отговорни за благополучието си един на друг. И въпреки че християнинът е свободен да се отърси от всички легалистични остатъци от отминали времена, любовта към другите забранява всякакво използване на тази свобода, което би могло да навреди на събрат вярващ, който е „слаб във вярата“ (Римляни 14:1).

14. Знаем. Павел изразява своето лично, просветлено от Духа убеждение относно Свободата и правото на християнина да отхвърля определени скрупули, към които други се придържат (вж. 1 Кор. 8:4). С това категорично твърдение той показва, че загрижеността за „слабите“ (Римляни 14:1) трябва да се основава на любов, а не на признанието, че подобни скрупули са оправдани.

Чрез Господ Иисус. Или „в Господ Иисус“. Убеждението на Павел произтича от ум, пребиваващ в общение с Христос и по този начин просветлен от Неговия Дух. Сравни гл. 9:1.

Нищо. Тоест, в този контекст, онези видове храни, за които Павел говори приблизително тук (вижте стих 1). Думата „нищо“ не трябва да се разбира в абсолютния ѝ смисъл. Думите често предават повече от едно значение; следователно, конкретното определение, което се има предвид, трябва във всеки случай да се определя от контекста. Например, когато Павел казва: „Всичко ми е позволено“ (1 Кор. 6:12), неговото твърдение, когато е изолирано от контекста, може да се тълкува като декларация, че апостолът е бил развратник. Контекстът, който е предупреждение срещу неморалност, веднага забранява подобно заключение (вижте коментара там). По подобен начин в Изх. 16:4 изразът „всеки ден“ може да се тълкува като всеки ден от седмицата. Контекстът обаче показва, че съботата е изключена.

Нечист. Гръцки *koinos*, буквално „обикновен“. Този термин е бил използван, за да опише онези неща, които, макар и „обикновени“ за света, са били забранени за благочестивия евреин (вижте Марк 7:2).

Само по себе си. Храните, които „слабият“ (ст. 1) брат се въздържа да яде, но които силният брат позволява, не са видове храни, които са нечисти по своята същност, а дължат своята поквара на съвестни скрупули (вижте ст. 23). Павел не отхвърля тук всички разграничения между храните. Тълкуването трябва да се ограничи до конкретните храни, които се обсъждат, и до специфичния проблем, с който се занимава апостолът, а именно съчувственото отношение към онези, чиито частично просветени съвести им пречат да ядат определени храни.

Нечисто е. Нечистотата не се крие в естеството на храната, а във възгледа на вярващия за нея. „Слабият“ (ст. 1) християнин вярва, че не трябва да яде храни

например, принасяни в жертва на идоли, и прави въпрос на съвест да се въздържа от такива храни. Докато той държи на това убеждение, би било погрешно за него да участва в тях. Той може да греши, съдено от гледна точка на друг, но не би било редно той да действа в нарушение на това, което съвестно предполага, че Бог изисква (виж стих 23).

15. Но. По-скоро „защото“, очевидно свързвайки този стих с предходния аргумент.

Скъrbете. Слабият брат изпитва болка и съвест, когато вижда как по-опитни вярващи се отдават на това, което той смята за греховно. Тази скръб може да доведе до неговото унищожение, защото или той може да се отвърне от християнската вяра, която изглежда е свързана с практики, които той смята за греховни, или може да бъде подведен от примера на по-силните си братя към страховито съгласие с начин на действие, който му се струва грешен (вижте 1 Кор. 8:10–12).

Месо. Гръцки *brōta*, общ термин за „храна“.

Ходиш. Тоест, живееш, държиш се (вж. гл. 13:13).

Не с милосърдие. Буквално „не според любовта“. Сравни гл. 13.

Не разрушавай. Всичко, което е склонно да повлияе на някого да наруши съвестта му, може да доведе до разрушението на душата му. Веднъж нарушена съвест е силно отслабена. Едно нарушение може да доведе до друго, докато душата бъде унищожена. Следователно, християнин, който чрез егоистично отдаване на удоволствия дори в нещо, което смята за напълно правилно, упражнява такова разрушително влияние, е виновен за загубата на душа, за която Христос умря (вж. 1 Кор. 8).

С храната си. Буквално „с храната си“. Вижте Марк 7:19.

Христос умря. Христос умря, за да спаси „слабия“ (ст. 1) брат, и неговите събратя по вяра не трябва да го погубват заради удоволствието от определени храни. Изисква се много малка жертва в сравнение с това, което Христос даде. Той даде живота Си. Със сигурност християните, които са силни във вярата, ще бъдат готови да се откажат от удоволствието от някоя любима храна или напитка в името на по-слабия си брат.

16. Твоето добро. Това вероятно се отнася до по-силната вяра, по-големите знания и по-пълна свобода, на която се радват по-силните вярващи (вижте 1 Кор. 8:9–11; 10:30).

Да бъдеш злословен. Гръцки *blasphēmō*, „да хулиш“. Сравнете употребата на тази дума в Рим. 3:8; 1 Кор. 10:30. Силният човек не бива да позволява егоистичното използване на свободата му да дава повод на „слабите във вярата“ (Рим. 14:1) да осъждат и да хулят нещо, което за него е добро и благословия. Той трябва да внимава да не даде повод на другите да го упрекват за вредата, която личното му поведение може да е причинило на някой прекалено съвестен брат. Вижте върху 1 Кор. 8:7–13.

17. Божието царство. Този израз, употребен самостоятелно, може да се отнася или до бъдещото царство на славата (вж. 1 Кор. 6:9, 10), или до настоящото царство на благодатта (вж. върху Мат. 4:17; Мат. 5:2, 3). Тук очевидно се има предвид последното значение. Същността на Божието царство не се крие във външните неща, а във вътрешните благодати на духовния живот.

Храна и напитки. Или „ядене и пиене“. Тези неща са маловажни и незначителни в сравнение с онези, от които всъщност се състои Божието царство. Вероятно християнинът, чиято вяра е силна, е наясно с духовната природа на Божието царство. Всъщност, знанието за тази жизненоважна истина е част от „доброто“, споменато в стих 16. Със сигурност тогава това знание ще му попречи да скърби или унищожи по-слабия си брат заради неща, които сами по себе си са толкова относително незначителни.

Праведност. Тоест, праведен начин на живот; вършене на правилното (виж Рим. 6:19; Еф. 4:24).

Мир. Това включва не само помирение с Бога (гл. 5:1), но също хармония и любов в църквата (вж. Рим. 14:19; Еф. 4:3; Кол. 3:14, 15).

Радост в Светия Дух. Това е святата радост, с която Божият Дух изпълва онези, които „живеят в Духа“ (Гал. 5:25; срв. Рим. 15:13; Гал. 5:22; 1 Сол.

1:6). Онези, които са най-силни във вярата, разбират най-добре, че Божието царство се състои в такива духовни благодати, а не в такива материални неща като храна и пиене. Следователно, що се отнася до християнската им свобода в яденето и пиенето, те по-скоро биха ограничили личната си свобода, отколкото упражняването на такава свобода да разруши мира на църквата (Рим. 14:13) или да доведе по-слаб брат да прави това, което за него би било несправедливо (ст. 14), или да го лиши от радостта му в Духа, като накърни съвестта му (ст. 15).

18. В тези неща. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „по този начин“, което може би означава „по този начин“. Вярващият, който действа милосърдно, печели благоволенията на брат си, вместо да му поставя препъни-камък.

Одобрен. Гръцки dokimos, „изпитан“, „способен да издържи проверката и критиката“.

Сравнете употребата на думата „докимос“ в 1 Кор. 11:19; 2 Кор. 10:18; 2 Тим. 2:15.

19. Нека. Стихът гласи буквално: „И така, нека се стремим към нещата на мира и неща за взаимно назидание“ (вж. 1 Сол. 5:11; виж също 1 Кор. 14:26).

20. Месо. Гръцки brōta, храна като цяло.

Разрушавам. Гръцки kataluō, буквално „да разхлабя“. Думата се използва, за да опише събарянето на нещо, което е било изградено, и по този начин, за разлика от това, продължава фигурата, започната с „назидавам“, буквално „изграждам“, в стих 19. Заради самата храна християните не трябва да се борят срещу Бога, като събарят и разрушават това, което Той е изградил.

Божието дело. Сравнете 1 Кор. 3:9; Еф. 2:10.

Чист. Вижте стих 14; вж. 1 Кор. 10:23.

С обида. Това може да се отнася или до силния брат, който, като се възползва от собствената му свобода обижда неговия „слаб“ брат или „слабия“ (ст. 1) брат, който чрез примера на силния си брат е насърчен да яде това, което съвестта му не позволява (виж 1 Кор. 8:10). Повечето коментатори сякаш предпочитат първото тълкуване. Ако това е вярно, Павел казва, че „не е правилно човек да бъде спънка за другите чрез това, което яде“.

21. Добре е. Силният християнин трябва да е готов да се откаже от свободата си по тези сравнително незначителни въпроси, вместо да обиди по-слаб брат (вж. 1 Кор. 8:13).

Плът. Гръцки krea, „месни храни“. Думата се среща само тук и в 1 Кор. 8:13. В

Рим. 14:15, 20 и др., използва се думата brom, която означава храна като цяло.

Вино. Плътта и виното очевидно са били основните цели на по-слабия брат религиозни скрупули, вероятно защото езичниците са ги използвали по обичай при жертвоприношение на своите идоли.

Нито нещо. Думите „нящо нещо“, макар и предоставени, са ясно подразбиращи се в гръцкия език. Павел добавя това общо предупреждение, за да обхване всяка дейност, която, макар и законна сама по себе си, може да разстрои или обърка брата, който все още не е убеден, че подобни действия са

божествено позволено. Християнинът, който обмисля определен начин на действие, не само ще попита: „Законно ли е това?“, но и: „Как ще се отрази това на душата на брат ми?“

Спъвам се. Гръцки *proskoptō*, „ударявам се“, „спъвам се“, „бия се срещу“, метафорично, „да се обидиш на“.

Обиден. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускането на „или е „обижда се или е отслабен.“ Тези идеи обаче са имплицитно заложи в „спъва се“.

Е направен слаб. Буквално „е слаб“, което означава, че по-силният брат трябва да бъде внимателен във всички въпроси, за които непросветената съвест на брат му може лесно да бъде натъжена.

22. Имаш ли вяра? Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за прочита „Вярата, която имаш“. Местоимението „ти“ е емфатично на гръцки. „Вяра“ в този контекст е вярата да „ядеш всичко“ (ст. 2).

Пази я за себе си. Такава вяра не бива да се демонстрира открито, за да се обидят „слабите“. (ст. 1) брат, но трябва да се пази между теб и Бога.

Щастлив. Гръцки *makarios* (виж на Мат. 5:3). Това щастие е блаженството на ясен и несъмнена съвест.

Допуска. Гръцки *dokimazo* (виж на гл. 12:2).

23. Съмнява се. Или „разсъждава в себе си“. Сравнете описанието на човека с двойствено мислене (Яков 1:6; вж. Мат. 21:21; Марк 11:23; Рим. 4:20).

Е прокълнат. Гръцки *katakrinō*, „осъждам“. Човекът, който яде, въпреки съмненията на съвестта му е осъден.

Вяра. Тук се отнася до убеждение за правилно и грешно, водещо до решимост да се прави каквото се смята за Божията воля. Павел има предвид, че ако християнинът не действа от силно лично убеждение, че това, което прави, е правилно, а вместо това слабо се съобразява с преценката на другите, тогава действията му са греховни. Християнинът никога не бива да нарушава съвестта си. Това може да изисква обучение. Тя може да му каже, че определени неща са грешни, които сами по себе си може да не са грешни. Но докато не бъде убеден от Словото и Божия Дух, че определен курс е подходящ за него, той не бива да го следва. Той не бива да прави другите критерий за своето поведение; той трябва да се обърне към Писанията и сам да научи за дълга си по въпроса (виж 2Т 119–124).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 МБ 57

5 ДА 550

7 СТ 33; ФЕ 191, 206; ГВ 396; МЛ 212; РК 94; СС 120; 4Т 72, 339, 493, 562; 5Т 386

565; 6С 236, 242; 7С 50, 296

10 МХ 166

12 ДА 550; 4Т 654; 5Т 399

13 МХ 166; 1С 420; 2С 87, 552; 5С 352

16 СТ 257; ЕВ 680; ЕВ 70; 5Т 593

17 ТМ 422, 497; 2Т 319

19 ДА 356; 6Т 460

23 ГС 436; МУР 198; 5Т 437

ГЛАВА 15

1 Силните трябва да търпят слабите. 2 Не можем да угаждаме на себе си, 3 защото Христос не е правил така, 7 но се приемайте един друг, както Христос е правил с всички нас, 8 както с юдеи 9, така и с езичници. 15 Павел извинява писането си 28 и обещава да ги види 30 и моли за молитвата им.

1. Ние, прочее, сме силни. Буквално „но ние, силните“. Думата, преведена като „силни“, означава „способни“, „могъщи“ и описва онези, които са духовно силни. Такива вярващи не само стоят твърдо, но и трябва да помагат на другите да стоят.

Нося. Гръцки *bastazō*, „да вдигна“, „да повдигна“, „да нося“. Думата понякога се използва в смисъла на „да търпя“, „да издържам търпеливо“, както е възможно и тук (виж Мат. 20:12; Откр. 2:2).

Немощи. Или „слабост“, „недостатъци“, тук по-специално действията, които разкриват слабост на вярата, като например ненужни скрупули или погрешни преценки. Силните са напълно способни и възрастност са длъжни да ги понасят с любящо търпение.

Да угаждаме на себе си. Вместо да настояваме за нашите права и желания, трябва да сме готови да ги подчиним на благополучието на нашия брат, независимо колко слаб и предубеден може да изглежда той (виж 1 Кор. 9:19, 22; срв. 1 Кор. 10:24, 33; 13:5, 7; Фил. 2:4).

2. Съсед. Вероятно е било предназначено да бъде по-широк термин от „слаб“ (ст. 1), включващ и силния.

За назидание. Тоест, за да облагодетелства духовно ближния и да му помогне в неговия растеж към съвършенство. Павел не иска да каже, че силните трябва да угаждат на слабите, като се съгласяват с техните мнения и практики или като слабо се съобразяват с това, което те погрешно смятат за добро.

3. Не угаждаше на себе си. Павел илюстрира и налага задължението да жертваме собствените си удоволствие за доброто на нашите братя, като се позоваваме на единствения върховен пример за саможертвена любов. Христос беше готов да се откаже дори от небесната Си слава заради падналият човек и очаква съответно себеотрицание и жертва от страна на онези, които е дошъл да спаси и благослови (виж 5Т 204). Със сигурност Неговите слуги (гл. 14:4) не бива да се смятат за твърде възвишени, за да се снизхождат, както е направил техният Учител (виж Фил. 2:5–8; 1 Петрово 2:21).

Както е написано. Цитатът е от Пс. 69:9 (вижте коментара там).

4. За наше поучение. По-скоро „за наше поучение“ (вж. 1 Кор. 10:11; 2 Тим. 3:16).

Павел подчертаваше постоянния характер на Стария завет. Дори с по-нататъшното откровение на Новия завет, което сега е в процес на създаване, Старият завет ще продължи да заема мястото си като морален наставник и водач.

Търпение. Гръцки *hupomonē*, „издръжливост“, „непоколебимост“ (виж на гл. 5:3).

Утеха. Гръцки *paraklēsis*, „насърчение“, „утеха“. Именно за да донесе такива благословии, „Богът на търпението и утехата“ (ст. 5) е направил да бъдат написани Писанията.

На писанията. По-скоро „че Писанията носят [или „носят“]“ или „излизат от Писанията“. Според тълкуването на гръцкия език е възможно тези думи да се свързват само с „утеха“. Следователно е възможно тази част да се преведе

⁸ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 13:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

на стиха, „така че чрез търпението и чрез утехата, която ни дават Писанията, да имаме надежда“.

Надежда. Писанията вдъхват надежда на онези, които понасят страдания заради Бога и заради своите близни. Издръжливостта, която християнинът е способен да прояви, и утехата, която получава в скръбта си, потвърждават и укрепват тази надежда. За връзката между търпението и надеждата вижте Рим. 5:3-5; 1 Сол. 1:3.

5. Богът на търпението. Сравнете изразите „Богът на надеждата“ (ст. 13), „Богът на „Бог на мира“ (Рим. 15:33; Фил. 4:9; 1 Сол. 5:23; Евр. 13:20), „Бог на всяка утеха“ (2 Кор. 1:3), „Бог на всяка благодат“ (1 Петр. 5:10).

Да бъдеш с еднакви мисли. Буквално „да мислиш едно и също нещо“ (виж гл. 12:16). Павел не е молитва за единодушие в мненията по маловажни въпроси, но и за дух на единство и хармония, въпреки различията в мненията.

Според Христос Исус. Павел не желае просто единство или единодушие за своите събратя християни, а дух на единство, създаден по съвършения модел на Него, чиято единствена цел е била да върши не Своята собствена воля, а волята на Този, Който Го е изпратил (Йоан 6:38). Същият този ум, който е бил в Христос Исус, трябва да бъде и във всеки от Неговите последователи (Фил. 2:5).

6. С единодушие. Гръцки *homothumadon*, „с едно съгласие“, „единодушно“. Такова единство беше характерна черта на ранната църква (Деяния 1:14; 2:46).

Една уста. Единството на ума и сърцето води до хармония на хваление и поклонение.

Бог, дори Отец. Или „Богът и Отец“ (вж. Йоан 20:17; Еф. 1:17).

7. Приемам. Или „добре дошли“ (вж. гл. 14:1). Това е общо заключение на целия аргумент, започващ от гл. 14. Вярващите трябва да се признават един друг за християни и да се отнасят един към друг като такива, дори и да имат различни мнения по маловажни въпроси. Ако Христос е бил готов да ни приеме с всичките ни слабости (Лука 5:32; 15:2), със сигурност бихме били готови да се приемем един друг.

Един друг. Павел отправя този призив както към силните, така и към слабите.

Нас. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 10) между това и четенето „вие“.

За слава Божия. Тези думи могат да се отнасят граматически или до приемането на грешниците от Христос, или до нашето приемане един друг. И двете действия служат за насърчаване на славата Божия.

8. Беше. Буквално „стана“. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за четенето „стана“.

Служител. Гръцко *diakonos*, „слуга“ (виж на гл. 13:4).

За обрязването. Буквално „на обрязването“. Някои коментатори разбират това като „служител на обрязването“ в смисъл, че е бил служител на завета, чийто знак и печат е било обрязването. Други тълкуват пасаж като че ли Христос е дошъл да служи на „онези, които са били обрязани“, юдеите. За това значение на „обрязване“ вижте Рим. 3:30; 4:12; Гал.

2:7; Еф. 2:11. Христос дойде първо, за да служи на „дома Израилев“ (Мат. 15:24).

Целта на Павел в Рим. 15:7-12 е да подчертае универсалността на Божията благодат в Христос, както е показано както към евреи, така и към езичници. Христос беше готов да се подчини на всичко необходимо, за да посрещне падналите Си създания там, където бяха, да направи всичко възможно, за да ги възстанови и спаси. Следователно християните, независимо дали са евреи или езичници, силни или слаби, трябва да бъдат готови да се приемат един друг, както Христос е приел

тях (ст. 7), да бъдат внимателни един към друг към слабостите и недостатъците си (ст. 1) и да правят каквото ще изгради и назида (ст. 2).

9. Че езичниците. Гръцката конструкция е трудна. Значението изглежда е, че Христос стана „служител на обръзаните“, за да потвърди обещанията и за да могат езичниците да прославят Бога. Христовото проявление на Божията истинност чрез изпълнението на обещанията, дадени на Израел, е и основата на Божията милост към езичниците. Той беше „служител на обръзаните“, за да могат не само евреите, но и езичниците да бъдат спасени. Следователно еврейските християни трябва да са готови да приемат обърнатите във вярата езичници и да се отнасят с тях като с братя. По същия начин езическите християни трябва да бъдат внимателни към еврейските вярващи, осъзнавайки, че Божията милост е дошла при тях след отхвърлянето на евреите като нация (вижте гл. 11:15).

Както е писано. Този цитат е от Пс. 18:49. Цитатите в стихове 9-12 показват че Божият спасителен план от самото начало включва както езичници, така и евреи.

Изповядвам. Гръцко *exomologeō*, тук вероятно означава „да хваля“ (виж на гл. 14:11).

10. Радвайте се, езичници. Цитат от Втор. 32:43. За целите на цитат вижте върху Рим. 15:9.

11. Хвалете Господа. Цитат от Пс. 117:1. За целта на цитата вижте Рим. 15:9.

12. Исая казва. Цитат от Исая 11:10 (виж коментара там).

Корен. Буквално „коренът“, което в този случай означава „пръчката, която извира от корена“ (вж. Откр. 5:5; 22:16). Този стих показва изрично, че Месията на евреите ще бъде желанието и надеждата на езичниците.

Царувай. Като Цар на царствата на благодатта и славата (виж върху Матей 4:17; 5:3).

Доверие. Гръцки *elpizō*, „да се надявам“. Относно връзката между надеждата и спасението вижте гл. 8:24.

13. Надежда. Гръцки *elpis*, „доверие“, от *elpizō*, „надявам се“. Наименованието „надежда“ е както се внушава в заключителното изречение на стих 12, „на Него ще се уповават езичниците“.

Изпълни. Клаузата буквално гласи „нека Богът на надеждата изпълни“.

Във вярата. Павел се моли вярата им да им даде живот, изпълнен с радост и мир, и надежда, които са резултати от истинската вяра и от присъствието на Светия Дух (виж Рим. 5:1, 2; Гал. 5:22). Където се намират тези плодове на Духа, ще има любов и хармония между вярващите. Юдеи и езичници, силни и слаби, всички ще живеят заедно в радост и мир в общата надежда да споделят славата на Бога (Рим. 5:2).

14. И аз самият. Аргументацията на посланието е завършена. Павел завършва с обяснение на начина, по който пише до Рим (ст. 15-22), изявление относно бъдещите си планове (ст. 23-33) и обичайния личен поздрав (гл. 16). Глава 15:14-33 съответства на въведението в гл. 1:8-15.

Убеден от теб. Тоест, убеден във теб.

Доброта. Сравнете Галатяни 5:22; Ефесяни 5:9.

Цялото знание. Тук по-специално знанието за духовната истина, каквото притежават силните във вярата (виж 1 Кор. 8:1, 7, 10, 11). Павел по-рано предупреди коринтяните, че „знанието възгордява, а любовта назидава“ (1 Кор. 8:1). За щастие, римските християни притежаваха желаната комбинация от „доброта“ и „знание“.

Способен също да увещава. Или „квалифициран също да увещава“, „компетентен също да съветва“.

15. По някакъв начин. Буквално „отчасти“ (вж. гл. 11:25), т.е. в някои части от посланието си. Може да изглежда, че Павел е говорил по-смело, отколкото би било необходимо според изразената му увереност в „добротата“ и „познанието“ на неговите читатели (гл. 15:14).

Поставяйки ... предвид. Гръцки *eranatimnēskō*, „да си припомня отново“, „да освежа“ паметта си.“ Този глагол се среща никъде другаде в Новия завет. Павел се е стремил да освежи спомените на римските християни относно основните истини на евангелието.

Благодатта. Тук се има предвид благодатта на назначения му сан като апостол (вижте гл. 1:5; 12:3).

16. Министър. Гр. *leitourgos* (виж гл. 13:6).

Към езичниците. Вижте Деяния 9:15.

Служене. Буквално „служение като свещеник“. Думата не се среща никъде другаде в Новия завет.

Принасяне на принос. Гръцката *prosphora*, буквално „принасяне до“, т.е. до олтара, следователно „принос“, както е преведена думата в Деяния 21:26; Ефесяни 5:2 и др. Павел се представя като служещ свещеник. Проповядването на евангелието е неговата свещеническа функция. Вярващите езичници, пречистени и осветени на Бога от Светия Дух, са неговата жертва. Такъв принос е „приятен“ за Бога (виж 1 Петрово 2:5).

Свети Дух. По-скоро „Свети Дух“ (вижте върху Йоан 14:26). Само приноси, осветени от Светия Дух (вижте върху Римляни 8:9), са приемливи от Бога.

17. Мога да се хваля. Павел не се хвалеше със себе си, а „чрез Христос Иисус“, буквално „в Христос Иисус“. Той осъзнаваше, че няма с какво да се хвали (гл. 3:27), освен че като служител на евангелието е правил всичко и в чрез Христос (2 Кор. 10:17; Фил. 4:13). Въпреки това, той продължава да описва успеха на своето дело, особено сред езичниците. Целта му да ги споменава, както и причината да говори за високото си призвание като апостол (Рим. 15:15, 16), изглежда е да предостави адекватно оправдание за властта, която е предположил да упражнява над членовете на църквата в Рим, като е написал това послание до тях.

Които се отнасят. Сравнете Евр. 2:17; 5:1, където контекстът показва, че изразът, „неща, отнасящи се до Бога“ описва задълженията на свещеника пред Бога. Павел ограничава славата си до служението си като свещеник на евангелието, което служение той счита за принасяне на жертва на Господа.

18. Няма да посмя. Павел няма да се осмели да говори за нищо друго, освен за това, което Христос е постигнал чрез него. Павел ограничава изброяването на успехите си само до онези, в които самият той е бил пряко замесен, като всички тези успехи, разбира се, се дължат на Христос. Христос е използвал и други посредници освен Павел, но няма да говори за нещата, постигнати чрез тях.

Послушен. Послушанието би било „послушание на вяра“ (гл. 16:26; вижте гл. 1:5).

Чрез слово и дело. Тоест, чрез реч и действие, чрез проповядване и живот (вижте Лука 24:19; Деяния 1:1; 7:22; 2 Коринтяни 10:11). Тези думи се квалифицират като „извършен“ и се отнасят до проповядването и поучаването на евангелието от страна на Павел и до всичко, което той е бил способен да направи и да страда в своето служение.

19. Чрез могъщи знамения и чудеса. Буквално „със силата на знамения и чудеса“, съответстващо на „чрез силата на Божия Дух“, буквално „със силата на Божия Дух“. „Знамения и чудеса“ е често срещан израз в Новия завет, с който се описват християнските чудеса (вижте 2 Кор. 12:12; Евр. 2:4). Двете думи са сходни по значение. Думата за „знамения“

(семей) подчертава значението на чудесата като средство за разкриване и

потвърждаваща духовна истина. Думата за „чудеса“ (terata) изразява ефекта на чудесата върху свидетелите като проявления на свръхестествена сила (вж. том V, стр. 208).

„Силата на знаменията и чудесата“ е силата, която знаменията имат да убеждават, а чудесата – да вдъхват страхопочитание. Павел другаде се позовава на чудесата като на „знамения на апостол“ (2 Кор. 12:12; вж. Деяния 14:3; 15:12; 19:11).

Божият Дух. Трудовете на Павел като апостол са достатъчно доказателство за божествения произход на неговото поръчение (гл. 1:1).

Наоколо. Значението на този израз не е напълно ясно. Някои коментатори разбират „наоколо“ като отнасящо се до районите около Йерусалим. Други тълкуват фразата като описваща обхвата на мисионерските начинания на Павел от Йерусалим чак до Илирик.

Илирик. Римска провинция, разположена северно от Македония на Адриатическо море. Тази област очевидно е маркирала границите на пътуванията на Павел на запад, поне по времето, когато е писал това послание. Библейският разказ не посочва конкретно дали Павел е навлязъл в тази територия или просто е стигнал до нейните граници.

Проповядван напълно. Буквално „изпълнен“. Павел беше обхванал целия терен между посочените точки. Той не твърди, че е проповядвал във всеки град в тези региони, но е основал църкви във всички основни центрове, от които евангелието можеше да бъде разпространено в околността. Пионерската работа беше завършена.

20. Стремил ли съм се? Гръцки *philotimeomai*, „да го превърнеш в своя амбиция“, „да се стремиш усърдно“. *Philotimeomai* е преведено като „труд“ във 2 Кор. 5:9 и „учение“ в 1 Сол. 4:11.

Наименуван. Павел се стремил да избягва да проповядва на места, където мъжете вече са били учени да вярват в Христос и да призовават Неговото име в публична изповед и поклонение.

Основата на друг човек. Сравнете 1 Кор. 3:10; 2 Кор. 10:15, 16. Павел смятал за свое призвание и дълг да се занимава с пионерска работа.

21. Както е писано. Цитатът е от Исая 52:15. Павел защитава практиката си на проповядвайки там, където името на Христос е било неизвестно, като отбелязвайки, че процедурата е изпълнение на предсказание от Стария завет.

22. Поради която причина. Причината, поради която Павел досега не е могъл да посети Рим, е било неговото желание да завърши проповядването на евангелието в районите, през които е пътувал. Най-накрая той се чувства свободен да направи пътуването до Рим, тъй като „няма повече място в тези краища“ (ст. 23).

Много. Гръцки *ta polla*, което може да означава „много пъти“. Важни текстови доказателства могат също може да се цитира (вж. стр. 10) за четенето *pollakis*, „често“. Очевидно Павел често е имал намерение, или може би възможност, да отиде в Рим (вж. гл. 1:13), но изискванията на работата му и отнемащите време проблеми, с които се е сблъсквал в областите, където е работил, са му възпрепятствали.

23. Място. Гръцка дума *topos*, тук означава „обхват“, „възможност“, „пространство за действие“.

Сравнете употребата на думата *topos* в Рим. 12:19; Еф. 4:27; Евр. 12:17.

Части. Гръцки *klimata*, „региони“. Павел чувствал, че в тази част на света вече няма възможност да върши работата, която му е била възложена.

Голямо желание. Гръцки *epipothia*, „копнеж“. Сравнете употребата на свързания глагол епипотео в Рим. 1:11; Фил. 1:8; 1 Сол. 3:6; 2 Тим. 4:1; 1 Петр. 2:2.

24. Испания. Няма убедителни доказателства, библейски или исторически, че Павел някога е успя да достигне Испания. Вижте стр. 101.

Ще дойда при теб. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на тази клауза, като по този начин изречението остава донякъде непълно, но смисълът му остава непроменен. Същото намерение е изразено и в стих 28.

Да бъде изпратен по пътя си. Павел се надяваше, че римските християни ще направят всичко по силите си, за да улеснят пътуването му до Испания. Може би е чувствал, че би могъл да получи от тях същата доброта и уважение, както от други църкви, които са изпратили спътници, за да го придружат по време на пътуването му (виж Деяния 15:3; 21:5; 1 Кор. 16:6, 11; 2 Кор. 1:16; Тит 3:13; 3 Йоан 6). Тази древна демонстрация на гостоприемство е често срещана в Ориента днес.

Изпълнен с вашата компания. Изречението гласи буквално: „Ако първо от вас до известна степен аз мога да се наситим.“ Павел желаше да се наслади на компанията на римските християни, но само за кратко, за да може да побърза към Испания.

25. Отивам в Йерусалим. Въпреки копнежа си да види вярващите в Рим, Павел чувства Негово задължение беше първо да отиде в обратната посока, за да донесе облекчение на бедните членове в Йерусалим. Това пътуване до Йерусалим и планираното пътуване до Рим са споменати в Деяния 19:21. Че той е изпълнил плановите си да се върне в Йерусалим, е записано в негова защита пред Феликс (Деяния 24:17).

Светии. Вижте гл. 1:7.

26. Македония. Първата сцена на труда на Павел в Европа (вижте върху Деяния 16:9, 10). Една от нейните Главният град беше Филипи.

Ахая. Гърция, включително Пелопонес и част от континентална Гърция (вижте „Пътешествията на Павел“). Столицата ѝ е Коринт, където се е намирала главната църква в района.

Дарение. Гръцки *κοινωνία*, буквално „общение“, „дружба“. Употребата на термина подсказва идеята за споделяне и другарство, представени от дара. Как е била събрана тази колекция е записано в 1 Кор. 16:1–4; 2 Кор. 8:1–6; 9:1, 2, 4–7 (вж. Деяния 24:17).

Бедните светии. По-скоро „бедните между светиите“. Не всички членове на йерусалимската църква са били бедни, но че сред тях е имало много бедни, е видно от Деяния 4:32 до 5:4; 6:1; 11:29, 30; Галатяни 2:10; Яков 2:2.

27. Длъжници са те. Йерусалимската общност беше църквата-майка, от която евангелието, с всичките му духовни благословии, беше съобщено на езичниците.

Плътски неща. Тоест, материални неща, онези неща, които се отнасят до физическия живот на човека, като храна и дрехи. За това значение на „плътски“ вижте 1 Кор. 9:11. В замяна на великите духовни дарове, които езичниците бяха получили от светиите в Йерусалим, те със сигурност трябваше да „им служат в плътски неща“.

28. Изпълни това. Тоест, достави дарението на светиите в Йерусалим (виж на стих 25).

Запечатан. Гръцки *sphragizō*, „да се уверя“, „да осигуря“. Значението, според употребата илюстрирано в папирусите, вероятно е, че всички необходими стъпки по отношение на приноса са били предприети (вижте Moulton and Milligan, *The Vocabulary of the Greek*

Завет). На друго място Павел говори за загрижеността си дарението да бъде обработено по начин, свободен от всякакви подозрения (2 Кор. 8:14–23).

В Испания. Вижте стих 24.

29. Сигурен съм. Гръцко *oída*, „да знам“.

Пълнотата на благословието. Тоест, пълното благословение.

На евангелието. Текстовите доказателства подкрепят (виж стр. 10) пропускането на тази фраза. Без него пасажът гласи „в пълнотата на благословието Христово“. Обаче „благословието“ е евангелието. Намеренията на Павел да посети Рим най-накрая се осъществиха, но не по начина, по който той очакваше (Деяния 28:16). Въпреки това, съдейки по разказа във Филипияни (Фил. 1:12–20), служението му в Рим наистина беше „в пълнотата на благословието Христово“.

30. Заради Христос. Фразата може да се преведе като „чрез [или „чрез“] нашия Господ Исус Христос“.

Любов на Духа. Тоест, любовта, която Духът вдъхновява.

Стремете се заедно. Гръцки *synagōgizomía*, буквално „да се мъчиш с“. Терминът предполага усилено усилие, тук, усърдие в молитва (вж. Лука 22:44). Въпреки че Павел е надарен със специалните дарби на апостол, той все още се нуждае и моли за молитвите на своите събратя по вяра (вж. 2 Кор. 1:11; Еф. 6:18, 19; Кол. 4:3; 1 Сол. 5:25; 2 Сол. 3:1, 2).

31. Които не вярват. Или „които са непокорни“ (вж. гл. 11:30). Павел е основателно обезпокоен от възможността за открита враждебност от страна на невярващите евреи в Йерусалим (вж. Деяния 21:30, 31).

Моята служба. Тоест, дарът, който той планира да достави (вижте стихове 25, 26).

Може да се приеме. Това предполага, че Павел е имал известни съмнения относно това дали Дарът ще бъде приет с благодарност. Юдаизиращият елемент в църквата в Йерусалим, когото той несъмнено е обидил с отношението си към еврейските ритуали и към въпроса за приемането на езичниците (виж Деяния 21:20–24), може да сметне за невъзможно да приеме сърдечно такъв дар от хора, които толкова дълго са свикнали да презират.

32. С радост. Сравнете 1 Кор. 4:21; 2 Кор. 2:1. Начинът, по който Павел е посрещнат в Йерусалим, ще има много общо с това дали той ще се върне в град Рим „с радост“.

По Божията воля. Тук се подчертава необходимостта винаги да се подчиняваме на Божията воля. Той наистина дойде в Рим, но нито „с радост“, нито за да се „освежи“, поне не по очаквания начин (Деяния 27; 28).

Бъдете освежени. Или „намерете почивка“. Павел очевидно копнее за период на почивка и мир в приятелска общност от верни вярващи, каквато изглежда е била църквата в Рим.

33. Богът на мира. Заглавието е особено подходящо с оглед на това, което Павел споменава в стихове 31, 32. Благословията на мира, спомената в началото на писмото, се появява отново близо до края (вижте на гл. 1:7).

Амин. Гръцки *amēn*, тук „истина“, „вярно“ (виж върху Матей 5:18).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 DA 440; 5T 605

1–3GW 190; 2T 76, 674; 3T 229; 5T 245; 6T 398

3 MM 252; 2T 151, 157; 3T 18, 457, 566; 4T 418; 5T 204, 422; 6T 215

4 FE 394, 430, 445; GC 324; SR 152

5, 6 1C 324; 5C 248

5-7 4T 20

6 5T 388

10 Ев 578

11, 12 FE 430

13 ML 51; 2T 319

24 AA 373

27 1T 190

ГЛАВА 16

3 Павел желае братята да поздравят мнозина 17 и ги съветва да се пазят от онези, които сеят раздори и съблазни, 21 и след различните поздрави завършва с хвала и благодарност към Бога.

1. Фиби. Името означава „сияйна“ или „ярка“. Нищо не е известно за другите ѝ отколкото е посочено тук. Възможно е тя да е била носителката на посланието на Павел.

Нашата сестра. Тоест, в духовен смисъл. Тя беше събратя християнка.

Слугиня. Гръцки *diakonos*, „дякониса“, единственото срещане на тази дума в женски род в Новия завет. Употребата на този термин предполага, че длъжността „дякониса“ може би вече е била установена в ранната християнска църква. Поне Фива е била в известен смисъл слугиня или пастор в енорията в Кенхрея.

Кенхрея. По-скоро „Кенхрея“, източното морско пристанище на Коринт, на около 7 мили. от града.

2. Както подобава на светиите. Тоест, по начин, достоен за светиите.

Гръцка *paristēmi*, буквално „да стоя настрана“. Както тази дума, така и тази, преведена като „бизнес“ (прагма; вж. 1 Кор. 6:1), са термини, използвани в съдебни производства. Възможно е Фива да е имала правен бизнес в Рим и членовете на църквата там да са могли да ѝ помогнат. Като „помощница на мнозина“ е очевидно, че тя не се е нуждаела от помощ поради бедност.

Помощник. Гръцки *prostatis*, „помощник“, „защитник“. Думата се среща само тук в Новия завет. Фийби може би е била жена, способна да помага на събратята си по вяра не само финансово, но и политически и социално.

3. Поздрав. Гръцки *aspazomai*. Същата дума често се превежда и като „поздрав“ в тази глава.

Прискила. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) четенето „Прискила“, чиято форма „Прискила“ е умалителното същество. Акила, нейният съпруг, бил евреин от Понт. Когато евреите били изгонени от Рим от Клавдий, Прискила и Акила дошли в Коринт, където Павел ги намерил и където били обвърнати във вярата (Деяния 18:1-3). По-късно се преместили в Ефес (Деяния 18:18, 19, 26; 1 Коринтяни 16:19). По времето на написването на това послание те били обратно в Рим, но по-късно изглежда са се върнали в Ефес (2 Тим. 4:19).

Помощници. Гръцки *sunergoi*, „сътрудници“.

4. Собствените им вратове. Очевидно, при някакъв иначе неизвестен повод, Прискила и Акила са рискували живота си за Павел, може би по време на нападението на юдеите в Коринт (Деяния 18:6-18) или отново по време на размириците в Ефес (Деяния 19).

Църкви на езичниците. Те биха били особено благодарни предвид труда на Павел сред тях.

5. В дома си. Ранните християни, тъй като нямали църковни сгради, разчитали за местата си за срещи на гостоприемството на членовете, които предоставяли домовете си (вж. Деяния 12:12; 1 Кор. 16:19; Кол. 4:15; Филимон 2). Вярващите в Рим може да са имали няколко такива места за срещи, както е посочено в Рим. 16:14, 15.

Епенет. Името означава „достоеен за похвала“. Не е известно нищо за него освен споменатото тук.

Ахая. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) четенето „Азия“. Ако се чете „Ахая“, твърдението изглежда противоречи на 1 Кор. 16:15. Следователно Епенет несъмнено е един от първите обърнати във вярата – „първи плодове“ – спечелени в провинция Азия.

6. Мария. Вероятно не е идентична с никоя от другите Марии, споменати в Новия завет.

Върху нас. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) прочитането „върху вас“.

7. Андроник. Името означава „побеждаващ човек“.

Юния. Или „Юния“. Това може да е името на мъж или жена.

Роднини. Гръцко *suggeneis*, тук вероятно означава „сънародници“, както в гл. 9:3.

Съпленици. Буквално „съпленици“. Андроник и Юния може да са били затворени с Павел по време на едно от многобройните му затвори (виж 2 Кор. 11:23), въпреки че това не е необходимото тълкуване на пасажа. Възможно е просто в даден момент да са били затворени, както Павел, заради евангелието.

Забележително. Гръцки *epistētoi*. Буквално „носец белег“, „подпечатан“, следователно „знаменит“.

Сред апостолите. Значението може да бъде или че са били добре познати на апостолите, или че самите те са били изтъкнати апостоли.

Преди мен. Тоест, те бяха приели християнството преди обръщането на Павел във вярата.

8. Амплиас. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „Амплиат“, от което „Amplias“ е съкратена форма. Името е латинско и означава „уголемено“.

Възлюбени мой. Павел очевидно го познаваше лично.

9. Урбан. Или „Урбанус“ или „Градски“, латинско име, което означава „учтив“.

Стахий. Името означава „кош“. Фразата „любимият ми“ показва, че Павел го познаваше лично.

10. Апелес. За него не се знае нищо повече от това, че е бил „одобрен в Христос“.

Одобрен в Христос. Тоест, изпитан и истински християнин.

От домакинството на Аристобул. Буквално „тези на Аристобул“, термин, който би могъл да се отнася просто за неговите роби. Павел не уточнява дали самият Аристобул е бил християнин. Редица коментатори смятат за вероятно този Аристобул да е бил внук на Ирод Велики.

11. Иродион. Юдеин, както е посочено от израза „моят роднина“ (виж на стих 7).

Нарцис. Вероятно скандалният любимец на Клавдий, умъртвен след възкачването на Нерон.

Които са в Господа. Тези думи предполагат, че другите в дома не са били вярващи.

12. Трифена и Трифоса. Вероятно две сестри. Не е известно нищо повече за тях.

Персида. Името на активна християнка. Тя не е спомената другаде в Новия завет.

13. Руфъс. Не може да се установи със сигурност, че този Руфъс е споменатият в Марк 15:21 като син на Симон Киринеец.

Неговата майка и моята. Тя не беше истинската майка на Пол, но очевидно му беше като майка.

14. Асинкрит. Петимата души, споменати в този стих, не са идентифицирани другаде, нито е разкрита причината за тяхното групиране.

Братята. Това може би се отнася до друга християнска конгрегация, събираща се някъде в Рим (вж. ст. 5, 15). Много от имената в тази глава се срещат повече или по-рядко и в надписи, отнасящи се до членството в Цезаревото домакинство. Общото съвпадение на имената е важно в светлината на споменаването от Павел на светиите „от Цезаревото домакинство“ във Фил. 4:22.

15. Филолог. Четирите споменати тук имена не са идентифицирани другаде.

16. Свята целувка. Обичаен източен начин на поздрав (виж също 1 Кор. 16:20; 2 Кор. 13:12; и др.; вж. Мат. 26:48).

Църквите на Христос. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 10) текста „всички църкви на Христос.“ Този израз не се среща другаде в Новия завет.

17. Марк. Гръцки skoreō, „да обръщаш внимание“, „да бдиш“, „да държиш окото си“. Павел прекъсва поздравите си, за да предупреди римските вярващи срещу лъжеучители, които биха могли да се опитат да нарушат хармонията им и да разрушат вярата им. Пагубните последици от подобни влияния, които Павел е преживял в Галатия и Коринт.

Раздели. Гръцки dichostasiai, „раздори“, „цепвания“, „разединения“. Същата дума е преведено като „раздели“ в 1 Кор. 3:3 и „раздори“ в Гал. 5:20, единственият друг НЗ събития.

Прегрешения. Гръцки skandala, „случаи на препъване“, „препятствия“ (вижте върху Матей 5:29).

Учение. Гръцки didachē, „учение“, „наставление“, отнасящо се тук до фундаменталното истини на християнството.

Избягвайте ги. Сравнете 2 Сол. 3:14.

18. Служа. Гръцки douleuō, „да служа като роб“ (виж върху гл. 1:1; 6:6, 18).

Собственият им корем. Мотивите им са низки, а целите им – егоистични (вж. Фил. 3:17–19; Кол. 2:20–23).

Добри думи. Гръцки chrēstologia, „красиво говорене в лош смисъл“.

Хубави речи. Гръцки eulogia, „похвала“, тук „ласкателна реч“.

Заблуждавам. Гръцки ephrataō, „да заблудя напълно“.

Просто. Гръцко akaioi, „невинен“, „без лукавство“. Думата се среща и другаде в НЗ само в Евр. 7:26, където е преведено като „безвреден“.

19. Вашето послушание. Очевидно лъжеучителите досега са причинили малко вреда, и Павел има доверие в римските вярващи (виж гл. 15:14). Въпреки това той е загрижен те да продължат да бъдат нащрек.

Мъдри. Сравнете съвета на Исус да бъдем „мъдри като змиите и безгрешни като гълъбите“ (Матей 10:16).

Прост. Гръцки akeraioi, „несмесен“, „чист“, „незамърсен“, „непорочен“. Това не е същата дума като в стих 18 (вижте коментара там).

20. Богът на мира. Подходящо е Павел да използва това име за Бог, тъй като тъй като той е предупреждавал за влияния, които застрашават мира на църквата (вж. гл. 15:33). „Богът на мира“ е този, който унищожава Сатана, защото Сатана е този, който се стреми да разруши мира на Божия народ.

Ще смажа. Гръцки *suntribō*, „да смачкам“. Павел очаква с нетърпение окончателната победа, предсказана в Битие 3:15, която не е далеч. Този последен триумф над силите на злото е предвещаван от всяка победа, преживяна от християнските вярващи над изкушението и измамата. Павел мисли за победата, на която се надява римските вярващи да се радват, като „избягват“ лъжеучителите, които ще се стремят да ги разделят и объркат. Благодат. Вижте гл. 1:7.

21. Тимотей. Павел споменава името на този ранен новопокръстен и сътрудник във всички другите му послания, с изключение на Галатяни, Ефесяни и Тит. В уводното обръщение на това послание до Римляните (гл. 1:1–7) името на Тимотей не е свързано с това на апостола, както в други послания (виж 2 Кор. 1:1; Фил. 1:1; Кол. 1:1; 1 Сол. 1:1; 2 Сол. 1:1; Филимон 1). Вероятно той е отсъствал, когато е започнало писмото, и сега е дошъл да се присъедини към Павел в навечерието на заминаването му за Йерусалим (виж Деяния 20:1–4).

Луций. Вероятно Луций от Кирена, споменат в Деяния 13:1.

Ясон. Вероятно този, който преди това е бил домакин на Павел в Солун (Деяния 17:5–9).

Сосипатър. Вероятно същият като Сосипатъра от Деяния 20:4.

Роднини. Гръцки *suggeneis*, тук „сънародници“, както в гл. 9:3.

22. Тертий. Секретарят на Павел, на когото апостолът сега позволява да изпрати поздрав от негово име. Изглежда, че Павел обикновено е диктувал писмата си на писар и е добавял поздрав със собствената си ръка (виж 1 Кор. 16:21; Кол. 4:18; 2 Сол. 3:17; виж върху Гал. 6:11).

В Господа. Това показва какви помощници е използвал Павел. Тертий не е бил просто книжник, а само сърат по вяра, и сигурно е следвал с голям интерес инструкциите на Павел към християните в Рим.

23. Гай. Това име се среща на четири други места в Новия завет (Деяния 19:29; 20:4; 1 Кор. 1:14; 3 Йоан 1). Човекът, споменат тук, би могъл да бъде Гай, който по-рано е бил кръстен от Павел в Коринт (1 Кор. 1:14). Той е наречен „домакин“ „на цялата църква“, вероятно защото църквата се е събирала в неговия дом.

Ераст. Вижте Деяния 19:22.

Чембърлейн. Гр. *oikonomos*, „мениджър“, еквивалентен на латинското *aedilis*, а управител на улици и обществени сгради (вижте Деяния 19:22).

Квартус. Иначе неизвестен.

Брат. Буквално „братът“, което означава „нашият брат“ (RSV), на християнски език смисъл.

24. Благодатта. Текстуалните доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на този стих. Вижте гл. 1:7.

25. А сега към него. Павел завършва писмото си до римляните с най-доброто от всичките си доксологии (вж. Фил. 4:20; Евр. 13:20, 21).

Това е на силата. Или „който е способен“, както е преведен същият гръцки израз в Ефесяни 3:20.

Да утвърдя. Гръцки *sterizō*, „да направя стабилен“, „да укрепя“, „да потвърдя“, „да установя“ (вж. гл. 1:11).

Според моето евангелие. Сравнете гл. 2:16. Евангелието на Павел беше посланието на спасението, което му беше поверено.

Проповядването на Исус Христос. Това може да означава или „това, което Исус Христос проповядва“, или „проповядването за Исус“. Последното е по-простият превод и е по-подходящо за контекста. Исус Христос е темата на евангелието на Павел (вижте също Рим. 1:3; 2:16; 10:8-13; Гал. 1:6-8).

Тайната. Вижте гл. 11:25. Тази тайна е вечната Божия цел да спаси падналите Си създания (вижте 1 Кор. 2:6, 7; Еф. 3:3-10; Кол. 1:26).

Тайно. Буквално „в тишина“.

От началото на света. Буквално „във вечните времена“, което означава „от векове“. „През вечните времена“ (RV) Божият план да спаси човека чрез вяра в Христос е бил обвит в мълчание, но сега е разкрит.

Има някои текстови доказателства (вж. стр. 10) за вмъкването на стихове 25-27 след гл. 14:23 или гл. 15:33.

26. Сега е изяснено. Тоест, от идването на Исус (виж DA 22, 23; вж. 2 Тим. 1:9, 10; Тит 1:2, 3).

Писанията. Именно чрез тях тайната на Бога е била „известна на всички народи“. Божият план за спасение на хората чрез вяра в Исус Христос е бил предсказан от и е в пълно съответствие с ученията на Стария завет (виж гл. 1:1, 2; 3:21).

Според заповедта. Пратениците на евангелието са призовани за своето дело по Божия заповед (вижте Деяния 13:2; Римляни 10:15). Павел вярвал, че е бил директно упълномощен да проповядва на езичниците (Римляни 1:1, 5).

За послушанието на вярата. Или „да се постигне послушание на вярата“, или „да се спечели ги на послушанието, което произтича от вярата“ (вижте на гл. 1:5).

27. Само за Бога мъдър. Сравнете 1 Тим. 1:17; Юда 25. Божията мъдрост е била особено проявена в плана, който сега е разкрит (вж. Рим. 11:33, 34) и който е тема на това послание.

Слава. Вижте гл. 3:23.

Амин. Вижте върху Матей 5:18; Римляни 15:33.

Послеписът след стих 27 не се появява в нито един древен ръкопис, въпреки че редица По-древните ръкописи съдържат израза „до римляните“. Пълният послепис вероятно датира не по-рано от 9-ти век. Той е по-късно редакторско допълнение, а не част от оригиналния вдъхновен летопис.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 6Т 343

17 1Т 334

17-198Т 167

20 3Т 526; 6Т 52

25 АА 159; DA 22; Ед 126; GW 58; 8Т 270

9

⁹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Римляни 15:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.